

Årsredovisning Region Dalarna 2024, Bilaga 3

VERKSAMHETSBERÄTTELSE PER FÖRVALTNING
DNR: RS 2025/551

Innehåll

Hälsö- och sjukvård Dalarna	2
Bilagor Hälsö- och Sjukvården	52
Finansförvaltningen	68
Tandvårdsförvaltning	71
Bilagor Tandvården	89
Regionstyrelsens förvaltning	95
Bilagor Regionstyrelsens förvaltning.....	105
Regionfastigheter.....	107
Bilagor Regionfastigheter	120
Revisorskollegiet.....	123
Patientnämndsforvaltning Dalarna	124
Bilagor Patientnämnden Dalarna.....	136
Kultur och Bildning	138
Bilagor Kultur och bildning.....	150
Hörsel och Syn Region Dalarna	155
Bilagor Hörsel och Syn Region Dalarna	162
Kollektivtrafikförvaltning	165
Bilagor Kollektivtrafikförvaltningen.....	177
Regionservice Dalarna.....	178
Bilagor Regionservice	192
Hjälpmedel Dalarna	194
Bilagor Hjälpmedel Dalarna.....	206
Regional utvecklingsförvaltning.....	209
Bilagor Regionala utvecklingsnämnden.....	219

Verksamhetsberättelse

2024

Hälso- och sjukvård Dalarna

Inledning

Hälso- och sjukvård Dalarna har under 2024 fortsatt utmanats av det ansträngda läget inom områdena ekonomi, bemanning på kort och lång sikt, vårdplatser samt tillgänglighet. Av den anledningen har Hälso- och sjukvård Dalarna arbetat dedikerat med att hantera anställningsstopp, att minska hyrbemanning, att effektivisera processerna, att bedriva ett systematiskt prioriteringsarbete utifrån patienternas vårdbehov samt mycket mer.

Globalt kvarstår den ekonomiska oron, miljöutmaningar, Rysslands anfallskrig mot Ukraina fortsätter tillika konflikten mellan Hamas och Israel. Inflationen har under slutet av året avtagit, vilket bidragit till en stabilisering av kostnadsutvecklingen under 2024. Sverige har en identifierad hög nivå gällande terrorhot, nivån är fyra på en femgradig skala. Ett skärpt tonläge kring behovet av krigsberedskap har noterats från såväl regeringsföreträdare som försvarsmaktens ledning. Verksamhetsledningarna är medvetna att snabba omprioriteringar och en anpassning till kristillstånd kan behöva ske med kort varsel. En återgång till normalläge efter covid-19-pandemin pågår, men lägre immunitet i befolkningen har bidragit till en ökning av vissa sjukdomar, som kikhosta och mykoplasma. Omfattande insatser har gjorts, inklusive hantering av större utbrott av tuberkulos och salmonella samt ökad beredskap för internationella hälsohot som Marburgvirus.

Hälso- och sjukvård Dalarna har ett komplext och omfattande uppdrag. Ambitionsnivån inom flera målområden är hög då den baseras på lagstiftning, nationella överenskommelser samt de långsiktiga mål som togs fram inom projektet Framtidens hälso- och sjukvård. Den höga ambitionsnivån påverkar möjligheten att uppnå målen, vilket även visades i samband med verksamhetsberättelsen för Hälso- och sjukvård Dalarna 2023.

Hälso- och sjukvård Dalarna rapporterar till hälso- och sjukvårdsnämnden. Förvaltningens uppdrag är att bedriva en god hälso- och sjukvård på lika villkor. Vården ska vara effektiv, pålitlig och hålla hög kvalitet. Den ska vara lättillgänglig och bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet.

Finansieringen av hälso- och sjukvården består av olika intäkter. Hela intäktsbudgeten uppgår till 10,4 mdkr. Finansieringen består i huvudsak av en budgetram på 7,5 mdkr som beslutas av Regionfullmäktige. Resterande intäkter är i huvudsak externa och består av patientintäkter med 0,1 mdkr, såld vård 2 mdkr, riktade statsbidrag 0,4 mdr och övriga intäkter med 0,4 mnkr.

Hälso- och sjukvård Dalarna ska inneha en ekonomi i balans. Det ekonomiska utfallet för år 2024 är cirka -218 mnkr vilket indikerar att pågående aktiviteter har gett effekt. Hälso- och sjukvårdens handlingsplan för en ekonomi i balans har än så länge inte realiserats i sin helhet, vidare åtgärder krävs för att nå en ekonomi i balans fortgår.

Hälso- och sjukvård Dalarna ska inneha hållbar bemanning. Under året har hälso- och sjukvården på olika sätt arbetat med sin bemanning. På grund av det rådande ekonomiska läget har det krävts ett stort arbete med bland annat förstärkt hantering av prövningar. Vidare

åtgärder kommer krävas under 2025 för att nå en balans och en långsiktigt hållbar bemanning.

I beaktan av ovanstående noteringar kommer Hälso- och sjukvård Dalarna fortsatt arbeta med att tillhandahålla en tillgänglig, god och patientsäker vård som håller en god kvalitet, och detta med en långsiktigt hållbar ekonomi och bemanning.

Verksamhet och mål

Händelser av väsentlig betydelse

Att peka ut några väsentliga händelser i en komplex verksamhet som Hälso- och sjukvård Dalarna är utmanande. Nedan följer tre områden som Hälso- och sjukvård Dalarna väljer att lyfta som väsentliga händelser under 2024.

Ekonomisk obalans

Det ekonomiska resultatet för 2024 visar på ett underskott på -218 mnkr. Den huvudsakliga förklaringen är att verksamhetens kostnader är på en betydligt högre nivå efter den höga inflationen 2023 och tillskotten i budget, statliga stöd samt kostnadsreducerande åtgärder inte varit tillräckliga för en ekonomi i balans. Kostnadsutvecklingen har dock varit låg, endast 0,6 % eller cirka 67 mnkr jämfört med 2023, exklusive vidarefakturerad länssjukvård, vilket gör att det går att ana början på en återhämtning i ekonomin under 2024.

Genomförandet av hälso- och sjukvårdens handlingsplan för att nå en ekonomi i balans är påbörjad och har genomförts i omgångar under året. Resultatet av handlingsplanen kan påvisa kostnadssänkningar och kostnadsdämpande åtgärder vilket sparat cirka 215 mnkr. Sparbetinget från Regionfullmäktige är på 372 mnkr vilket gör att det fattas i storleksordningen 150 mnkr för en ekonomi i balans. Under hösten tilldelades hälso- och sjukvården ett sparpaket på 150 mnkr plus 20 mnkr i besparing på personal som politiskt beslut i regionplanen. Realiseringen av det senaste sparpaketet har delvis arbetats in i budget 2025 och initierat ytterligare nödvändiga kostnadssänkande åtgärder.

Vårdförbundskonflikt

Den 11 april mottog Region Dalarna ett varsel om stridsåtgärder från Vårdförbundet. Detta innebar stridsåtgärder i form av blockad mot övertids- och merarbete samt nyanställningar för vissa personalkategorier, Vårdförbundets medlemmar. För att klara akutuppdraget och säkerställa patientsäkerheten arbetade verksamheterna med att flytta och justera arbetspass samt beordra skyddsarbete där akut risk för liv och hälsa förelåg. Till en början kunde verksamheterna i stor del bedrivas med normal kapacitet, men ju mer tiden gick blev det svårare med påverkan på både arbetsmiljö och arbetsbelastning för personalen såväl som för cheferna. Totalt använde sig Region Dalarna av cirka 400 fall av skyddsarbete. Den 28:e juni avslutades konflikten och Region Dalarnas kunde hantera övertid, merarbete och nyanställningar enligt vanliga rutiner.

Digitalisering - Införande av nytt vårdinformationssystem

Hälso- och sjukvård Dalarna har genomgående under 2024 präglats av arbete kopplat till införandet av nytt vårdinformationssystem. Arbetet har krävt både tid och engagemang från verksamheterna. Strax innan jul kom beskedet att införandet av det nya vårdinformationssystemet Cosmic inte sker i januari 2025 som planerat. Det var ett nödvändigt beslut utifrån förutsättningarna. Att införa Cosmic är ett stort steg i arbetet med att utveckla hälso- och sjukvården och ger en unik möjlighet att digitalisera processer och skapa en mer effektiv och sammanhållen vård för våra patienter.

Den här förändringen handlar om mer än teknik. Den handlar om nya arbetssätt för att skapa bättre förutsättningar för både medarbetare och patienter. Minskad dubbeldokumentation, ökad patientsäkerhet genom tydligare struktur, bättre möjlighet att följa patientens väg genom vården, enklare utbyte av information mellan verksamheter och möjlighet för patienten att bli mer delaktig i sin vård. Det är några exempel på den stora potential som finns. I slutändan handlar det också om att frigöra tid för det som verkligen är viktigt – att möta våra patienter och ge dem bästa möjliga vård genom hela vårdkedjan. Genom förskjutningen kommer även år 2025 präglas av arbete med införandet av vårdinformationssystemet Cosmic.

Mål och förvaltningsspecifika uppdrag

Hälso- och sjukvård Dalarna är uppdelad på sex divisioner, varav en utgör stab:

- Division medicin
- Division kirurgi
- Division psykiatri och habilitering
- Division primärvård
- Division medicinsk service
- Division hälso- och sjukvård gemensam (stab)

Tillsammans har alla divisioner cirka 7 300 anställda och erbjuder vård i alla kommuner i Dalarna.

Måluppfyllelse med hänsyn till regionplanens effektmål

Förvaltningens mål inom regionplanens målområden	 Mål uppfyllt	 Mål delvis uppfyllt	 Mål ej uppfyllt	 Ej utvärderad Datakälla saknas
Till nytta för Dalarnas invånare	1		2	
Hälso- och sjukvårdens kvalitet		1		1
Ett gott medarbetarskap och ledarskap		1		2
Hållbar utveckling	1	1		2
Digitalisering	1	1		
Summa	3	4	2	5

I regionplanen 2024-2026 beskrivs de tre målområdena *Till nytta för Dalarnas invånare*, *Ett gott medarbetarskap och ledarskap* samt *En hållbar utveckling*.

Hälso- och sjukvårdsnämnden och Hälso- och sjukvård Dalarnas ledning har i dialog tagit fram mål och nyckeltal samt ett kompletterande målområde för hälso- och sjukvårdens kvalitet som kopplar till effektmålet ökad kvalitet i hela Dalarna, inom målområdet *Till nytta för*

Dalarnas invånare. Digitalisering har dessutom tydliggjorts som ett centralt utvecklingsområde

med specifika mål och nyckeltal för att uppnå effektmålen inom respektive målområde.

De mål som redovisas i tabellen ovan finns presenterade i Hälso- och sjukvård Dalarnas verksamhetsplan för 2024 och omfattar regionplanens effektmål samt de kompletterade målområdena. En detaljerad redovisning och analys av utfall 2024 finns i avsnitt 4, 8 och 9.

Den samlade bedömningen är att Hälso- och sjukvård Dalarna delvis når de långsiktiga mål som formulerats. Avgörande för bedömningen är att det ekonomiska underskottet minskat, minskad kostnad för inhyrd personal, förbättring inom vårdproduktion och tillgänglighet, att invånarnas förtroende för hälso- och sjukvården ökat, elförbrukning på sjukhusen minskat samt en positiv utveckling kopplat till digitalisering. Dessutom finns det inom flera områden ytterligare positiva tecken och trender, även om dessa inte syns på en övergripande målnivå ännu.

De mål som inte är uppfylla är kopplade till målområde *Till nytta för Dalarnas invånare* vilket avser en försäkring om att invånarna upplever att vård inte ges på lika villkor samt att vårdgarantimålet inte uppnås. Ett urval av insatser som hälso- och sjukvården utför för att uppnå målet finns beskrivet i avsnitt 9.

Hälso- och sjukvårdsnämndens uppdrag tilldelade av Regionfullmäktige

Enligt Regionplan 2024-2026 uppdras hälso- och sjukvårdsnämnden att vidta åtgärder för att nå en ekonomi i balans under 2024 motsvarande 371,6 miljoner kronor. Nedan följer förväntade insatser utifrån regionplan samt Hälso- och sjukvård Dalarnas redovisning och kommentarer kring åtgärder under 2024.

- Förändrad och behovsanpassad omfattning av Vårdnära Service
- Fortsatt effektivisering av läkemedelsområdet
- Reducerad användning av inhyrd personal
- Översyn och effektivisering av patienttransporter, sjukresor och larmcentralsverksamheten
- Utvärdering och översyn av verksamheten vid Närakuten i Ludvika inklusive följsamhet till budget
- Stärkt samverkan mellan Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och Vuxenpsykiatri
- Ökad produktivitet inom psykiatri genom mer patienttid för behandlare
- Etablering och utvärdering av digital mottagning inom psykiatri
- Temporär sammanslagning av 4 vårdplatser vid Avdelning 68 (BUP) med Barn- och ungdomsmedicin (BUM)
- Stärka patientintäkterna genom bättre följsamhet till avgifter för kvalificerad läkarrådgivning och receptförskrivning
- Växla köpt vård inom kirurgi och ortopedi mot egen produktion
- Översyn av bemanningen och ej återbesätta vissa vakanser

Den samlade bedömningen av måluppfyllelsen för ovanstående är delvis uppfyllt då flertalet insatser genomförts och/eller är pågående samt att ekonomisk effekt av implementerade åtgärder under 2024 blir synliga tidigast 2025 och kommer då ge en helårseffekt.

Den ekonomiska effekten av genomförda uppdrag har inte nått upp till 371,6 mnkr under 2024. Dock kan påvisas att kostnadsminskande åtgärder genomförts för motsvarande cirka 215 mnkr. Åtgärder på cirka 170 mnkr är planerade att implementeras och genomföras i verksamheterna under 2025. Exempelvis visas det genom att kostnaden för hyrbemanningen har minskat med 70 mnkr jämfört med 2023. Minskningen hänförs främst till stoppet för hyrbemanning som infördes 1 april. Dessutom visas det genom Antal remisser för köp av vårdgarantivård inom Ortopeden Falun har minskat med 210st jämfört med 2023.

2025 kommer att innehålla fortsatt arbete med implementering av åtgärder för att nå en ekonomi i balans. Se detaljerad redovisning i avsnitt 4.

Hälso- och sjukvård Dalarnas uppdrag tilldelade av hälso- och sjukvårdsnämnden

Hälso- och sjukvårdsnämnden har uppdraget att genomföra och verkställa inriktningen från regionplanen. Nämnden gav därmed Hälso- och sjukvård Dalarna i uppdrag att fokusera på de vägledande principerna för 2024-2026 i sitt verkställande av Dalarnas hälso- och sjukvård. Det innebär att Hälso- och sjukvård Dalarna under 2024 har fokuserat på att:

- Genomföra förslag i enlighet med beslutad handlingsplan för att nå en ekonomi i balans
- Säkerställa en god produktion och tillgänglig vård för att uppnå målen med vårdgarantin
- Fortsätta utveckla en god arbetsmiljö och goda arbetsvillkor så att medarbetare väljer att stanna och utvecklas i Dalarna
- Genomföra målen med social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet i enlighet med hållbarhetsprogrammet, till exempel förstärkt hälsofrämjande och förebyggande hälso- och sjukvård såsom organiserad prostatacancertestning, screeningprogram för att upptäcka livmoderhalscancer, vaccinationsprogram och suicidprevention
- Stärka primärvårdens roll i hälso- och sjukvårdssystemet genom att:
 - Genomföra den utstakade inriktningen för framtidens hälso- och sjukvård och den länsgemensamma strategin för en god och nära vård
 - Utveckla tidiga insatser för psykisk ohälsa och psykiatrisk hälso- och sjukvård
 - Fortsätta utveckla en trygg hälso- och sjukvård genom en tillgänglig ambulanssjukvård, samordnad vård för sköra äldre, trygg förlossnings- och mödrahälsovård samt ett förstärkt kvinnofridsarbete
- Utveckla nya digitala vårdformer som ett centralt utvecklingsområde för att uppnå en nära och tillgänglig vård

Den samlade bedömningen av måluppfyllelsen för ovanstående aktiviteter är delvis genomförda/pågående. Merparten av aktiviteterna kommer fortlöpa under 2025 i enlighet med verksamhetsplan år 2025. Se detaljerad redovisning i avsnitt 4 och 9.

Verksamheternas vårdproduktion och tillgänglighet i sammandrag

Hälso- och sjukvården per uppdrag		Utfall Ack dec 2024	Utfall Ack dec 2023	Förändring %
Primärvård	antal medicinska bedömningar	151 417	148 781	1,8 % ●
	tillgänglighet medicinsk bedömning	92,3 %	89,9 %	2,6 % ●
Öppenvård - specialiserad				
Första besök	antal genomförda	73 080	74 846	-2,4 % ■
	tillgänglighet 31/12	70,1 %	72,7 %	-3,5 % ■
Återbesök	antal genomförda	416 440	414 946	0,4 % ●
Operation/åtgärd	antal genomförda	20 176	19 816	1,8 % ●
	tillgänglighet 31/12	54,7 %	57,1 %	-4,2 % ■
Slutenvård	antal vårdtillfällen	36 791	37 747	-2,5 % ■
	antal belagda vårdplatser	446,6	464,8	-3,9 % ■
	beläggningsgrad	85,3 %	86,6 %	-1,5 % ●
Akut uppdrag	akutbesök - antal registrerade bedömningar	95 210	93 697	1,6 % ●
	akutbesök – andel vistelser inom 4 timmar	62,7	61,3	2,2 % ●

Fotnot: För andelsmåttén så är förändringen i procentenheter.

- vårdproduktionen/ tillgängligheten har förbättrats jämfört samma period föregående år eller antal väntande patienter har minskat
- vårdproduktionen/tillgängligheten har försämrats jämfört samma period föregående år eller antal väntande patienter har ökat

Enligt aggregerad statistik för förvaltningen har det skett en förbättring inom vårdproduktion och tillgänglighet för flera uppdrag jämfört föregående år samma period, trots en viss nedgång i kapacitet under våren som en följd av konflikten med vårdförbundet. De senaste årens arbete med produktions- och kapacitetsstyrning börjar visa resultat, och är nu integrerat i hälso- och sjukvårdens alla divisioner, men har kommit olika långt. Med tanke på hälso- och sjukvårdssystemets omfattning och komplexitet finns det ett fortsatt stort behov av att vidareutveckla och förstärka systemstrukturen kring sjukvårdsuppdragen, dess processer, samarbeten, patientflöden och övergången till nära vård. Inför övergången till ett nytt vårdinformationssystem görs en förstärkt insats för att skapa bra vårdprocesser och datavisualiseringar i realtidsdata som förväntas kunna underlätta planering och samverkan mellan olika vårdenheter ännu mer. Målsättningen är att det ska leda till underlag som stödjer en faktabaserad ledning och styrning av hälso- och sjukvårdens komplexa uppdrag. Systematiskt arbete ska förbättra hur de enskilda verksamheternas uppdrag och behov behöver utvecklas och samverka framöver, och stärka den gemensamma samverkansledningen inom och mellan kliniker, verksamheter och sjukhus.

Tillgängligheten inom primärvården har förbättrats sedan förra årsskiftet, med fler medicinska bedömningar gjorda. Däremot har tillgängligheten till operationer och åtgärder försämrats med 4,2 % trots att antalet genomförda operationer ökat med 1,8 %. Antalet "långväntare", patienter som väntat längre än vårdgarantins 90 dagar på operation, har minskat med 408 personer, och väntelistan har minskat med 15,8 %. Inom slutenvården har antalet belagda

vårdplatser minskat med 4 %, men det har ändå skett förbättringar i nyckeltal som lägre beläggningsgrad, färre tidsobservationer över 90 % beläggning och färre utlokaliseringar per 100 disponibla vårdplatser jämfört med föregående år.

Fördjupande redogörelser för respektive vårduppdags produktion, tillgänglighet och verksamhetsutveckling redovisas i avsnitt 8.

Uppföljning av förvaltningens styrdokument

Enligt beslut i landstingsfullmäktige 2017 om att utgå från COSO ramverk, har intern styrning och kontroll kommunicerats i ledningsgrupper och på chefsutbildningar. Den process för internkontroll som identifierades under 2017 har följts och ingår systematiskt i processen för ledning och styrning. För detaljerad redovisning se avsnitt 6 Intern styrning och kontroll samt 2024 års internkontrollplan för hälso- och sjukvård (HSN 2023/7301).

Uppföljning av förvaltningens kvalitetsarbete

Underlag för att mäta måluppfyllelsen avseende hälso- och sjukvårdens kvalitet finns tidigast tillgängligt vid sommaren 2025 vilket beror på att kvalitetsregistren publicerar data sent. De aktiviteter som är kopplade till målet är delvis genomförda/pågående och kommer fortlöpa under 2025.

Inom patientsäkerhetsområdet finns inget utfall för ett hållbart säkerhetsengagemang (HSE-index) då det mäts tillsammans med hållbart medarbetarengagemang (HME-index) och medarbetarundersökningen för 2024 utgick. Avseende följsamhet till basala hygien- och klädrutiner finns tyvärr heller inget resultat då databasen från SKR stängts ned, interna möjligheter för uppföljning undersöks. En regional handlingsplan för ökad patientsäkerhet har antagits och spridits till samtliga verksamheter via ledningslinjen, patientsäkerhetsombud och olika patientsäkerhetsforum för implementering. Ett pilotprojekt med metoden Gröna korset, som fokuserar på att identifiera vårdskador och risker i realtid, har avslutats med flera positiva resultat. Utvärderingen har lett till att hälso- och sjukvårdsledningen rekommenderar alla vårdenheter att implementera metoden utifrån respektive verksamhets behov och förutsättningar.

Förväntad utveckling

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutade i januari 2023 om en långsiktig utvecklingsplan för Hälso- och sjukvård Dalarna, Framtidens hälso- och sjukvård. Nio målperspektiv med åtta tillhörande strategier lades fast för Hälso- och sjukvård Dalarna de kommande femton åren. De ska, tillsammans med den länsgemensamma strategin för omställning till en god och nära vård, visa vägen för regionens utvecklingsinsatser, såväl egna som i samverkan med länets kommuner och andra aktörer.

Hälso- och sjukvård Dalarna behöver fortsatt arbeta med prioriteringsarbete utifrån att se över vilka ambitionsnivåer som ska gälla framöver. Med tanke på det ansträngda ekonomiska läget, kompetensbrist och olika befolkningsutmaningar kommer regionen varken ha råd eller tid att arbeta med allt som görs idag. Därför behöver vissa ambitioner skruvas ner för att kunna vidmakthålla det som är viktigast för Dalarnas invånare. Fokusområden för detta under år 2025 är samverkansledning för att hantera en ökande komplexitet, digitalisering, hälsofrämjande och förebyggande, robusthet och beredskap, kompetensförsörjning samt

övriga utmaningar som exempelvis att öka produktionen med befintliga resurser och att skapa stabila strukturer och processer.

2025 innehåller en fortsatt kraftsamling inför implementeringen av det nya vårdinformationssystemet

Cosmic. Den planerade driftstarten som var vecka 5 år 2025 beslutades i december 2024 att senareläggas till efter sommaren 2025.

Att lyckas med arbetet att nå en ekonomi i balans blir avgörande för att kunna möta de utmaningar som finns under 2025 och att skapa utrymme för att driva på inom de strategiska områdena från Framtidens hälso- och sjukvård mot en god och nära vård i Dalarna.

Ekonomi

Resultatanalys

Utfallet för 2024 är ett underskott på -218,4 mnkr vilket är cirka en tredjedel av underskottet föregående år. Prognosen uppgick till -304,5 mnkr. Avräkningen av riktade statsbidrag medförde att ytterligare intäkter kunde tillföras med cirka 106 mnkr vilket till största delen förklarar skillnaden mellan prognos och utfall. Sektorsbidrag har tillförts från staten under året med 220 mnkr. Omfattande åtgärdsplaner har tagits fram för att minska kostnadsutvecklingen vilket hittills resulterat i cirka 215 mnkr lägre kostnader på hyrbemanning, läkemedel, sjukresor, köpt vård och övriga personalkostnader jämfört med 2023. Bruttokostnadsökningen uppgår till 0,6 % vilket motsvarar cirka 67 mnkr.

Resultaträkning 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Intäkter	10 331,2	10 138,0	1,9 %	10 537,8	-206,6
-varav Regionbidrag	7 463,2	6 981,6	6,9 %	7 463,2	0,0
Kostnader	-10 549,6	-10 807,2	-2,4 %	-10 538,0	-11,6
-varav löner exkl soc avgifter	-3 625,9	-3 508,3	3,4 %	-3 682,1	56,3
-varav Inhyrd Personalkostnad	-190,4	-261,0	-27,0 %	-118,8	-71,6
Resultat	-218,4	-669,2	-67,4 %	-0,2	-218,2

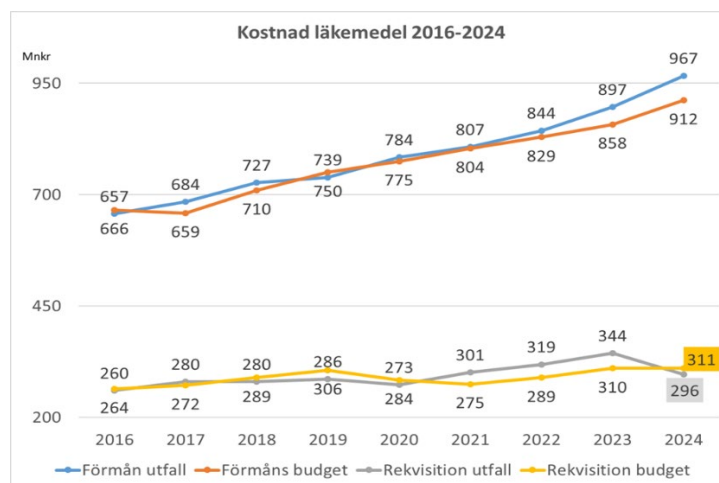
Intäkter

Intäkterna uppgår till 10,3 mdkr (10,1 mdkr) och har en negativ avvikelse mot budget på -206,6 mnkr. Den största negativa påverkansposten är den budgeterade obalansen på -370 mnkr som byggts upp under två år och som inte har motsvarande intäkt. Patientintäkterna är 15,2 mnkr lägre än budgeterat. Söld vård är sammantaget 87,9 mnkr lägre än budget varav -25,1 mnkr beror på att andra regioner inte köpt vård i den omfattning som budgeterats. Vårdvalsersättningarna till BUP och primärvården har en budgetavvikelse på -25,4 mnkr respektive -17,6 mnkr och båda beror på att de inte presterat i den omfattning som budgeterats. Sektorsbidragen från staten är på 90 mnkr respektive 130 mnkr och avsåg att förstärka ekonomin på grund av det höga inflationstrycket.

Kostnader

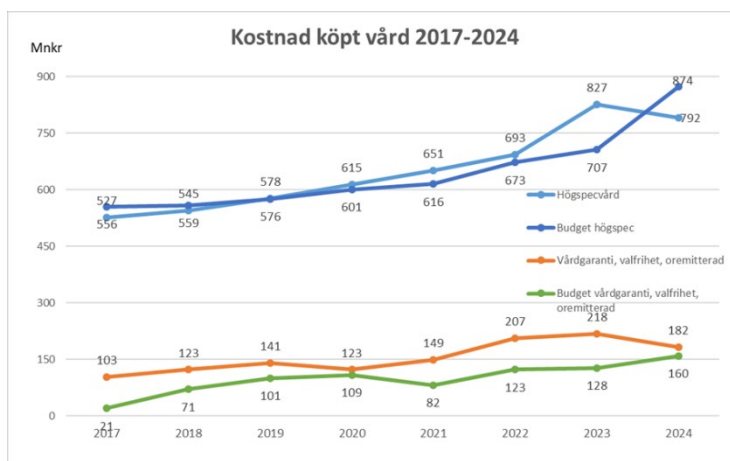
Särskilda kostnadsposter (mnkr)	Utfall ack	Budget	Avvikelse
Rekvisationsläkemedel	296,3	310,5	14,3
Förmånsläkemedel	966,8	911,7	-55,1

Högspecialiserad vård	792,4	873,9	81,5
Övrig köpt vård	266,9	244,8	-22,1

Kostnader för läkemedel avviker totalt mot budget med -40,9 mnkr. Förmånsläkemedel avviker med

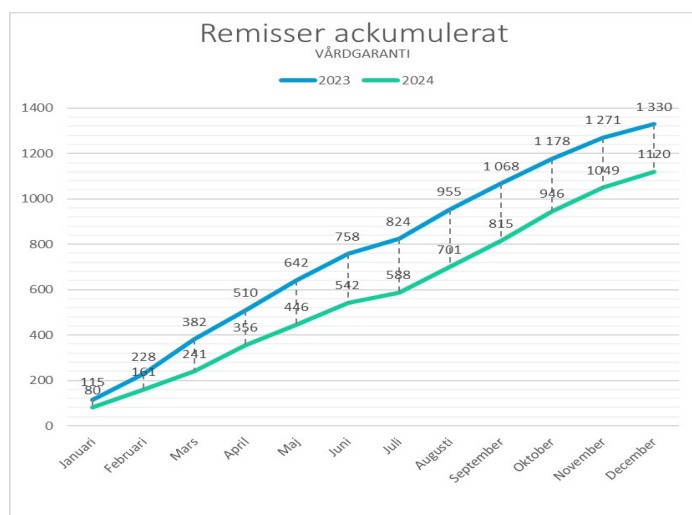
-55,2 mnkr för hela förvaltningen, medan rekvisitionsläkemedel har en positiv avvikelse mot budget med cirka 14,3 mnkr. Exkluderas speciallivsmedel så är kostnaderna för förmånsläkemedel 67,1 mnkr eller 8 % högre än föregående år och därmed aningen mindre än den nationella prognosen som enligt Socialstyrelsen är 10 %. Division psykiatri har en budgetavvikelse på -6,7 mnkr och har ökat sina kostnader med 9,2 mnkr främst på grund av ökade kostnader för adhd-medicin. Där pågår ett arbete med att se över vilka som ska få behandling och vilket läkemedel som ska användas och ambitionen är att stabilisera kostnadsutvecklingen framöver. Division primärvård har en budgetavvikelse på -29,8 mnkr. Kostnaderna har ökat med 22,5 mnkr. En stor del av ökningen står diabetesläkemedel för, en ökning med 7,8 mnkr. Kostnaderna för behandling av typ 2-diabetes, hjärtsvikt och kronisk njursjukdom har ökat med 2,5 mnkr. Läkemedel som sänker blodtrycket och minskar risken för hjärtattack och stroke har ökat med 1,2 mnkr. Division primärvård har sänkt sina kostnader för rekvisitionsläkemedel med 1,6 mnkr. Division kirurgis budgetavvikelse är -3,8 mnkr. Kostnaderna har ökat med 9,4 mnkr och det är främst Kvinnosjukvården som avviker från budget och ökat sina kostnader på grund av att fler patienter får cancerläkemedel. Division medicins budgetavvikelse är -2,9 mnkr och kostnaderna har ökat med 22,0 mnkr. Ett par dyra rekvisitionsläkemedel bokförs centralt på division HS gemensamt på grund av solidariska skäl gentemot enskilda kliniker. Budget har inte varit tillräcklig här, utfall 2023 14,5 mnkr – budget i år 6,4 mnkr.

Den högspecialiserade vården har kostat 815 mnkr 2024, vilket är 40 mnkr eller 5 % mindre än 2023. Resultatet för 2024 är ett överskott på 79 mnkr. Kostnaderna påverkas dels av antalet patienter som remitteras, men även av vilka diagnoser som behandlas. Dyra patienter, med vårdtillfällen som kostar mer än 800 tkr, står för cirka 14 % av totalkostnaderna i år och uppgår till 114 mnkr. Motsvarande kostnader under 2023 var betydligt högre, totalt 136 mnkr. Sammanlagt har 68 patienter haft dyra vårdtillfällen i år, varav de 4 patienter som har behövt mest vårdresurser har kostat 20 mnkr tillsammans. Kostnaderna för köp av övrig högspecialiserad vård, sjukresor, flyg- och helikoptertransporter, patienthotell och medicinsk service, har minskat med totalt 3 % och uppgår till 701 mnkr.

Under året har nästan 6 400 remisser till högspecialiserad vård registrerats i Skvader, vilket är 250 färre remisser eller en minskning med 4 % jämfört med 2023. Av remisserna kom cirka 3 900 från Division Kirurgi, 2 300 från Division Medicin och drygt 200 från Division Psykiatri.

Region Dalarna har förnyat avtalen om köp av högspecialiserad vård med Sjukvårdsregion Mellansverige under perioden 2025-2028 och Karolinska för 2025.

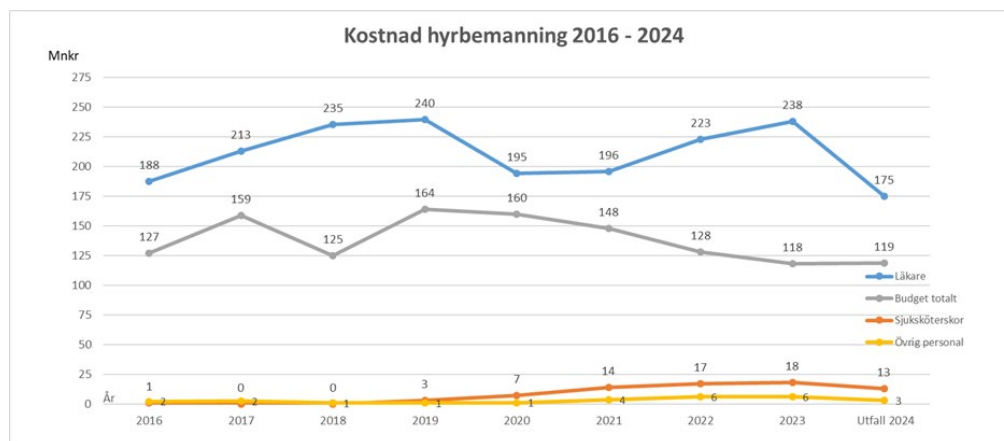
Antal remisser för köp av vårdgaranti-vård inom ortopedi Falun har minskat med 210 st mellan 2023 och 2024.

Kostnaderna för köpt vård (vårdgaranti, valfrihetsvård och oremitterad vård) uppgår sammanlagt till 181,2 mnkr (218,3 mnkr) vilket är en minskning med 37,0 mnkr jämfört med 2023. Dock är avvikelsen mot budget -21,0 mnkr. Kostnaderna för köp av vårdgarantivård har sjunkit med 22,0 mnkr men inte kommit ner till budgetnivån på 42,6 mnkr. Köp av valfrihetsvård uppgår till 18,6 mnkr vilket är en minskning med 18,5 mnkr jämfört med 2023.

Oremitterad vård har ökat med 3,6 mnkr, från 83,5 mnkr till 87,1 mnkr. Ett aktivt arbete att öka antal insatserna i egen regi för att minska köpt vård är en förklaring till de minskade kostnaderna. Köpt urologverksamhet av en privat aktör kostar 1,4 mnkr mer än 2023.

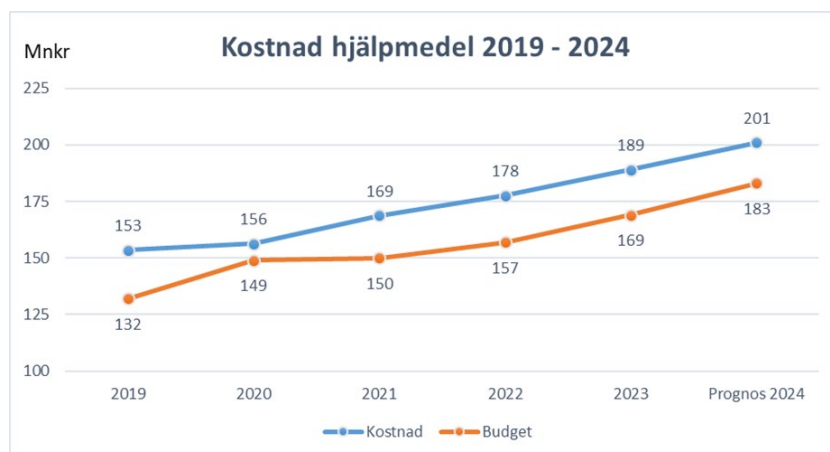
Kostnaden uppgick till 20,9 mnkr och budgetavvikelsen uppgick till -5,9 mnkr.

De diagnoser/remisser inom köp av vårdgarantivård inom ortopedi Falun som minskat mest sen föregående år är rygg med -109st, axel med -32 st, knäplastik med -37 st och fotled/fot med -55 st. Hand/handled har ökat med +17 st och knä med +14 st.

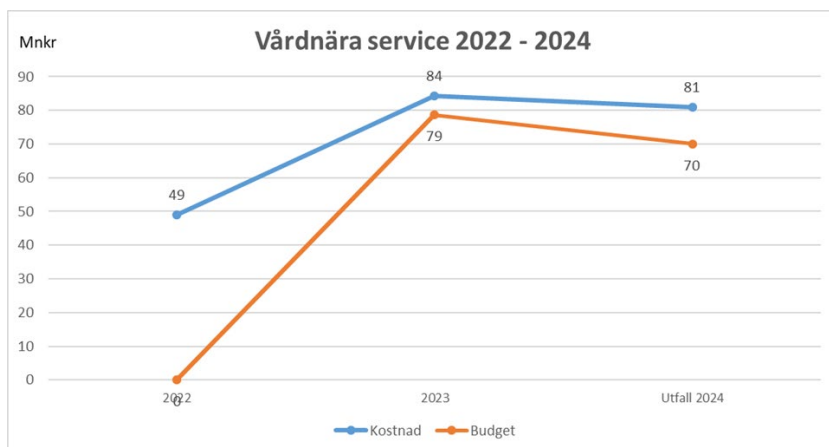
Utfall och budgetavvikelse hyrbemanning per division					
	Utfall 2023	Utfall 2024	Förändring 2023-2024	Budget 2024	Utfall avvikelse mot budget 2024
Division Medicin	-22	-7	-15	-1	-6
Division Kirurgi	-32	-22	-10	-17	-5
Division Psykiatri och habilitering	-66	-50	-16	-29	-21
Division Primärvård	-106	-82	-24	-72	-10
Division Medicinsk service	-35	-30	-5	0	-30
Summa	-261	-191	-70	-119	-72

Kostnaderna för hyrbemanningen uppgår till 191 mnkr vilket ger en budgetavvikelse på -72 mnkr då budgeten uppgår till 119 mnkr. Kostnadsminskningen jämfört med förra årets utfall är -70 mnkr och hänförs främst till stoppet för hyrbemanning som infördes från den 1 april. Kostnaderna för hyrläkarna har minskat med 62 mnkr och för hyrsköterskor med 5 mnkr och övrig personal med 3 mnkr. Målet är att kostnaderna för hyrbemanningen ska uppgå till max 2 % av budgeten för personalkostnaderna inklusive övriga lönekostnader d.v.s. cirka 112 mnkr.

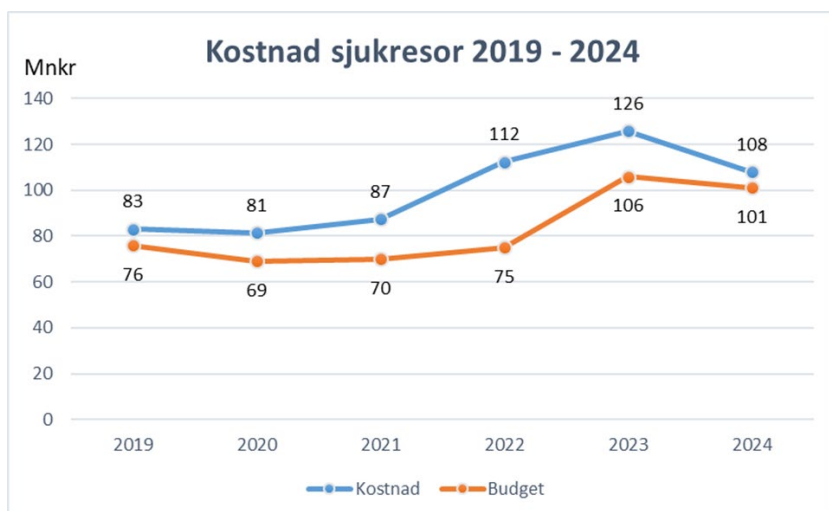

Kostnaderna för hjälpmedel har ökat med 12,4 mnkr jämfört med 2023. Budgetavvikelsen uppgår till

-18 mnkr. Kostnadsökningen avser bl. a. inkontinensartiklar med 5 mnkr och medicinsk behandling/utrustning med 8 mnkr. Hjälpmedelskostnaderna från hjälpmedelsverksamheten har minskat något med 0,3 mnkr.

Kostnaden för VNS (VårdNära Service) uppgår till 81 mnkr och har ett budgetunderskott på -11 mnkr. Kostnadsminskande åtgärder började inte verkställas förrän i maj och anpassningen till nya nivåer tenderar att ta längre tid än förväntat.

Kostnaderna för sjukresor har minskat med 18 mnkr, från 126 mnkr 2023 till 108 mnkr år 2024. Avvikelsen mot budget uppgår till -7 mnkr. Nya reglementet som trädde i kraft per första maj vilket innebar bland annat striktare regler för utfärdande av sjukreseintyg antas vara största anledningen till kostnadsminskningen.

Inom kostnadsgruppen Övrig köpt verksamhet återfinns några större poster, förutom ovan nämnda hjälpmedel, sjukresor och VNS. Det är bland annat medicinskt material där kostnaderna ökat från 346,0 mnkr till 351,5 mnkr och där underskottet mot budget är -22,4 mnkr. Röntgen- och labbkostnader har ökat med 10,8 mnkr jämfört med föregående år. Underskott mot budget är -17,4 mnkr. Läkarkonsultationerna har minskat något med 0,7 mnkr men budgetunderskottet är -8,8 mnkr.

Kostnadsgruppen Övriga verksamhetskostnader visar ett underskott mot budget på -7,4 mnkr varav några av de största enskilda posterna är övrig bidragsgivning där bland annat utfördelning av riktade statsbidrag till kommuner i samverkan bokförs med -30,7 mnkr i

underskott. Kostnaden för it-kostnader har ökat med 23,7 mnkr och beror på ändrade rutiner inom regionen men har en positiv budgetavvikelse på 11,7 mnkr. Konsultkostnaderna har ökat med 10,0 mnkr jämfört med föregående år, från 28,6 mnkr till 38,6 mnkr men visar ett överskott mot budget med 21,1 mnkr.

Analys divisionerna

Prognoser och utfall helår per division 2024 (mnkr)	april	juli	september	Oktober	Utfall december
Division Medicin	-125	-121	-117	-117	-97
Division Kirurgi	-222	-200	-197	-197	-187
Division Psykiatri och habilitering	0	5	4	4	13
Division Primärvård	-87	-92	-86	-86	-95
Division HS Gemensamt	5	17	96	96	151
Division Medicinsk Service	-2	-5	-5	-5	-3
Resultat Hälso- och Sjukvården	-431	-396	-305	-305	-218

Division Medicin visar ett resultat per december på -97,6 mnkr. Ökade intäkter jämfört med föregående år väger inte upp de ökade kostnaderna. Det som framförallt bidragit till avvikelsen är det ingående underskottet som justerades genom en intäkt som inte kommer att falla ut. Detta ger en avvikelse på -76,6 mnkr per helår. Verksamhetsintäkter överstiger budget om +2,7 mnkr och där avviker patientintäkter med cirka -5,6 mnkr, såld vård +2,3 mnkr över budget samt sålda tjänster cirka +6 mnkr över budget. Statsbidrag överstiger budget om 2 mnkr och har minskat med cirka 6,5 % mot föregående år. På kostnadssidan finns andra större avvikelser på bl.a. lönekostnader -10,1 mnkr, inhyrd personal -6 mnkr, LAB -5,4 mnkr, köpt vård -7,3 mnkr, och sjukresor -4,6 mnkr. Övertidskostnader har minskat med -25 % jämfört med föregående år där en bidragande faktor har varit Vårdförbundets övertidsblockad under maj och juni månad. Stora kostnadsökningar på förmånsläkemedel men rekvisitionsläkemedel har minskat i år med i 15 % och avviker mot budget med cirka +22 mnkr. Detta beror främst på Medicin Falun som ökat deltagandet i läkemedelsstudier (främst Hematologi-mottagningen) och stramare administration av vissa dyra läkemedel. Till sist också stora kostnadsökningar på andra patientrelaterade kostnader som t ex Lab, röntgen och medicinskt material där dessa ökat sammanlagt cirka 3,5 % jämfört med föregående år. En effekt av kostsamma behandlingar, högt tryck på akutmottagningar med fler utredningar (minskat något sedan april).

Division kirurgi visar ett resultat på 187 mnkr (prognos 197 mnkr) vilket är nästan 100 mnkr bättre än resultatet 2023 och 10 mnkr bättre än prognosen. Förklaringen finns att hitta i det arbete som initierades under 2023, handlingsplan för ekonomi i balans. Vilket också syns i den låga kostnadsutvecklingen 0,7 %.

Intäkterna påverkas av den ingående obalansen som uppgår till -123 mnkr. Förutom det når inte divisionen upp till de budgeterade verksamhetsintäkterna vilket påverkar resultatet med -20 mnkr.

Kostnaderna under 2024 är 54 mnkr högre än budgeterat. Största avvikelserna är köpt vårdgarantivård, samt övrig köpt verksamhet, t.ex. VNS, lab röntgen. Stora budgeterade överskott finns på lönekostnaderna.

Divisionen har varit lyckosam i rekrytering av läkare, framförallt på OP/AN/IVA i Mora. På totalen har kostnaderna för inhyrd personal minskat med 10 mnkr. Kostnaden för rekvisitionsläkemedel är hela 23 mnkr lägre än föregående år, vilket förklaras av det arbete som gjorts på Ögonkliniken för förbättrad läkemedelsanvändning. Kostnadsutvecklingen för förmånsläkemedel är fortfarande hög vilket är en effekt av ökade kostnader för onkologiska läkemedel.

Division Psykiatri och habilitering visar ett resultat på +13 mnkr (prognos +4 mnkr). Trots en ekonomi i balans på divisionsnivå, är skillnaderna stora inom divisionen där vissa verksamheter går med stora överskott, medan andra har stora underskott. Stort underskott på BUP LOV med en budgetavvikelse på -43 mnkr, dock täcks det upp av överskott på andra basenheter.

Vakanser gör att kostnaden för lönekostnader är närmare 46,6 mnkr lägre än budget. Inhyrd personal minskar med 16 mnkr jämfört med föregående år, men visar ändå ett underskott mot budget på -20 mnkr. Kostnaden för den köpta vården är 30 mnkr lägre än föregående år. Sammantaget gör detta att bruttokostnadsutvecklingen är negativ, -2,2 %.

Division Primärvård har ett negativt resultat på -95,2 mnkr 2024. Intäkterna avviker med -65,3 mnkr mot budget. Den största avvikelserna beror på en ingående budgeterad obalans på -54,4 mnkr. En annan betydande orsak till de minskade intäkterna är de lägre vårdvalsersättningarna, vilket beror dels på minskade antal listade patienter hos offentliga vårdcentraler, och dels på att vissa betalningsvillkor för ersättningarna har ändrats efter att budgeten sattes. Intäkterna från statsbidrag har varit bättre än förväntat, en positiv avvikelse på 8,9 mnkr. Utfall för ökade utomlänstäckningar efter genomlysningen är i linje med förväntningarna, med undantag för negativa avvikelser som huvudsakligen kan kopplas till Avesta Jöuren. Kostnader avviker med -30 mnkr mot budget och det finns både positiva och negativa avvikelser som påverkar resultatet. En positiv utveckling är att personalkostnaderna inklusive sociala avgifter och inhyrd personal varit lägre än budgeterat med 15,5 mnkr. Samtidigt har andra kostnader, som för lab, röntgen, läkemedel och medicinskt material inklusive hjälpmedel, överstigit budgeten med -48,9 mnkr.

Division HS gemensamt redovisar en budgetavvikelse på +151,0 mnkr. HS Gemensamt innehåller bland annat Ledning för hälso- och sjukvård, utbildningsläkare, ledningsstöd och strategi, utbildningstjänster, kostnader för högspecialiserad vård, läkemedel (medel som inte är utfördelade). De centralt riktade statsbidragen visar ett överskott mot budget på 102,1 mnkr. Dessa avser i huvudsak en årlig avräkning som uppgick till 106 mkr. Detta motverkas av den ingående obalansen i budget på -122,1 mnkr vilken uppkom under 2023 och 2024 för att budgeten skulle vara i balans. Modellen för utfördelning av de riktade statsbidragen är att hälso- och sjukvården får 330 mnkr från finansavdelningen för att sen fördela ut medlen till divisionernas enheter enligt beslut i styrgruppen för riktade statsbidrag. Sektorsbidraget på 130 mnkr bokförs här i sin helhet. Positiva kostnadsavvikelser är högspecialiserad vård som uppgår till +84,4 mnkr samt lönekostnader som avviker med +5,6 mnkr. Läkemedel bokförs delvis här avseende dyra rekvisitionsläkemedel. Läkemedel avviker med -19,5 mnkr. Här bokförs även utbetalningen av kommunernas andel av gemensamma riktade statsbidrag. Dessa uppgår till -30,4 mnkr och de har inte en egen budget då det är fråga om vidarefakturer. Dessa redovisas som egna kostnader då regionen anses vara huvudman.

Division Medicinsk service visar ett resultat per december om -2,8 mnkr. I utfallet finns ökade intäkter om cirka 17,5 mnkr jämfört med budget för bl.a. lab och röntgentjänster. De ökade intäkterna på helår kunde inte täcka upp en stor del av de kostnadsökningar som förväntas under året. Kostnaderna överskrider budget om cirka 16,3 mnkr på helår och resultatet förbättras därmed med cirka 1,2 mnkr mot det budgeterade underskottet på cirka -4 mnkr. Kostnadsökningarna finns främst på lönekostnader, läkemedel (speciallivsmedel), kapitalkostnader m.m. Stor del av ökningen är en effekt av en ökad bemanning och en ökad efterfrågan på flera av verksamheternas tjänster. En positiv avvikelse mot budget finns på lönekostnader och uppgår till +38,3 mnkr. Grundlönekostnaderna avviker positivt mot budget samtidigt som kostnaderna för övertid/ob och sjuklöner avviker negativt. Divisionen har fortsatt ett stort antal vakanser och en fortsatt ganska hög sjukfrånvaro vilket förutom höga kostnader för sjuklöner också leder till höga övertidskostnader (ambulansen) samt ett behov

av inhyrd personal. Kostnader för inhyrd personal avviker mot budget med -30 mnkr och har minskat med cirka 14,3 % jämfört med samma period föregående år. Det stora behovet av inhyrd personal förklaras av svårigheter att rekrytera på Bild- och funktionsmedicin. Totalt har lönekostnaderna ökat med cirka 4,4 % jmf med föregående år, men sjuklönekostnaderna har minskat med cirka 3,6 % och övertidskostnader minskat med 22,6 % jmf med samma period föregående år. En bidragande faktor till den minskade övertiden har varit Vårdförbundets övertidsblockad under maj och juni månad. Samt att hos ambulansen finns fler tillgängliga timmar i länspoolen, som kunnat täcka fler sjukdomsfrånvarotillfällen än rena vakanser och att flerbårsbilen dragits in (från juni månad) med besparing på knappt 1,6 mnkr som gjorts främst på övertidskostnader.

Investeringar

Investering 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Årets investering	-118,2	-108,4	9,1 %	-116,0	-2,2

Hälso- och sjukvården har för 2024 ett utfall för utrustningsinvesteringar motsvarande 118,2 mnkr. Av dessa utgör medicinteknisk utrustning 98 mnkr, övrig utrustning 9,1 mnkr och chassin till ambulanser 10,1 mnkr. Flertalet investeringar som tilldelats tidigare år har effektuerats i år vilket beror på till exempel försenade leveranser, upphandlingsproblematik och byggnationsförseningar. Nedan även några av de större investeringarna för 2024 som effektuerats. Några objekt som effektuerats under året är följande:

Objekt:	Utfall:	Från år:
MR Avesta	2,3 mnkr	2020
Röntgenutrustning VC Leksand	2,3 mnkr	2021
Skelett lunglab BFM	9,5 mnkr	2023
Personlarm inom psykiatri	6,2 mnkr	2023
Ögonbottenkamera	2,8 mnkr	2023
Telemetrisystem	2,6 mnkr	2023
Hjärtövervakningssystem	1,7 mnkr	2023
Anestesiapparat	12,8 mnkr	2024
Ambulanschassin	10,1 mnkr	2024
MR Falun (reinvestering p.g.a. att bef. kraschade)	8,0 mnkr	2024
Vätske-masspektograf	3,1 mnkr	2024
Bi-plan C-op	2,5 mnkr	2024

Behov av investeringar i medicinteknisk utrustning och lokaler

Division psykiatri och habiliterings flytt av akutpsykiatri från Säter till Falun samt utökning av plats inom BUP för patienter med skadligt bruk eller beroende samt patienter med ätstörning kommer att generera behov av byggnationer. Dock finns inte färdiga förslag att ta ställning till ännu varför kostnadsbilden är svår att överblicka.

Division medicin har stora investeringsbehov i upprustning av lokaler i både Avesta och Ludvika. I Avesta är processen med ombyggnad av dialysverksamheten startad. Men framöver finns fortsatt behov av större ombyggnationer av vårdenheter samt akutmottagning. Ett större VRE- utbrott i Ludvika under våren har satt ljus på ett akut behov av renovering av vårdlokalerna.

Även i Mora och Falun föreligger investeringsbehov i framtida lokaler.

Division kirurgis största pågående investering på Falu lasarett är byggnationen av hus-09 som bl.a. kommer att inrymma en ny intensivvårdsavdelning. På Mora lasarett planeras ett nytt operationshus som kommer att omfatta både operationsavdelning och intensivvård. Befintlig omodern centraloperationsavdelning med enbart små operationssalar måste ersättas för att motsvara modern standard. Nuvarande operationsavdelning är utdömd av Arbetsmiljöverket.

Mindre pågående lokalinvesteringar berör kirurgkliniken i Falun, med planering att lokalisera poliklinisk kärlkirurgi till specialistmödravårdens tidigare lokaler på plan 02 i Dahlska huset. Flytten är möjlig och kostnadseffektiv genom sammanslagning av flera enheter inom kvinnosjukvården.

Den ekonomiska genomlysningen har medfört att några tidigare planerade byggprojekt har inhiherats (extra plan på patienthotellet) eller pausats (nytt operationshus, Falu lasarett). Inventering pågår för att se om sammanslagning av enheter och effektivare nyttjande av befintlig lokalyta kan leda till högre bemannings- och kostnadseffektivitet. Ordinarie årlig investeringsprocess fortlöper enligt plan. Successivt kommer investeringsprocessen att omfatta investeringar inom ett treårsperspektiv för bättre framförhållning.

Division medicinsk service är mycket investeringstung. Inom både ambulanssjukvårdens fordon, Bild- och funktionsmedicins modaliteter, Laboratoriemedicin och Patologins utrustning ligger äskningar som är mycket stora och återkommande. Serviceavtalen kommer från 2024 också drabba verksamheterna i alla divisioner. IT-system inom Läkemedel är under implementering tillsammans med materialförsörjning. Inom Bild och Funktionsmedicin och Laboratoriemedicin så pågår ombyggnationer i hus 09. Ombyggnationer inom obduktionsverksamheten i Falun påbörjas januari 2025.

Division primärvård Förutom nedanstående finns det även ett behov av reinvesteringar i röntgenutrustning vid flera vårdcentraler.

Lokalärenden som passerat åtgärdsval och befinner sig i fördjupat planeringsskede:

Familjecentral i Smedjebacken byggstart oktober 2025, inflytt är planerad i oktober/november 2026. Tidplanen är något framflyttad på grund av att kommunen behöver hantera flytt av befintlig verksamhet. Investeringen har kalkylerats till cirka 22 mnkr för Regionens del. Särna vårdcentral förväntas utökade hyreskostnader från och med maj 2026 samt beslutad investering i röntgenutrustning.

Behovet av medicinskteknisk utrustning uppgår till cirka 1 mnkr. Det avser olika typer av stolar, mikroskop, medicinska apparater, träningsredskap mm.

Analys kostnadsutveckling exklusive vidarefakturerings länssjukvård

Kostnadsutveckling**	Ack utfall	Prognos	Budget
Bruttokostnadsutveckling*)	0,6 %	1,0 %	0,4 %
Nettokostnadsutveckling*)	0,4 %	1,5 %	-2,4 %

** Kostnadsutveckling ack; jämför ackumulerat utfall i år jmf ack utfall fg år. Prognos jämför med utfall helår fg år. Budgeterad brutto- och kostnadsutveckling på helår.

Bruttokostnadsutvecklingen fokuserar enbart på kostnaderna och dess förändring. Ack utfall 2024 jämförs med ack utfall 2023. Prognosen 2024 jämförs med utfall 2023. Budget 2024 jämförs med utfall 2023.

Ack utfall 2024 jämfört med utfall 2023 är en mindre ökning med 0,6 % eller cirka 67 mnkr vilket antas bero på lägre inflation och att insatta åtgärder börjar ha en kostnadshämmande effekt. De största påverkansfaktorerna är bland annat minskning av inhyrd personal, anställningsstopp, övertidsblockaden, sjukresor och lägre kostnader för köpt vård.

Prognos 2024 mot utfall 2023 visar att antagandena var att kostnaderna skulle bli cirka 100 mnkr eller 1 % högre än utfallet 2023. Bedömningen påverkades även här av minskning av inhyrd personal, anställningsstopp, övertidsblockaden, sjukresor och lägre kostnader för köpt vård. Budget 2024 jfr utfall 2023 var cirka 40 mnkr eller 0,4 % högre vilket tidigt i planeringen visade att kostnadssänkande åtgärder var nödvändiga att sätta in tidigt under året för att nå en budget i balans.

Nettokostnadsutvecklingen är bruttokostnaderna minus intäkterna men exklusive budgetramen och vidarefaktureringen av länssjukvård. Ack utfall 2024 jämförs med ack utfall 2023. Prognosen 2024 jämförs med utfall 2023. Budget 2024 jämförs med utfallet 2023.

Ack utfall 2024 visar en ökning av nettokostnaderna med cirka 30 mnkr eller 0,4 % jämfört med utfall 2023. Orsaken till den lägre nettokostnadsökningen i förhållande till brutto kan ses i 67 mnkr högre kostnader som vägs upp av cirka 37 mnkr högre intäkter än 2023. Ökade kostnader är framförallt en effekt av ökade lönekostnader om cirka 170 mnkr, ökade kostnader för läkemedel samt övriga verksamhetskostnader om cirka 81,5 mnkr där störst ökningarna ses på lokalhyra och IT-kostnader. Kostnadsökningarna vägs upp av minskade kostnader på inhyrd personal om cirka 70,5 mnkr och köpt vård cirka 71,5 mnkr. De ökade intäkterna för året är främst en effekt av tillförda sektorsbidrag på 130 mnkr men också ökade verksamhetsintäkter om 8,9 mnkr.

Prognosen (1,5 %) bedömdes till största delen på att den budgeterade obalansen för intäkter på 370 mnkr inte får motsvarande utfall samt att förvaltningen fick högre riktade statsbidrag på cirka 60 mnkr samt sektorsbidrag på 130 mnkr. Budget 2024 gentemot utfallet 2023 visar en minskning av nettokostnaderna på -2,4 % eller cirka 187 mnkr i lägre nettokostnader än 2023. Detta beror till största delen på att budgeten 2024 byggde på en ej realiserbar intäkt i budget på 370 mnkr. Budget 2024 förutsatte även att besparingsåtgärderna på 372 mnkr skulle få effekt redan under 2024, vilket inte har skett.

Uppdrag: En hållbar framtid för Region Dalarna

Totalt antal aktiviteter	Målvärde (tkr)	Agg. målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
18	343 555	320 155	225 581	-117 974

Sammanställning över samtliga aktiviteter för Hälso- och sjukvård Dalarna. Agg. målvärde anger summerat målvärde från underliggande aktiviteter (en nivå ned). Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Ambulansflyg	Slutförd	2024-12-31	1 500	5 300	3 800
Ambulanshelikopter	Avbruten	2024-12-31	0	0	0
Ambulanstransporter	Slutförd	2024-12-31	10 000	4 000	-6 000
Digital psykiatrimottagning	Slutförd	2024-12-31	23 000	4 000	-19 000
Digital utveckling	Pågår	2024-12-31	4 300	153	-4 147
Inhyrd personal	Slutförd	2024-12-31	18 500	22 744	4 244
Intäkter	Pågår	2024-12-31	34 200	11 368	-22 832
Kostnadskontroll	Pågår	2024-12-31	31 000	30 411	-588
Larmcentral	Slutförd	2024-12-31	3 000	1 629	-1 371
Läkemedel	Slutförd	2024-12-31	40 000	36 038	-3 962
Närakut Ludvika	Avbruten	2024-12-31	12 000	0	-12 000
Produktivitet i psykiatri	Slutförd	2024-12-31	25 000	19 600	-5 400
Se över förskrivningsmönster för förskrivande enheter med fokus på följsamhet av riktlinjer	Avbruten	2024-12-31	210	0	-210
Sjukresor	Slutförd	2024-12-31	8 900	11 866	2 966
VNS	Pågår	2024-12-31	20 000	9 020	-10 980
Verksamhetsorganisering	Slutförd	2024-12-31	30 345	9 701	-20 644
Verksamhetsöversyn	Slutförd	2024-12-31	47 200	20 750	-26 450
Växla ut köpt vård	Pågår	2024-12-31	34 400	39 000	4 600

Utvalda aktiviteter för Hälso- och sjukvård Dalarna (samtliga aktiviteter återfinns i bilaga). För övergripande aktiviteter anger utfall summa av underliggande aktiviteters utfall. Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Ovanstående uppgifter är inrapporterade av verksamheterna. Det finns dock en diskrepans mellan ovanstående tabell och vad som är faktiskt utfall i ekonomisystemet. Nedan presenteras ett urval av aktiviteterna.

Inhyrd personal: Ekonomisystemet visar lägre kostnader på 70,5 mnkr. Ett betydligt restriktivare förhållningssätt för inhyrning från och med april har minskat kostnaderna avsevärt.

Läkemedel: Enligt uppgifter från Läkemedelsenheten så har insatta åtgärder minskat kostnaderna med 36 mnkr. Tillkommer rådgivning till verksamheterna som ytterligare sparat pengar men som inte går att verifiera i ekonomin. Kostnadsökningen jämfört med 2023 är cirka 22 mnkr.

Sjukresor: Ekonomisystemet påvisar en kostnadssänkning med 18 mnkr. Nytt reglemente samt striktare rutiner för beviljande av sjukresor är de största påverkansfaktorerna för sänkning av kostnaderna.

VNS: Målvärdet är att minska kostnaderna med 20 mnkr men utfallet är på cirka 9 mnkr visar att det återstår cirka 11 mnkr innan målet är uppnått vilket stämmer med ekonomisystemet. Orsaken kan spåras till att åtgärderna började genomföras i maj och det tar tid att anpassa verksamheten till budgeterad nivå på 70 mnkr.

Växla ut köpt vård: Köpt vård har ett målvärde på -34,4 mnkr och utfallet är -39 mnkr vilket är på samma nivå som i ekonomisystemet. Förutom högspecialiserad vård så är det lägre kostnader för köpt vård enligt vårdgarantin och valfrihetsvården som bidragit till sänkta kostnader. Den högspecialiserade vården visar 34 mnkr lägre kostnader vilket till största delen beror på färre dyra ytterfall jämfört med föregående år. Antal remisser inom ortopedin Falun avseende vårddköp enligt vårdgarantivård har minskat med 210st jämfört med 2023 vilket bidragit till att minska den köpta vården.

Åtgärder för ekonomi i balans - Handlingsplan hållbar framtid

Under året har arbetet fortsatt med att genomföra planerade insatser i Handlingsplan Hållbar framtid.

Prognosen för genomförande av planerade insatser sjönk från februari då en kraftsamling gjordes kring handlingsplanen i samband med att planen flyttades till Ledningsportalen. Rapportering till bokslutskonferensen i mitten av februari visade en besparing på cirka 231 mnkr, men aktuell prognos hade fallit till cirka 194 mnkr. Det återstod då uppskattningsvis 170 mnkr att genomföra av de 372 mnkr som Hälso- och sjukvården fått i sparbetning från Regionfullmäktige.

Under hösten framkom det även med tydlighet att trots budgettillskott och ökade patientintäkter att budget 2025 inte skulle räcka för att nå en kostnadsnivå i förhållande till budget. Det saknades i storleksordningen 170 mnkr för att nå en ekonomi i balans. Det motsvarar det som inte är genomfört av de 372 mnkr som nämns ovan. Eftersom stora budgettillskott beslutats till 2025 blev det aktuellt att sänka kostnaderna med 150 mnkr + 20 mnkr i minskad bemanning enligt politiskt beslut för att närma sig en ekonomi i balans. Fördelning av sparbetningen genomfördes till divisionerna och verkställighetsbeslut delades ut till varje division att arbeta fram kostnadssänkande sparåtgärder. Redovisning av varje division till nämnden gjordes av åtgärderna.

Efter en summering av synliga kostnadsminskningar under 2024 jämfört med 2023 så

framkommer det att verksamheterna minskat kostnaderna under året i storleksordningen 215 mnkr.

Division medicins åtgärder för en ekonomi i balans

Division Medicin arbetar enligt samtliga aktiva områden i handlingsplanen. I vissa delar har de planerade aktiviteterna inte gett full effekt, men hela divisionen genomsyras av en generell återhållsamhet.

Ett arbete inom hjälpmedelsförskrivning pågår tillsammans med Dalarnas hjälpmedelscenter för att minska kostnaderna. Flertalet insatser är påbörjade men har ännu ej fått fullt genomslag i verksamheterna. I maj har beslut tagits gällande besparingar på Sömnlabb, vilket förväntas ge lägre hjälpmedelskostnader. Effekter av detta förväntas dock ses tidigast från och med 2025.

Behovsanpassning och besparing på VNS har ej fått fullt genomslag i verksamheterna till följd av försening i verkställighet och att anpassningen till återgång av arbetsuppgifter har krävt mycket samverkan mellan vården och Regionservice.

Kostnaden för inhyrd personal har minskat med 67 % och uppgår till i snitt 0,5 % av den totala personalbudgeten.

Verksamheterna har arbetat med kostnadskontroll av läkemedel och utfallet för 2024 för division medicin kommer lämna ett större positivt resultat än i lagd aktivitetsplan vid årets slut. Totalt hamnar läkemedel under budget med 21,3 mnkr varav rekvisition står för +24,3 mnkr och förmånsdelen -2,9 mnkr. Läkemedelskostnaderna minskar totalt med -0,7 % jmf med föregående år.

Sjukresekostnaden har minskat med cirka 7,2 % jämfört med föregående år. Antalet resor har minskat cirka 10,6 % och även antalet ensamma resande har minskat något. Kostnaden förväntas fortsätta att minska något pga. nytt sjukresereglemente och lägre drivmedelspriser som fått viss effekt i indexdelen av kostnaden fr.o.m. maj och framåt och fortsätter sannolikt in på år 2025. Division Medicin har cirka 8,7 mnkr i budgeterat spar för sjukresor och detta nås inte på helår. Spar blir cirka 4,2 mnkr av totalt 8,7 mnkr. Justering finns med i handlingsplanen under Division medicinsk service.

Division kirurgis åtgärder för en ekonomi i balans

Den ekonomiska situationen med stora besparingskrav på HoS-förvaltningsnivå är nu högre än under genomlysningen av ekonomin 2015-2016, då ett stort antal strukturella åtgärder genomfördes med stängning av mottagningar och minskning i utbudspunkter.

Besparingsåtgärderna ledde till att Landstinget Dalarna på några år gick från lägsta nationella kostnadseffektivitet till ett Region Dalarna med hög nationell kostnadseffektivitet. Inom aktuella besparingsåtgärder är det svårare att hitta ytterligare strukturella förändringar, även om det finns en del möjligheter att se över fördelning av slutenvårdsavdelningar inom vissa kliniker (kvinnosjukvård och ÖNH). Kvinnosjukvården har i februari genomfört en större strukturell förändring med sammanslagning av S-MVC och gynavdelningen, samt förtätat samarbete mellan gynavdelningen och BB. Inom övriga besparingar flyttas i stället fokus från strukturella förändringar mot:

- Produktionsoptimering (effektivisering av mottagningar, OP, vårdplatser och patientflöden)
- Hemtagning av köpt vård inom vårdgarantin
- Prioriteringar (horisontella och vertikala)
- Översyn indikationsgränser
- "Choosing wisely" – vad kan vi sluta göra?
- Brytpunktssamtal

- Kostnadsöversyn
- Miljöperspektiv – sannolikt kostnadseffektivt över tid
- Digitalisering – vilka fysiska vårdmoment kan ersättas av digitala alternativ och AI?
- Anställningsstoppet – provningsprocessen har blivit än mer stringent

En ekonomisk krismedvetenhet måste spridas till medarbetarnivå och kommer att kräva tydliga kommunikationsinsatser internt inom linjeorganisationen. Linjecheferna måste våga tänka nytt, medarbetarna måste involveras i utmaningarna och det kommer att krävas stor uthållighet för att nå framgång. Flera av besparingsförslagen kräver politiska beslut. Bland framgångsfaktorerna under genomlysningen 2015-2016 var att politiker, tjänstemannaledningar, verksamhetschefer och linjeledningar ställde sig bakom besparingsåtgärderna och att alla åtgärder beslutades och initierades samtidigt. Arbetet har dokumenterats i vetenskapliga publikationer. Som tidigare nämnt blir prioriteringsarbete nödvändigt för att vända den ekonomiska situationen. Antal anställda, utbudspunkter och volymer av vårdinsatser behöver ses över.

Division psykiatri och habiliterings åtgärder för en ekonomi i balans

Divisionen har ekonomi i balans och bidrar aktivt till arbetet med att minska kostnaderna för helheten genom arbete med de olika delarna i handlingsplanen. Arbetet med att minska köpt behandling och omorganisering för att minska cheftätheten är områden som redan har givit effekt. Andra områden där effekten väntas år 2025 är bland annat hemtagning av externa utredningar.

En viktig aktivitet för divisionen har varit ökad produktion som möjliggör mer vård för pengarna. Inom BUP har produktionen ökat, liksom vissa delar av öppenvården.

Habiliteringen har genomgående lägre produktion, men även ett annat uppdrag innehållande mycket administration och hembesök, som inte kan jämföras med divisionens övriga öppenvård. Ett fortsatt arbete med uppföljning kommer att behövas för att hålla i och komma vidare med produktionsökning.

I vissa delar är det svårt att veta om det är just de planerade aktiviteterna som ger effekten, eller om det är en generell återhållsamhet som ger effekt på sista raden. Dock sker ett arbete inom samtliga områden utifrån handlingsplanen. Inom psykiatri och habilitering köps det nu sällan behandling av externa utförare och sedan december inte heller externa utredningar. Den vård som ges är i första hand utförd av egna behandlare med undantag för nationell högspecialiserad vård eller utomlänsvård. Fortfarande finns pågående behandlingar där beställningar av mer omfattande/långa insatser gjordes innan avtalet löpte ut, varför en större effekt av att upphöra med köpt vård väntas med tiden.

Division primärvårds åtgärder för en ekonomi i balans

För att uppnå ekonomisk stabilitet har ett nära samarbete mellan ekonomiavdelningen och samtliga chefer inom Division Primärvård fördjupats. Trots dessa insatser har kostnaderna inom flera områden, där man hoppats kunna göra besparingar, fortsatt att öka. Särskilt märkbart är detta när det gäller kostnader för läkemedel och inkontinenshjälpmedel där både priser och efterfrågan stiger i hela primärvården. När det gäller ökningen av kostnader för läkemedel kan det relateras till ett ökat uppdrag i takt med att nya läkemedel introduceras, samt en förskjutning av förskrivningar från den specialiserade vården. Även om arbetet som hittills gjorts troligen har bromsat kostnadsutvecklingen något behövs ytterligare fördjupade analyser, särskilt av hjälpmedelskostnader. Ett exempel är att kostnaderna för inkontinensmaterial har ökat med 30,9 % jämfört med föregående år. En förväntan är att kostnaderna för förmånsläkemedel inom Division Primärvård inte kommer att minska, men kostnadsutvecklingen kan bromsas något. En positiv trend är att förskrivningen av dyra cancerläkemedel, som hör till en annan vårdnivå än primärvård, har minskat med 42,7 % jämfört med föregående år. Kostnaden för inhyrd personal har minskat med 23,2 % jämfört

med föregående år och uppgår till 7,7 % av totala lönekostnaden.

Till skillnad från andra divisioner har Division Primärvård tidigare år fått ersättning för kvalificerade vårdkontakter via vårdval. När dessa vårdkontakter nu är avgiftsbelagda för patienter, har Vårdval ändrat betalningsvillkoren för Division Primärvård. Ersättningen baseras nu på kassaregistrering istället för journalanteckning, vilket har försämrat intäktssflödet.

Ökade utomlänstäckningar för Närakuten och Särna/Sälen går i linje med handlingsplanen. Nya priser började gälla från 1 juni i år.

Division medicinsk service åtgärder för en ekonomi i balans

Förändring av Högre Medicinsk Kompetens (HMK) uppdrag genomfört. HMK-sjuksköterskor vid Akutkliniken i Falun har haft till uppgift att i samarbete med SOS Alarm bedöma och prioritera vårdbehov för alla invånare i Dalarna som ringer larmnumret 112. Detta uppdrag har nu tagits över av SOS-alarm. Uppdraget är genomfört.

För hjälpmedelsförskrivning så är ett arbete påbörjat under 2024 tillsammans med övrig Hälso- och sjukvård och LD Hjälpmedel. Arbetet fortsätter under 2025.

När det gäller läkemedel så har läkemedelsenheten levererat uppföljande siffror för 12 månader till alla vårdcentraler utifrån materialet med besparingspotentialer som tidigare presenterats.

Rekvireringsläkemedel upphandlas tillsammans med Fyrklövern, och vid leveransproblem av avtalad vara har regionen rätt till ersättning av extra kostnader i form av mellanskillnaden till den vara som rekviderats som ersättning. Arbetet med att fakturera mellanskillnad kräver ett gott uppföljningsverktyg, och nytt IT-stöd för läkemedelsförsörjning är under upphandling. Läkemedelsenheten återupptar nu ändå det manuella arbetet med att identifiera och beräkna mellanskillnad för några av de största posterna som kan förutses, så att fakturering kan ske. Beredning av sprutor till ögonkliniken fortsätter rulla på vid läkemedelsförsörjningens tillverkning.

För sjukresor fortsätter en översyn av resande med busslinje mot Uppsala/Stockholm. De totala kostnaderna för Hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF) under 2024 är 6 % högre i relation till budget. De avtalade Indexkostnadsökningarna under Q1-Q2 är en delorsak till kostnadsutvecklingen i kombination med minskade antal sjukresor inom samtliga transporttyper/ersättningar. Antalet sjukresor inom Hälso- och sjukvården har minskat med cirka 11,5 % jmf med samma period föregående år och kostnaderna har minskat med 13 %. Utfallet för förvaltningens totala sjukresekostnader t.o.m. december 2024 är 120,6 mkr, en avvikelse motsvarande 6,8 mkr i förhållande till budget. En minskad kostnad med 17,8 mkr jämfört med samma period 2023. Därutöver minskade beställningskostnader om 4 mnkr vilket ger en total minskning på 21,8 mnkr.

Kostnaderna för inhyrd personal har minskat med 14,4 % jämfört med samma period föregående år. Inom Bild och funktionsmedicin har man arbetat hårt i flera år med rekrytering för att minska hyrpersonal - och är inte längre beroende i Ludvika och på Mammografin. Övrig radiologi är fortsatt en stor utmaning. Patologi som behövt hyrläkare under hösten men nu med det nya nationella avtalet så går detta inte längre därför är det en stor arbetsmiljörisk och belastning på kvarvarande personal. Andel inhyrd personal av total lönekostnad i verksamheten uppgår till 3,6 % i snitt för perioden januari-december.

Personal

Årsarbetare och anställda	2024	2023	Förändring mot föregående år
Årsarbete	5 972,3	5 945,9	0,4 %
Antal anställda	7 264	7 233	0,4 %

Antal faktiska årsarbetare och anställda mäts periodens sista dag.

Arbetad tid	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Budget Arbetad tid timmar, anställda			
Arbetad tid timmar, anställda	10 278 610	10 178 437	1,0 %
-varav timanställda	393 945	417 205	-5,6 %
-varav mertid/övertid samtlig personal	174 893	214 837	-18,6 %
-varav arbete under jour och beredskap	187 825	177 911	5,6 %

Sjukfrånvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Sjukfrånvaro i % av ordinarie arbetstid	7,7 %	7,7 %	0,0 %
Korttidssjukfrånvaro (dag1-14) i % av ordinarie arbetstid	2,8 %	3,0 %	-0,2 %

Genomsnittlig sysselsättningsgrad %	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Kvinnor	97,7 %	97,6 %	+0,1 %
Män	97,9 %	97,4 %	+0,5 %
Totalt	97,8 %	97,5 %	+0,3 %

Könsfördelning	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Kvinnor	81,8	81,9	-0,1 %
Män	18,2	18,1	+0,1 %

Åldersfördelning	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Under 40	39,1 %	39,7 %	-0,6 %
40-59 år	47,8 %	47,4 %	+0,4 %
60 år och äldre	13,1 %	13,2 %	-0,1 %

Pensionsavgångar	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Ålderspension	145	168	
Sjukersättning			
Totalt	145	168	-23

Frisknärvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Andel personer som har max fem sjukdagar under ett år,	48,0	44,7	+3,3 %

Frisknärvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
uttryckt i %			

Analys personal

Antalet årsarbetare och anställda har ökat något. Ökningstakten av årsarbetare och antal anställda har under året mattats av, till följd av begränsningar i anställningar med hänvisning till det rådande ekonomiska läget. Totalt antal arbetade timmar har även de ökat något. Den stora positiva förändringen är den minskade övertiden. Övertiden har främst minskat för grupperna sjuksköterskor och undersköterskor. Totalt har Hälso- och sjukvårdens medarbetare arbetat cirka 40 000 timmar färre övertidstimmar än 2023. Utvecklingen kan delvis, men inte helt, förklaras av den övertidsblockad som Vårdförbundets medlemmar omfattades av under våren samt ökad samverkan kring semesterplaneringen. Utvecklingen för övertid visade en positiv trend före blockaden och den positiva utvecklingen har fortsatt även efter. Detta inkluderat både sjuksköterskor och undersköterskor. Sjukfrånvaron har efter pandemin utvecklats positivt, men vi har under 2024 nått ett läge där sjukfrånvarons utveckling har nått en platå. Nivåerna för sjukfrånvaro per yrkesgrupp och i sin helhet är nu på nivåer som före pandemin.

Region Dalarna möter stora utmaningar som påverkar personalstrukturen inom organisationen. Trots ett betydande behov av kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården och betydande vakanser på vissa kliniker, står regionen inför ekonomiska svårigheter som kräver åtgärder för att hejda kostnadsökningen. Detta inkluderar kostnadsökningar som beror på en växande personalstyrka. Den 15 april infördes ett generellt anställningsstopp i Region Dalarna. HR-avdelningen har sedan dess arbetat med att utveckla rutiner för att hantera situationen och främja interna arbetsförändringar och förflyttningar, snarare än nyrekryteringar. Hälso- och sjukvården har dock dispens för läkare och sjuksköterskor, som hanteras enligt tidigare rutiner för förstärkt anställningsprövning. Andra undantag behandlas mycket restriktivt genom beslut om avsteg av regiondirektören.

Under hösten 2023 inledde Hälso- och sjukvården ett initiativ för att minska beroendet av hyrpersonal, med målet att hyrbemanningskostnaderna inte ska överstiga 2 % av de totala lönekostnaderna, i enlighet med SKR:s riktlinjer. År 2023 utgjorde hyrbemanningskostnaderna 5 % av de totala personalkostnaderna inom Hälso- och sjukvårdsförvaltningen. En intensiv insats har gjorts under året för att halvera användningen av hyrpersonal under 2024. En styrgrupp har bildats, och sedan april använder Region Dalarna det nationella hyravtalet som antagits av alla regioner. Första halvåret minskade dessa kostnader till 3,8 %. Utvecklingen under årets andra halva har varit fortsatt positiv och totalt för året är kostnaden 191 miljoner kronor eller 3,5 % av de totala personalkostnaderna. Detta innebär en kostnadsminskning på 70 miljoner kronor. Dessa resultat har uppnåtts genom strikta prioriteringar inom förvaltningen om var och när hyrpersonal ska anlitas, vilket har ökat arbetsbelastningen på vissa enheter. Hälso- och sjukvården har även lyckats rekrytera och anställa tidigare hyrpersonal på vissa enheter, vilket är en del av strategin för att minska beroendet av inhyrd personal. Arbetet kommer att fortsätta under 2025 och målet är fortsatt att hyrbemanningskostnaderna inte ska överstiga 2 % av de totala lönekostnaderna.

Den 11 april mottog Region Dalarna ett varsel om stridsåtgärder från Vårdförbundet. Varslet inkluderade en blockad mot övertids- och mertidsarbete samt en blockad mot nyanställningar av Vårdförbundets medlemmar. Dessa åtgärder trädde i kraft den 25 april. Inom hälso- och sjukvården hanterades konsekvenserna genom att omorganisera scheman, justera arbetspass och beordra skyddsarbete där det fanns en akut risk för liv och hälsa. Under de

första veckorna kunde verksamheterna fortsätta nästan som vanligt. Dock efter en tid blev påverkan på arbetsmiljön och arbetsbelastningen allt tyngre för både vårdpersonal och chefer. Konflikten utvidgades senare till att omfatta flera kommuner, däribland Falun och Borlänge, samt strejker på större sjukhus och inom Region Värmland. Blockaden mot nyanställningar upphörde den 4 juni och de återstående stridsåtgärderna samt konflikten avslutades den 28 juni. Region Dalarna rapporterade in cirka 400 fall av skyddsarbete under konflikten och mottog över 250 tvisteframställningar från Vårdförbundet angående skyddsarbete. Detta är hanterat och avslutat.

Personalbemanningen inom hälso- och sjukvården, samt de utmaningar som vakansläget medför för vissa enheter, har påverkats av EU-direktivet om striktare regler för 11-timmars dygnsvila som trädde i kraft den 1 oktober 2023. Dessa regler utvidgades för att inkludera läkare från och med den 1 februari 2024. Enligt rapporter från vissa enheter har detta komplicerat schemalaggningsen och krävt mer bemanning, vilket kan ha konsekvenser för den verksamhet som utförs. Hälso- och sjukvårdens verksamheter har arbetat systematiskt med anpassning till det nya regelverket. Region Dalarna har förutom de lokalt förhandlade undantagen även sökt undantag i den centrala arbetstidsnämnden för två verksamheter. Både dessa ansökningar har godkänts.

För närvarande saknas en klar prognos för när hälso- och sjukvården kommer att uppnå en balanserad personalsituation. I väntan på detta upprätthåller sjukvårdsledningen en restriktiv inställning till nyrekryteringar och återtillsättningar, med prioritet på undantagna yrkesgrupper och stränga urval för andra kategorier. Samtidigt pågår arbete för att förbättra arbetsmiljön, dialoger med personalen och andra åtgärder för att skapa en hållbar arbetsmiljö.

Intern styrning och kontroll

Nr	Granskad process/kontrollmoment	Utfall helår
1	Säkerställa att patientsäkerheten upprätthålls genom att minimera brister i planering och förebygga kompetensbrist	▲
2	Säkerställa att patientsäkerheten upprätthålls genom att medborgare med skyddad identitet hanteras korrekt.	●
3	Säkerställa att sjukvården fungerar även i större kriser som ger allvarliga konsekvenser på samhälle och sjukvård	●
4	Skydda medarbetare med skyddad identitet. Kontroll av följsamhet till rutin.	●
5	Säkerställa att vara en attraktiv arbetsgivare för att behålla, rekrytera och utveckla medarbetare.	▲
6	Säkerställa att styrning, ledning och uppföljning sker effektivt.	▲
7	Säkerställa att medarbetare har kännedom om utbildningsstödet från SKR "att motverka korruption inom vårdsektorn".	●
8	Säkerställa att ersättningar och lönesättningar till medarbetare sker i enlighet med gällande riktlinjer och beslut.	▲
9	Säkerställa att prissättning, leverans och kvalitet enligt tecknade avtal följs.	●
10	Säkerställ att nödvändiga resurser (ej personella) finns tillgängliga.	●
11	Säkerställa att digital registrering, uppföljning och utvärdering möjliggörs och genomförs.	▲

● Inga eller godtagbara avvikelser finns ▲ Avvikelser/brister observerade ■ Betydande avvikelser/brister observerade

Samtliga 11 kontrollpunkter har genomförts och för kontrollpunkt 1,5,6,8 och 11 vidtas åtgärder:

1. Hälso- och sjukvårdens ledning arbetar fortlöpande med planering, uppföljning och åtgärder för att säkerställa att patientsäkerhet upprätthålls. Uppdrag som lämnats till hälso- och sjukvårdsdirektör genomförs, är pågående och avslutade.
5. På grund av ekonomiskt läge beslutade regionledningen att inte genomföra medarbetarenkät under år 2024. Planen är att genomföra ny enkät år 2025.
6. Åtgärder är vidtagna för att nå en ekonomi anpassad till rådande budget. Åtgärderna följs genom budget- och uppföljningsprocess i månads-, tertial-, delår- och helårsrapporter av ekonom/controller.
8. Särskilda åtgärder har initierats för att säkerställa en ändamålsenlig kontroll och hantering av ersättningar som avviker från centrala och lokala kollektivavtal, samt att redovisa en fördjupad analys med syftet att identifiera ett eventuellt överutnyttjande av ersättningar. Personalenheten har redovisat uppdrag för Regiondirektör.
11. Under 2024 har systemet Ledningsportalen provats som digital uppföljning av tertial- och delårsrapportering. Även återrapportering av en ekonomi i balans har skett via Ledningsportalen, men inget annat egenkontrolls-område. Regionstyrelsens förvaltning har haft uppdraget att leda, utvärdera och anpassa Ledningsportalen. Förvaltning Hälso- och sjukvård har deltagit och återkopplat utmaningarna med Ledningsportalen. Förvaltning Hälso- och sjukvård deltar i regionens övergripande arbete med att införa Ledningsportalen på ett säkert sätt. Arbetet har hittills inte breddats till alla egenkontrollsområden.

Forskning

Under 2024 har nästan 200 registrerade forskningsprojekt bedrivits inom hälso- och sjukvården. Dessa projekt har främst fokuserat på följande övergripande områden: psykisk hälsa och välmående, graviditet och förlossning, kardiovaskulära och metabola sjukdomar, cancer samt hälsosystem och vårdmodeller (implementering av evidensbaserade metoder och personcentrerad vård). Under året har cirka 100 vetenskapliga artiklar, med bidrag från medarbetare inom hälso- och sjukvården, publicerats i internationella tidskrifter. I princip samtliga av dessa artiklar har klinisk relevans och bidrar till utvecklingen av evidensbaserad vård. Under året har även 47 läkemedelsprövningar pågått inom regionens hälso- och sjukvård, varav sex påbörjades under 2024. Prövningarna har främst inkluderat patienter med olika cancersjukdomar, samt patienter med hjärt-kärlsjukdom, diabetes och reumatoid artrit. Denna forskningsaktivitet har möjliggjorts genom stöd från FoUI-enheten, som har erbjudit forskare och forskarstuderande forskningsrådgivning, utbildning, ekonomiska resurser samt samordning av data och biologiska prover, medan verksamheterna främst fått stöd vid avtalstecknande och kliniska läkemedelsprövningar.

Sex medarbetare inom hälso- och sjukvården har disputerat under året, varav fyra med finansiering från konkurrensutsatta medel via Centrum för klinisk forskning (CKF). Detta bidrar till att stärka regionens förmåga att kombinera kliniskt arbete med forskning.

Primärvårdsforskningen i Region Dalarna fortsätter göra framsteg. Under 2024 har forskare vid CKF Primärvård medverkat i 40 vetenskapliga artiklar varav flera i ledande vetenskapliga tidskrifter som The Lancet och Nature Genetics. En medarbetare har disputerat och en har tagit licentiatexamen, och regionen har dessutom kunnat rekrytera en distriktsläkare/docent till Dalarna tack vare satsningen på primärvårdsforskning. En utredning har inletts för att undersöka möjligheten att skapa en databas baserat på primärvårdsdata från Dalarna, som ska kunna användas både till forskning och för regionens utvecklingsarbete.

Ett vetenskapligt råd har bildats under året, med syfte att ge kunskapsstöd inför både övergripande beslut och mer lokala förändringar i behandlingsregimer. Rådet består till största del av disputerade medarbetare i regionen med en bred klinisk representation och syftar till att, i samverkan på sjukvård regional och nationell nivå, säkerställa att hälso- och sjukvården vilar på en god vetenskaplig grund.

Hälso- och sjukvården har även bidragit till både nationella och internationella forskningsstudier genom att dela data och biologiska prover. Under året har drygt 50 nya ansökningar om datauttag för forskningssyfte behandlats, vilket är i linje med tidigare år. Data har efterfrågats från alla divisioner: kirurgi stod för 27 %, medicinsk service för 12 %, samt primärvård och medicin för 8 % vardera. Utöver detta har flera studier begärt ut data omfattande hela hälso- och sjukvården. Antalet studier som samlat in nya eller använt befintliga biobanksprover har minskat jämfört med föregående år, troligen pga externa påverkansfaktorer, så som ny biobankslag och nytt EU-gemensamt ansökningssystem. Av årets 19 studier som inkluderat biologiska prover från regionen rör 16 cancerforskning, och 17 av studierna handlar om provinsamling i samband med behandlingsstudier, såsom läkemedel eller andra interventioner.

Fördjupning av verksamheternas vårdproduktion, tillgänglighet och verksamhetsutveckling

Kapitlet delas in i uppdragen för primärvård, öppenvård, operation, slutenvård, akutsjukvård och övriga medicinska uppdrag för att redogöra för hälso och sjukvårdens många och komplexa verksamheter. Syftet är att ge en överblick och belysa både vårdproduktion och tillgängligheter i verksamheterna, samt att lyfta fram verksamhetsutveckling och de utmaningar som hälso- och sjukvården i Dalarna står inför. Fördjupningen är inte heltäckande för alla verksamheter, men ger ett urval av verksamheternas insatser för att säkerställa vård av hög kvalitet för invånarna i länet.

Primärvårdsuppdraget

Vårdcentraler	Utfall Ack dec 2024	Utfall Ack dec 2023	Förändring %
Vårdgaranti - Medicinsk bedömning i primärvård	92,3 %	89,9 %	2,6 % ●
Vårdgaranti - Telefontillgänglighet i primärvård	89,2 %	87,7 %	1,7 % ●
Kontinuitetsindex kronisk sjukdom läkare primärvård	0,291	0,277	6,2 % ●
Antal medicinska bedömningar	151 417	148 781	1,8 % ●
Antal besvarade samtal	734 428	680 421	7,9 % ●

Fotnot: För andelsmått så är förändringen i procentenheter.

- vårdproduktionen/ tillgängligheten har förbättrats jämfört samma period föregående år eller antal väntande patienter har minskat
- vårdproduktionen/tillgängligheten har försämrats jämfört samma period föregående år eller antal väntande patienter har ökat

Sammanfattningsvis kan det konstateras att tillgängligheten inom primärvården överlag är mycket god, och att utvecklingen går i rätt riktning med förbättringar jämfört med föregående år. Vårdgarantimåttet för medicinsk bedömning inom 3 dagar har förbättrats och utvecklingen har varit stabil under flera år. Jämfört med andra regioner ligger Region Dalarna högt, med endast ett fåtal regioner som har bättre tillgänglighet. En särskilt positiv utveckling har setts på vårdcentralerna i Avesta och Hedemora, som har gjort stora framsteg; Avesta har ökat från 65 % till 88 %, och Hedemora från 76 % till 93 %. Telefontillgängligheten har också ökat inom regionen, och Dalarna ligger något högre än rikssnittet. Under 2024 har 17 av regionens vårdcentraler uppnått över 90 % telefontillgänglighet.

Vid delårsrapporten noterades att Kvarnsveden och Jakobsgårdarna hade låg telefontillgänglighet och att den försämrades under första halvåret av 2024. Det är dock glädjande att den trenden har vänt under andra halvåret. För helåret har telefontillgängligheten på Kvarnsveden ökat från 60 % till 67 %, och på Jakobsgårdarna från 59 % till 65 %. De senaste tre månaderna har tillgängligheten legat över 80 %. Förbättringen kan tillskrivas en förändrad produktionsplanering samt rekrytering av sjuksköterskor. En bemanningspool med sjuksköterskor, som startade under sommaren 2024, har också bidragit, där dessa sjuksköterskor har bemannat de två vårdcentralerna vid behov.

Ett pilotprojekt med en samlad supportfunktion för administrativa ärenden har stärkt telefontillgängligheten på flera enheter. Samtidigt fortsätter arbetet med att implementera 1177 Direkt, vilket förväntas effektivisera hänvisningen av patienter till rätt vårdnivå. Vårdcentralerna arbetar aktivt tillsammans med produktionsstaben för att ytterligare förbättra tillgängligheten och säkerställa att invånarna får snabb och adekvat vård.

Förklaringen till minskningen av antalet samtal är ett förändrat arbetssätt med 1177 Direkt och primärvårdssupporten mellan åren. Under 2024 har antalet chattar i 1177 Direkt uppgått till 24 483, varav nästan alla har genomförts av primärvårdsenheter, samt cirka 45 000 samtal till primärvårdssupporten. Detta kan jämföras med 2023, när 1177 Direkt var nytt och endast hanterade cirka 5 500 chattar, och primärvårdssupporten tog emot omkring 25 000 samtal. Denna förändring speglar ett skifte i hur tjänsterna används och hanteras, där fler ärenden nu hanteras digitalt genom chattar istället för via telefon.

Kontinuitetsindexet för patienter med kronisk sjukdom som besöker läkare fortsätter att öka. Bland de vårdcentraler som har förbättrats märks Vårdcentral Tisken och Vårdcentral Avesta, där Tisken har ökat från cirka 0,19 till 0,24 och Avesta från 0,16 till 0,23. På Vårdcentral Tisken har man arbetat aktivt med teamarbete under året, och eftersom nyckeltalet inkluderar besök upp till 18 månader bakåt i tiden, tar det längre tid att se effekten av de förändrade arbetssätten. På Vårdcentral Avesta har man ändrat bokningsrutinerna och lyckats behålla samma inhyrda personal under större delen av året. Detta visar på framgångsrik förändring kring teamarbete, trots att Vårdcentral Avesta inte har fasta läkare.

I Västerbergslagen pågår ett pilotprojekt för att utveckla hälso- och sjukvården enligt "hemsjukhuset"-konceptet, där egenmonitorering med stöd av digital teknik används. Syftet är att ge patienter ökad kontroll och delaktighet i sin vård genom att själva kunna övervaka sina hälsotillstånd. Detta ger även vårdpersonal tillgång till värdefull data för en mer proaktiv och individanpassad vård. Förväntade resultat är förbättrad vårdkvalitet, ökad tillgänglighet, bättre arbetsmiljö samt färre akuta besök. Under hösten 2024 tecknades avtal med Cuviva som leverantör, och piloten startar med den första patienten vecka 3, 2025. Medicinmottagningen i Ludvika är en del av primärvårdens projekt om hemmonitorering, och kommer under kvartal två 2025 börja övervaka vissa diagnosgrupper i hemmet. Under 2024 tog medicinmottagningen även över ansvaret för alla patienter som står på blodförtunnande läkemedel från primärvården Västerbergslagen.

Riktade projekt pågår för att stärka vården i områden med lägre socioekonomi och större behov. Ett exempel är Finsam-projektet, som drivs i samverkan mellan Borlänge kommun, vårdcentralen Jakobsgårdarna och Fornby folkhögskola. Målet med projektet är att förbättra deltagarnas hälsa och stärka deras egenmakt för att nå egen försörjning. Ett annat exempel är att vårdpersonal på Jakobsgårdarna arbetar med ett utökat hembesöksprogram baserat på Rinkebymodellen.

I juni 2024 avslutades projektet Hälsomottagning RIA-stugan i Falun, som sedan övergick till ordinarie verksamhet vid Britsarvets vårdcentral. Mottagningen, som riktade sig till samhällets mest utsatta medborgare, genomfördes varannan vecka. Totalt har 86 besök registrerats, och verksamheten har bidragit till ökat förtroende och tillit bland besökarna.

Primärvården i Dalarna arbetar aktivt för att säkerställa hög kvalitet inom hälso- och sjukvården. Medicinska rådgivare möts varannan vecka för att systematiskt utveckla primärvården, med fokus på medicinska och kvalitetsmässiga frågor. Primärvården är också engagerad i regionens kunskapsstyrningsgrupper, och arbete pågår för att stärka förutsättningarna för prioritering och implementering av nya vårdprogram. Ett viktigt steg i detta arbete är att etablera rollen som medicinskt ledningsansvarig läkare (MLA). Ett projekt för att införa denna roll har pågått under hösten och är planerat att avslutas tidigt 2025.

I hälso- och sjukvårdens verksamhetsplan är en prioriterad aktivitet att stärka vårdcentralernas insatser för tidig upptäckt och tidiga insatser vid psykisk ohälsa för alla åldrar. Ett pågående arbete syftar till att etablera "En väg in" (EVI), en samordnad ingång för barn och unga med psykisk ohälsa, för att säkerställa att patienter får rätt vårdnivå och insatser i rätt tid. Implementeringen av EVI innebär ett förändrat och potentiellt utökat uppdrag för primärvårdens enheter, inklusive Ungdomshälsan (UM) och samtalsmottagningar barn och unga (SBU). För att säkerställa en fungerande första linjens

vård behöver primärvårdsmottagningarna SBU och UM stärkas. Bedömningen är att situationen är skör och varierande inom länet, där tillgången till kompetens, exempelvis psykologer, skiljer sig mellan olika orter. Arbetet med att analysera behov och resurser har därför initierats, med målet att skapa en mer jämlik och hållbar vårdstruktur.

En stärkt samverkan mellan primärvården, kommunal vård och den specialiserade vården är avgörande för att skapa en helhetssyn och minska onödiga överlappningar. Införandet av vårdinformationssystemet Cosmic är en viktig del av detta arbete och förväntas förbättra informationsdelning och vårdplanering. Digitala verktyg kan även spela en avgörande roll för att nå invånare i glesbygd och öka tillgången till vård.

Med rätt prioriteringar och förutsättningar har primärvården potential att bli en ännu starkare grund för hälso- och sjukvårdssystemet i Dalarna, med fokus på att säkerställa tillgång till vård för alla invånare och möta de växande behoven på ett långsiktigt hållbart sätt.

Öppenvårdsuppdraget

Specialiserad vård - besök	Utfall Ack dec 2024	Utfall Ack dec 2023	Förändr ing %
Första besök			
antal genomförda	73 080	74 846	-2,4 % ■
<i>varav division kirurgi</i>	<i>46 801</i>	<i>48 087</i>	<i>-2,7 % ■</i>
<i>varav division medicin</i>	<i>20 269</i>	<i>21 285</i>	<i>-4,8 % ■</i>
<i>varav division psykiatri och habilitering</i>	<i>2 995</i>	<i>3 314</i>	<i>-9,6 % ■</i>
<i>varav division medicinsk service</i>	<i>3 015</i>	<i>2 160</i>	<i>39,6 % ●</i>
tillgänglighet 31/12 (andel väntande inom 90 dagar)	70,1 %	72,7 %	-3,5 % ■
<i>varav division kirurgi</i>	<i>66,8 %</i>	<i>72,2 %</i>	<i>-7,5 % ■</i>
<i>varav division medicin</i>	<i>79,2 %</i>	<i>76,3 %</i>	<i>3,8 % ●</i>
<i>varav division psykiatri och habilitering</i>	<i>86,7 %</i>	<i>91,1 %</i>	<i>-4,9 % ■</i>
<i>varav division medicinsk service</i>	<i>65,2 %</i>	<i>56 %</i>	<i>16,5 % ●</i>
varav första besök - BUP			
tillgänglighet 31/12 (andel väntande inom 30 dagar)	9,8 %	21,2 %	-54 % ■
antal väntande	91	81	12,3 % ■
Återbesök			
antal genomförda	416 440	414 946	0,4 % ●
<i>varav division kirurgi</i>	<i>126 672</i>	<i>124 392</i>	<i>1,8 % ●</i>
<i>varav division medicin</i>	<i>145 756</i>	<i>140 151</i>	<i>4 % ●</i>
<i>varav division psykiatri och habilitering</i>	<i>129 931</i>	<i>140 089</i>	<i>-7,3 % ■</i>
<i>varav division medicinsk service</i>	<i>14 081</i>	<i>10 314</i>	<i>36,5 % ●</i>
Mottagningsuppdraget (första och återbesök)			

antal genomförda	489 520	489 792	-0,1 % ■
<i>varav division kirurgi</i>	173 473	172 479	0,6 % ●
<i>varav division medicin</i>	166 025	161 436	2,8 % ●
<i>varav division psykiatri och habilitering</i>	132 926	143 403	-7,3 % ■
<i>varav division medicinsk service</i>	17 096	12 474	37,1 % ●

Fotnot: För andelsmått så är förändringen i procentenheter.

- vårdproduktionen/ tillgängligheten har förbättrats jämfört samma period föregående år eller antal väntande patienter har minskat
- vårdproduktionen/tillgängligheten har försämrats jämfört samma period föregående år eller antal väntande patienter har ökat

Tillgängligheten per medicinskt verksamhetsområde på första besök enligt SKR:s väntetider i vården specificeras nedan.

Första besök väntande inom 90 dagar

per medicinskt verksamhetsområde

	dec 2024	dec 2023
Tillgänglighet	70,1%	72,7%
Förlossningsvård (BB)	100,0%	100,0%
Hematologisk vård	100,0%	100,0%
Klinisk näringslära	100,0%	75,0%
Onkologisk vård, allmän	100,0%	100,0%
Smärtbehandling	100,0%	100,0%
Obstetrisk och gynekologisk vård	99,5%	100,0%
Anestesi- och intensivvård	98,1%	100,0%
Hud- och könssjukvård	97,6%	96,1%
Barn- och ungdomspsykiatrisk vård	97,5%	97,6%
Reumatologisk vård	96,4%	98,0%
Geriatrisk rehabilitering	95,1%	97,4%
Medicinsk njursjukvård	93,5%	100,0%
Habilitering	93,3%	93,6%
Kuratorsverksamhet	90,9%	94,6%
Infektionssjukvård	90,6%	93,8%
Urologisk vård	89,9%	86,8%
Rehabiliteringsmedicinsk vård	87,5%	66,7%
Intermedicinsk vård	85,2%	88,0%

dec 2024 dec 2023

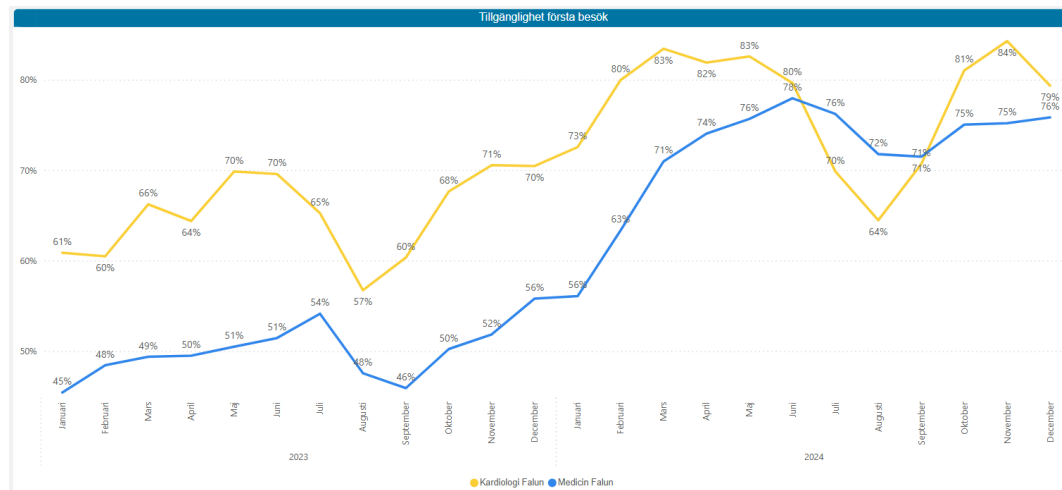
Allmänpsykiatrisk vård, vuxna	84,2%	94,6%
Gynekologisk vård	83,9%	94,0%
Neurologisk vård	82,7%	100,0%
Endokrinologisk vård	80,9%	70,3%
Kardiologisk vård	79,8%	70,7%
Öron-, näs- och halssjukvård	79,8%	84,3%
Kärlkirurgisk vård	78,3%	93,3%
Ortopedisk vård	73,0%	57,8%
Barn- och ungdomsmedicinsk v	72,2%	78,7%
Foniatrisk vård	67,0%	100,0%
Sjukgymnastikverksamhet	56,6%	34,7%
Gastroenterologi	56,5%	47,2%
Plastikkirurgisk vård	54,2%	85,8%
Ögonsjukvård	53,8%	62,4%
Kirurgisk vård	51,2%	65,1%
Audiologisk vård	45,2%	49,7%
Dialysvård	0,0%	78,0%

Tillgängligheten inom öppenvården för division Medicin har förbättrats avsevärt under 2024. Andelen väntande patienter inom vårdgarantin har legat högre än tidigare uppmäts, med en toppnotering på 82,7 % under våren. Antalet patienter som väntat längre än vårdgarantin har nått den lägsta nivån på flera år. Per den 31 december hade divisionen minskat antalet väntande patienter med närmare 23 % jämfört med 2023.

För att skapa ett helhetsperspektiv är relationen mellan vårdgivare, patienter och deras närstående en grundläggande del av palliativ vård. Vården omfattar inte bara medicinskt stöd, utan även psykologiskt, existentiellt och socialt stöd. Under det gångna året har den specialiserade palliativa vården haft ett särskilt fokus på att utveckla och stödja den allmänna palliativa vården inom kommuner, primärvård och slutenvård. Tack vare ekonomiska medel från Regionalt Cancercentrum (RCC) har flera viktiga projekt initierats, bland annat start av palliativa mottagningar inom teamen i Ludvika/Smedjebacken och Borlänge/Gagnef/Säter som pilotprojekt. Stöd och rådgivning har också fortlöpande givits till vårdgivare inom den allmänna palliativa vården för att stärka både kvalitet och tillgänglighet. Under året har antalet anslutna patienter i de palliativa teamen varit stabilt jämfört med föregående år. Däremot har antalet hembesök av sjuksköterskor ökat markant, med totalt 1 139 hembesök (av totalt 16 655 besök). Falu teamet har haft 3 136 hembesök, Avesta/Hedemora 2 818, och Borlänge/Gagnef/Säter 2 658 hembesök. Besök av arbetsterapeut och fysioterapeut har också ökat, delvis på grund av att teamen vårdat 22 patienter med ALS under året. Denna patientgrupp kräver omfattande insatser, inklusive bedömning och utprovning av hjälpmedel.

Inom Division Medicins öppenvård har de största utmaningarna under en längre tid varit endoskopi och ekokardiografi. Inom endoskopiverksamheterna har ett högt inflöde av patienter och brist på personal lett till långa väntetider både för första besök och återbesök. Dessutom har begränsningar gällande lokaler påverkat tillgängligheten. För att hantera dessa utmaningar har avtal skrivits med externa leverantörer, och genom ett intensivt arbete inom regionen har köerna kunnat kortas ner. Ett utökat samarbete mellan länets sjukhus har också inletts för att säkerställa att patienter med högst medicinsk prioritet får vård först. De insatser som genomförts inom endoskopiverksamheterna har haft en positiv effekt, och tillgängligheten är nu bättre än på många år. Arbetet för att nå vårdgarantimålet fortsätter, men läget har förbättrats markant jämfört med för ett år sedan (se bild nedan).

För kardiologiverksamheterna har det varit besök till ekokardiografi som utgjort de största utmaningarna. Ett stort fokus har lagts på att samverka mellan länets sjukhus samt att produktionsplanera verksamheten utifrån patientbehovet. I Falun, där de längsta köerna funnits, har riktade insatser genomförts för att gå igenom väntelistor samt för att optimera användningen av maskiner. Dessa insatser har haft god effekt, och tillgängligheten till första besök inom kardiologi har under 2024 legat på en godkänd nivå (se bild nedan).

Tillgänglighet till första besök 2023-2024 för Kardiologen Falun och Medicin Falun

Tillgängligheten inom division Kirurgi har försämrats med -5,4 procentenheter, men antalet väntande patienter har bara ökat med 100 jämfört med 2023. Fyra av sju kliniker med mottagningsverksamhet har en tillgänglighet på 80 % eller bättre. Kirurgi Falun, Ortopedi Falun och Ögonsjukvården är de kliniker som inte når upp till 80 % tillgänglighet. Ortopedi Falun har en positiv utveckling och har under 2024 förbättrat tillgängligheten till första besök med 18,2 procentenheter (66,7 %). Under hösten har väntelistan minskat med 900 patienter, från 2 300 till 1 400, vilket främst beror på ett förbättrat bemanningsläge för läkare. För Kirurgi Falun är utvecklingen däremot negativ, och tillgängligheten har försämrats med 25,5 procentenheter. Även inom Ögonsjukvården har tillgängligheten försämrats, med en minskning på 7,8 procentenheter till 54,0 %. Flera faktorer har bidragit till den försämrade tillgängligheten. Bland dessa kan nämnas ändrade arbetstidsregler som inneburit 11 timmars dygnsvila för läkare, minskad användning av hyrpersonal samt Vårdförbundets övertidsblockad, vilket lett till att planerade extrasatsningar inte genomfördes. Den största påverkande faktorn har dock varit bemanningsläget för läkare, där flera kliniker har haft hög frånvaro.

Antalet intravitreal ögoninjektioner fortsatte att öka under våren 2024 och hade stigit med 10,7 % jämfört med samma period förra året. Under hösten infördes en ny, högre styrka på det läkemedel som injiceras, vilket har gjort att injektionsbehandlingarna nu kan glesas ut med två veckor. För att göra injektionsbehandlingarna mer tillgängliga för patienter i Norra Dalarna och minska behovet av långväga resor, har en injektionsverksamhet startats upp i Mora under våren 2024. Denna verksamhet drivs i samarbete med personal från ÖNH-mottagningen i Mora. Detta har lett till ett minskat behov av injektionspass i Falun, vilket frigjort personal för ögonmottagningen i Falun som nu kan användas till andra patientgrupper. För att ytterligare förbättra tillgängligheten och i linje med målen för God och Nära vård, har ett samarbete påbörjats med Malungs vårdcentral i början av året. Personal vid vårdcentralen, utbildad av ögonsjukvården, tar ögonbottenfoto på patienter i närområdet. Bilderna bedöms sedan av ögonmottagningen i Mora, vilket gör att fler patienter kan få hjälp på närmare håll.

Division Psykiatri och Habilitering har inte nått något av tillgänglighetsmålen, men ligger relativt nära när det gäller första besök enligt vårdgarantin, första besök för BUP samt

återbesök inom medicinskt måldatum. Mottagningscheferna arbetar kontinuerligt med att förbättra tillgängligheten, men under året har det prioriterats att minska beroendet av hyrpersonal. Denna prioritering har haft en negativ påverkan på tillgängligheten inom den vuxna psykiatriska öppenvården.

Under 2024 har BUP fokuserat särskilt på de nyckeltal som prestationsmedel delades ut för, vilket inkluderade andelen genomförda besök inom 30 dagar (Första Besök, Behandling Start och Utredning Start). BUP har gjort ett mycket bra jobb med att öka andelen genomförda besök inom denna tidsram och kom tillsammans med de privata aktörerna i Dalarna på andra plats i riket för 2024. Detta har även lett till betydligt kortare väntelistor för Behandling Start och Utredning Start under året (-30 % respektive -50 %). Trots detta ses inte samma förbättring i andelen väntande till Behandling Start och Utredning Start, vilket beror på att fokus har legat på andelen genomförda besök snarare än på antalet väntande. Vissa enheter inom vuxenpsykiatri har haft sämre tillgänglighet under året, men dessa har en tydlig plan för att förbättra tillgängligheten framöver. Det finns förhoppningar om att tillgängligheten för hela divisionen kommer att förbättras ytterligare med den nya chefsstrukturen som nu är på plats.

Digital ingång tillsammans med primärvården till psykologisk behandling har startats och detta arbete breddas successivt till fler patientgrupper/tillstånd och svårighetsgrader.

Vårdproduktionen för öppenvården inom Division Medicinsk Service har ökat markant jämfört med föregående år. Verksamheterna har arbetat intensivt med att ställa om för att bättre möta patienternas behov. Detta avspeglas tydligt i tillgängligheten till första besök, där divisionen haft ett särskilt fokus under året. Per den sista december 2024 hade tillgängligheten till första besök förbättrats med över 9 procentenheter. Antalet patienter som väntat längre än vårdgarantin har också minskat avsevärt, med strax över 39 % (se bild 1). Den största förbättringen har setts inom Fysioterapi Dalarna, som under 2024 haft stora utmaningar med att upprätthålla tillgängligheten för de ryggpatienter som togs över från Ortopeden under 2022. Ett stort fokus har lagts på denna patientgrupp, vilket resulterat i att antalet patienter som väntat längre än vårdgarantin har minskat med över 50 %.

Inom Logopedin har tillgänglighetsutmaningarna främst handlat om förskolebarn med misstänkt språkstörning. Ett högt inflöde av patienter i kombination med låg produktion har resulterat i att antalet patienter som väntat längre än vårdgarantin har ökat. Fokus har legat på att hantera kösituationen till första besök, vilket tyvärr har lett till att väntetiderna till behandling har ökat kraftigt. Under året har flera åtgärder vidtagits för att hantera situationen, bland annat framtagande av produktionsmål och en översyn av riktlinjerna för vilka insatser logopederna ska erbjuda förskolebarnen. För att minska väntetiderna har även kösatsningar genomförts på kvällar och helger, samt att verksamheten har ökat antalet nybesökstider per logoped. Dessutom har nya arbetssätt som gruppbehandlingar och digitala föräldrautbildningar införts. Trots dessa insatser fortsätter inflödet av patienter att vara högt, vilket innebär att väntelistan för denna patientgrupp i dagsläget inte har förändrats.

Operationsuppdraget

Tillgängligheten till operation/åtgärd har försämrats med 4,2 procent jämfört med föregående år, trots att antalet genomförda operationer har ökat med 1,8 %. Antalet patienter som väntat längre än vårdgarantins 90 dagar för att få sin operation/åtgärd, de så kallade "långväntarna", har minskat med 408 patienter jämfört med för ett år sedan. Samtidigt har väntelistan minskat med 15,8 %. Under 2024 genomfördes 17 767 operationer/åtgärder inom division Kirurgi, vilket innebär en ökning med 2,3 % jämfört med föregående år (17 375). Antalet genomförda anestesikrävande operationer minskade med 1,7 %, totalt 15 447 (15 714).

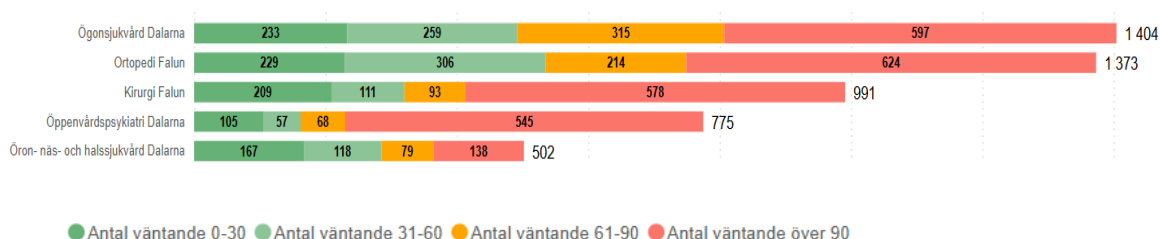
Operation/åtgärd	Utfall Ack dec 2024	Utfall Ack dec 2023	Förändring %
antal genomförda	20 176	19 816	1,8 % ●
varav division kirurgi	17 767	17 375	2,3 % ●
varav division medicin	808	757	6,7 % ●
varav division psykiatri	1 601	1 684	-4,9 % ■
antal väntande 31/12	7 825	9 289	- 15,8 % ●
varav division kirurgi	6 023	7 064	-14,7 % ●
varav division medicin	75	93	-19,4 % ●
varav division psykiatri	1 727	2 132	-19 % ●
antal väntande > 90 dagar 31/12	3 246	3 654	-11,2 % ●
tillgänglighet 31/12	54,7 %	57,1 %	-4,2 % ■
varav division kirurgi	61,8 %	62,4 %	-1 % ■
varav division medicin	94,4 %	81,1 %	16,3 % ●
varav division psykiatri	29,2 %	39,6 %	-26,3 % ■

Behandling Start – BUP			
tillgänglighet 31/12 (andel väntande inom 30dagar)	9,8 %	21,2 %	-11,4 % ■
antal väntande	332	477	-30,4 % ●
Fördjupning Start – BUP			
tillgänglighet 31/12 (andel väntande inom 30 dagar)	23,9 %	16,1 %	7,8 % ●
antal väntande	102	205	-50,2 % ●
Antal förlossningar	2 395	2 518	-4,9 %

Fotnot: För andelsmåttén så är förändringen i procentenheter.

● vårdproduktionen/ tillgängligheten har förbättrats jämfört samma period föregående år eller antal väntande patienter har minskat
 ■ vårdproduktionen/tillgängligheten har försämrats jämfört samma period föregående år eller antal väntande patienter har ökat

De fem klinikerna som har flest antal väntande till operation/åtgärd och fördelat på väntetider före vårdgarantins utgång (grön färg), och efter vårdgarantins gräns 90 dagar (röd färg) visas i bilden nedan.

Tillgänglighet per medicinskt verksamhetsområde enligt SKR:s väntetider i vården, se nedan tabell.

Operation/åtgärd Väntande inom 90 dagar

per medicinskt verksamhetsområde	dec 2024	dec 2023
Tillgänglighet	54,7%	57,1%
Obstetrisk och gynekologisk vård	100,0%	100,0%
Kardiologisk vård	95,2%	96,0%
Gynekologisk vård	86,9%	96,2%
Öron-, näs- och halssjukvård	80,8%	87,4%
Kirurgisk vård	72,1%	75,6%
Ögonsjukvård	65,7%	62,4%
Handkirurgisk vård	64,0%	47,8%
Ortopedisk vård	62,3%	61,3%
Ryggsjukvård	60,0%	86,7%
Barn- och ungdomspsykiatrisk vård	53,4%	59,0%
Plastikkirurgisk vård	46,7%	70,4%
Urologisk vård	34,8%	32,9%
Allmänpsykiatrisk vård, vuxna	24,6%	35,0%
Kärlkirurgisk vård	12,6%	31,9%
Intermedicinsk vård		50,0%

Väntelistan till anestesikrävande operationer har under året utvecklats horisontellt, och vid årets slut väntade knappt 3 300 patienter. Detta är en förbättring jämfört med nivåerna före pandemin, då cirka 3 800 patienter väntade, men det kvarstår ett uppdämt vårdbehov. Orsakerna till att väntelistan inte längre minskar beror främst på minskad operations- och vårdplatskapacitet, delvis till följd av EU-arbetsstidsdirektivet (där endast tre av fyra salar var öppna på Centraloperation i Mora under våren), utbildning i Cosmic, ett ökat inflöde av patienter via fler mottagningsbesök inom operationsintensiva specialiteter samt en medveten strategi att minska externa vårdköp. Under 2024 köptes 1 200 ortopediska operationer, vilket kan jämföras med 1 400 under 2023.

Väntande på anestesikrävande operation per vecka

Operationsverksamheten har påverkats av utmaningarna inom slutenvården, både genom att vissa kirurgiska operationslag har behövt omfördelas till andra kliniker under året på grund av vårdplatsbrist, samt genom att personal från Operation/Anestesi/IVA-kliniken (OpAnIVA) i både Falun och Mora har lånats ut till kirurgiklinikerna för att säkerställa tillgången på vårdplatser. I Falun har OpAnIVA under sommaren tagit över och stöttat upp inom klinikernas operationsslussverksamhet.

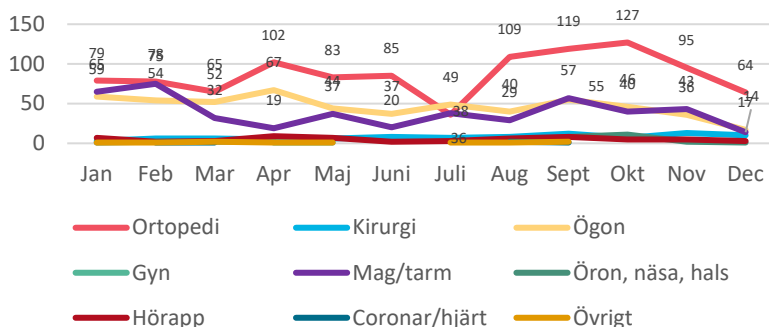
Division kirurgis strategi att flytta fler ingrepp till dagkirurgi har haft en positiv effekt, och från vecka 2 började knäproteser att opereras på DKF (Dagkirurgi Falun). Tidigare har även PAC (Port-a-Cath), halvproteser för knän, njursten/uretärsten och sköldkörteloperationer (thyroideaoperationer) börjat utföras på DKF. På DKM (Dagkirurgi Mora) fortsätter arbetet för att även börja operera knäproteser. Ytterligare utvecklingspotential finns i att flytta operationer från dagkirurgiska avdelningar till polikliniska operationer på mottagningarna, exempelvis viss hand- och fotkirurgi.

Det totala antalet operationer på Mora lasarett under 2024 motsvarar 93 % av föregående års nivå. Minskningen på 314 operationer jämfört med 2023 består främst av öppenvårdsoperationer (-179) samt akuta operationer (-97). Väntelistorna för öppenvårdsoperationer är korta, och inflödet av akuta operationer är lägre. En operationssal på Centraloperation Mora stängdes från oktober 2023 till följd av förändringar i dygnsvilan. För att kompensera detta har Dagkirurgen Mora genomfört fler planerade slutenvårdsoperationer, främst inom obesitas- och gallkirurgi. Detta har resulterat i ett något lägre antal operationer på Dagkirurgen Mora, då operationstid per patient har blivit längre än tidigare år.

Inom Division Medicin omfattar operationsuppdraget bland annat elkonverteringar, där en elstöt ges över bröstet för att återställa normal hjärtrytm, en procedur som utförs på hjärtmottagningen. Uppdraget innefattar även operationer av hudtumörer och andra mindre kirurgiska ingrepp inom barn- och ungdomsmedicin.

Vårdlotsfunktionen stöder insatser för att förbättra tillgängligheten till vården och är tillgänglig för Dalarnas befolkning i frågor som rör valfrihet och vårdgaranti. När Dalarnas hälso- och sjukvård inte kan uppfylla vårdgarantin kan vårdlotsarna hjälpa patienterna att hitta andra vårdgivare. Under året har vårdlotsarna besvarat 7 727 samtal, vilket är fyra procent färre än under 2023. Vårdlotsfunktionen har också hjälpt 2 274 patienter att få sina läkarbesök och åtgärder utförda utanför regionen, vilket är 5 procent lägre än samma period förra året. De flesta vårdgarantiremisserna skickas från ortopedin, ögonkliniken och mag- och tarmmottagningen (se bild nedan).

Antal vårdgarantiremiss skickade per
klinik och månad 2024

Vårdlotsarna har varit ett viktigt stöd i en särskild kö-satsning på mag- och tarmmottagningen. På uppdrag av remitterande läkare har de ringt utvalda patienter på väntelistan för att erbjuda koloskopi- eller gastroskopiundersökning i Stockholm eller Västerås. Totalt har 1 040 uppsökande samtal genomförts för att erbjuda vård, och av dessa har 400 patienter tackat ja till att bli hänvisade. Kö-satsningen har bidragit till minskade köer och ökad patientsäkerhet.

Under 2024 har vårdlotsarna också deltagit i ett pilotprojekt tillsammans med ortopedkliniken i Falun för att verifiera arbetssätt inför det arbete som pågår med den nationella vårdförmedlingen, ett uppdrag som Socialstyrelsen och E-hälsomyndigheten har fått för att skapa en gemensam lösning för nationell hänvisning av patienter för att minska vårdköerna i landet. Arbetena kommer att fortgå under 2025.

Den långa väntetiden för kataraktoperationer ledde till att ögonsjukvården under första delen av 2024 köpte kataraktoperationer som genomfördes på den egna operationsavdelningen i Falun under helgerna. Totalt köptes cirka 500 kataraktoperationer under våren. Den totala produktionen av ögonoperationer har dock ökat med 17,8 %, vilket beror på ett förbättrat bemanningsläge inom ögonoperationer samt en medveten satsning på kataraktoperationer. Det förbättrade läget gjorde att inga kataraktoperationer behövde köpas via det upphandlade bolaget under hösten 2024. Den medvetna satsningen på kataraktoperationer under 2024 har resulterat i 4 572 genomförda operationer, vilket är det högsta antalet någonsin i Region Dalarna under ett år och 27 % fler än 2023. Detta har lett till att antalet patienter som väntat längre än 90 dagar på operation har minskat med 40,2 %. Möjligheten att behandla ögonsjukdomar är stor och ger goda resultat. I takt med att befolkningen blir allt äldre och behandlingarna ofta kräver kontinuerliga livslånga besök, kommer ögonsjukvården att fortsätta hantera en stor volym av patienter.

Kvinnokliniken kommer under 2025 att satsa på att öka polikliniseringen av gynekologiska operationer, med särskilt fokus på hysterektomier (borttagning av livmoder) som utförs minimalinvasivt, antingen med robot eller via vaginaloperation. Målet är att ett större antal patienter ska kunna gå hem samma dag som operationen, vilket i sin tur ger ökat utrymme för att ta emot satellitpatienter från andra kliniker. En särskild satsning görs också på patienter med prolaps (framfall), en grupp som ofta har långa väntetider för operation. 2025 införs en satsning på att operera dessa patienter på mottagningen, vilket görs möjligt genom införandet av patientstyrd propofolsedering, där patienten själv hanterar sömnmedicineringen i mindre doser. Detta har framgångsrikt implementerats på bland annat Södersjukhuset (SÖS). Genom att styra dessa patienter till mottagningen kan fler framfall opereras och plats skapas för annan kirurgi på centraloperationen eller på dagkirurgen. Satsningen på prolaps kommer också i rätt tid då regeringen nyligen föreslagit en statlig satsning för att korta köerna för framfallsoperationer.

Under hösten 2024 startade Division Kirurgi projektet "Operera mera", som syftar till att öka operationskapaciteten i regionen med 1 100 operationer per år för att bättre möta Dalarnas befolknings vårdbehov. Ökningen av operationskapaciteten planeras genom effektiviseringar, förbättrade flöden och fler bemannade operationssalar. Kapaciteten förväntas redan under våren 2025 att öka, men en konsekvens av den större operationskapaciteten är att behovet av slutenvårdsplatser också kommer att öka. Att bemanna fler operationssalar med operatörer kan dessutom påverka kapaciteten på mottagningarna.

Slutenvårdsuppdraget

Verksamhetsstatistiken visar att slutenvården har uppvisat flera positiva nyckeltal jämfört med samma period förra året, även om det fortfarande finns betydande variationer mellan sjukhus och kliniker och att situationen fortsätter vara ansträngd. Förbättringen kan bero på

en kombination av faktorer, såsom en ökad styrning av operationer till dagkirurgi för att undvika slutenvård (mer beskrivet i avsnitt 8.3), implementerade och förstärkta processer för vårdplatskoordinering, förbättrade in- och utskrivningsrutiner samt stärkt samverkan mellan vårdenheter och kommuner. De fem klinikerna med störst akut överbeläggingsproblematik är Kirurgen i Falun, Medicinkliniken i Falun, Medicinkliniken i Mora, Medicinkliniken i Ludvika och Kardiologen i Falun. Andelen tidsobservationer med en beläggning över 90 procent har minskat, vilket tyder på en förbättrad hantering av vårdplatser i regionen under det senaste året. En beläggning över 90 procent indikerar en ansträngd situation, och en hög andel observationer över detta värde signalerar brist på vårdplatser.

År 2024 har präglats av bemanningsutmaningar, delvis som en följd av införandet av EU-arbetsstidsdirektiv som innebär 11-timmars dygnsvila för alla personalkategorier. De flesta kliniker har hanterat omställningen väl, men några har påverkats negativt, både ur ett patient- och verksamhetsperspektiv, på grund av uppsägningar relaterade till förändrad schemaläggning.

Slutenvård	Utfall Ack dec 2024	Utfall Ack dec 2023	Förändring %
andel tidsobservationer med beläggning över 90 %	43,6 %	48,6 %	-10,3 % ●
<i>varav division kirurgi</i>	45,8 %	51,9 %	-11,7 % ●
<i>varav division medicin</i>	53 %	54,8 %	-3,2 % ●
<i>varav division psykiatri</i>	27 %	35,4 %	-23,7 % ●
beläggningsgrad	85,3 %	86,6 %	-1,5 % ●
<i>varav division kirurgi</i>	87 %	89,2 %	-2,5 % ●
<i>varav division medicin</i>	89,3 %	89,5 %	-0,2 % ●
<i>varav division psykiatri</i>	76,4 %	78,1 %	-2,2 % ●
antal belagda vårdplatser	446,6	464,8	-3,9 % ■
<i>varav division kirurgi</i>	129,4	143	-9,5 % ■
<i>varav division medicin</i>	215,2	218,8	-1,7 % ■
<i>varav division psykiatri</i>	101,9	102,9	-0,9 % ■
antal utlokaliserade patienter per 100 disponibla vårdplatser (jan-dec)	1,4	1,9	-28,8 % ●
<i>varav division kirurgi</i>	2,9	3,1	-6,4 % ●
<i>varav division medicin</i>	1	1,1	-15,1 % ●
medelvårdtid, dagar	4,5	4,5	2 %
<i>varav division kirurgi</i>	2,9	3,1	-6,6 %
<i>varav division medicin</i>	4,4	4,4	0 %
<i>varav division psykiatri</i>	16,5	13,7	20,4 %
antal vård dagar	207 698	215 869	-3,8 % ■
<i>varav division kirurgi</i>	65 286	70 306	-7,1 % ■
<i>varav division medicin</i>	98 258	100 116	-1,9 % ■
<i>varav division psykiatri</i>	44 124	45 391	-2,8 % ■

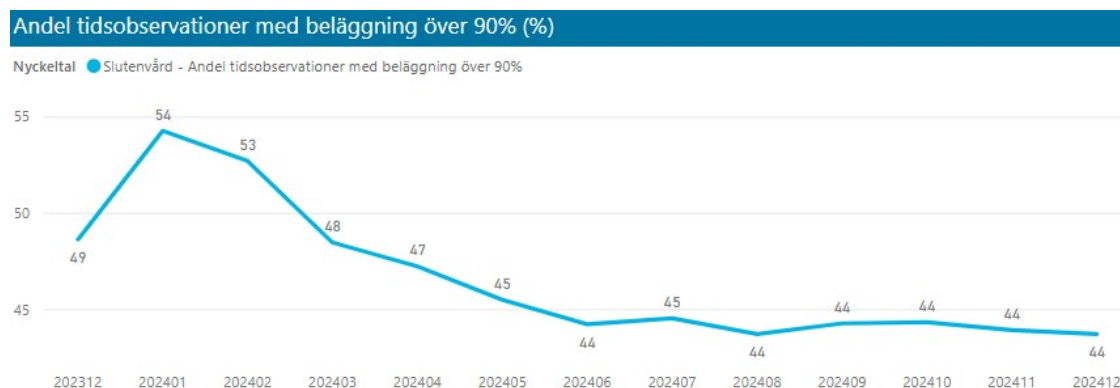
Slutenvård	Utfall Ack dec 2024	Utfall Ack dec 2023	Förändring %
antal vårdtillfällen	36 791	37 747	-2,5 % ■
varav division kirurgi	16 506	17 055	-3,2 % ■
varav division medicin	17 818	18 131	-1,7 % ■
varav division psykiatri	2 454	2 538	-3,3 % ■

Fotnot: För andelsmått så är förändringen i procentenheter.

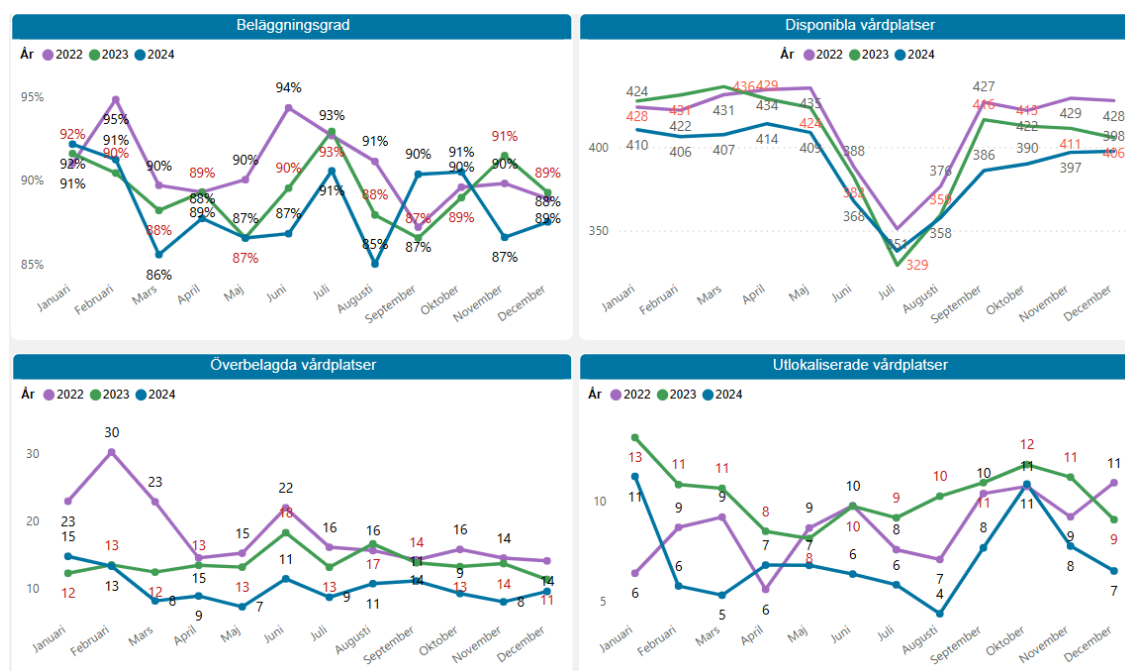
● vårdproduktionen/ tillgängligheten har förbättrats jämfört samma period föregående år eller antal väntande patienter har minskat

■ vårdproduktionen/tillgängligheten har försämrats jämfört samma period föregående år eller antal väntande patienter har ökat

Utvecklingen över tid visar att andelen tidsobservationer med beläggning över 90 % har förbättrats och har sedan hösten legat på en nivå om 44 %, där beläggningsgraden överstiger 90 %, se bild nedan:

Den jämförande utvecklingen för de somatiska vårdplatserna i regionen mellan åren 2022 och 2024 framgår i bilden nedan. Trots ett färre antal disponibla vårdplatser under 2024 har både överbeläggningar och utlokaliseringar minskat, vilket indikerar en förbättrad styrning. Dock fortsätter enskilda kliniker att brottas med för hög beläggningsgrad och brist på vårdplatser för sina patientgrupper.

Utveckling av somatiska vårdplatser, 2022-2024.

Slutenvården inom medicindivisionen har varit ansträngd under 2024, delvis på grund av få disponibla vårdplatser i förhållande till behovet och den rådande bemanningssituationen. Beläggningen ligger något lägre än under 2023, och andelen tidsobservationer med beläggning över 90 % har legat runt 50 %, vilket är nästan 2 procentenheter bättre än föregående år. Stort fokus inom divisionen ligger på att förbättra vårdplatsläget, och det kommer fortsatt att vara en prioritet under 2025. Medicinkliniken i Mora har under året kunnat öka antalet disponibla vårdplatser till 41, från tidigare 36, och vidare rekrytering av personal till vårdavdelningarna pågår med målet att nå upp till fastställda vårdplatser (50 st).

Den palliativa vårdavdelningen har ökat sin beläggingsgrad jämfört med föregående år och har även sett en ökning av antalet utlokaliserade patienter. Majoriteten av dessa patienter kom från Kirurgkliniken (77 patienter) och Medicinkliniken (72 patienter). Samvård har blivit vanligare, vilket innebär att patienter skrivs in på sin hemklinik men vårdas på den palliativa avdelningen för symtomkontroll. Läkare från hemkliniken och den palliativa avdelningen samarbetar, vilket möjliggör snabbare insatser utan att hemkliniken helt släpper ansvaret. Detta sker främst med kirurgiska patienter och upplevs fungera väl, då utredning och behandling kan fortskrida samtidigt som symtomkontrollen optimeras. Läkare inom den specialiserade palliativa vården erbjuder även palliativa ronder till avdelningar inom medicin och kirurgi vid sjukhusen i Falun, Ludvika, Avesta och Mora. Dessa ronder skapar en möjlighet för dialog kring specifika palliativa frågeställningar, såsom smärtlindring, vårdbegränsningar och brytpunktsamtal. Arbetet har haft en positiv effekt, vilket har lett till ett ökat antal remisser till den specialiserade palliativa vården i ett tidigare skede för patienter som behöver palliativa insatser.

Akutvårdsavdelningen (AVA) på Falu Lasarett utökade under våren 2024 antalet vårdplatser till totalt 9 (6 platser för AVA och 3 platser för ÖVA – övervakningsavdelning) från tidigare 6 platser på helgerna. I februari öppnades ÖVA, som erbjuder övervakningsplatser för patienter med ett högre behov av övervakning än vad som kan tillgodoses på en vanlig vårdavdelning. På övervakningsavdelningen finns personal tillgänglig dygnet runt. Platserna används främst av kirurg-, medicin- och infektionsklinikerna för patienter som kräver ständig tillsyn eller tätare kontroller och provtagning. Internutbildningar för olika tillstånd har genomförts, både från de ansvariga klinikerna och psykiatri, eftersom patienterna ofta har

underliggande psykiatrisk samsjuklighet. Utvecklingen av verksamheten på AVA/ÖVA har skett i nära samarbete med specialistläkare från de kliniker som använder platserna, samt med anestesioch intensivvårdspersonal. Under det första året vårdades 388 patienter på ÖVA-platserna. Responsen har varit mycket positiv och lovord från de patientansvariga klinikerna har inkommit. Efter att övervakningsplatserna öppnades har den vanligaste diagnosgruppen varit intoxicationer (både droger och läkemedel) för patienter som behöver övervakning men inte intensivvård. Detta har avlastat avdelning 26 (Medicinkliniken i Falun) och avdelning 27 (Kardiologen i Falun), där denna patientgrupp tidigare vårdades. Andra vanliga diagnoser är infektionssjukdomar, såsom pyelonefrit, pneumoni och rosfeber, samt kirurgiska tillstånd som appendicit och kolecystit.

Efter en långdragen upphandling, inköp och installation kunde ett nytt övervakningssystem för hjärtövervakning tas i bruk på kardiologens avdelning 27 i början av året. Många av de patienter som vårdas på avdelningen har hög ålder, betydande omvårdnadsbehov och samsjuklighet, vilket gör slutenvården, särskilt inom hjärtsjukvård, både utmanande och komplex.

Sjuksköterskebemanningen på kirurgkliniken vid Falu lasarett har fortsatt vara ansträngd, med ett högt vakansläge. Detta har lett till att endast 42–44 av de 60 fastställda vårdplatserna har varit disponibla under våren. Under hösten förbättrades situationen något, och antalet disponibla platser ökade till 45. Trots detta vårdas fortfarande många kirurgpatienter som satellitpatienter på andra vårdavdelningar eller på patienthotellet. Vakansläget bland undersköterskor har blivit alltmer bekymmersamt, och även här upplevs ökade svårigheter med nyrekrytering. Parallellt pågår arbete på kirurgkliniken med fokus på att förbättra arbetsmiljön, stärka teamsammanhållningen och se över vårdkedjorna för att minska vårdtiderna. Implementeringen av ERAS (Enhanced Recovery After Surgery) pågår också för att stödja denna utveckling.

Hösten 2023 uppstod stora utmaningar med att hålla öppet vårdplatserna på kirurgkliniken, Mora lasarett, och dessa har förvärrats under året. För att motverka sjuksköterskebristen har flera åtgärder vidtagits, inklusive bemanningsförflyttningar både inom kliniken och över klinikgränser. Klinikledningen och medarbetarna har arbetat intensivt för att hålla 25 disponibla vårdplatser öppna, men under hösten har det inte varit möjligt, och antalet disponibla vårdplatser har varierat mellan 16 och 20. De fastställda vårdplatserna är 30.

Båda regionens ortopedkliniker har också upplevt tilltagande bemanningsproblem, vilket lett till vårdplatsreduktioner. Inom kvinnosjukvården har specialismödravården samlokaliseras med gynekologavdelningen och gynnottagningen på samma plan, med vårdplatsminskning från och med februari. Bakgrunden till detta är en strävan efter bemanningsoptimering, att bevara en integrerad kvinnosjukvård och för att bidra till det ekonomiska sparandet. Minskningen av gynekologiska vårdplatser har inneburit en reducerad kapacitet att ta emot kirurgiska satellitpatienter.

En av de pågående åtgärderna för att optimera användningen av slutenvårdsresurser är förberedelserna inför sommar och semester inom slutenvården, som har pågått sedan hösten 2023 i projektet "Vårdplatser utefter behov". Under 2023 fungerade projektet som en pilot med deltagande av första linjens chefer från ett urval av somatiska avdelningar på Falu lasarett. För 2024 har projektet omfattat alla somatiska vårdplatser i regionen. Arbetet har organiserats i två grupper: en större arbetsgrupp för den mellersta och södra delen av regionen samt en separat arbetsgrupp för den norra och västra delen. För 2025 kommer planeringen inför sommaren att ske i ordinarie linje, stödd av månatliga vårdplatsråd och vårdplatsforum. Dessa forum ska samla verksamhetschefer inom slutenvård samt första linjens chefer för att tillsammans hitta nya arbetssätt och samverka bättre kring Dalarnas slutenvård.

Arbetet under 2024 byggde vidare på de insatser som genomfördes 2023, och den södra/mellersta arbetsgruppen delades upp i fyra delprocesser för att accelerera flera viktiga processer. Eftersom slutenvården är komplex och behöver stärka de sammanhängande vårdkedjorna, fokuserade arbetet på att förbättra vårdflödena före, under och efter slutenvårdstillfällena. Här följer en kort beskrivning av de fyra delprocesserna och de centrala åtgärder som vidtagits för att stärka vårdkedjorna under 2024.

- **Vårdplatser**

Produktionsstaben har tagit fram en behovsbild av vårdplatser baserat på tidigare års data, vilket har legat till grund för planeringen och förslagen om samlokalisering för att optimera användningen av befintliga resurser under sommaren. Tyvärr ledde de rådande lokalförutsättningarna, med akuten som fortsatt var kvar i avdelning 11:s lokaler under ombyggnationen av hus 09 samt sammanslagningen av gyn/BB under våren, till att det inte var möjligt att hitta lösningar som skulle förbättra resursutnyttjandet i enlighet med patientbehoven. Ett undantag var medicinkliniken som samlokaliserade sina avdelningar. Under våren har bemanningsläget följts upp veckovis, och en veckorapport har skickats ut för att skapa en gemensam helhetsbild av bemanningssituationen inom slutenvården. Rapporten har gett insikt i hur långt regionen är ifrån att kunna möta behovet av vårdplatser och har bidragit till att hålla en kontinuerlig uppföljning.

- **Bemanning**

Under 2024 har HR-personal hanterat en gemensam rekryteringsannons för sommarvikarier till slutenvården, vilket har avlastat första linjens chefer från rekryteringsarbetet. HR ansvarade för annonsering, intervjuer och referenstagning, medan fördelningen av de sökande har gjorts utifrån områden med störst behov. Utvärderingen av denna gemensamma rekryteringsprocess har varit positiv och kommer att fortsätta inför 2025. Bemanningsgruppen har även tagit fram ett förslag till ett mer harmoniserat semesterdirektiv för att stödja verksamheternas behov. Istället för att sälja semesterveckor, som man gjort tidigare, har det nu blivit möjligt att enbart sälja enskilda pass, vilket ger bättre möjligheter att optimera bemanningen. För att stärka chefskapet har dessutom workshops erbjudits till första linjens chefer, med fokus på schemaplanering och bemanningsoptimering.

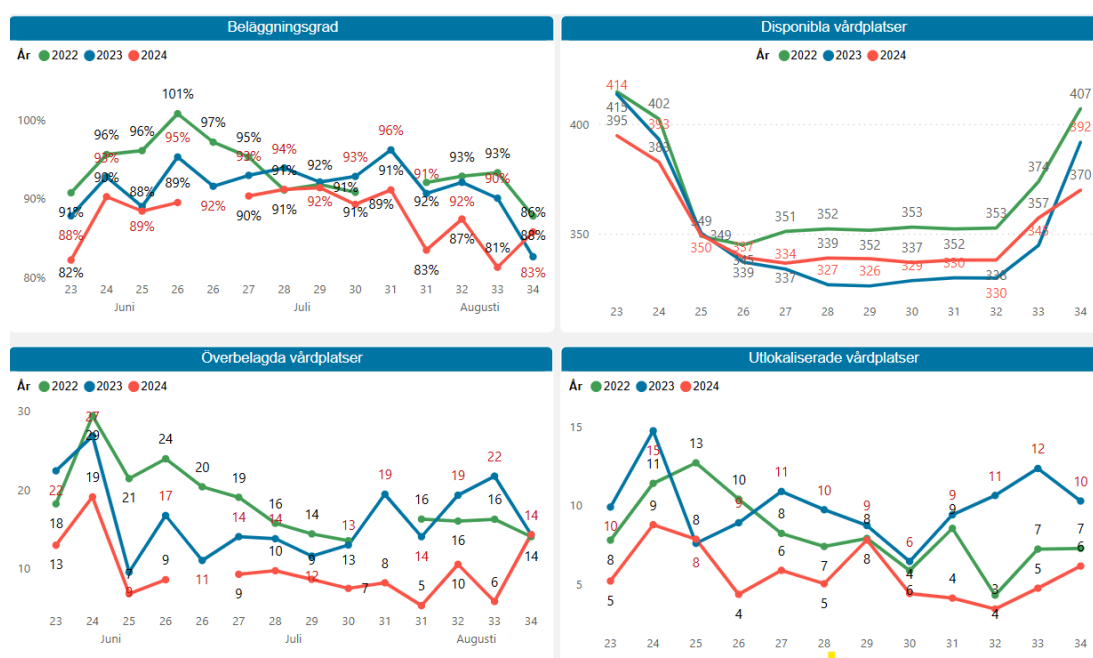
- **Interna flöden**

Under sommaren 2024 har en vårdplatskoordineringsfunktion testats i Falun, med befintliga resurser, för att underlätta för primärvårdjourerna när det gäller vårdplatser och för att stödja verksamheten under dagtid. Koordineringen har utvärderats positivt och kommer att fortsätta även under sommaren 2025. Vårdplatskoordinatoren bidrar till att förtydliga flödena mellan akutmottagningen och slutenvården, vilket är en viktig vårdkedja som behöver vara både stark och välkänd.

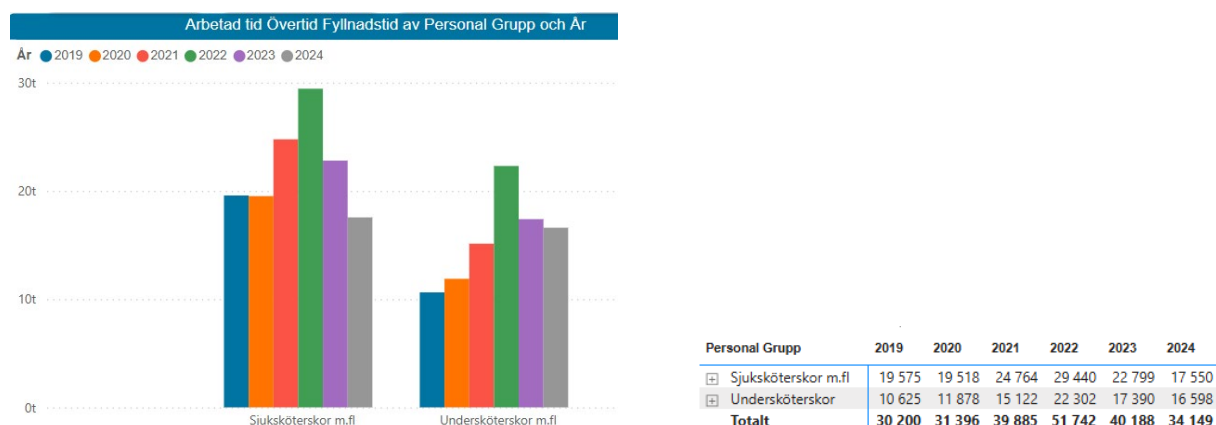
- **Externa flöden**

Under våren 2024 har utbildningsinsatser genomförts för medarbetare med samordningsansvar för utskrivningsprocessen (SIP, Samordnad Individuell Plan) inom hälso- och sjukvård i både regionen och kommunen. Särskild vikt har lagts vid att dokumentera överenskommelser för patienter som är på särskilt boende eller i hemsjukvård, innan sommaren, för att undvika onödiga inläggningar. Kontaktlistor mellan kommun och region har också uppdaterats för att säkerställa att viktiga funktioner kan nå varandra under sommaren. För att ytterligare underlätta samarbetet har ett arbetsrum skapats på Inblick, där kontaktvägar mellan olika vårdkedjor tydligt dokumenterats. Ett samarbete med Region Jönköping har inletts för att inspireras av deras arbetssätt med samverkan specialist, primärvård och ambulans och vid ingången till 2025 startar dessa arbeten upp i Dalarna som stor del i omställningsarbetet (SPAK).

Arbetsinsatserna inför sommaren 2024 resulterade i ett något fler antal disponibla vårdplatser som kunde hållas öppna jämfört med sommaren 2023. Detta bidrog till en minskning av beläggning, överbeläggningar och utlokaliseringar, även om vissa kliniker, såsom Kirurgen Falun och Medicin Falun, fortfarande upplevde hög belastning. Genom ökad samverkan mellan kliniker och sjukhus har det blivit möjligt att till exempel belägga barnkliniken med vuxna patienter under perioder av hög belastning. Detta har lett till ett mer flexibelt resursutnyttjande och underlättat hanteringen av vårdplatser under ansträngda lägen.

Utveckling av somatiska vårdplatser semesterperiod, 2022-2024.

Arbetade övertidstimmar sommar 2019-2024 (juni, juli, aug) sjuksköterskor och undersköterskor i division medicin och kirurgi (all verksamhet)

Bättre planering kan också illustreras genom att titta på antalet övertidstimmar för sjuksköterskor och undersköterskor under de senaste åren. Mellan 2022 och 2023 minskade antalet övertidstimmar med hela 22 %, och mellan 2023 och 2024 sågs en ytterligare minskning på 15 % under sommarperioden, när man jämför de båda somatiska divisionernas

totala övertid för undersköterskor och sjuksköterskor. Detta tyder på att ett proaktivt arbetssätt inte bara förbättrar arbetsmiljön utan också bidrar till lägre kostnader.

Slutenvårdproduktionen på intensivvårdsavdelningen (IVA) i Falun har varit i paritet med nivåerna före pandemin. Det viktigaste kvalitetsmålet, riskjusterad mortalitet, är glädjande nog väl inom målnivån, med god marginal. Under 2023 genomförde IVA i Falun en extern kvalitetsrevision, AUDIT, som gav mycket positiva omdömen. Baserat på utvecklingsförslag från denna revision har flera kvalitetshöjande projekt genomförts och avrapporterats i maj 2024. Andelen patienter som har tvingats flyttas till annan IVA på grund av kapacitetsbrist har minskat och ligger nu strax under målnivån enligt Svenskt intensivvårdsregister (SIR). Tyvärr har oplanerade återinläggningar inom 72 timmar ökat till 4,8 % (41 vårdtillfällen), vilket är avsevärt högre än SIR:s målnivå på 3 %. En journalgranskning visar att 1,6 % av dessa återinläggningar troligtvis kunde ha förhindrats om patienterna hade vårdats längre på IVA eller skrivits ut till en IMA (Internmediär avdelning). Vårdtyngden under 2024 är på nivå med åren före pandemin. För att visualisera vårdtyngden i relation till personalstyrkan tilldelas varje arbetspass en färg: grön, gul eller röd. Grönt representerar en eftersträvtansvärd belastning, medan rött innebär en icke acceptabel belastning.

IVA i Falun har under 2024 arbetat med tre forskningsprojekt. Projektet CAvent-ventilation vid avancerad hjärt-lungräddning vid hjärtstopp både i och utanför sjukhus (CaVent) studerar ventilation under och strax efter hjärtstopp och 15 patienter har inkluderats under året. Studien Reduction of Non-resuscitation Fluids Versus Usual Care in Septic Shock Patients (REDUSE) studerar effekten av reducerad vätska i nutrition och läkemedel till patienter med septisk chock. Två patienter har inkluderats under 2024 efter studiestart 11 december. Utöver detta har ett projekt som studerar methemoglobinbildning efter intravenös järninfusion startats av forskare på kliniken. Bakgrunden till studien är tre intensivvårdspatienter som uppvisat varierande grad av methemoglobinstegegring efter intravenös järninfusion.

Införandet av kontinuerlig dialys och EEG/MR i respiratorvård har förbättrat vårdkvaliteten på IVA Mora. Sedan vecka 32 har den minskade användningen av hyrpersonal bidragit till både kostnadsbesparingar och en ökad kontinuitet i vården. I år har IVA Mora haft något fler vårdtillfällen, och patienterna har varit mer vårdkrävande än föregående år, vilket har lett till ett ökat antal respiratortimmar och dialystimmar. Totalt har vårdavdelningen haft drygt 3 500 fler vårdtimmar än föregående år. Belastningen på vårdpersonalen verkar också ha varit högre, med färre gröna pass och fler gula och röda pass, vilket indikerar en ökad arbetsbelastning. IVA Mora kan nu erbjuda både EEG och MR-undersökning i respirator, vilket har lett till en trend med färre patienter som behöver flyttas från Mora till andra IVA-avdelningar. Från januari 2024 har IVA Mora även börjat rapportera Post-IVA uppföljning till det Svenska Intensivvårdsregistret, och hittills har 12 IVA-vårdade patienter följts upp.

Förlossningstalen i länet är låga, vilket gör att beläggningen på neonatala avdelningen är relativt stabil, även om variationen i beläggning kan vara stor och svår att förutse, vilket är vanligt vid intensivvård. Arbetet med att utveckla nollseparation fortsätter, och internutbildningar genomförs på avdelningen de dagar beläggningen tillåter. Under våren har barnkliniken initierat simuleringsövningar för att bibehålla en hög intensivvårdskompetens, särskilt under perioder då antalet akuta händelser är reducerade, vilket delvis beror på den låga nativiteten.

På avdelning 34 fortsätter barnkliniken att ta hem fler barn för cytostatikabehandling och tar även emot utomlänspatienter som annars skulle fått sin behandling på barnonkologen i Uppsala, som haft stora utmaningar med vårdplatsläget. Tack vare den ökade onkologiska kompetensen på avdelningen har kliniken också kunnat ta emot stamcellstransplanterade patienter mycket snart efter transplantation. Infektionspanoramat har återgått till mer normala nivåer jämfört med de första åren efter pandemin, och säsongsvariationerna i beläggning är

som förväntat. Vid perioder med lugnare belastning på barnavdelningen har kliniken även kunnat ta emot vuxenpatienter när vårdplatser har saknats på Falu lasarett som en stöttning vid vårdplatsbrist på andra vårdavdelningar.

Kirurgkliniken har under slutet av 2024 startat upp ERAS (Enhanced Recovery After Surgery) i skarpt läge, efter ett år av förberedelser och utbildningar. ERAS är ett koncept som syftar till att minska postoperativa komplikationer, underlätta mobilisering och möjliggöra tidigare hemgång för patienter som genomgår större tarmkirurgi. Det ska bli spännande att se vilket resultat detta multidisciplinära samarbetsprojekt kan ge, utöver den förväntade effekten av kortare vårdtider genom snabbare återhämtning hos optimalt förberedda patienter. Gemensamma projekt över verksamhetsgränser är motiverande och nyckeln till förbättrade flöden och en mer effektiv resursanvändning, vilket gör att vi kan ta hand om fler patienter.

Under ett par år har Kirurgkliniken Faluns slutenvårdsavdelningar haft fler studenter än vanligt och i slutet av 2024 ses ett positivt utfall i form av flera ansökningar till det mest utsatta bristyrket, sjuksköterskor. Ett större arbete har gjorts på slutenvårdsavdelningarna då det även påverkar arbetsbelastningen att ha många studenter under lång tid. Den positiva riktningen på sjuksköterskebemanningen sker tack vara hårt, målinriktat arbete. Kirurgkliniken ska 2025 återgå till den vårdavdelning som varit utlånad under byggprocess med hus 09. Lokaltillgången möjliggör även det till att kunna öppna upp fler vårdplatser än som varit möjligt under 2024. Kirurgen Faluns tydliga mål är att kunna bemanna de 60 fastställda vårdplatserna som är kirurgklinikens fastställda behov.

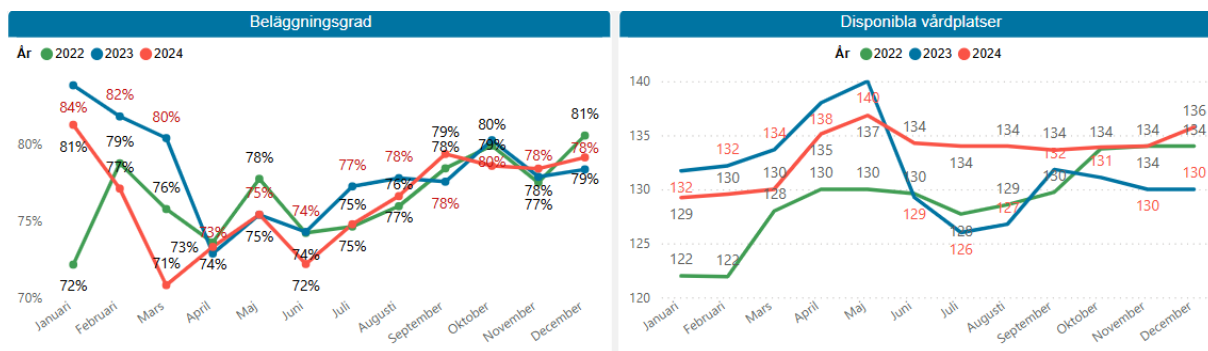
Kirurgen i Mora har haft ett gynnsammare rekryteringsläge som förväntas leda till att de kan öppnar 4-6 fler vårdplatser under 2025, vilket ger totalt minst 27 vårdplatser av 30 fastställda.

Under året har en översyn av öronklinikens slutenvård påbörjats tillsammans med kirurgkliniken för att undersöka möjligheten att samlokalisera avdelning 45:s slutenvård med avdelning 11 i kirurgens lokaler. Arbetet har kommit en bra bit på väg, och risk- och konsekvensanalyser har genomförts tillsammans med berörd personal och skyddsombud, både gemensamt och på respektive klinik. En mindre vårdavdelning som avdelning 45 är innebär sårbarhet, och det har det visat sig att lokalerna är undermåliga ur patientsäkerhets-, hygien- och arbetsmiljöperspektiv. Arbetet med eventuell samlokaliseringen har kommit så långt att det kommer att lyftas på central samverkan i början av 2025 som ett reellt förslag.

Prognosen för möjligheten att öppna fler vårdplatser under 2025 ser bättre ut, där en mindre ökning av vårdplatser ska kunna ske jämfört med hösten bland annat på Kirurgklinikerna i Falun och Mora samt Ortopedi Falun. Bemanningsutmaningarna måste dock konstateras kvarstå in i 2025, och generellt noteras inom många kliniker färre sökande till sjuksköterske- och underskötersketjänster.

Psykiatrins vårdplatser

Belägningsgraden inom psykiatri varierar avsevärt mellan olika verksamheter och avdelningar. På Barn- och ungdomspsykiatri har belägningsgraden under året legat på cirka 52 %, men de arbetar aktivt med att använda de överflödiga resurserna på andra sätt, som att stödja öppenvården eller vuxen slutenvård. Dessutom undersöks möjligheten att öka antalet planerade inläggningar. På Länsvuxenpsykiatri är belägningsgraden högre, men den varierar även här mellan avdelningarna. Mot slutet av året lyckades de öppna två nya vårdplatser, vilket förväntas bidra till att lindra överbelägningsproblematiken framöver. Medelvårdtiden har ökat med 20,4 %, vilket främst gäller Rättshetspsykiatri, där längre vårdtider har observerats och där det inte finns möjlighet att påverka dessa. Länsvuxenpsykiatri planerar att under de kommande åren implementera "En meningsfull heldygnsvård", ett arbetssätt som genom en trygg och meningsfull heldygnsvård minskar behovet av tvångsåtgärder och stödjer återhämtning vid psykiatriska tillstånd.

Utveckling av psykiatrins vårdplatser, 2022-2024.

Akutuppdraget

Akutuppdraget		Utfall Ack dec 2024	Utfall Ack dec 2023	Förändring %
Akutbesök	antal registrerade bedömningar	95 210	93 697	1,6 %
	<i>varav division kirurgi</i>	38 233	38 562	-0,9 %
	<i>varav division medicin</i>	56 977	55 135	3,3 %
Akutbesök	andel vistelser inom 4 timmar	62,7 %	61,3 %	2,2 % ●
Öron/näsa/hals	akuta läkarkontakter ÖNH mottagning	2 384	2 315	3 %
Ambulansen	andel prio 1 –uppdrag inom 30 minuter	95,2 %	95 %	0,3 % ●
	antal ambulansuppdrag	45 476	43 298	5 %
Ambulansflyg	antal flygtimmar januari-dec	453	415	9 %
Psykiatri	antal akutbesök (Säter)	2 834	2 920	-2,9 %
Psykiatri	andel akutbesök som lett till inskrivningar	59,2 %	58,6 %	0,6 %
Psykiatri	antal besök beroendeakuten	795	819	-2,9 % ●

Fotnot: För andelsmåtten så är förändringen i procentenheter.

● vårdproduktionen/ tillgängligheten har förbättrats jämfört samma period föregående år eller antal väntande patienter har minskat

■ vårdproduktionen/tillgängligheten har försämrats jämfört samma period föregående år eller antal väntande patienter har ökat

Akutsjukvården fortsätter att vara hårt belastad. Den minskade tillgången på disponibla vårdplatser inom slutenvården innebär att patienter stannar längre på akutmottagningarna, samtidigt som antalet akutbesök har ökat. Jämfört med 2019 har besöken ökat med cirka 7 %, och denna trend har hållit i sig under flera år. Ökningen speglar inte fullt ut den ökade arbetsbelastningen, då de insatser som görs på akutmottagningarna har blivit fler och mer omfattande. Bemanningssituationen på akutmottagningarna har förbättrats något. I Falun har akutmottagningen slutat att bemanna SOS Alarm med sjuksköterskor, vilket har frigjort resurser och resulterat i en bättre bemanning på själva akutmottagningen. På akutmottagningen i Mora inleddes under hösten 2024 ett samarbete med Norra Västra Dalarnas Myndighetsservice, där en biståndshandläggare placerades direkt på akutmottagningen. Målet med samarbetet är att förhindra slutenvårdsinläggningar orsakade av ohållbara hemsituationer genom att snabbare kunna etablera kontakt med kommunen.

Antalet ambulansuppdrag fortsätter öka och har hittills i år ökat med drygt 2 000 uppdrag jämfört med förra året och det är det prio 1-uppdragen som ökar mest. Utryckningstiden är något bättre än förra året även om antalet uppdrag ökat. Ambulanssjukvården fortsätter att ha god tillgänglighet till medborgarna och målet att nå 90 % inom 30 minuter uppnås med god marginal. Ökningen i tillgänglighet kan förklaras av att ambulanssjukvården haft en bättre personalsituation under 2024 jämfört med tidigare år. Det totala antalet uppdrag inklusive sjuktransport har under 2024 legat i nivå med föregående år, dock har antalet prio 1-uppdrag ökat markant. Antalet är det högsta under de senaste 6 åren och ändå lyckas ambulanssjukvården upprätthålla god tillgänglighet, den bästa på dessa 6 år. Ambulanssjukvården har under helgerna stått inför utmaningar på grund av avsaknaden av dagambulanser. För att hantera detta har de under året omfördelat resurser från vardagar till helger för att frigöra tid. Denna omfördelning har bidragit till att avlasta under de mest belastade tiderna, förbättrat arbetsmiljön och ökat tillgängligheten.

Sånär är hela den psykiatriska slutenvården akutstyrd med mycket få planerade inläggningar och patienter som söker skrivs in vid behov. En liten minskning ses i antal akutbesök både i Säter och i Falun, vilket skulle kunna bero på utökningen av det mobila teamet som samtidigt har ändrat sitt uppdrag och fördjupat samarbetet med slutenvården.

Under perioden januari till december inkom totalt 1356 larm till ambulanshelikoptern. Av dessa utförde teamen på Dalarnas ambulanshelikopter 329 fullbordade uppdrag, där cirka 75 % var primäruppdrag och 25 % sekundäruppdrag. Detta innebär en liten ökning av antalet sekundäruppdrag, jämfört med tidigare år, då fördelningen var cirka 80 % primäruppdrag och 20 % sekundäruppdrag. Den största ökningen av sekundäruppdrag noterades under sommarmånaderna, vilket tros bero på minskad platstillgång, vilket kan ha lett till fler förfrågningar om sekundärtransporter mellan sjukhusen.

Uppdragsrelaterad flygtid för ambulanshelikoptern var något högre under 2024, med totalt 453 timmar, jämfört med 415 timmar under samma period 2023. Denna ökning var främst märkbar under andra halvan av året, medan flygtimmarna var något lägre i de första månaderna. En liknande trend har observerats även inom ambulanshelikopterverksamheten i Värmland. De utförda uppdragen fördelade sig i fallande ordning på: trauma, hjärtstopp, andningsbesvär, stroke/neurologi, psykiatri och intoxicationer. Medelåldern för patienterna som transporterades av ambulanshelikoptern var låg, cirka 49 år. Cirka 70 % av patienterna var svårt sjuka och behövde akut sjukhusvård, enligt NACA-score 4 eller högre.

Ambulanshelikopterns baschef och verksamhetschef, tillsammans med personalen på helikopterbasen, har under året fortsatt arbetet med att bygga relationer och stärka samarbetet med angränsande verksamheter, såsom ambulans, räddningstjänst och polis. Detta har skett genom medåkningar, gemensamma övningar och utbildningar. Läkarna vid ambulanshelikoptern fungerar även som bakre medicinskt stöd till ambulanssjukvården i Dalarna. Verksamheten bedrivs inom ramen för kommunalförbundet SLA (Svensk Luftambulans), där Region Dalarna är medlem tillsammans med regionerna Värmland, Norrbotten och Västerbotten. Helikopterbaserna finns i Karlstad, Gällivare och Lycksele. Dalarnas ambulanshelikopter, med bas på Mora-Siljan flygplats, bemannas dygnet runt, året om, av en 3-personers besättning bestående av pilot, HCM (Helicopter Crew Member) och anestesiläkare med spetskompetens inom prehospitalet intensivvård.

Arbetet med EU-direktiv om dispens från dygnsvila och dess påverkan på ambulanshelikopterns verksamhet har fortsatt under året i samråd med handläggare inom SKR. Ambulanshelikoptern eftersträvar en permanent dispens som möjliggör schemaläggning av läkarna på samma sätt som för piloter och HCM.

Övriga medicinska uppdrag

Övriga medicinska uppdrag		Utfall Ack dec 2024	Utfall Ack dec 2023	Förändring %
Radiologi	utförda undersökningar	154 179	155 453	-1 %
	varav akuta	79 418	80 067	-0,81 %
	varav elektiva	74 761	75 386	-0,83 %
Mammografi	utförda undersökningar	45 893	42 602	7 %
Kranskärlsröntgen		1 554	1 518	-2,3 %
Andel av relevanta vårdenheter som deltar i klinikdialog med läkemedelsförsörjningen		55 %	70 %	-15 %
Patienthotellet	antal remitterade gästnätter	6 500	6 721	-3 %

Radiologin har under 2024 utfört ungefär lika många undersökningar under 2024 som 2023. Fördelningen mellan modaliteterna har förändrats, där konventionell röntgen fortsätter att minska och datortomografi står för motsvarande ökning.

Under året har mammografin återinfört de rekommenderade undersökningsintervallen på 18 respektive 24 månader, efter att ha haft förlängda intervall på grund av stängd verksamhet och neddragningar under pandemin. För att nå de rekommenderade intervallen har mammografin genomfört flera extrainsatser, både med befintlig personal och genom en utökning av medarbetargruppen i Borlänge. I Södra Dalarna har kvinnorna i slutet av året kallats i enlighet med de fastställda intervallen, medan det i Norra Dalarna fortfarande finns en fördröjning på cirka 15 veckor. För att komma ikapp och säkerställa att screeningintervallen hålls, kommer insatser att göras under helger i Mora under våren 2025.

Med farmaceutisk kompetens tillförs både strategisk och operativ kunskap om läkemedel i hälso- och sjukvården. Farmaceuter kan genom nya arbetssätt bidra till att avlasta andra yrkeskategorier och förbättra kvalitetsutvecklingen genom rätt använd kompetens. Därav erbjuder läkemedelsförsörjningen klinikerna dialoger för att följa läkemedelsutvecklingen och föreslår förändringar i preparatval och ber om återkoppling kring eventuell onormalt stor förskrivning av beroendeframkallande läkemedel. Under 2024 har det varit svårt att prioritera tid för dessa dialoger, då verksamheterna har haft fullt upp med förberedelser inför Cosmic.

Under 2024 har Bild- och funktionsmedicin arbetat med berättigande genom remittentdialog, där medicinskt ledningsansvarig läkare och verksamhetschef träffat remitterande kliniker för dialog kring utförda undersökningar. Under året har Öron, Infektion, Barn- och ungdomsmedicin, Närakuten i Ludvika samt Mora vårdcentral haft dialoger. Resultatet har blivit en god dialog om vilka undersökningar som är viktiga att utföra, rondverksamhet, arbete jourtid och hur man gemensamt kan minska dosbelastningen till våra patienter. Dialogerna fortsätter under 2025 och målet är att träffa alla de större klinikerna regelbundet.

BB-mottagningen planeras att flytta till patienthotellet under 2025, vilket förväntas innebära en kvalitetshöjning för de nyblivna familjerna. I dagsläget behöver familjerna gå till Kvinnokliniken för obligatoriska undersökningar av de nyfödda samt vid behov av amningsstöd. När BB-mottagningen flyttar till patienthotellet kommer dessa vårdinsatser att kunna ges på samma plats, vilket både förbättrar tillgängligheten för patienterna och sparar resurser för Kvinnokliniken.

Bilagor Hälso- och Sjukvården

Bilaga 1) Måluppföljning

Uppfyllelse av Hälso- och sjukvårdens mål enligt Verksamhetsplan 2024

Målområde med effektmål	Mål	Utfall helår
Till nytta för Dalarnas invånare - Ökad närhet och tillgänglighet i hela Dalarna - Ökat välbefinnande i hela Dalarna	Invånaren ska erbjudas möjlighet till en jämlik vård	
	Invånaren ska ha upplevelsen av att vården är nära, personcentrerad och tillgänglig	
	Invånaren ska känna trygghet, delaktighet och tillit	
Hälso- och sjukvårdens kvalitet	Hälso- och sjukvården i Dalarna ska hålla hög kvalitet	

Målområde med effektmål	Mål	Utfall helår
- Ökad kvalitet i hela Dalarna	Hälso- och sjukvården i Dalarna ska vara patientsäker	▲
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Hälso- och sjukvården ska bedriva ett gott ledarskap	▲
- Ökad trivsel och delaktighet på jobbet	Medarbetare och studenter i Hälso- och sjukvården ska trivas, vara delaktiga, stanna kvar och utvecklas	▲
- Ökad fast bemanning - minska beroende av hyrpersonal	Medarbetare ska ha möjlighet att forska och utbilda sig	▲
- Ökat stöd i medarbetarskap och ledarskap	Hälso- och sjukvården ska bidra till en minskad miljö- och klimatpåverkan samt elförbrukning	●
Hållbar utveckling	Hälso- och sjukvården ska förbättra samverkan med länets kommuner	●
- Minskad miljö- och klimatpåverkan	Hälso- och sjukvården ska ställa om till en god och nära vård med social och ekonomisk hållbarhet	▲
- God ekonomisk hushållning	Hälso- och sjukvården ska genom robust beredskap kunna upprätthålla prioriterad vård vid kris och samhällsstörningar	▲
- Bidra till jämlika och jämställda livsvillkor	Fler användarvänliga tjänster ska erbjudas patienter och närstående, ex 1177 direkt	▲
Digitalisering	Verksamheterna ska förbereda och genomföra införandet av det nya vårdinformations-stödet	●

● mål uppfyllt ▲ mål delvis uppfyllt ■ mål ej uppfyllt ▲ mål kan ej utvärderas/datakälla saknas

Samtliga divisioner har genomfört insatser för att nå hälso- och sjukvårdens mål. Att notera är att medarbetarundersökningen utgick under 2024. Dessutom saknas datakälla för vissa nyckeltal vilket medför utmaningar att bedöma måluppfyllelse. Ett urval av insatser inom hälso- och sjukvårdens målområden ges nedan.

Till nytta för Dalarnas invånare

- *Invånaren ska känna trygghet, delaktighet och tillit*
- *Invånaren ska ha upplevelsen av att vården är nära, personcentrerad och tillgänglig*
- *Invånaren ska erbjudas möjlighet till en jämlik vård*
- *Hälso- och sjukvården i Dalarna ska hålla hög kvalitet*
- *Hälso- och sjukvården i Dalarna ska vara patientsäker*
- *Fler användarvänliga tjänster ska erbjudas patienter och närstående, t.ex. 1177 direkt*

Två gånger om året följer hälso- och sjukvården upp om invånare upplever **trygghet, delaktighet och tillit** till vården. Årets undersökning visar att invånare upplever att de har tillgång till den vård de behöver (90 %), Region Dalarna ligger på femte plats i jämförelse med andra regioner. Undersökningen visar även att invånare känner förtroende för hälso- och sjukvården i Dalarna (71 %), Region Dalarna ligger på sjätte plats i jämförelse med andra regioner. Division psykiatri och habilitering har fortsatt arbetat med brukarråd för ökad delaktighet med patient- och brukarföreträdare. Övriga divisioner driver olika insatser för att involvera patienter och närstående, t.ex. vid vårdplaneringsarbete, eftervårdssamtal och stärkt samarbete med patientföreningar. Under 2024 har Patient- och närståenderådet i Dalarna bedrivit ett aktivt arbete och beviljats medel från RCC Mellansverige för att anordna föreläsningsskvällar med fokus på cancerrehabilitering. Föreläsningarna har riktat sig till patienter, närstående och vårdpersonal och har genomförts i samarbete med två kontaktsjuksköterskor. Syftet med dessa kvällar har varit att öka kunskapen om cancerrehabilitering samt att skapa en mötesplats för patienter och närstående, med målet att möjliggöra bildandet av självhjälpsgrupper.

Hälso- och sjukvårdens insatser för en ***nära, personcentrerad och tillgänglig vård*** bedrivs i samarbete med länets kommuner. Ett exempel är implementeringen av den länsgemensamma strategin för en nära vård som resulterat i att det finns lokala systemledningar med kommun och region i samverkan i samtliga kommuner. Ytterligare ett exempel är årets arbete med att stärka användandet och kompetensen kring Samordnad individuell Plan (SIP) där ett nytt länsgemensamt stödmaterial har utvecklats och lanserats.

Ett centralt initiativ kopplat mot tillgänglig vård är projektet "Vårdplatser efter behov", som syftar till att optimera användningen av slutenvårdsresurserna. Genom att analysera historiska data och introducera nya verktyg har resurser kunnat nyttjas mer effektivt. Exempelvis har justerade in- och utskrivningstider samt rondtider frigjort vårdplatser. Verktöget "Vårdkartan" har implementerats och används nu främst av primärvården för att analysera vårdbehov och minska belastningen på akutvården. Detta verktyg har bidragit till att styra resurser utifrån befolkningens behov och stöder omställningen mot en nära vård.

Under året har primärvården även genomfört en tillfällig utökning av rehabilitering för patienter med långvarig smärta, vilket har minskat behovet av extern vård och stärkt det patientcentrerade omhändertagandet. Arbete för att etablera en långsiktig organisation för smärtvården kommer att fortsätta under 2025.

I Mellersta sjukvårdsområdet finns samarbetsavtal mellan Geriatrik- och Rehabkliniken i Falun/Borlänge/Säter och primärvården för att säkerställa läkarnärvaro på olika kommunala boende i Falun. Under andra kvartalet kommer samarbetet utökas till även boende i Borlänge kommun.

I Avesta samarbetar Medicin-Geriatrik och Rehabkliniken med mobila teamet i södra Dalarna och bemannar 25 % med läkare från geriatriken för att förbättra den nära vården.

Hälso- och sjukvårdens bedriver flera insatser för en uppnå ***jämlig vård***. Ett av exemplen är att införa "En väg in" (EVI), en central kontaktpunkt för barn och unga med psykisk ohälsa, för att förbättra tillgänglighet och säkerställa jämlig vård. Implementeringen av EVI planeras vara i drift senast 1 september 2025. En satsning för att uppnå en god och jämlig vård för patienter med psykisk ohälsa är att stärka samverkan mellan vuxenpsykiatri och primärvården. En granskning har genomförts och brister har identifierats inom ansvarsfördelning och samverkan som planeras åtgärdas under 2025. Beslut om omorganisering till en gemensam psykiatrisk öppenvård har fattats, vilket ska stödja jämlig vård, då behandlingsinsatser kan erbjudas över hela regionen och även digitalt.

Hälso- och sjukvården har även arbetat med handlingsplaner för att förbättra följsamheten till personcentrerade vårdförlopp, särskilt inom kranskärslssjukdom och diabetesvård. Ett projekt för att utveckla palliativ vård för barn har genomförts och fått finansiering för fortsatt implementering under 2025. Inom cancervården har riktade stadsbidrag möjliggjort förbättrade ledtider vid cancerutredningar och stärkt cancerrehabilitering samt palliativ vård. Ett pilotprojekt för prostatacancertestning startades i november, och en ny sjukvårdsregional cancerplan för 2025–2027 har tagits fram. Slutligen har arbetet med att implementera Socialstyrelsens kunskapsstöd för sjukskrivning och rehabilitering påbörjats, med riktad kommunikation och utbildningar till hälso- och sjukvårdens medarbetare samt nätverksträffar för rehabkoordinatorer under året.

För att stärka ***hälso- och sjukvårdens kvalitet*** genomförs flera kunskapsstyrningsinsatser för att säkerställa jämlig och evidensbaserad vård med fokus på bland annat demenssjukdom, levnadsvanor, svårläkta sår och kranskärslssjukdom. Specifika projekt för palliativ vård, cancerrehabilitering och införande av personcentrerade vårdförlopp har

påbörjats med stöd av riktade stadsbidrag. I primärvården etableras medicinskt ledningsansvariga för att underlätta införandet av nya vårdprogram, inklusive antibiotikaresistens och psykisk ohälsa. Ett av Division Kirurgis arbete med att nå ökad kvalitet är att flytta fler ingrepp till dagkirurgi. Under 2024 har knäprotesoperationer flyttat till Dagkirurgi Falun. Tidigare har operationer för PAC (Port-a-Cath), halvproteser knän, njursten/uretärsten och sköldkörtlar (thyroideaoperationer) börjat opereras på Dagkirurgi Falun. På Dagkirurgi Mora fortgår arbetet för att börja operera knäproteser. Ytterligare utvecklingspotential finns även i att flytta operationer från dagkirurgiska avdelningar till polikliniska operationer på mottagningarna, t.ex. viss hand- och fotkirurgi. Samtliga divisioner implementerar och anpassar hälso- och sjukvården insatser i takt med rådande evidensläge.

Hälso- och sjukvårdens insatser för en *patientsäker vård* beskrivs i nedan tabell.

Fokusområde	Genomförda insatser inom patientsäkerhetsarbetet
Riskförebyggande arbetssätt vad gäller trycksår	- Utbildning i metoden Gröna korset har skett på förfrågan till specialistvården såväl som primärvården samt till chefer i Chefsutbildningen - Med anledning av att flera avvikelser har varit kopplade till sväljsvårigheter av allvarlig karaktär anordnades en digital föreläsning om riskförebyggande arbete vid dysfagi och undernäring
Handlingsplan Patientsäkerhet	- För att komma framåt med arbetet kring verksamheternas lokala handlingsplaner för ökad patientsäkerhet så fick några verksamheter redogöra för sitt arbete med syfte att inspirera andra. - Alla patientsäkerhetsombud har erbjudits föreläsning i "Psykologisk trygghet" som en del i arbetet för en god patientsäkerhetskultur - Ett utökat samarbete har etablerats med Vårdhygien
Informationsöverföring	Grundläggande patientsäkerhet och SBAR¹ som verktyg för en säkrare informationsöverföring har skett för språkgrupper vid två tillfällen under året och för personalen på Laboratoriemedicin.
Kompetens	- Många utbildningar har genomförts under våren. Några är återkommande såsom AT/ST-utbildning, sjuksköterskeprogrammet, kliniskt basår för sjuksköterskor, utbildning för nya patientsäkerhetsombud, synergiutbildningar för både region och kommunanvändare, patient-säkerhetsutbildning för all personal på förfrågan. De flesta utbildningarna omfattar utbildning i förebyggande arbetssätt, handlingsplanen för patientsäkerhet, informationsöverföring/kommunikation och patienten som medskapare. - Region Dalarnas utbildning i utredning av misstänkt vårdskada för patientsäkerhetsombud och chefer har rönt intresse i andra regioner i Sjukvårdsregion Mellansverige. Avdelningen har delat med sig av utbildningsupplägget anordnat av RSG Patientsäkerhet.
Patient/närstående som medskapare i patientsäkerhetsarbetet	Workshop för sjuksköterskestudenter på högskolan tillsammans med patientnämnden. Fokus på patient/närståendemedverkan, säkerhetskultur och riskförebyggande arbete.
Suicidbedömningar	- Under våren har ett utvecklingsarbete för ökad patientsäkerhet påbörjats från patientsäkerhets- och chefläkaravdelningen med division psykiatri och habilitering. Alla verksamhetschefer och patientsäkerhetsombud har varit involverade och arbetet fortgår under året. - Alla nyanställda inom division psykiatri och habilitering har bjudits in till en halvdags introduktion i patientsäkerhet.

I nedanstående tabell summeras verksamheternas, 53st, efterlevnad utifrån ett antal frågeställningar rörande *patientsäker vård*, därefter följer en resultatanalys beskriven i text:

¹ SBAR står för Situation, Bakgrund, Aktuellt och Rekommendation och är en gemensam struktur för kommunikation i hälso- och sjukvården

Fråga	Ja	Nej	Delvis/ibland	Ej besvarad/ej relevant	Utfall andel Ja (%)
Bedömer ni att ni utför riskbedömningar gällande trycksår i tillräcklig omfattning?	23	4	0	26	43 %
Har ni infört metod Gröna korset för att förbättra trycksårspreventionen?	4	23	0	26	8 %
Har ni lyft in relevanta delar av den regionala handlingsplanen i er egen handlingsplan?	46	6	1	0	87 %
Används SBAR för att säkra informationsöverföring?	42	5	3	3	79 %
Finns "Patientsäkerhet" på agendan på APT/ledningsgruppsmöten?	49	0	1	3	92 %
Är fortbildning och kompetenshöjande åtgärder vad gäller den professionella kompetensen tillräcklig?	33	17	1	2	62 %
Har alla chefer i min verksamhet genomgått Socialstyrelsens patientsäkerhetsutbildning?	13	34	1	5	25 %
Ingår utbildning i patientsäkerhet i introduktionen för ny personal?	37	8	2	6	70 %
Är patient/närstående delaktig i patientsäkerhetsarbetet?	3	4	40	6	6 %
Finns forum för patienter och närstående som möjliggör deltagande i verksamhetens patientsäkerhetsarbete?	19	21	7	6	36 %

Styrkor

Handlingsplan Patientsäkerhet

Det är mycket positivt att de flesta verksamheter har integrerat den regionala handlingsplanen.

46 av 53 verksamheter uppger att de har integrerat den regionala handlingsplanen i sin egen verksamhetsplan (fig 1). Detta tyder på att verksamheterna upplever att patientsäkerhet är ett viktigt strategiskt område.

Fig 1. Har ni lyft in relevanta delar av den regionala handlingsplanen i er egen handlingsplan?

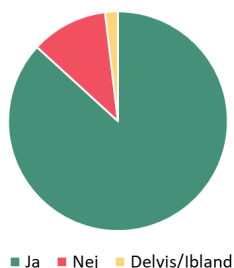
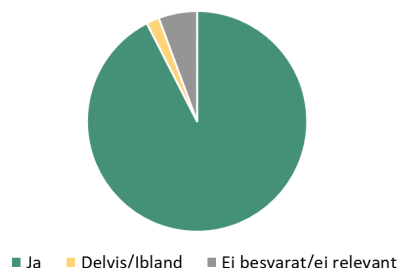

Fig 2. Finns "Patientsäkerhet" på agendan på APT/ledningsgruppsmöten?

Information och kommunikation

Patientsäkerhet finns på agendan på APT och ledningsgruppsmöten i 49 av 53 verksamheter (fig 2).

45 av 53 verksamheter använder SBAR helt eller delvis för att förbättra rapportering och informationsöverföring.

Kompetensutveckling

Introduktionsutbildning i patientsäkerhet för ny personal genomförs i 37 verksamheter av 53 (fig 3).

Fig 3. Ingår utbildning i patientsäkerhet i introduktionen för ny personal?

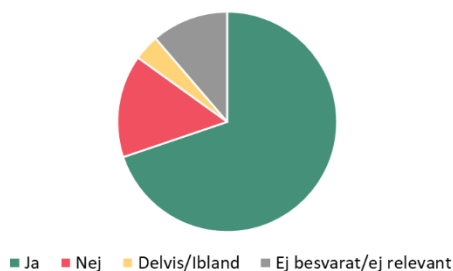
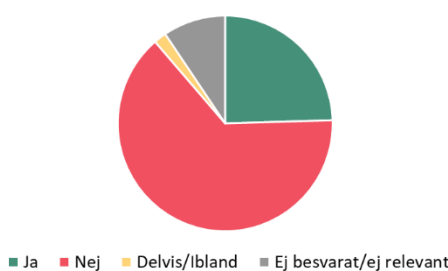

Fig 4. Har alla chefer i min verksamhet genomgått Socialstyrelsens patientsäkerhetsutbildning?

Förbättringsområden

Patientsäkerhet och trycksårsprevention

Gröna korset är implementerat i 4 av 53 verksamheter i syfte att förbättra trycksårspreventionen.

Patient- och närståendelaktighet

Resultatet kan visa på de utmaningar som finns i att involvera patient/närstående i patientsäkerhetsarbetet och är också något som uppmärksammas nationellt. Här behövs fortsatta insatser och stöd till verksamheterna.

Kompetensutveckling

Att endast 13 av 53 av verksamheternas chefer har genomgått Socialstyrelsens patientsäkerhetsutbildning visar på ett förbättringsområde (fig 4). Chefers kunskap i patientsäkerhetsfrågor är avgörande för att verksamheten ska kunna jobba patientsäkert då chefer och ledare ger förutsättningar för arbetet. 33 av 53 verksamheter uppger att fortbildning och kompetenshöjande åtgärder inte är tillräcklig för att den professionella kompetensen ska kunna upprätthållas. Detta kan i förlängningen innebära patientsäkerhetsrisker.

Ytterligare insatser som genomförts inom förvaltningen kopplat till **patientsäkerhet** exemplifieras nedan:

Under 2024 har flera viktiga insatser genomförts för att stärka vårdhygien och patientsäkerhet. En vägledning för vårdhygieniskt arbete har antagits, och en handlingsplan för att förebygga vårdrelaterade infektioner har distribuerats till verksamheter och kommuner. För att minska köer har vårdlotsarna hanterat över 7 700 samtal och hjälpt patienter att få vård utanför regionen. En regional handlingsplan för ökad patientsäkerhet har också implementerats.

Ett pilotprojekt med metoden Gröna korset, som fokuserar på att identifiera vårdskador och risker i realtid, har visat positiva resultat och rekommenderas för vidare implementering. 152 vårdskadeutredningar har genomförts, en ökning från föregående år, samt genomfört fem större händelseanalyser.

Inom smittskydd och vårdhygien har insatser genomförts för att hantera utbrott av smittsamma sjukdomar, inklusive tuberkulos och salmonella, samt för att minska spridningen av resistenta bakterier. Region Dalarna har också arbetat aktivt med att minska antibiotikaförskrivning genom STRAMA-initiativ och utbildningar.

Vaccinationsarbetet har varit framgångsrikt, med topplacering i nationell vaccinationstäckning, och ett projekt för upphandling av vaccinationsstöd har inletts.

Dessutom har ordinationsrätt för Primärvården införts och debiteringsunderlag för vaccinationer tagits fram.

Hälso- och sjukvårdens insatser för att **utöka digitala användarvänliga tjänster** fortgår. Under 2024 har Region Dalarna fortsatt att utveckla och utöka användningen av digitala tjänster inom hälso- och sjukvården. Införandet av 1177 direkt har haft en positiv utveckling, med ökande användning och fler professioner involverade. Anpassade flöden för olika yrkesgrupper har införts och fler är på gång, exempelvis använder nu specialistvården tjänsten. Målet är att avveckla äldre plattformar som Min Vård och Ung i Dalarna och överföra funktioner till 1177 direkt. Dessutom pågår arbetet med att införa digitala kallelser för att öka effektiviteten och minska miljöpåverkan.

Samtidigt har ett arbete påbörjats för att samla väntetidsdata för att främja jämlik vård.

Ett projekt för egenmonitorering, som ger patienter möjlighet att mäta och följa sina hälsovården hemma, har också lanserats i ett pilotområde. Vidare har fler vårdenheter anslutit sig till 1177 e-tjänster och tekniska förbättringar har gjorts för att integrera nya system som Cosmic.

För att stödja planering och uppföljning inom vården har en dashboard utvecklats, vilket ger en helhetsbild av produktion, personal och ekonomi för ledningen.

Ett gott medarbetarskap och ledarskap

- *Medarbetare och studenter i Hälso- och sjukvård Dalarna ska trivas och vara delaktiga, stanna kvar och utvecklas*
- *Medarbetare ska ha möjlighet att forska och utbilda sig*
- *Hälso- och sjukvården ska bedriva ett gott ledarskap*

Hälso- och sjukvården har på olika sätt arbetat för att medarbetare ska **trivas och vara delaktiga, stanna kvar och utvecklas**. Trots återhållsamhet för utbildningar och konferenser pga. det ekonomiska läget har flera medarbetare utbildat sig och deltagit i nationella och sjukvårdsregionala sammanhang. En positiv utveckling noteras inom division primärvård då fler färdiga ST-läkare väljer att stanna inom divisionen. Division psykiatri och habilitering förtydligar genom styrning och uppföljning vilka förväntningar som finns på medarbetarna vilket förväntas leda till mer tydlighet, trygghet och trivsel. Ett annat exempel som haft positiv effekt är hur hälso- och sjukvården erbjuder medarbetarna betald vidareutbildning genom utbildningsanställningar och studielönsanställningar vilket medfört att fler medarbetare stimulerats och stannar i regionen.

Divisionerna arbetar på olika sätt för att **medarbetare ska ha möjlighet att forska och utbilda sig**. Lärandeutbyten sker i nätverk inom Sjukvårdsregion Mellansverige, t.ex. inom kunskapsstyrning, patientsäkerhet, produktionsplanering och chefsgrupper. Genom de regionövergripande nätverken utvecklas och stärks medarbetarna i sin kunskap och förståelse för såväl vår regions som andra regioners komplexa sjukvårdssystem. Regionen har en nära samverkan med Högskolan Dalarna inom olika initiativ som stimulerar forskning och utveckling. Centrum för Klinisk Forskning (CKF) Primärvård är en centraliserad enhet inom Region Dalarna, inriktad på att driva högkvalitativ forskning.

Satsningar för att **stärka ledarskapet** exemplifieras av flera olika initiativ. Division Medicinsk service har genomfört två extra forum för avdelningschefer gällande samverkan och chefsdag med temat: Mod. Under året har arbete i ledningsgruppen för division Kirurgi resulterat i ett bättre samarbetsklimat.

Hållbar utveckling

- *Hälso- och sjukvården ska ställa om till en god och nära vård med social och ekonomisk hållbarhet*
- *Hälso- och sjukvården ska förbättra samverkan med länets kommuner*
- *Hälso- och sjukvården ska genom robust beredskap kunna upprätthålla prioriterad vård vid kris och samhällsstörningar*
- *Hälso- och sjukvården ska bidra till en minskad miljö och klimatpåverkan samt elförbrukning*
- *Verksamheterna ska förbereda och genomföra införandet av det nya vårdinformationsstödet*

Arbetet med att implementera den **länsgemensamma strategin för en nära vård** har intensifierats. I Dalarna har lokala systemledningar etablerats med kommun och region i samverkan. En kartläggning av systemledningarna har genomförts för att utvärdera deras funktion och dialog med politiken. Under året har primärvården omstrukturerat sin ledning för att bättre stödja omställningen till en nära vård, vilket har lett till ökat ansvar för äldre, sköra patienter, barn med kroniska sjukdomar och smittspårning. Nyckeltal för strategins mål har tagits fram för att följa utvecklingen.

Hälso- och sjukvården bedriver smittskydds- och vårdhygieninsatser för att öka en **social hållbarhet** i länet. Hälso- och sjukvården har också hanterat smittskyddsfrågor, som ökande smittsamma sjukdomar, genom epidemiologisk övervakning och utbildning. Efter pandemin har smittsamma sjukdomar som invasiva grupp A-streptokocker, kikhosta och sexuellt överförbara sjukdomar ökat. Vårdhygien har hanterat VRE-utbrott på två sjukhus, ett TBC-utbrott i Rättvik och en skadegörelse mot en vattentäkt.

Hälso- och sjukvårdens insatser för att nå en **ekonomisk hållbarhet** har varit att få följsamhet till regionövergripande verkställighetsbeslut såväl som hälso- och sjukvårdens egen ekonomiska handlingsplan. Insatser och effekter beskrivs närmare i avsnitt 4.

En insats för att **förbättra samverkan med länets kommuner** är att tillsammans nyttja kompetensen på bästa sätt. Samverkan inom Länschefsnätverket har stärkts. Det har genomförts flera samarbetsinitiativ mellan regionen och kommunerna. Exempelvis har geriatrik- och rehabkliniker i Falun/Borlänge/Säter samarbetat med primärvården för att säkerställa läkarnärvaro på kommunala boenden. Det finns också ett samarbete mellan Infektionskliniken och primärvården för att prova hemgång med avancerad vård i hemmet. En utredning om behovet av en Mini-Maria för ungdomar med skadligt bruk eller beroende har lett till en avsiktsförklaring för att etablera denna typ av verksamhet i Dalarna.

Vårdcentralerna erbjuder riktade hälsosamtal för 50-åringar via vårdvalsavtalet. En pilotverksamhet pågår i Falu kommun där LSS-boenden erbjuds samma typ av hälsosamtal, i samverkan mellan vårdcentralerna och den kommunala hälso- och sjukvården. En gapanalys av vårdprogrammet för ohälsosamma levnadsvanor har genomförts, och en handlingsplan för utveckling av hälsosamtal och hälsofrämjande insatser är på remiss inom kunskapsstyrningsorganisationen. En utredning har presenterats för hälso- och sjukvårdsdirektörens ledningsgrupp om primärvårdens möjligheter att erbjuda förebyggande och hälsofrämjande insatser, och rekommendationer för en regional handlingsplan kommer att tas fram i samverkan med kommuner och andra aktörer. Vidare har en regional överenskommelse för kvinnofrid tagits fram för att förebygga och motverka våld i nära relationer, och en ny rutin för hälsoundersökningar av placerade barn har godkänts. En

högskolekurs om samsjuklighet har också skapats i samarbete med Högskolan Dalarna och SUD (Socialtjänstens utvecklingscentrum Dalarna), med fokus på samverkan och stödmaterial för socialtjänst och hälso- och sjukvård.

Hälso- och sjukvårdens bedriver insatser för att stärka **beredskapen**. Under året har **hälso- och sjukvårdsledning deltagit i nationella beredskapsövningar**. Ytterligare har Primärvården utsett en samordnare för att leda arbetet med höjd beredskap i nära samverkan med den centrala beredskapssamordnaren.

Hälso- och sjukvården har i samarbete med Hållbarhetsavdelningen planlagt förvaltningens insatser för en **minskad miljö- och klimatpåverkan** (se avsnitt 9.2.3). Med utgångspunkt i *Handlingsplan miljö för Hälso- och sjukvård Dalarna 2024-2030* har aktiviteter genomförts i syfte att minska förvaltningens miljöpåverkan. Aktiviteterna beslutades genom en separat handlingsplan för året, *Aktivitetslista miljö 2024*, som genomförts med goda resultat. Ett gott betyg på ett långsiktigt och medvetet miljöarbete står Läkemedelsenheten för då de vunnit Region Dalarnas miljöpris 2024.

Hälso- och sjukvårdens **förberedelser för införandet av det nya vårdinformationsstödet** pågår. Under etableringsfasen (mars–juni) förde leveransteamet regelbundna dialoger med Cambio för att säkerställa att planerade aktiviteter genomfördes enligt tidplan. Under våren meddelade dock Cambio en försening på fyra veckor i leveransen av miljöer, vilket minskade programmets möjlighet att verifiera leveranserna. För att hantera detta tillsatte programmet en grupp som i juli genomförde en första verifiering och utarbetade underlag till programstyrgruppen. Baserat på detta beslutades att fortsätta enligt plan, samtidigt som affärsmässig dialog kring förseningarna fördes med Cambio och övriga Sussa-regioner. Efter att avvikelser rättats och beställd konfiguration verifierats, beslöt programstyrgruppen att övergå till valideringsfasen.

Under hösten planerades systemintegrationstester, användaracceptanstester och slutanvändarutbildningar. Om planen hölls skulle preproduktionsfasen inledas i november med bland annat datamigrering från TakeCare till Cosmic. Samtidigt inleddes klassrumsutbildningar för majoriteten av hälso- och sjukvårdens medarbetare, och drygt 100 nya rutiner och arbetssätt beslutades av den kliniska beslutsgruppen. Denna grupp, som startade sitt arbete i april, hanterar verksamhetsnära frågor och inkluderar representanter från alla divisioner, vårdval, juridik och patientsäkerhet.

I juni infördes ett förändringsstopp för att undvika påverkan på Cosmic-införandet, vilket krävde att nya projekt och initiativ stoppades. Trots ett intensivt arbete med verifiering och tester under hösten kvarstod påverkan från tidigare förseningar, vilket eliminerade marginaler för ytterligare tidsutmaningar. När preproduktionsfasen inleddes i vecka 47 följdes arbetet noggrant via färdigställandekriterier. Vid uppföljningar identifierades dock kritiska beroenden till Cambio, vilket ledde till beslutet att skjuta upp produktionsstarten från vecka 5, 2025, till preliminärt september 2025.

Den reviderade tidplanen innebär ett fortsatt intensivt arbete för att hantera leveranser från Cambio och anpassa arbetssättet till de nya förutsättningarna. Fokus ligger även på att säkerställa tillgång till verksamhetsresurser samt upprätthålla förändringsstoppet, särskilt gällande organisationsförändringar i vårdverksamheten. Att införandet av Cosmic fortsatt prioriteras är avgörande, då programmets framgång är beroende av verksamheternas aktiva deltagande.

Tabell: Handlingsplan Nyckeltal

Målområde	Mål	Styrande nyckeltal	Målvärde nyckeltal	Utfall helår
Till nytta för Dalarnas invånare	Invånaren ska erbjudas möjlighet till en jämlik vård	Andel kvinnor och män som uppfattar att vården ges på lika villkor (Hälso- och sjukvårdsbarometern)	Öka jmf föregående år	 63 % (2023) 62 % (2024)
	Invånaren ska ha upplevelsen av att vården är nära, personcentrerad och tillgänglig	Vårdgaranti (0-3-30-90-90)	100 % (vårdgarantilag) utom BUP 30 som är 73 % enl. SKR	 0: 90 % 3: 88 % 90: 88 % 90: 58 % BUP 30: 21,2 % (2023) 0: 89,2 % 3: 92,3% 90: 70,1 % 90: 54,7 % BUP 30: 9,8 % (2024)
		Kontinuitetsindex i primärvård (kroniker)	Öka jmf föregående år	 0,277 (2023) 0,291 (2024)
	Invånaren ska känna trygghet, delaktighet och tillit	Invånarens förtroende för hälso- och sjukvården (Hälso- och sjukvårdsbarometern)	Öka jmf föregående år	 Helhet: 67 % (2023) 71 % (2024) Vårdcentraler: 66 % (2023) 69 % (2024) Sjukhus: 73 % (2023) 72 % (2024)
Hälso- och sjukvårdens kvalitet	Hälso- och sjukvården i Dalarna ska hålla hög kvalitet	Antal kvalitets-indikatorer där Dalarna ligger inom topp 5.	Andel av indikatorer som Dalarna är topp 5 - medel i % > 50	
		Andel indikatorer inom topp fem per sjukdomsgrupp.		
	Hälso- och sjukvården i Dalarna ska vara patientsäker	HSE-index (hållbart säkerhetsengagemang)	> 4 (medelvärde för respektive fråga där skalan är 1-5)	
		Antal utlokaliserade patienter per 100 disponibla vårdplatser (somatik och psykiatri)	Minska jmf föregående år	 1,9 (2023) 1,4 (2024)
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Hälso- och sjukvården ska bedriva ett gott ledarskap	Följsamhet till basala hygien- och klädrutiner	100 %	
		Ledarskapsindex (medarbetarenkäten)	Öka jmf föregående år Skala (0-10)	
	Medarbetare och studenter i Hälso- och sjukvården ska trivas, vara delaktiga, stanna kvar och utvecklas	HME Index	Öka jmf föregående år Skala (0-5)	
		Personalomsättning	Minska jmf föregående år	 9,8 % (2023) 9,1 % (2024)
		Sjukfrånvaro	Minska jmf föregående år	 7,7 % (2023) 7,7 % (2024)

Målområde	Mål	Styrande nyckeltal	Målvärde nyckeltal	Utfall helår
		Andel hyrpersonal	2 % (SKR)	 5,0 % (2023) 3,4 % (2024)
		Nöjdhetssuppföljning AT	Öka jmf föregående år Skala (0-6)	 5,3 (2023) 5,4 (2024)
	Medarbetare ska ha möjlighet att forska och utbilda sig	Antal disputerade medarbetare	Topp tre bland icke universitetsregioner	
		Antal specialistutbildade medarbetare	Öka jmf föregående år	
Hållbar utveckling	Hälso- och sjukvården ska bidra till en minskad miljö- och klimatpåverkan samt elförbrukning	Minskad elförbrukning på de fyra lasaretten	Minska jmf föregående år	 Falun: 16 340 (2023) 14 398 (2024) Mora: 5 130 (2023) 5 351 (2024) Ludvika: 2 135 (2023) 2 154 (2024) Avesta: 2 235 (2023) 2 188 (2024)
	Hälso- och sjukvården ska förbättra samverkan med länets kommuner	Invånarens upplevelse av samverkan (Hälso- och sjukvårdsbarometern)	Öka jmf föregående år (Andel positiva svar)	 48 % (2023) 50 % (2024)
	Hälso- och sjukvården ska ställa om till en god och nära vård med social och ekonomisk hållbarhet	Antal besök av personer 80 år eller äldre vid sjukhusbundna akut-mottagningar per 1 000 invånare	Minska jmf föregående år	 660,9 (2023) 642,9 (2024)
		Andelen 4-åringar med fetma	Minska jmf föregående år	
		Ekonomi i balans	Ekonomi i balans	 -670 mnkr (2023) -218 mnkr (2024)
		Kostnad hyrpersonal	Minska jmf föregående år	 261 mnkr (2023) 191 mnkr (2024)
		Sammanhållen och jämlik barn- och ungdomshälsa	Öka jmf föregående år	
	Hälso- och sjukvården ska genom robust beredskap kunna upprätthålla prioriterad vård vid kris och samhällsstörningar	Ingen indikator	Ingen indikator	
Digitalisering	Fler användarvänliga tjänster ska erbjudas patienter och närstående, ex 1177 direkt	Antal bokade nybesök i webbtidbok	Öka jmf föregående år	 72 479 (2023) 66 346 (2024)
		Andel digitala interaktioner av primärvårdens totala antal	Öka jmf föregående år	
		Antal anpassade flöden i 1177 direkt	5	 1 (2023) 3 (2024)

Målområde	Mål	Styrande nyckeltal	Målvärde nyckeltal	Utfall helår
	Verksamheterna ska förbereda och genomföra införandet av det nya vårdinformationsstödet	Antal kliniska medarbetare som deltagit i regionala arbetsgrupper för att komplettera och säkerställa konfiguration, rutiner och arbetssätt för den egna verksamheten	5 medarbetare per verksamhetsområde	● Uppnått
		Andel verksamheter som har utsett och utbildat utbildningsstöd	100 %	● Uppnått

● mål uppfyllt ▲ mål delvis uppfyllt ■ mål ej uppfyllt ▲ mål kan ej utvärderas/datakälla saknas

Uppföljning av förvaltningens handlingsplaner

Uppföljning av Handlingsplan Aktiviteter i Verksamhetsplan 2024

Verksamhetsplanen för Hälso- och sjukvård Dalarna 2024 innehåller en bilaga med 37 prioriterade aktiviteter att genomföra under året. Aktiviteterna är ansvarsfördelade i organisationen med uppdrag att även rapportera status.

En genomgång av aktiviteterna är gjord. Vissa divisioner har rapporterat ingående kring respektive aktivitet, medan andra har presenterat en mer övergripande bedömning. Aktiviteternas omfattning är samtidigt av varierande art. Vissa är stora och kan ses som löpande över flera år, men andra är mer avgränsade. Det påverkar även möjligheten att rapportera aktiviteten som genomförd eller delvis genomförd/pågående. Merparten av de aktiviteterna som rapporterats som delvis genomförd/pågående i efterföljande tabell i avsnitt 9.2.2 kommer att fortlöpa under 2025.

Tabell: Handlingsplan Aktiviteter

Målområde	Mål	Prioriterade aktiviteter	Utfall helår
Till nytta för Dalarnas invånare	Invånaren ska erbjudas möjlighet till en jämlik vård	Utveckla kommunikationsstöd och skriftlig information på andra språk samt på lätt svenska	▲
		I samverkan med länets kommuner och utifrån behov, konkretisera en inriktning för omställningen till god och nära vård med en nivåstruktur som skapar kostnadseffektiva, personcentrerade patientflöden	▲
	Invånaren ska ha upplevelsen av att vården är nära, personcentrerad och tillgänglig	Förbättra tillgängligheten till BUP	▲
		Vidareutveckla vårdnära service så att andelen direkt patientarbete samt produktiviteten inom sjukvården ökar	▲
		Genomföra handlingsplanen för kortare köer till anestesikrävande operation	▲
		Utveckla kompetens för att kunna omhänderta fler patienter i Dalarna där man idag köper vård av externa vårdgivare för att klara vårdgarantin	▲
	Invånaren ska känna trygghet, delaktighet och tillit	Genomföra handlingsplanen för tryggare förlösningssvård i hela Dalarna	▲
		Utreda och ge förslag på hur vården för personer som utsätts för sexuellt våld kan få en trygg och relevant vård	▲
		Genomföra ett kunskapslyft i vården angående mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer	▲
		Säkerställa tillgången till läkare inom äldreomsorgen	▲

Målområde	Mål	Prioriterade aktiviteter	Utfall helår
		Utreda möjligheten att införa "SMS-livräddare"	●
Hälso- och sjukvårdens kvalitet	Hälso- och sjukvården i Dalarna ska hålla hög kvalitet	Utveckla kvaliteten av den psykiatriska vården via arbetet med Framtidens psykiatri	▲
		Stärka vårdcentralernas insatser för tidig upptäckt och tidiga insatser av psykisk ohälsa för alla åldrar	▲
		Genomföra utvecklingsplanen för kunskapsstyrning som antagits för perioden 2023-2027	▲
	Hälso- och sjukvården i Dalarna ska vara patientsäker	Implementera den regionala handlingsplanen för ökad patientsäkerhet	●
		Påbörja implementering av handlingsplan för vårdhygieniskt arbete	●
		Förbättra samverkan vid utskrivning från slutenvård kopplat till Samordnad Individuell Plan	▲
		Fortsatt arbete med att säkerställa vårdplatser inom slutenvården	●
		Implementering av 10-punktsprogram mot antibiotikaresistens inom vård och omsorg	●

Målområde	Mål	Prioriterade aktiviteter	Utfall helår
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Hälso- och sjukvården ska bedriva ett gott ledarskap	Genomföra utbildningsinsatser och skapa mötesarenor för verksamhets- och 1:a linjens chefer	▲
		Stärka och stötta ledarskapet genom ett internt mentorskapsprogram	▲
	Medarbetare och studenter i Hälso- och sjukvården ska trivas, vara delaktiga, stanna kvar och utvecklas	Främja en god arbetsmiljö i nära samarbete med de fackliga organisationerna	●
		Arbetstidsmodell för både sjuksköterskor och undersköterskor som arbetar i dygnet runt- verksamhet	▲
		Skapa möjlighet till distansarbete för vissa yrkesgrupper där det passar	●
	Medarbetare ska ha möjlighet att forska och utbilda sig	Erbjuda kliniska forskningstjänster och tydliggöra vägar där forskning är en del av en klinisk karriär	●
		Öka samverkan med lärosäten och utbildningsanordnare och erbjuda riktade kompetensutvecklingsinsatser för under- och sjuksköterskor	●
Hållbar utveckling	Hälso- och sjukvården ska bidra till en minskad miljö- och klimatpåverkan samt elförbrukning	I samarbete med Hållbarhetsavdelningen, genomföra framtagna handlingsplaner 2024- 2030 för miljömässig hållbarhet inom hälso- och sjukvården	▲
	Hälso- och sjukvården ska förbättra samverkan med länets kommuner	I samarbete med länets kommuner, utreda och identifiera ett kostnadseffektivt inrättande av mobila team i syfte att förbättra omhändertagandet av sköra äldre personer	■
		Förbättra och strukturera samarbetet mellan den specialiserade barn- och ungdomspsykiatri, första linjen, skolans elevhälsa med flera, samt tillskapa "en väg-in" för att förenkla patientens väg till rätt vårdnivå	▲
	Hälso- och sjukvården ska ställa om till en god och nära vård med social och ekonomisk hållbarhet	Hälsosamtal som metod ska utvecklas och erbjudas till fler för att tidigt upptäcka och åtgärda ohälsa och sjukdom	▲
		Införa organiserad prostatacancer-testning (OPT), screeningprogram för att upptäcka livmoderhalscancer samt vaccination mot kikhosta för gravida	▲

Målområde	Mål	Prioriterade aktiviteter	Utfall helår
		Ta fram en regional handlingsplan för primärvårdens befolkningsinriktade grunduppdrag	▲
		Genomföra åtgärder i enlighet med handlingsplanen för en långsiktigt hållbar ekonomi	▲
	Hälso- och sjukvården ska genom robust beredskap kunna upprätthålla prioriterad vård vid kris och samhällsstörningar	I samarbete med Regionstyrelsens förvaltning, utreda behov av och tillgång till reservkraft och nödvatten vid hälso- och sjukvårdens utbudspunkter samt nyckeltal för beredskapsområdet	▲
		I samarbete med Regionservice och Regionfastigheter medverka i projektet för förbättrad försörjning av sjukvårdsprodukter i Dalarna	▲
Digitalisering	Fler användarvänliga tjänster ska erbjudas patienter och närstående, ex 1177 direkt	Fortsätta utveckla 1177 direkt, egenmonitorering, tidsbokning på nätet och distansbesök	▲
	Verksamheterna ska förbereda och genomföra införandet av det nya vårdinformations-stödet	Säkerställa utbildning för införande av det nya vårdinformationsstödet	▲

● Slutförd ▲ Delvis genomförd/Pågående ■ Ej startad

Uppföljning av Handlingsplan miljö för Hälso- och sjukvård Dalarna 2024-2030

Handlingsplan miljö för Hälso- och sjukvård Dalarna 2024-2030 godkändes av Hälso- och sjukvårdsdirektörens ledningsgrupp i dec 2023. För konkretisering av aktiviteter för miljöarbetet beslutades *Aktivitetslista miljö 2024*. Följande arbeten har genomförts under året:

- *Riktlinje för minskad miljöpåverkan från förbrukningsartiklar* har fastställts för förvaltningen. Den ger stöd och vägledning för minskad miljöpåverkan vid användning och inköp av förbrukningsartiklar, med bibehållen vårdhygien och arbetsmiljö. Riktlinjen innehåller vägledande principer samt 10 utvalda produkter att minska miljöpåverkan ifrån.
- Förvaltningen har deltagit i en utredning om Region Dalarnas avfallsprocess. Avfallsprocessen har kartlagts och en ansvarsbeskrivning har tagits fram. Utifrån utredningen har Regiondirektören initierat en avfallsgrupp som ska arbeta med förbättrings- och utvecklingsarbete där Hälso- och sjukvården deltar.
- Arbeten för förbättrad ruttoptimering har initierats och leds av Regionservice. Syftet är att optimera Hälso- och sjukvårdens interna transporter. Tydligare annonsering av tidtabeller för interna transportavgångar har efterfrågats av hälso- och sjukvården vilket är åtgärdat. Ett godsspårningssystem är infört vilket ökar möjligheterna att analysera och optimera transporterna kommande år.
- En kommunikationsinsats till samtliga verksamhetschefer och medarbetare har genomförts för att öka kännedomen om och efterlevnaden av beslutad inriktning för tjänsteresor och fordon i enlighet med Region Dalarnas mötes- och resepolicy.

- En arbetsgrupp är tillsatt i syfte att stärka miljöperspektivet i Läkemedelskommitténs arbete genom att omvärldsbevaka, utreda ärenden samt bidra i utvecklingsarbeten.
- Medicinsk Teknik och IT, Regionfastigheter och Hållbarhetsavdelningen har genomfört en enkät till apparatansvariga. Undersökningen har kartlagt vilka insatser som kan vidtas av hälso- och sjukvården för att minska energianvändningen.
- Förslag ang. miljörelaterade målsättningar, arbetsområden och tänkbara referensgrupper samt kopplingar till regionala och nationella målsättningar har lämnats in som ett underlag inför bildandet av ett nutritionsråd.
- Det systematiska miljöarbetet har stärkts genom exempelvis utveckling av Egenkontroll miljö, utbildningstillfällen för miljöombud och information på Inblick. Samarbete med planeringsavdelningen för att integrera årshjulet för det systematiska miljöarbetet i Ledningsportalens ledstång har påbörjats.
- Kommunikation om hälso- och sjukvårdens miljöarbete har publicerats och spridits genom en ny sida på Inblick, ett nyhetsbrev riktat till miljöombud, digitala och fysiska träffar för miljöombud samt mailutskick till chefer.

Bilaga 2) Uppdragsaktiviteter; En hållbar framtid för Region Dalarna

En hållbar framtid för Region Dalarna

Totalt antal aktiviteter	Målvärde (tkr)	Agg. målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
18	343 555	320 155	225 581	-117 974

Sammanställning över samtliga aktiviteter för Hälso- och sjukvård Dalarna. Agg. målvärde anger summerat målvärde från underliggande aktiviteter (en nivå ned). Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Ambulansflyg	Slutförd	2024-12-31	1 500	5 300	3 800
Ambulanshelikopter	Avbruten	2024-12-31	0	0	0
Ambulanstransporter	Slutförd	2024-12-31	10 000	4 000	-6 000
Digital psykiatrimottagning	Slutförd	2024-12-31	23 000	4 000	-19 000
Digital utveckling	Pågår	2024-12-31	4 300	153	-4 147
Inhyrd personal	Slutförd	2024-12-31	18 500	22 744	4 244
Intäkter	Pågår	2024-12-31	34 200	11 368	-22 832
Kostnadskontroll	Pågår	2024-12-31	31 000	30 411	-588
Larmcentral	Slutförd	2024-12-31	3 000	1 629	-1 371
Läkemedel	Slutförd	2024-12-31	40 000	36 038	-3 962
Närakut Ludvika	Avbruten	2024-12-31	12 000	0	-12 000
Produktivitet i psykiatri	Slutförd	2024-12-31	25 000	19 600	-5 400
Se över förskrivningsmönster för förskrivande enheter med fokus på följsamhet av riktlinjer	Avbruten	2024-12-31	210	0	-210
Sjukresor	Slutförd	2024-12-31	8 900	11 866	2 966
VNS	Pågår	2024-12-31	20 000	9 020	-10 980
Verksamhetsorganisering	Slutförd	2024-12-31	30 345	9 701	-20 644
Verksamhetsöversyn	Slutförd	2024-12-31	47 200	20 750	-26 450
Växla ut köpt vård	Pågår	2024-12-31	34 400	39 000	4 600

Samtliga aktiviteter för Hälso- och sjukvård Dalarna. För övergripande aktiviteter anger utfall summa av underliggande aktiviteter utfall. Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Åsa Marika Dederling

Hälso- och sjukvård Dalarna

Hälso och sjukvårdsnämnden

Verksamhetsberättelse 2024

Finansförvaltningen

Verksamhet och mål

Finansförvaltningen består av två delar. Finansförvaltningen: drift hanterar i huvudsak pensionskostnader, riktade statsbidrag enligt nationella överenskommelser och regionstyrelsens utvecklingsmedel. Finansförvaltningen, drift ingår i regionens nettokostnader. På den andra delen, finansförvaltningen: förvaltning 02 hanteras regionens finansiella poster i form av skatteintäkter, generella statsbidrag samt finansiella intäkter och kostnader. Dessa poster ingår inte i regionens nettokostnader.

Ekonomi

Resultaträkning finansförvaltningen, drift

Resultaträkning (mnkr) Exkl. regionbidrag	Utfall 2024	Budget 2024	Utfall 2023
Intäkter	1 715	1 511	1 474
Kostnader	-1 469	-1 511	-1 316
Över-/underskott	246	0	157

Analys ekonomi, drift

Finansförvaltningens drift lämnar ett överskott om 246 mnkr 2024. Orsaken till överskottet beror i första hand på att medel för strukturutjämning och reserver inte utnyttjats i den mån som planerats. Se tabell nedan för sammanställning av dessa medel.

Pensionskostnaderna är något högre än förväntat. Det beror i huvudsak på högre kostnader än förväntat för pensionsavtalet AKAP-KL samt högre avsättning till skuld än förväntat. Under föregående år har regionens personal valt mellan att byta pensionsavtal till nya KAP-KR eller stå kvar i det gamla avtalet. Finansförvaltningens pensionskostnader finansieras till del av schabloniserad intäkt med motsvarande kostnad i övriga förvaltningar. I övriga förvaltningar debiteras i normalfallet personalomkostnads-påslag om 17,89% av lönekostnad med undantag för relativt yngre respektive äldre medarbetare. Den schabloniserade intäkten beräknas i budget 2024 finansiera 54% av regionens driftrelaterade pensionskostnader. Utfallet varierar beroende på löpande lönekostnader och personalsammansättning i regionen, 54% av pensionskostnaderna (exklusive finansiella) har belastat regionens övriga förvaltningar 2024. Det förväntade nettot för pensionskostnader under finansförvaltningen, drift var -617 mnkr 2024, utfallet var något högre: -663 mnkr.

Total pensionskostnad, det vill säga både verksamhetskostnad och finansiell kostnad är 1 997 mnkr, 351 mnkr högre än föregående år.

Riktade statsbidrag

Utfallet för de riktade statsbidragen enligt överenskommelser som hanteras via finansförvaltningen är 363 mnkr på helåret, att jämföra med budget om 442 mnkr och utfall 2023 om 508 mnkr. En del av de tidigare riktade statsbidragen, framför allt den så kallade *proffessionsmiljarden* utgick 2024 och ersattes av ett generellt statsbidrag, ett så kallat sektorsbidrag, till Hälso-och sjukvård. För Region Dalarnas del uppgick sektorsbidraget till drygt 90 mnkr i ett första skede, och vid vårandringsbudgeten aviserades en förstärkning av sektorsbidraget. Region Dalarna erhöll då ytterligare 181 mnkr. Förstärkningen gäller bara 2024.

I december när de prestationsbaserade statsbidragen redovisades från bidragsgivaren stod det klart att Region Dalarna i relation till övriga regioner presterat förhållandevis bra, varför utfallet blev högre än både budget och årets sista prognos. Total intäkt för riktade statsbidrag (exklusive sektorsbidrag) enligt överenskommelser uppgår till 363 mnkr 2024.

Utvecklingsmedel och satsningar

Utfallet och budget för utvecklingsmedel och satsningar summeras enligt tabellen nedan. Observera att inga medel för konjunktursättning fördelats, men det betyder inte att de breda prisökningarna i samhället inte haft effekt i förvaltningarna. Påverkan från prisökningarna var som störst 2023, och kompenseras delvis i budget 2024. Osäkerhet kring inflationen vid budgettillfället gjorde att reserverade medel för fortsatt kraftig ökning av inflationen ansågs nödvändig.

Reserverat tkr	Budget 2024	Utfall 2024
Lönepott	-11 000	-2 000
Satsning friskvårdbidrag	-4 500	-500
Lönestrukturjustering mm	-10 000	-2 400
KSA/SLA helikopter	-4 200	-200
Dalarna museum	-4 000	0
Verksamhetsutv IT, FVIS	-110 000	-87 300
Undersköterskesatsning	-27 500	-11 000
Hälsorum	-1 300	-1 300
Ambulansen	-2 100	-1
Beredskapslager	-6 800	3 300
VNS	-10 000	-10 000
Gröna näringar	-1 900	-1 900
Utvecklingsmedel	-12 000	0
Moms privata vårdgivare	-4 200	0
Strukturutjämningsmedel	-192 000	0
Myggbekämpning	-600	-500
Folkhälsoenkät	-1 500	-1 300
Service logistik	-1 600	0
Totalt	-405 200	-115 101

Skatter och finansiella poster, finansförvaltningen 02

Summan av skatteintäkter och generella statsbidrag och utjämning är 365 mnkr högre än föregående år och 51 mnkr högre än budget. Skatter ökar med 70 mnkr, och generella statsbidrag ökar med totalt 294 mnkr varav inkomstutjämningsbidrag, kostnadsutjämningsbidrag och regleringsbidrag står för 196 mnkr av ökningen och bidrag till läkemedelsförmånen ökar med 98 mnkr.

Skatter och generella statsbidrag uppgår till totalt 12 048 mnkr vilket motsvarar en ökning med 3,1 procent jämfört med föregående år.

Regleringsposten, som kan vara såväl positiv som negativ, fördelas lika till regionerna. Inkomstutjämning räknas ut efter skattekraft, och är statligt finansierad till 95 procent. En region betalar en avgift, och resterande får ett bidrag. Kostnadsutjämningen utjämnar för strukturella kostnadsskillnader beroende på demografi, invånarnas behov och produktionsvillkor, exempelvis löner och geografi. Det är ett relativt system vilket innebär att

Region Dalarnas behov jämförs med medelregionens. Systemet går således alltid jämnt upp. Grundtanken är att alla kommuner och regioner ska ha samma ekonomiska förutsättningar.

Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning Mnkr	Utfall 2024	Utfall 2023	Budget 2024
Skatteintäkter	8 114	8 043	8 115
Inkomstutjämningsbidrag	1 888	1 806	1 895
Regleringsavgift	210	123	211
Kostnadsutjämningsbidrag	694	666	697
Statsbidrag läkemedel	1 143	1 045	1 079
Summa	12 048	11 683	11 997

Finansiella poster

De finansiella posterna summerar till en positiv avvikelse mot budget om 429 mnkr, varav 387 mnkr avser orealiserade vinster på placerade medel, som från och med 2019 redovisas i resultaträkningen. Dessa ingår inte i balanskravet. Intäkt från bankränta uppgår till 46 mnkr, och ingår i balanskravsresultatet.

De finansiella posterna i regionens resultat summerar till -106 mnkr, att jämföra med budgeterade -533 mnkr. Budgeterad kostnad avser räntedel av pensionskostnader där utfallet 2024 är 540 mnkr, jämfört budgeterade 537 mnkr.

Region Dalarna budgeterar inte för marknadsvärdeförändringar avseende värdepapper. Utfall för marknadsvärdeförändringar (orealiserade vinster) är 387 mnkr på helåret. Det positiva utfallet av marknadsvärdeförändringar ligger bakom den stora skillnaden i regionens finansnetto. Observera att marknadsvärdeförändringar ingår i regionens *bokförda* resultat, men inte resultat efter *balanskravsjusteringar*.

Intäkter från bankränta kopplas till regionens likviditet och ränteförhållanden. Region Dalarna har förbättrat likviditeten under året, och tillsammans med ränteläget ger det ett signifikant utfall; 46 mnkr, vilket är cirka 40 mnkr högre än budget. Intäkter från bankränta ingår i regionens balanskravsresultat.

Finansiella poster Mnkr	Utfall 2024	Utfall 2023	Budget helår
Finansiella intäkter	436	325	7
<i>varav orealiserad vinst</i>	387	293	0
Finansiella kostnader	-542	-442	-542
<i>varav orealiserad förlust</i>	0	0	0
Summa	-106	-117	-535

Tobias Dahlström

Ekonomidirektör

Verksamhetsberättelse 2024

Tandvårdsförvaltning

Inledning

Under året har arbetet inom Tandvårdsförvaltningen i stort löpt på enligt plan. Det strategiska arbetet med att säkerställa bemanningen fortgår och har gett resultat framför allt gällande rekrytering av tandläkare, vilket i sin tur innebär ökat behov av både tandsköterskor och tandhygienister.

Patientgenomströmningen är större än tidigare år vilket kan förklaras av ett aktivt arbete med att skapa effektivare arbetsmetoder samt att verksamheterna har lyckats rekrytera fler tandläkare. Verksamheterna i samverkan klarar av sina prioriterade uppdrag med att erbjuda akuttandvård, behandla barn och unga samt patienter med rätt till Nödvändig tandvård. Några kliniker har dock fortsatt inte möjlighet att erbjuda den vuxna befolkningen tandvård i den omfattning som efterfrågas.

Under året har verksamheten behandlat totalt 3,2% fler patienter (barn och vuxna) jämfört mot föregående år. Efter 2021 års organisationsförändring har man framgångsrikt fokuserat på ett utökat samarbete, vilket innebär att man inom allmäntandvården gått från -20,8 mnkr till +2 mnkr.

Arbetet med att skapa en ekonomiskt hållbar verksamhet över tid har fortsatt under året. Verksamheterna har aktivt följt handlingsplanen för en hållbar framtid som Tandvårdsnämnden beslutade om i början av året. Trots dessa insatser har förvaltningen inte nått det avkastningskrav som fastställts till 12,8 mnkr. Utfallet för Tandvårdsförvaltningen för året 2024 blev -0,4 mnkr som är en förbättring från 2023 med 8,5 mnkr. Utfallet i jämförelse mot avkastningskravet (12,8 mnkr) avviker förvaltningen med -13,2 mnkr. Orsaker till avvikelserna från avkastningskravet beror delvis på brist på behandlare såväl som assisterande personal. Avsaknaden av personal påverkar framförallt vuxenintäkterna på grund av utebliven produktion.

En utmaning under året har varit regeringens beslut, som fattades den 27 november, gällande förändrad åldersgräns av barn- och ungdomstandvården från 23 år till 19 år. För Region Dalarnas och Folktandvårdens del återfinns utmaningen i den långa kösituationen inom ortodonti.

Ett framgångsrikt arbete med kompetensförsörjning, att attrahera, rekrytera, utveckla, behålla och avveckla medarbetare inom tandvårdens yrkeskategorier, är av största vikt för Folktandvårdens framtid. För att klara arbetet med att ställa om och prioritera så behöver förvaltningen rekrytera personal. Behandlare och assisterande personal är en förutsättning för produktion och därmed intäkter. Intäkterna i sin tur är en förutsättning för att klara avkastningskravet.

Verksamhet och mål

Förvaltningens mål inom regionplanens målområden	 Mål uppfyllt	 Mål delvis uppfyllt	 Mål ej uppfyllt
Till nytta för Dalarnas invånare		1	
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	1	1	
Hållbar utveckling	1	2	
Summa	2	4	0

Tandvårdsnämnden har för 2024 beslutat om sex stycken mål utifrån målområdena **Till nytta för Dalarnas invånare, Ett gott medarbetarskap och ledarskap och Hållbar utveckling**. Måluppfyllelsen bedöms utifrån beslutad nyckeltalsbilaga som återges i nyckeltalstabell nedan. Vidare beskrivning av måluppfyllelse återfinns i bilaga 1 nedan. Bilaga 4 avser en återrapportering av Handlingsplan beslutade aktiviteter där återges en lägesrapport av pågående arbete.*

Till nytta för Dalarnas invånare

Tandvård till Dalarnas invånare

Uppdraget att erbjuda akuttandvård till invånarna har uppnåtts. Detta har lyckats genom samverkan i de områden med stor tandläkarbrist så som i Vansbro, Idre och Ludvikaområdet. Andelen försenade kallelser för barn med risk för karies har systematiskt minskat under året. Glädjande är att antalet vuxna revisionspatienter som blivit färdigbehandlade har ökat med 5% jämfört mot 2023. Vad gäller tillgång till specialisttandvård får prioriterade patienter vård, men patienter med oprioriterade behov får vänta inom vissa specialiteter framförallt inom ortodonti (tandreglering).

Akademiskt Tandvårdshus i Falun

En gemensam avsiktsförklaring är signerad för alla tre parter, Region Dalarna, Falu kommun och Kopparstaden. Det innebär att Region Dalarna i närtid inleder ett arbete för att i samverkan med Falu kommun och Kopparstaden utreda möjligheten att bygga ett Akademiskt Tandvårdshuset på tomten Rödbro. En utredning beräknas vara klar under första kvartalet 2025.

Upphandling lägga ut driften av Vansbro och Idre på extern utförare

Tandvårdsnämnden beslutade under våren att lägga ut driften av klinikerna i Vansbro och Idre på extern utförare. Verksamheterna skulle fortsatt rymmas i samma lokaler som tidigare. Uppdraget innebar ett överlämnande av Folktandvårdens ansvar. Upphandlingen annonserades och avslutades, tyvärr inkom inga giltiga anbud. Beslut fattades under hösten att fortsätta arbete med interna lösningar.

Ett gott medarbetarskap och ledarskap

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjning är och har över tid varit den största utmaningen för att förvaltningen ska kunna ge invånarna en nära, patientsäker och tillgänglig tandvård. Förvaltningen har under flera år arbetat strategiskt med kompetensförsörjning för att trygga behovet av behandlare. Under året har fortsatt samarbete med Tandläkarhögskolan i Riga samt uppstart av det nystartade samarbetet med Karolinska institutet Kompletterade Utbildning för Tandläkare (KUT) med utomeuropeisk examen fullföljts. Samarbetsavtalet med Karolinska Institutet (KI) innebär att samtliga studenter på utbildningen har gjort sin praktik i 16 veckor på Folktandvården Dalarnas handledarklinik i Origo. Efter genomförd praktik våren 2024 har studenter valt att ta anställning på kliniker i Dalarna.

Under året har medarbetare från förvaltningen deltagit på studentmässor för gymnasieskolan, tandläkarstudenter och tandhygieniststudenter. Bedömningen utifrån genomförda aktiviteter är att Folktandvården Dalarna har ett gott varumärke nationellt, vilket också återspeglas i antalet ansökningar till utannonserade sommarjobb inför sommaren 2024.

En nyligen genomförd vakansmätning per november visar att antalet lediga tjänster för tandläkare har minskat jämfört med föregående års delårsbokslut till 14 (20 stycken), vakanserna för tandhygienister är oförändrade 16 i november (16 stycken). Oroande är att verksamheterna har stora svårigheter att anställa tandsköterskor där vakanserna har växt till 23 stycken (6 stycken). Svårigheten att anställa tandsköterskor får negativa effekter och minskar möjligheten att arbeta delegerat och i team på enskilda kliniker. I januari 2025 väntas beslut om Folkuniversitetet i Falun på nytt får starta upp en ny årskull av tandsköterskor. Skulle ett avslag bli verklighet kommer detta att få stora negativa konsekvenser för Region Dalarnas möjlighet att öka tillgängligheten till tandvård för invånarna i länet.

Ledarskap & arbetsmiljö

Under året har personalenheten utvärderat det ledarskapsutvecklingsprogram som samtliga verksamhetschefer inom Folktandvården fullföljde under 2023 och inledningen av 2024. Syftet med programmet var att utveckla och stärka cheferna i sin chefsroll och innehållet var baserat på chefernas behov och önskemål. Resultatet av utvärderingen var mycket positivt och arbetet fortsätter under 2025, vilket även är en viktig del i det systematiska arbetsmiljöarbetet i verksamheterna.

Hållbar utveckling

Under året har det förebyggande arbetet inom Folkhälsofunktionen genomförts enligt plan. Munhälsobedömningar, BVC-besök samt insatser riktade mot barn och unga i skolverksamhet har löpt på som planerat och bidragit till att främja en god munhälsa i befolkningen. Arbetet med att utbilda vårdpersonal har också fortgått enligt plan, med fokus på att stärka kompetensen inom området.

Som en del av det långsiktiga strategiska arbetet för kompetensförsörjning har besök på gymnasieskolor genomförts främst under första halvåret.

Effekthemtagning av tidigare genomförda projekt; SMS-kallelser och utveckling av webbtidbok 1177 fortgår. Här går utvecklingen åt rätt håll och effekthemtagning görs fortlöpande. Nya bokningsbara tider via 1177 kommer möjliggöra att länets invånare kan

boka återbudstider på webben. Implementering har påbörjats under hösten 2024 med fortsatt effekthemtagning under 2025.

En aktivitet i beslutad handlingsplan i verksamhetsplanen för 2025 var att i ett område genomföra ett pilotprojekt med gemensam tidbok av akuta patienter i området. Projektet har pausats på grund av att detta ställer krav på gemensam databas för journalsystemet, vilket inte är realitet i dagsläget.

Planering av eventuellt införande av ett nytt journalsystem (upphandling pågår genom Västra Götalandsregionen med option för Dalarna). Upphandlingen är vid årsskiftet ännu ej avslutad tilldelning av upphandlingen förväntas ske av upphandlade regioner under första kvartalet 2025. Efter avtalstecknande har Region Dalarna två år på sig att bedöma om inteckning av option skall ske eller ej.

Forskning och utveckling

Forskning som bedrivs inom Folktandvården följer den övergripande forskningspolicyn för Region Dalarna. Folktandvården har ett eget FoU-råd som består av åtta medlemmar, varav två är disputerade och en av dem innehar docentur. Etablerade samarbeten finns med regionens FoU och Centrum för klinisk forskning (CKF) avseende forskning, innovation och utveckling. Samarbetena har intensifierats under 2024. Under verksamhetsåret har en forsknings- och innovationsstrateg anställts vid Folktandvården som bland annat är ett stöd för medarbetare i forsknings-, innovations-, och utvecklingsfrågor. En medarbetare har antagits till forskarutbildning vid Högskolan Dalarna. Anställda vid Folktandvården har möjlighet att söka medel för forsknings-, innovations-, och utvecklingsprojekt via Folktandvårdens FoU-råd. Forskare har även möjlighet att söka forskningsanslag via CKF och externa finansörer. Under 2024 pågick sammanlagt fem doktorandprojekt, två övriga forskningsprojekt och tre utvecklingsprojekt inom Folktandvården.

Händelser av väsentlig betydelse

En utmaning under året har varit regeringens beslut, som fattades den 27 november, gällande förändrad åldersgräns av barn- och ungdomstandvården från 23 år till 19 år. För Region Dalarnas och Folktandvårdens del återfinns utmaningarna i den långa kösituation som återfinns inom ortodontin. Väntetiden är upparbetad under ett flertal år på grund av historiskt låg bemanning av specialister inom ortodonti samt produktionsstopp i samband med Covid-19 pandemin. Förvaltningen har 1 200 patienter i kö för bedömning till tandreglering som kommer hinna bli överåriga innan de kan få behandling. 2025 påverkas 251 av dessa.

Regionstyrelsen beslutade i april att inte gå vidare med en genomgripande organisationsförändring. Region Dalarnas samtliga förvaltningschefer uppdrogs att genomföra delar av de föreslagna förändringarna som presenteras i rapporten "Översyn av förvaltningsstruktur - för en effektivare ledningsfunktion", med målet att säkerställa en flexibel, sammanhållen och enhetlig tjänstepersons-organisation. Till följd av detta uppdrag har ett arbete pågått under hösten med att revidera Tandvårdsförvaltningens organisation. Den reviderade organisationen fokuserar på en tydlig, enhetlig och effektiv organisation. Risk- och konsekvensanalyser genomfördes under november och samverkan i den förvaltningsövergripande samverkansgruppen skedde i november och december. I korthet handlar den reviderade organisationen om att renodla divisionerna, med en division för allmäntandvård och en division för specialisttandvård samt att renodla och likrikta chefslinje och chefskoder. Den reviderade organisationen började gälla från 1 januari 2025.

Tandvårdsförvaltningens förvaltningschef erbjöds en tillförordnad roll som regiondirektör varpå ny förvaltningschef rekryterades. Den nya förvaltningschefen började i september 2024.

Förväntad utveckling

Kompetensförsörjning - en förutsättning för att klara uppdraget och en hållbar ekonomi

Ett framgångsrikt arbete med kompetensförsörjning, att attrahera, rekrytera, utveckla, behålla och avveckla medarbetare inom tandvårdens yrkeskategorier, är av största vikt för Folk tandvården framtid. Utbildningsmöjligheter i länet är en viktig framgångsfaktor. Glädjande är att tandsköterskeutbildningen kommer vara kvar i Falun. En prioriterad aktivitet för kommande år är att aktivt arbeta för att skapa en Tandhygienistutbildning i Dalarna, för att säkerställa en långsiktig kompetensförsörjning av tandhygienister i länet. Fortsatt samarbete med Karolinska institutet för att trygga en långsiktig kompetensförsörjning av tandläkare till länet (KUT) är av stor strategisk vikt, likaså är den internationella rekryteringen.

Förvaltningen står inför en ny situation avseende bristen på tandsköterskor, av flera skäl. Dels då fler tandläkare innebär ett ökat behov av assisterande personal. Dels är närmare 22% av tandsköterskorna 60–69 år. Vid avgångssamtalen med HR har många tandsköterskor uppgett lön som delorsak till att man väljer att lämna sin anställning. Inför lönerevisionen 2024 beskrev tandvården ett stort behov av att prioriteras inom samtliga yrkeskategorier, framför allt då tandsköterskegruppen. Detta då Dalarnas utfall vid lönerevisionen 2023 var lägst av övriga Folk tandvårdsorganisationer. Utfallet vid 2024 års lönerevision visade på att Folk tandvården Dalarna ligger bland de lägre, vilket självfallet medför att vi halkar efter i den nationella lönestatistiken och får svårigheter att attrahera, behålla och rekrytera tandsköterskor till Dalarna.

Även på tandhygienistsidan står förvaltningen inför utmaningar där närmare 34% består av medarbetare som är 60-69 år. Förvaltningsledningen driver som sagt fråga om att återinföra tandhygienistutbildning vid Högskolan Dalarna då vi ser att det är svårt dels att få dalabördiga att söka utomlans men också med anledning av att det är svårt att rekrytera icke-dalabördiga från befintliga utbildningar. Under 2023 fick förvaltningen för första året igenom att erbjuda tandhygieniststudenter studielön vilket det tyvärr inte fanns medel för under 2025. I HR-nätverket för tandvårdsorganisationer nationellt ligger även tandhygienister i bottenkiktet avseende 90:e percentilen. Under 2024 har också SACO genomfört en undersökning avseende vilka akademiska utbildningar som anses lönsamma genom en livslängd där tandhygienistutbildningen utpekats som en av de 35 undersökta som har en negativ avkastning.

För att klara arbetet med **att ställa om och prioritera** så behöver förvaltningen rekrytera personal. Behandlare och assisterande personal är en förutsättning för produktion och därmed intäkter. Intäkterna i sin tur är en förutsättning för att klara avkastningskravet.

Omställning och effektivisering genom digitalisering

För att klara Folk tandvårdens uppdrag i hela Dalarna behöver verksamheten arbeta med omställning och prioriteringar genom bland annat digitalisering. Ett strukturerat och systematiskt arbetssätt, utifrån den av Tandvårdsnämnden godkända handlingsplan för digitalisering, syftar till att skapa en tydlig riktning och ramverk för att effektivisera och modernisera med hjälp av digitala verktyg och lösningar. Exempelvis behöver arbetet med webbtidbok 1177, digitala ortodontikonsultationer, delad databas, digitala vårdmöten, sms-kallelser fortsätta och ytterligare utvecklas.

Tiotandvård - ny tandvårdsreform

En stor **tandvårdsreform** föreslås träda i kraft den 1 juli, 2026. Socialdepartementet och tandvårdsutredningen "Tiotandvård - ett förstärkt högkostnadsskydd för tandvård" (SOU 2024:70) föreslår bland annat ett förstärkt högkostnadsskydd som mer efterliknar det i övrig vård och där äldre med sämst munhälsa prioriteras, vissa anpassningar i det nuvarande systemet för statligt tandvårdsstöd och hur de särregler för avgifter för tandvård för asylsökande och för utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd kan tas bort, utan att det påverkar rätten till tandvård som inte kan anstå. Tandvårdsförvaltningen kommer att följa utvecklingen och arbetet med reformen utifrån Folktandvårdens och Region Dalarnas perspektiv.

Akademiskt Tandvårdshus i Falun

Arbetet med Akademiskt Tandvårdshus i Falun fortsätter under året, just nu pågår en utredning tillsammans med Kopparstaden och Falu kommun. Det Akademiska Tandvårdshuset har stor strategisk betydelse för att skapa en attraktiv arbetsplats och stärka arbetsgivarvarumärket samt kunna vara ett centrum för forskning och utbildning för tandvårdens kompetenser. De samlade kompetenserna på ett och samma ställe ger möjlighet att planera och styra utbildnings-, handlednings- och utvecklingsinsatser mot hela Folktandvården Dalarna. Målet med lokalförändringen är moderna och ändamålsenliga lokaler. Dessa lokaler medger kostnadseffektivitet, rekrytering och bibehållande av kompetent personal på grund av förbättrad arbetsmiljö. De medger också ökad tillgänglighet tack vare möjligheten till arbetstidsmodellen "Ökad klinisk tid".

Nyckeltal

Nedanstående nyckeltal är beslutade av tandvårdsnämnden i samband med verksamhetsplanen 2024 och avrapporteras enligt fastställt intervall.

Nyckeltal	Ack utfall December	Mål	utfall
Mål till nytta för Dalarnas invånare			
Erbjuda Dalarnas invånare en patientsäker och nära vård genom utökad kliniksamverkan och samarbete med andra verksamheter och regioner			
Andel behandlade patienter med behov av nödvändig tandvård på grund av pågående sjukdomstillstånd ska öka	89%	>75%	
Följsamhet till kallelseintervall för barn och ungdomar med risk	6,86%	<5%	
Minska kötiderna inom specialisttandvården	TR Mora	Kötiderna ska minska	
	TR Falun		
	Protetik		
	Pedodonti		
	Parodontologi		
	Endodonti		
Ett gott medarbetarskap och ledarskap			

Nyckeltal	Ack utfall December	Mål	utfall
Skapa attraktiva, trivsamma arbetsplatser med ett starkt och positivt ledarskap där medarbetarnas styrkor tas tillvara			
Utfall medarbetarenkäten	Mätning ej utförd	>75	Region Dalarna har beslutat att ställa in enkäten hösten 2024
Sjukfrånvaron ska minska med 0,5% årligen.	8,1%	<7,9% helår (9% april fg år)	▲
Behålla och rekrytera medarbetare genom god handledning, kompetensutveckling, forskning och individuella karriärmöjligheter			
Personalomsättning	13,2%	<10% (helår)	▲
Antal vakanser tandläkare (utfall november)	14	<20	●
Antal vakanser tandhygienist (utfall november)	16	<16	▲
Antal vakanser tandsköterskor (utfall november)	23	<6	■
Antal pågående forsknings- och utvecklingsprojekt skall uppgå till minst 10 stycken under året	10 stycken (Var av 5 doktorandprojekt, två övriga forskningsprojekt och 3 utvecklingsprojekt)	10 eller mer	●
Hållbar utveckling			
Ett professionellt och positivt bemötande ska känneteckna Folktandvården Dalarna-			
Antal ärenden i patientnämnden ska uppgå till max 35 stycken	37 stycken Ökning med 5 ärenden sedan 2023	<35 stycken	▲
Andel besvarade synergiärenden via 1177 inom en månad	77%	90%	▲
Genom fortsatt satsning på hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande tandvård bidra till en god munhälsa för Dalarnas invånare			
Andel vård och omsorgspersonal som deltagit i munvårdsutbildning	52%	Minst 40 % av all uppskattad vård- och omsorgspersonal i regionens kommuner ska ha genomgått årlig munvårdsutbildning	●
Andel som fått uppsökande munhälsobedömning av de som tackat ja	108%	100%	●
Andel besökta/inskrivna barn på BVC	92%	75% av alla inskrivna barn på BVC i aktuell åldersgrupp	●
Andel webb-tidbokningar ska successivt öka (avser avbokade, bokade och ombokade tider)	12 399 stycken	Slutresultat 2023 10 650st (helår)	●

Nyckeltal	Ack utfall December	Mål	utfall
	(Bokning, avbokning och ombokning via 1177 webbtidbok)	Snitt månad 887st	
Antalet SMS-kallelser ska successivt öka	10 214st/månad ^{2[1]} Totalt 122 566st Direkt-SMS och SMS-kallelser	Utfall dec 2023 9 921/månad helår 5 059st (jan-juli 2023)	●
-Genom en effektiv barntandvård och en utökad vuxentandvård uppnå en hållbar ekonomi-			
Andel vuxentid i förhållande till den totala kliniska tiden (ATV exkl. Folkhälsofunktionen)	TDL 52,9% THYG 53,2%	TDL 55,5% ^{3[2]} THYG 55,4%	▲
Andel bokad patienttid Allmäntandvård (Tandläkare)	72,0%	>70%	●
Andel bokad patienttid Allmäntandvård (Tandhygienist)	71,6%	>70%	●
Andel bokad patienttid Specialisttandvård (Tandläkare)	46,3%	>50%	▲
Andel bokad patienttid Specialisttandvård (Tandhygienist)	55,3%	>50%	●
Antal basområden som levererar ett ekonomiskt överskott	50%	80%	▲
Antal basområden som når eller överträffar budget	12,5%	70%	■

Nyckeltalet att andelen behandlade patienter som är behov av nödvändig tandvård ska uppgå till minst 75% vilket förvaltningen med råge når upp till per sista december då antalet behandlade patienter uppgår till 89%.

Ett av nyckeltalen som regelbundet följs upp i tandvården är "riskbarn med försenad kallelse". Beslutet att öka andelen av vuxentandvård gör att inte alla friska barn kommer att kallas i tid, men det är viktigt att barn som har förhöjd risk kallas in i tid så att inget missas. Vid årsskiftet 2023/2024 konstaterades att 17,9% av barnen med förhöjd risk hade en försenad kallelse. Ett krafttag har därefter gjorts och efter december månad ligger nu denna siffra på 6,9%. Klinikerna har jobbat på för att komma ikapp med barnen och förhoppningen är att verksamheten når upp till måltalet om max 5% försenade kallelser under 2025. Detta har i sin tur påverkat andelen vuxentid som har minskat i förhållande till föregående år. Balansen mellan andelen erbjuden barn- och vuxentandvård är en utmaning för verksamheten i planeringsarbetet.

^{2[1]} Inkluderar ej statistik på digitala kallelser via 1177 som testas av Borlängekliniken med gott resultat.

^{3[2]} Ingångsvärdet är ändrat för 2023 då rapporten har förfinats under året och där störande poster har tagits bort

Det förebyggande folkhälsoarbetet fortlöper enligt plan både vad gäller arbetet mot patientgruppen som omfattas av det statliga tandvårdsstödet och mot målgruppen barn och unga.

Andelen bokad tid överträffar målsättningen inom allmäntandvården både för kategorin tandläkare så väl som tandhygienister, se tabell ovan. Inom specialistenheterna når tandhygienisterna satt målsättning om minst 50% med ett resultatutfall på 55,3% medan tandläkarna har en bit upp till att nå målsättningen med ett utfall på 46,3%.^{4[1]}

Vad gäller kösituationen inom specialisttandvården så har kön på Tandregleringen ökat totalt sett i länet. Framförallt är läget bekymmersamt kopplat till Tandregleringen i Falun där ett fåtal patienter har väntat i mer än 5 år för att få komma in på behandling. Vissa av patienterna blir nu överåriga i och med regeringens lagändring gällande förändrad åldersgräns för den avgiftsfria tandvården från 23 år till 19 år. Detta innebär att denna patientgrupp kommer att få betala för sin kommande behandling. Inte heller målet att minska kösituationen på protetikavdelningen uppnås under 2024. Glädjande är att det under hösten började en protetiker samtidigt som en pågående ST-tandläkare blev klar med sina studier, vilket på sikt kommer att förbättra kösituationen.

På parodavdelningen kallas alla akuta patienter in omgående. Kön för ej akuta ärenden har vuxit under hösten. Detta gäller både antalet patienter i kö och kötiden. Kötiden uppgår till 11 månader respektive 17 månader beroende på prioriteringsordning. Inom parodontologi har antalet patienter i kö minskat totalt sett men aktuell kösituation för de som stått längst i kö har ökat upp till som mest 22 månader (18 månader) sedan tidigare mätningar. Inom specialiteten Endodonti är det glädjande att se att kötiden succesivt har minskat under året.

Antal inkomna synpunkter, beröm och klagomål, som inkommit via 1177 uppgår till totalt 210 stycken under 2024. 161 ärenden har besvarats innan tidsfristen har gått ut, dock nås inte målet med att 90% av ärendena ska besvaras i tid inom en månad. Processen är ändrad jämfört mot tidigare år då patienten nådde funktionen via Region Dalarnas externa webbsida och inte via 1177. Detta har inneburit att många patienter använder sig av funktionen för att ändra och avboka tider, vilket funktionen inte är tänkt att användas till.

Den digitala omställningen till SMS-kallelser fortsätter i rätt riktning. Totalt sett har 122 566 direkt-SMS eller SMS-kallelser skickats ut till patienter (påminnelser ej medräknade.) Detta motsvarar ett snitt på 10 214 kallelser i månaden vilket kan jämföras med utfallet 2023 om 9 921 stycken i snitt per månad. Årets siffror inkluderar inte de digitala kallelserna som skickats via 1177 (lyckat pågående pilotprojekt som genomförs av Borlängekliniken). Bedömningen är att fortsatt effekthemtagning enligt plan pågår.

Antalet webbtidbokningar via 1177 har ökat jämfört med 2023 och uppgår totalt sett till 12 399 stycken på helåret, vilket kan jämföras med 10 650 stycken 2023. Dessa siffror inkluderar dels bokningar-, avbokningar- och ombokningar via 1177 webbtidbok. För att kunna bedöma tidsbesparingen när medborgarna själva går in och bokar eller bokar om sina tider har analys av telefontider genomförts. I snitt tar varje telefonsamtal 5 minuter aktivt samtal. Omräknat i besparade minuter motsvarar ovanstående bokningar tidsbesparande timmar om 1 033 timmar, vilket är mycket värdefull tid då dessa utförs av tandsköterskor som det råder stor brist på.

Antalet klinikområden som levererar ett ekonomiskt överskott uppgår ackumulerat till 50% varpå verksamheten är en bra bit ifrån satt målsättning om 80%. Dock är resultatet sett till förvaltningen bättre än tidigare, vilket förklaras av att de kliniker som går bra ligger i samma klinikområde. Antalet klinikområden som når eller överträffar budget uppgår till 12,5%, vilket inte når upp till satt mål. Under 2024 har avkastningskravet utfördelats på klinikerna, vilket är en skillnad jämfört mot 2023 som resulterar i att utfallet inte är jämförbart samt är lägre än tidigare år.

Ekonomi

Resultaträkning 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Intäkter	411,9	397,0	3,7%	446,3	-34,5
-varav Regionbidrag	129,9	127,9	1,5%	129,4	0,4
Kostnader	-412,3	-405,9	1,6%	-433,6	21,3
-varav löner exkl. soc. avgifter	-183,0	-178,3	2,6%	-194,5	11,5
-varav Inhyrd Personalkostnad		0,0			
Resultat	-0,4	-8,9	-95,5%	12,8	-13,2

Sammanfattning:

Resultaträkning 2024 (mnkr)	Utfall 2024
Intäkter	411,9
varav Regionbidrag	129,9
Kostnader	-412,3
varav löner exkl. soc. avgifter	-183,0
Resultat	-0,4
Avkastningskrav	12,8
Resultat med avkastningskrav	-13,2

Utfallet för Tandvårdsförvaltningen för året 2024 blev -0,4 mnkr som är en förbättring från 2023 med 8,5 mnkr. Utfallet i jämförelse mot avkastningskravet (12,8 mnkr) avviker förvaltningen med -13,2 mnkr. Orsaker till avvikelserna från avkastningskravet beror delvis på brist på både behandlare samt assisterande personal. Saknaden av personal påverkar framförallt vuxenintäkterna pga. utebliven produktion.

En annan förklaring är att specialisttandvården de senaste åren har visat rejäla negativa utfall. Detta kopplat till ett ökat uppdrag inom specialisttandvården som idag är helt eller till viss del Regionbidrags finansierande. Vi kan tex se långa köer inom Tandregleringen som har ca 1 600 st. barn i kö för behandling. Detta leder till ökade materialkostnader samt framförallt ökade personalkostnader, men regionbidraget har inte haft samma utveckling.

Inriktning inom FTV (mnkr)	Utfall 2024	Avv budget 2024	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Allmäntandvård	2,02	-12,53	-2,99	-8,53	-21,09
Folkhälsofunktion	1,34	1,21	1,31	2,40	0,33
Specialisttandvård	-7,62	-5,64	-7,56	1,25	3,44
Tandteknik	0,07	-0,03	0,12	-0,61	-1,03

Inom allmäntandvården kan vi ovan se dess resultatförbättring genom åren. Under pandemin 2021 visade allmäntandvården upp ett resultat om -21 mnkr och har 2024 tagit sig tillbaka på ett positivt resultat, mycket pga. ökade vuxenintäkter.

Intäkter

Intäkter (mnkr)	Utfall 2024	Budget 2024	Avvikelse 2024	Utfall 2023
Regionbidrag	129,9	129,9	0,0	127,9
Barnpeng	103,3	110,5	-7,2	101,5
Vuxenintäkter	88,2	111,3	-23,1	81,0
Ersättning Försäkringskassan	40,1	50,3	-10,2	39,8

Vuxenintäkterna har under verksamhetsåret 2024 ökat med 6,1 mnkr i jämförelse med förra året, vilket är en klar förbättring. Dock avviker utfallet mot den satta budgeten på 111,3 mnkr. Avvikelsen är totalt -23,1 mnkr och har dels en förklaring i att alla klinker inte kan rekrytera tandläkare och tandhygienister som är de yrkesgrupper som får in intäkter (behandlare). Dessa yrkesgrupper finns det väldigt få sökanden till vakanta tjänster.

Något som förstärker bilden av mindre produktion än önskvärt är även bristen på tandsköterskor. En behandlare behöver assistans av en tandsköterska för att genomföra besöket hos FTV. Brist finns på ca 8 kliniker runt om i Dalarna och det är inte bara i Dalarna som detta är ett problem, utan nationellt.

När det gäller produktionen kopplad till barn blir utfallet för 2024 på 103,2 mnkr, vilket kan jämföras med förra året då utfallet var 101,5 mnkr, en klar ökning från 2023. Barnpengen som är stoppad pga. att barnen inte får behandling i tid där FTV erhåller sin ersättning från Tandvårdsstöd. För 2024 stoppade Tandvårdsstöd 7,2 mnkr. Antalet stoppade utbetalningar kopplat till antalet barn har minskat med cirka 50 % sedan januari 2024 och har under verksamhetsåret varit en prioriterad uppgift att åtgärda. Exempelvis har cirka 1 000 barn listats om till FTV Svärdsjö och FTV Origo från FTV Bergmästaren, som har den högsta stoppade barnpengen. Effekten väntas fortsätta under 2025.

Tandvårdsersättning från Försäkringskassan ligger i nivå med fg år om ca 40 mnkr. En avvikelse om ca -10 mnkr mot budget. Ersättningen från Försäkringskassan kan vara väldigt varierande mellan åren och budgeteras utifrån en procentsats av de totala vuxenintäkterna.

Under verksamhetsåret 2024 har FTV fått en försäkring ersättning om 1,85 mnkr pga. produktion-stopp på Käkkirurgin/sjukhustandvården för produktionsbortfall dock borträknat självrisk om 2 mnkr så själva produktionsbortfallet var betydligt större än själva ersättningen.

Personalkostnader:

Det totala utfallet på årets personalkostnader, exklusive sociala avgifter blir 183 mnkr för 2024, ska jämföras med en budget om 194,5 mnkr, en avvikelse om 11,5 mnkr. I texten ovan beskrivs att FTV saknar både behandlare samt tandsköterskor vilket gör att personalkostnaderna avviker positivt. Den totala kostnadsökningen från fg år blir 2,6% vilket i stort förklaras av årets löneuppräkning.

Kostnader

Kostnader (mnkr)	Utfall 2024	Budget 2024	Avvikelse 2024	Utfall 2023
Lokalkostnader	23,5	23,5	0	22,1
IT-kostnader	17,9	18	0,1	14,3
Sjukresor	3,2	1,7	-1,5	3,4

Sjukresor går under 2024 fortsatt över budget med -1,5 mnkr, dock i nivå med förra året. Från och med år 2025 kommer sjukresor och tolkkostnader inom Folktandvården att övergå till Vårdval enligt en överenskommelse. Detta görs för att tydligare särskilja beställare och utförare.

Lokalkostnader finns ett utfall om -23,5 mnkr, vilket är i linje med budget för 2024, med en kostnadsökning om ca 6% från fg år. Det är främst inflationen som påverkar de externa lokalkostnaderna som FTV har samt att FTV under 2023 hade reducerad hyra pga. vattenskadan på sjukhuset som var pågående då. Detta föranleder att kostnaderna ökar med ca 1,4 mnkr mellan åren.

Vidare har förvaltningen IT-kostnader som förra året blev ett utfall om -16,6 mnkr och för 2024 ett utfall om -17,9 mnkr. Kostnader för MiT delades ut på förvaltningarna, vilket innebar att förvaltningen fick en ökad kostnad men även fick ett tillskott i RAM för att väga upp den ökade kostnaden.

Det finns även positiva avvikelser på kostnadssidan, det är kostnader kopplat till att färre behandlingar kan utföras pga. bristande personal, vilket också gör att materialåtgången inte blir lika hög som budgeterat. Dessa kostnader avviker positivt med ca 1,5 mnkr för 2024 mot budget.

Prognos – skillnad mellan delår och bokslut

Tandvårdsförvaltningen hade en optimistisk syn på hösten 2024 då delårsprognosen lämnades in eftersom våren hade varit bra intäktsmässigt, FTV låg på väldigt bra utfall på tex vuxenintäkterna. I en kombination med att personal saknas på både behandlarsidan samt tandsköterskesidan gick inte hösten enligt förväntan. Som tidigare nämnt ses ett fokus på barnen och den ekonomiska ersättningen kopplat till barntandvård som har ökat sedan början av året. Detta tränger undan vuxentandvården och intäkterna som är mycket värdefulla för FTV.

Framtida utsikter och förbättringsområden:

Ett fortsatt arbete med rekrytering av behandlare samt tandsköterskor för att öka produktionen på kliniker med kapacitetsbrist. Tandsköterskeutbildningen i Falun startas igen hösten 2025 och det är mycket positivt för en ökad bemanning inom FTV.

Förvaltningen ser att det är en tydlig förändring i barnpengen och hoppas minska denna ytterligare. Dock vid arbetsinsatser kopplat till barnpengen blir produktionen på vuxentandvård drabbad.

Det är också nödvändigt att minska kostnaderna för t.ex. sjukresor och se till andra kostnader genom bättre planering och resursanvändning. I maj kom det nya sjukresereglementet och det har inte resulterat i någon dramatisk förändring ännu. Till verksamhetsåret 2025 kommer bl.a. sjukresor tillsammans med tolktjänster att lyftas ur FTV

till Tandvårdsstöd/Vårdval istället för att fortsätta arbetet med att särskilja utförare och beställare ännu mer.

Regionramen behöver ses över för att kunna matcha de existerande och kommande kostnader inom specialisttandvården och tex tandregleringen där kön vuxit under 2024 och är nu ca 1 600 st. barn som väntar på behandling.

Investering

Investering 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Årets investering	-14,1	-8,6	63,7%	-6,0	-8,1

Årets investeringar landade på 14,1 mnkr, vilket överskrider den budgetram om 6 mnkr som Tandvårdsförvaltningen har. Det som påverkat Tandvårdsförvaltningen att överskrida sin budgetram är ett ökat investeringsbehov efter förseningen av Tandvårdshuset i Falun som var planerat att stå klart i de första planerna kring 2025-2026. Detta innebär att framförallt unitar (tandläkarstolar) som patienterna sitter i måste bytas ut redan nu istället för som planerat 2026. Tandvårdsnämnden har beslutat att genomföra den nödvändiga investeringen under 2024 och fortsätta under 2025.

Investeringar	antal	mnkr
Unitar (tandläkarstolar)	31	11,45
Autoklav	5	0,33
Operationsbord	1	0,5
Övervakningsmonitorer	3	0,3
Övriga investeringar		1,52
		14,1

Analys kostnadsutveckling

Kostnadsutveckling**	Ack utfall	Budget	Prognos delår (Juli)
Bruttokostnadsutveckling (%)	1,5	6,8	1,9
Nettokostnadsutveckling (%)	-5,1	-14,8	-8,2

** Kostnadsutveckling ack; jämför ackumulerat utfall i år jmf ack utfall fg år. Prognos jämför med utfall helår fg år. Budgeterad brutto- och kostnadsutveckling på helår.

Kostnadsutvecklingen ligger för verksamhetsåret 2024 på 1,5%, vilket är lägre än den budgeterade kostnadsutvecklingen. Till stor del består den minskade kostnadsutvecklingen av att personal-kostnaderna avviker positivt. Produktionsminskningen, som en följd av personalbristen, gör att även inköpen av material minskar.

Nettokostnadsutvecklingen ligger på -5,1%, vilket förklaras av att mer intäkter har kommit till förvaltningen 2024 än fg år i bokslutet, samtidigt som det fortsatt fattas behandlare i en jmf med budget. I prognosen hade FTV en optimistisk syn på fortsatt högre intäkter under hösten, men pga. brist på behandlare och assisterande personal uteblev dessa.

En hållbar framtid för Region Dalarna

Totalt antal aktiviteter	Målvärde (tkr)	Agg. målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
16	17 270	13 480	14 530	-2 740

Sammanställning över samtliga aktiviteter för Tandvårdsförvaltning. Agg. målvärde anger summerat målvärde från underliggande aktiviteter (en nivå ned). Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Förlänga revisionstider för de friska barnen	Pågår	2024-12-31	3 400	2 700	-700
Minska andelen sena återbud och uteblivanden	Avbruten	2024-12-31	1 000		-1 000
Nya helgjoursavtal	Slutförd	2024-12-31	500	500	0
Omställning till digitala kallelser	Slutförd	2024-12-31	800	800	0
Uppdaterade intäktsmål för behandlarna	Slutförd	2024-12-31	6 000	5 340	-660

Utvalda aktiviteter för Tandvårdsförvaltning (samtliga aktiviteter återfinns i bilaga). För övergripande aktiviteter anger utfall summa av underliggande aktiviteter utfall. Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Utifrån Regiondirektörens uppdrag har en genomlysning av Folktandvårdens ekonomiska situation genomförts och en handlingsplan för att möta Region Dalarnas ekonomiska utmaningar är framtagen. Under februari månad, 2023, var samtliga verksamhetschefer inom förvaltningen delaktiga i att ta fram förslag på resultatförbättrande åtgärder vilka sedan områdesvis har presenterats för förvaltningsledningen. Dessa förslag har sammanställts och utmynnat i den handlingsplan för ekonomi i balans som beslutats i Regionens ledningsgrupp. Åtgärderna som är framtagna, utifrån handlingsplanen, följs upp vid varje Tandvårdsnämndsmöte för att säkerställa att handlingsplanen håller.

Handlingsplanens utfall ligger på 14,53 miljoner kronor, vilket också är det målvärde som Tandvårdsförvaltningen har för sin del av handlingsplanen. Under förra året och i inledningen av 2024 har handlingsplanen reviderats och aktiviteter som inte gett önskad effekt har tagits bort och andra har lagts till för att göra planen till en levande produkt som kontinuerligt följs upp.

Några exempel på aktiviteter som gett effekt:

- **Vuxenintäkter** - är ett samlingsnamn kopplat till flera aktiviteter som är med i handlingsplanen. Största utfallen hittas på aktiviteterna "**förlänga revisionstider för de friska barnen**" och "**uppdaterade intäktsmål för behandlare**". Ser vi till vuxenintäkterna totalt sett i förvaltningen har dessa ökat med 6,1 mnkr, vilket är 7,5% högre än fg år.
- **Helgjoursavtal** - där har antalet tandsköterskor minskats med 1 tjänst, tidigare var det 2 tandsköterskor på helgjouren men numera bara en, effekt på helår blev 0,5 mnkr.
- **Omställning digitala kallelser** - effekthemtagning startades under 2023 där portokostnaderna minskade med ca 50% trots att portoavgiften för varje enskilt brev ökade. Omställningen har fortsatt under 2024 och besparingen sett till helår är ca 800 tkr. Aktiviteten ligger som prioriterad aktivitet och följs löpande upp i varje verksamhets nyckeltal.

Stoppade aktiviteter:

- Minska andelen sena återbud och uteblivande - aktiviteten har stoppats under 2024 då det var en väldigt svår aktivitet att mäta om det blir effekt av. Därav avbröts aktiviteten och ersattes med andra för att leverera sin del i handlingsplanen.

Aktiviteter som fortsätter 2025

- Förlänga revisionstiden för friska barn
- Restriktivitet vid anställning av vikarie
- Sänka andelen obokad tid
- Översyn och ifrågasättande av avtal

Dessa aktiviteter har inte uppnått full effekt 2024 och lyfts därför över till 2025.

Personal

Årsarbetare och anställda	2024	2023	Förändring mot föregående år
Årsarbete	371,3	384,2	-3,4%
Antal anställda	453	455	-0,4%

Antal faktiska årsarbetare och anställda mäts periodens sista dag.

Analys personal

Tandvårdsförvaltningen fortsätter att arbeta aktivt mot målen i Kompetensförsörjningsplanen genom den tillhörande handlingsplanen med utgångspunkt i områdena attrahera, rekrytera, utveckla, behålla och avveckla personal. Mellan november 2023 och februari 2024 genomfördes ledarskaps-utvecklingsprogrammet för samtliga chefer inom Folktandvården. Programmet fokuserade på utvecklande ledarskap, värdegrundsarbete, förändringsledning och rehabilitering. Detta för att stötta cheferna i uppdraget, ge möjlighet till kompetensutveckling samt ge utrymme för kollegialt erfarenhetsutbyte. Förutom aktiviteter kopplat till dessa områden arbetar ledningen tillsammans med HR också aktivt med handlingsplan för hälsofrämjande arbetsmiljöarbete.

Antalet faktiska årsarbetare ligger något lägre än 2023. Personalomsättningen för året var 13,2% fördelat främst på 11 allmäntandläkare (15,9%), 10 tandhygienister (16%) och 31 tandsköterskor (14,9%). Av totalt 58 avgångar är 17 pensionsavgångar och 41 går till annan arbetsgivare. Detta är fortfarande bättre siffror än 2022 (17,2%) och 2021 (19,1%) och 3,85% motsvarar pensionsavgångar.

Projektet som inneburit att HR-partners hållit i avgångssamtal avslutades i juni 2024. Detta i och med att inga mönster till varför medarbetare valde att avsluta sin anställning längre kunde utläsas i analysen, vilket resulterade i att inga åtgärder kopplat till personalomsättningen längre kunde vidtas. Cheferna fortsätter att hålla avgångssamtal med medarbetare likt tidigare och medarbetare uppmuntras också att fylla i den centrala avgångsenkäten.

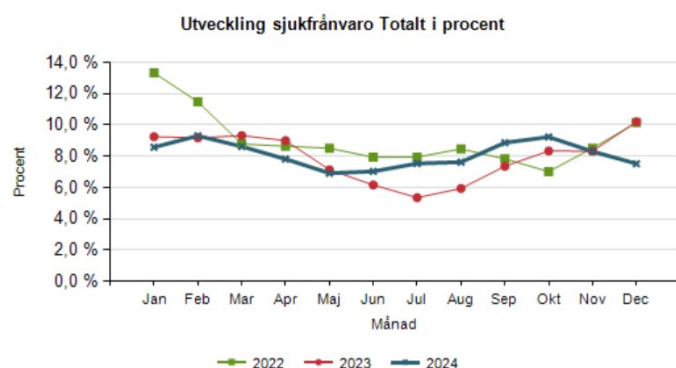
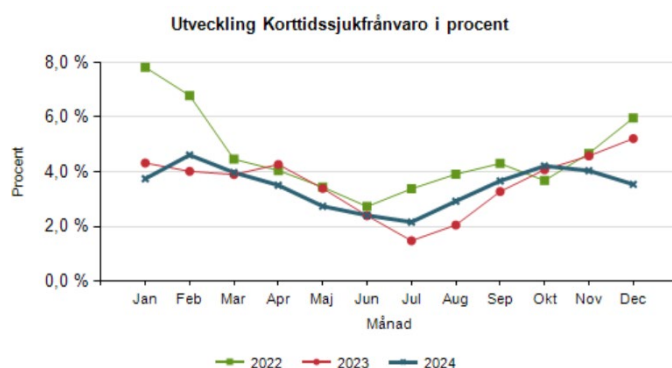
Arbetad tid	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Arbetad tid timmar, anställda	617 876	615 681	0,4%
-varav timanställda	12 280	12 443	-1,3%
-varav mertid/övertid samtlig personal	3 449	3 801	-9,3%
-varav arbete under jour och beredskap			

Den arbetade tiden har ökat med 0,4% jämfört med föregående år. Övertid/mertid har generellt minskat dock har den ökat inom exempelvis specialisttandvården där det bland annat förekommit fyllnadsarbete. Bland yrkeskategorierna har allmäntandläkare och tandsköterskor minskat sitt övertidsuttag och tandhygienister ökat, vilket också till viss del kan förklaras med fyllnadsarbete pga. deltidsanställningar. Timtiden har minskat betydligt bland allmäntandläkare, men ökat något inom övriga yrkeskategorier.

* I Bokslutsrapporten i BILD så visas en ögonblicksbild av hur många anställda och hur många faktiska årsarbetare (antal anställda justerat för sysselsättningsgraden på anställningen, minus långtidssjukfrånvaro och tjänstlediga mm.) som förekom 31/12. Detta kan därför se missvisande ut gällande antal årsarbetare om det råkar vara många fler eller färre just vid det datumet än föregående år om man samtidigt jämför med arbetade tiden.

Sjukfrånvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Sjukfrånvaro i % av ordinarie arbetstid	8,1%	7,9%	0,2%
Korttidssjukfrånvaro (dag1-14) i % av ordinarie arbetstid	3,5%	3,6%	-0,1%

Den totala sjukfrånvaron och korttidssjukfrånvaron är i princip oförändrat jämfört med 2023 förutom en sänkning av korttidssjukfrånvaron på -0,1%. Den totala sjukfrånvaron har successivt minskat under första halvåret av 2024 med en start på 8,6% i januari jämfört med 6,9% i maj. Därefter ökade den totala sjukfrånvaron under sommarmånaderna juni-juli till 7,3%, vilket bryter trenden av en nedgång av sjukfrånvaro över semesterperioden. En förklaring kan vara den ökning av Covid-19, lunginflammation och kikhosta som rapporterades i juli månad. Korttidsfrånvaron har succesivt sänkt sig från 4,6% i februari till 2,1% i juli för att därefter öka igen under hösten, vilket följer en mer förväntad trend. December sticker ut med en minskning både i den totala frånvaron (7,5%) och korttidssjukfrånvaron (3,5%) jämfört med både 2022 och 2023, vilket vi hoppas håller i sig in i inledningen av 2025.

Ledningen och HR fortsätter att arbeta aktivt med handlingsplan hälsofrämjande arbetsmiljöarbete där bland annat månadsvis uppföljning av personer med >30 dagars sjukfrånvaro ingår. Alla verksamheter har också tagit fram en handlingsplan för förbättrad arbetsmiljö tillsammans med medarbetarna på respektive arbetsplats. Samtliga chefer och

klinksamordnare har även deltagit i en rehabiliteringsutbildning med Regionens rehabiliteringsspecialist, vilket uppskattades av deltagarna. För att hålla rehabiliteringskunskaperna färsk och fortsätta arbeta hälsofrämjande med medarbetarna har cheferna önskat få genomföra en uppdatering av utbildningen vartannat år.

Intern styrning och kontroll

Redovisa och analysera resultat för de olika kontrollmomenten i internkontrollplanen.

Nr	Granskad process/kontrollmoment	Resultat av utförda granskningar
1	Debiterar vi uteblivande enligt gällande regelverk?	■
2	Tar våra medarbetare rätt betalt utifrån gällande tandvårdstaxa?	▲
3	Återkontroll informationssäkerhet: Granskning av behörighetsstyrning (journalssystem T4)	▲
4	Har våra chefer fått en god introduktion för att kunna utföra sin chefsroll på ett bra sätt (stärkt ledarskap)	●
5	Granskning av lokal beredskap för kriser	●
6	Granskning utifrån medborgarperspektivet	■

● Inga eller godtagbara avvikelser finns

▲ Avvikelser/brister observerade - åtgärd bör övervägas

■ Betydande avvikelser/brister observerade - åtgärd krävs

Tandvårdsförvaltningen arbetar med att bedriva ett systematiskt arbete med intern styrning och kontroll på alla nivåer i verksamheten. Fokus ligger på att eftersträva att verksamheten fullgör sina uppgifter och uppnår fastställda målsättningar. Arbetet ska också bedrivas med beaktande av gällande lagstiftning och verksamhetskrav. I en särskild bilaga, "årsrapport Intern styrning och kontroll 2024", samt tillhörande granskningsrapporter, presenteras arbetet med intern styrning och kontroll mer i detalj. I bilagan återges även en beskrivning kring vidtagna åtgärder kopplat till antikorrupsions-området för året.

En av förvaltningens beslutade kontrollåtgärder, att granska att vi tar betalt för uteblivande, försköts något i tiden på grund av driftstörning/incident hos PostNord varpå ordinarie hantering av uteblivande tillfälligt förändrades under några veckor under våren. Samtliga beslutade särskilda internkontrollaktiviteter har återrapporterats till Tandvårdsnämnden enligt fastställd tidplan.

Fördjupning

Verksamhetsstatistik

Verksamhetsstatistik	Utfall Ack dec 2024	Utfall Ack dec 2023	Förändring %
Behandlade patienter 3-23 år	35 617	30 590	+16,4%
Färdigbehandlade avslutade vuxna	23 408	22 278	+5,1%
Akut avslutade vuxna	9 218	11 181	-17,5%
Partiellt behandlade vuxna (ej färdigbehandlade)	3 899	5 828	-33,1%
Totalt behandlade vuxna	36 525	39 287	-7,0%
Totalt behandlade patienter (barn och vuxna)	72 142	69 877	+3,2%

Under räkenskapsåret har verksamheten behandlat totalt 3,2% fler patienter (barn och vuxna) jämfört mot föregående år. Något som är väldigt positivt är att det har blivit en förskjutning. Antalet akuta och partiellt behandlade har minskat. Samtidigt har både antalet färdigbehandlade barn och vuxna ökat. Detta är en effekt av strategin att göra klart patienterna direkt vid besöket.

^{5[1]} Nyckeltalen för klinisk tid har vidareutvecklas då nu störande poster är borttagna från statistiken, vilket har gjort sedan föregående rapportering. Följande professioner är borttagna: Chefer, kliniksamordnare, ST-tandläkarnas, Origo handledarkliniken, Folkhälsofunktionen samt avdelningarna för ortodonti. Den sistnämnda pga. att tidboken hanteras olika på de olika enheterna vilket får olika resultatutfall.

Sofia Knöös
Tandvårdsförvaltning

Tandvårdsnämnden

2025-02-06

Bilagor Tandvården

Bilaga 1 Måluppföljning

Målområde	Mål	Utfall helår
Till nytta för Dalarnas invånare	Erbjuda Dalarnas invånare en patientsäker och nära vård genom utökad kliniksamverkan och samarbete med andra verksamheter och regioner (Dec 2024)	▲
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Behålla och rekrytera medarbetare genom god handledning, kompetensutveckling, forskning och individuella karriärmöjligheter (Dec 2024)	●
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Skapa attraktiva, trivsamma arbetsplatser med ett starkt och positivt ledarskap där medarbetarnas styrkor tas tillvara. (Dec 2024)	▲
Hållbar utveckling	Ett professionellt och positivt bemötande ska känneteckna Folk tandvården Dalarna (Dec 2024)	▲
Hållbar utveckling	Genom en effektiv barntandvård och en utökad vuxentandvård uppnå en hållbar ekonomi (Dec 2024)	▲
Hållbar utveckling	Genom fortsatt satsning på hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande tandvård bidra till en god munhälsa för Dalarnas invånare (Dec 2024)	●

● mål uppfyllt ▲ mål delvis uppfyllt ■ mål ej uppfyllt

Bilaga 2 Uppdragsaktiviteter

En hållbar framtid för Region Dalarna

Totalt antal aktiviteter	Målvärde (tkr)	Agg. målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
16	17 270	13 480	14 530	-2 740

Sammanställning över samtliga aktiviteter för Tandvårdsförvaltning. Agg. målvärde anger summerat målvärde från underliggande aktiviteter (en nivå ned). Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Byte av material inom tandregleringen	Slutförd	2024-12-31	400	400	0
Förlänga revisionstider för de friska barnen	Pågår	2024-12-31	3 400	2 700	-700
Minska andelen sena återbud och uteblivanden	Avbruten	2024-12-31	1 000		-1 000
Nya helgjoursavtal	Slutförd	2024-12-31	500	500	0
Omställning till digitala kallelser	Slutförd	2024-12-31	800	800	0
Pausa internrevision & kvalitetsklinik	Slutförd	2024-12-31	670	670	0
Pausa patientsäkerhetsronder	Slutförd	2024-12-31	170	170	0
Projekt utökad klinisk tid på skiftgångskliniker	Slutförd	2024-12-31	1 200	1 070	-130
Restriktivitet med leasing av utrustning	Slutförd	2024-12-31	200	100	-100
Restriktivitet vid anställning av vikarie	Pågår	2024-12-31	300	300	0
Ställa in bokad Tandvårdsdag	Slutförd	2024-12-31	1 000	1 000	0
Sänka andelen obokad tid	Pågår	2024-12-31	480	330	-150
Uppdaterade intäktsmål för behandlarna	Slutförd	2024-12-31	6 000	5 340	-660
Öka den kliniska tiden för behandlarna	Slutförd	2024-12-31	500	500	0
Översyn av administrativ personal och assistanskvot på klinikerna	Slutförd	2024-12-31	500	500	0
Översyn och ifrågasättande av avtal	Pågår	2024-12-31	150	150	0

Samtliga aktiviteter för Tandvårdsförvaltning. För övergripande aktiviteter anger utfall summa av underliggande aktiviteter utfall. Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Årsuppföljning beslutade prioriterade aktiviteter 2024

Denna bilaga är en sammanställning på status gällande den handlingsplan som Tandvårdsnämnden fastställde tillsammans med verksamhetsplanen 2024 avseende prioriterade beslutade aktiviteter. Följande statusmarkeringar används för att illustrera utfallet av aktiviteten för räkenskapsåret.

- Aktivitet pågår enligt plan eller är genomförd.
- ▲ Aktivitet pågår men bedöms inte helt kunna utföras enligt plan innan räkenskapsårets utgång
- Aktivitet ej startad/pausad och bedöms ej kunna utföras innan räkenskapsårets utgång

AGENDA 2030	Tandvårdsförvaltningens Effektmål 2024 Till nytta för Dalarnas invånare
 	Erbjuda Dalarnas invånare en patientsäker och nära vård genom utökad klinisk samverkan och samarbete med andra verksamheter och regioner

● **Fortsätta implementeringen av nationella riktlinjer med hjälp av kvalitetstandläkare:** Under 2024 har kvalitetstandläkare hållit terapimöten för Folktandvårdens allmäntandvårdskliniker och förtydligat arbetet med Nationella Riktlinjer för tandvård, med fokus på att adressera identifierade behandlingsbrister (GAP). Möten har genomförts på de flesta kliniker. Under hösten hölls kompletterande träffar för behandlare som missat tidigare tillfällen. Från 2025 kommer nyanställda introduceras till riktlinjerna i samarbete med Verksamhetschefer och Folktandvården Origo.

▲ **Implementera möjligheten för våra invånare att själva boka undersökningar via 1177 enligt tidigare implementerad modell för 20-23 åringar:** Implementering påbörjad 2024 och fortsätter som nyckeltal 2025. Ingen statistik tillgänglig 2024. Implementering har tagit lite längre tid än planerat.

AGENDA 2030	Tandvårdsförvaltningens Effektmål 2024 Ett gott medarbetarskap och ledarskap
 	Skapa attraktiva, trivsamma arbetsplatser med ett starkt och positivt ledarskap där medarbetarnas styrkor tas tillvara.
 	Behålla och rekrytera medarbetare genom god handledning, kompetensutveckling, forskning och individuella karriärmöjligheter.

● **Arbeta utifrån fastställd kompetensförsörjningsplan med tillhörande årlig beslutad handlingsplan för rekrytering och kompetensförsörjning:** Samtliga tre mål för Kompetensförsörjningsplanen är uppfyllda och under 2025 fortsätter förvaltningen att arbeta utifrån dessa. Dvs. att Folktandvården Dalarna ska arbeta målinriktat med ARUBA, utgå ifrån den handlingsplan som upprättas samt ha tydliga rutiner för uppföljning av kompetensförsörjningen.

■ **Genomföra metoden ”attraktivt arbete”:** Attraktivt arbete har efter dialog i förvaltningssamverkan beslutats ställa in för att inte överbelasta verksamheterna med enkäter och mätningar.

● **Bevara Tandläkarforum:** Tandläkarforum pågår som tidigare i norra delen och får fortsatt fina resultat i utvärderingen. Behovsinventering har gjorts i södra delen men för tillfället finns inte behov av tandläkarforum där på grund av fler behandlare.

● **Ersättningsrekrytera forskningsstrateg:** Ny forskningsstrateg började augusti 2024. Nu påbörjas arbetet med att stärka forskning och utveckling inom Folk tandvården Dalarna ytterligare.

● **Implementering av praktisk tjänstgöring (KUT-programmet Karolinska institutet) samt fortsatt samverkan med tandläkarutbildningen i Riga:** Samarbetet gällande praktisk tjänstgöring för studenter som studerar på KUT-programmet har genomförts med ett väldigt lyckat resultat. Flera tandläkare har valt att bosätta sig och ta tjänstgöring inom Region Dalarna efter examen.

Samarbetet med Riga har genomförts enligt plan. Även en utvärdering av samarbetet har genomförts under hösten 2014. Inför 2025 kommer samarbetet fortsätta i mer begränsad form.

AGENDA 2030	Tandvårdsförvaltningens Effektmål 2024 En hållbar utveckling
 	Ett professionellt och positivt bemötande ska känneteckna Folk tandvården Dalarna
 	Genom fortsatt satsning på hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande tandvård bidra till en god munhälsa för Dalarnas invånare.
 	Genom en effektiv barntandvård och en utökad vuxentandvård uppnå en hållbar ekonomi.

▲ **Fortsätta arbetet mot ett bildande av ett nytt Akademiskt Tandvårdshus i Falun:** Arbetet med Tandvårdshus har under hösten 2024 åter tagit fart och en gemensam avsiktsförklaring signerades för alla tre parter, Region Dalarna, Falu kommun och Kopparstaden. En utredning beräknas vara klar under första kvartalet 2025.

● **Genomföra beslutat ledarskapsutvecklingsprogram:** Mellan november 2023 och februari 2024 genomfördes ledarskapsutvecklingsprogrammet för samtliga chefer inom Folk tandvården. Programmet fokuserade på utvecklande ledarskap, värdegrundsarbete, förändringsledning och rehabilitering.

Syftet med programmet var att utveckla och stärka cheferna i sin chefsroll och innehållet var baserat på chefernas behov och önskemål. Resultatet av utvärderingen var mycket positivt och arbetet fortsätter under 2025, vilket även är en viktig del i det systematiska arbetsmiljöarbetet i verksamheterna.

● **Storytelling, positiva artiklar och nyheter om verksamheten:** Arbetet med Storytelling har löpt på enligt plan. Under första halvåret genomfördes merparten av det proaktiva arbetet att skapa positiva artiklar. Då fokus efter sommaren mest fokuserats kring att hantera kommande lagförändring gällande den avgiftsfria tandvården som vid årsskiftet sänktes från 23 år till 19 år, vilket har inneburit att antalet negativa artiklar har ökat under andra halvåret.

Totalt antal artiklar i massmedia 35 stycken, Möt våra medarbetare – 5 st., LinkedIn – 16 st., Instagram – 12 st., Facebook – 1 st., Intra/Nyhetsbrev – 10 st.

● **Fortsätta arbetet med att utveckla effektivare arbetsmetoder såsom tidboksplanering och undersökningspass:** Ständigt pågående arbete. Behöver anpassas utifrån personella förutsättningar.

● **Fortsätta arbetet med att riskbedöma barn samt sätta rätt kallelseintervall:** Har följts upp månadsvis och går åt rätt håll.

▲ **Fortsätta att utöka andelen vuxentandvård:** Aktiviteten har fått stå tillbaka på grund av att året inleddes med att följsamheten till kallelseintervall för barn och ungdomar med risk hade försämrats kraftigt. Därav har den utökade andelen vuxentandvård avstannat jämfört mot tidigare år och snarare minskat.

I och med att den lagstadgade barn och ungdomstandvården från och med 2025-01-01 förändras från 23 år till 19 år kommer verksamheten under 2025 få mer andel vuxentandvård.

▲ **Förbättra och effektivisera budget och uppföljningsprocessen:** Arbeta med att säkerställa en god ekonomisk uppföljningsprocess påbörjades i början av 2024 där ansvar och roller mellan förvaltningsledning och controllers diskuterades och specificerades. Därefter avstannade utvecklingen pga. förändrade förhållanden i förvaltningsledning och stort fokus på kommande, lagstadgade förändringar inom barn- och ungdomstandvården samt en pågående omorganisation. Utvärdering av chefers upplevelser av genomförd introduktion visar på att just uppföljningsprocessen kan tydliggöras ut mot klinikledningarna ytterligare.

● **Pausa internrevision:** Internrevisionsprocessen pausades under 2024 enligt plan. Beslut om att återuppta aktiviteten i annan form under 2024 har tagits av ledningsgruppen.

Kvalitet- och utvecklingsfunktionen och kvalitetstandläkarna kommer ansvara för att genomföra internrevisionsgranskningar. Den sistnämnda konstellationen kommer att utföra uppföljning av de patientrelaterade processerna.

● **Pausa kvalitetsklink:** Aktivitet utförd enligt plan. Nytt koncept är framtaget inför 2025 där kvalitetstandläkarna inom internrevisionskonceptet kommer att genomföra uppföljningar i dialog med verksamheten gällande de kliniska processerna.

● **Upphandla journalsystem (i samverkan med andra tandvårdsorganisationer):** Journalsystemsupphandling pågår av Västra Götaland och Dalarna har option på upphandlingen. Folktandvården Dalarna har tillsammans med övriga 10 optionsparter bevakat pågående upphandling enligt plan. Under 2025 är förstudie av upphandlat system inplanerat som skall fungera som beslutsunderlag till förvaltningsledning och tandvårdsnämnd. Därefter kan beslut tas om Folktandvården Dalarna skall nyttja optionen eller ej.

■ **Arbeta för delad tidbok i områdena samt genom pilotprojekt testa central pool för akuta patienter under vardagarna:** Påbörjat och nedlagt under 2024, då separata databaser gör att arbetet blir ohanterligt.

Fortsatt arbete med att skapa gemensam databas under 2025 då Folktandvården Dalarna tillsammans med IT-tandvård planerat att slå samman databaser i ett klinikområde, vilket gör projektet möjligt.

● **Bibehålla, stärka och utveckla det hälsofrämjande folkhälsoarbetet inom Folkhälsofunktionen:** Uppföljning kring Folkhälsofunktionens arbete sker regelbundet under året och alla mål är uppfyllda under 2024.

Folktandvården Dalarna bedriver ett aktivt hälsofrämjande arbete för att bibehålla och stärka munhälsan inom framförallt grupperna barn och unga samt de sköra, äldre som omfattas av Regionens särskilda tandvårdsstöd.

Verksamhetsberättelse

2024

Regionstyrelsens förvaltning

Inledning

Regionstyrelsens förvaltning (RSF) stödjer regionens övergripande tjänstemannaorganisation, tjänstemannaledning och samtliga förvaltningar.

Under hösten har ny regiondirektör rekryterats och fram tills ny regiondirektör är på plats har funktionen upprätthållits av tillförordnad regiondirektör.

Hållbarhet, beredskap och ekonomi har präglat året och kommer så att göra framöver. Ett generellt mål för kommande år är att öka robustheten och förmågan att bedriva samhällsviktig verksamhet för regionens prioriterade verksamheter oavsett eventuella störningar.

Den snabba utvecklingen inom Artificiell Intelligens (AI) gör att effektiviseringen av processer inom flera enheter i ökande utsträckning kommer att omfatta tillämpning av AI och Robotic Process Automation (RPA). Till den beslutade digitaliseringsstrategin har nu en handlingsplan tagits fram.

Verksamheten har huvudsakligen genomförts enligt plan och med god måloppfyllelse.

Antal anställda har minskat inom RSF 2024 jämfört med föregående år. I jämförelse med 2023 är det en minskning av antalet anställda med 28 personer (-5,1 %). Anställningsstoppet trädde i kraft 15 april 2024. Ett fåtal prövningar har godkänts efter anställningsstoppet, och då har det gällt nyckelpositioner. Vakanser som uppstått under anställningsstoppet har för vissa avdelningar lett till högre belastning och ökad stress hos de kvarvarande medarbetarna. Prioriteringar av uppdrag kommer att vara nödvändigt framöver.

Resultatet för RSF visar ett underskott på -5,6 mnkr, vid delår var prognosen -27,0 mnkr, en förbättring med 21 mnkr. En del av förklaringen till den stora förbättringen är statsbidrag för BUP på 20 mnkr.

Verksamhet och mål

Förvaltningens mål inom regionplanens målområden	 Mål uppfyllt	 Mål delvis uppfyllt	 Mål ej uppfyllt
Till nytta för Dalarnas invånare	1		
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	1		
Hållbar utveckling	1		
Summa	3	0	0

Samlad bedömning av RSF:s måluppfyllelse för 2024 bygger på i huvudsak tre delar:

1. Måluppfyllelse av nedbrutna mål på enhetsnivå
2. Aktiviteter som genomförts under året kopplat till enhetsspecifika mål och övergripande mål för RSF
3. Utfall nyckeltal/indikatorer

Regionstyrelsens förvaltning (RSF) består av följande sju enheter: Ekonomienhet inkl vårdval, Expertfunktioner i stab, Forskning och utbildning (FoU), Kommunikationsenhet, MiT (Medicinsk teknik och IT), Personalenhet och Planeringsenhet.

Övriga basenheter som inryms under RSF är handikappkonsulent, Dala-flyget, FINSAM, politiker, politiska sekreterare och övrigt regiongemensamt (medlemsavgift SKR, Kommunförbundet Svenskt ambulansflyg, EU-vård mm).

Under hösten har ny regiondirektör rekryterats och fram tills nya regiondirektör är på plats mars 2025 upprätthålls funktionen av tillförordnad regiondirektör.

Under våren antog Regionstyrelsen en digitaliseringsstrategi för perioden 2024 - 2028 och under hösten/vintern har arbetet med att ta fram en handlingsplan kopplad till den pågått.

Personalenheten har arbetat med konsolidering och förenkling av ett antal administrativa sysslor, bland annat genom digitalisering och automatisering av administrativa processer, så som on- och offboarding av anställda och e-signering av anställningsavtal. Personalenheten har även tagit fram en strategisk färdplan för digitalisering inom HR.

Ekonomienheten har under 2024 implementerat RPA, automatisering av processer inom fakturahantering.

Under 2023 fattade Regionstyrelsen beslut om breddinförande av Microsoft 365. Detta ger bättre möjligheter för modernare arbetssätt. Införandet av de tekniska förutsättningarna har pågått under året. Ett urval av applikationer har införts och det kommer att fyllas på löpande.

Ökad webbtillgänglighet är ett ständigt pågående arbete. Förbättrad användarupplevelse för besökaren samt högre nivå av laguppfyllnad gällande webbtillgänglighet uppnås via tekniska anpassningar samt via redaktionellt arbete på regiondalarna.se och underwebbplatser, dalatrafik.se samt nytt intranät.

Det nya intranätet lanserades i början av året. Det är tillgänglighetsanpassat och användarvänligt med förbättrad driftsäkerhet för att tillgodose höjd beredskap. Region Dalarna riskerar stora viten gällande lagen om tillgänglighet till digital offentlig service om inte webbtillgänglighet uppnås på våra webbplatser inklusive intranät.

Förberedelserna inför införandet av FVIS/SUSSA har påverkat många enheter/avdelningar inom RSF. Det är framför allt MiT, kommunikationsenheten, rättsavdelningen och chefläkaravdelningen som varit involverade i det arbetet. I december 2024 beslutades att skjuta på införandet av det nya vårdinformationssystemet Cosmic från vecka 5 till efter sommaren 2025.

Ny strategi för kompetensförsörjning har tagits fram och fastställts med tillhörande uppdaterad handlingsplan. Personalenheten har vidare beviljats stöd från Asyl-, migrations- och integrationsfonden (ATIF) med fyra miljoner kronor årligen under tre år, för att arbeta med kompetensförsörjning kopplat till läkare från tredjeländ. Projektet syftar till att förbättra integration och social delaktighet för tredjelandsmedborgare med läkarkompetens genom

bland annat förberedelser för flytt, utbildningsprogram i svenska, samhällsorientering, insatser för familjen och praktisk tjänstgöring.

Personal- och kommunikationsenheten har påverkats under våren/försommaren av avtalsrörelsen och medföljande stridsåtgärder, som Kommunal och Vårdförbundet aktiverade kopplade till nationella förhandlingar.

Den särskilda satsningen på undersköterskors kompetensutveckling i regionen fortsätter och de första undersköterskorna som studerat till specialistundersköterska med utbildningsanställning har examinerats. Andra satsningar inom undersköterskelyftet är finansiering av det så kallade Psykiatriliftet och utbildningar till medicinsk fotvårdsterapeut.

Utvärderingen av Vårdval BUP har genomförts och lett till flera förändringsförslag. De flesta av dessa har redan beaktats i revideringsarbetet för förfrågningsunderlag/avtal 2025, och arbetet fortsätter fram till 2026, då vissa ändringar är kopplade till införandet av patientinformationssystemet Cosmic.

De fem privatdrivna mottagningarna inom Vårdval BUP har ökat sin produktion mer än förväntat under 2024. Av cirka 77 000 besök har cirka 50 000 besök gjorts av en privat BUP mottagning och därmed cirka 27 000 av regionens egen regi inom vårdval BUP.

Hållbarhetsavdelningen har tagit fram Hållbarhetsredovisning och klimatbokslut för 2023, som beslutades av Regionfullmäktige i juni 2024.

Hållbarhetsavdelningen har även tagit fram en ny riktlinje kring förbrukningsartiklar till hälso- och sjukvården. Hälso- och sjukvården använder stora mängder förbrukningsartiklar, vilka bidrar till en negativ miljöpåverkan. Riktlinjen ska göra det enklare att välja återanvändningsbara alternativ och produkter med låg miljöpåverkan.

Alla enheter inom RSF har under året arbetat med En hållbar framtid för Region Dalarna. Utifrån det har bland annat en riktlinje för administrativa arbetsplatser tagits fram. Det handlar om att lokaler ska nyttjas effektivt, arbetssätt och kontorsmiljöns utformning ska stödja samverkan och för ökad hållbarhet, tillhörighet och koncernnytta ska arbetsplatsens resurser vara gemensamma och delas.

Händelser av väsentlig betydelse

Beslutet om anställningsstopp har medfört omfattande arbete inom området personalfrågor i hela regionen, och personalenheten har arbetat med att förtydliga och förbättra stödet till regionens chefer och verksamheter med bakgrund av beslutet. Viktiga frågor är hur regionen ska arbeta för att öka den interna rörligheten och skapa incitament för att främja densamma, liksom att stärka ett ledarskap som möjliggör för medarbetare att utvecklas inom organisationen.

Hösten 2024 startade Region Dalarnas innovationssluss, med syftet att förverkliga idéer som kan förbättra vården och folkhälsan. Med 17 miljoner kronor från EU:s Regionalfond och Tillväxtverket finansieras arbetet under tre år. En innovationstävling i samarbete med Dalarna Science Park resulterade i närmare 50 bidrag, som nu vidareutvecklas tillsammans med länets innovationsfrämjare.

Under året har en plan för höjd beredskap tagits fram, som bland annat beskriver vilka prioriterade verksamheter som måste hållas igång i händelse av en krigssituation samt vilka beroenden som finns. För att kartlägga beroenden behöver regionens verksamheter arbeta med kontinuitetsplanering där identifiering av sårbarheter ingår samt att man tar fram reservrutiner för att bedriva verksamheten även om ordinarie flöden inte går att nyttja. Allt arbete som genomförs kopplat till civil beredskap syftar till att höja kvaliteten i verksamheterna och att upprätthålla patientsäkerheten oavsett om det är normala förhållanden som råder eller om det är någon form av störning i samhället.

Förväntad utveckling

Ett generellt mål för kommande år är att öka robustheten och förmågan att bedriva samhällsviktig verksamhet för regionens prioriterade verksamheter oavsett eventuella störningar.

Hoten utifrån ökar alltmer på regionens verksamheter, både vad gäller cyberhot som antagonistiska hot. I rollen som stödfunktion kommer Säkerhet, risk och beredskap att ta fram verktyg för verksamheterna i syfte att stärka förmågan och minska konsekvenserna av våra sårbarheter. Utöver det interna arbetet kommer ett ökat fokus framöver ligga på ökad samverkan med Dalarnas kommuner, Länsstyrelsen, Forsvarsmakten samt övriga regioner.

Den snabba utvecklingen inom Artificiell Intelligens (AI) gör att effektiviseringen av processer inom flera enheter i ökande utsträckning kommer att omfatta tillämpning av AI och Robotic Process Automation (RPA). Digitalisering är en viktig del i att möta de framtida utmaningarna och kan medföra stora effektiviseringsvinster inom den närmaste framtiden.

Vakanser som uppstått och som kommer att uppstå under anställningsstoppet kommer att leda till påverkan på enheternas leverans till verksamheter och projekt framöver. Prioriteringar av uppdrag är nödvändigt.

Införandet av ny förvaltningsorganisation har övergått i projektet Utökad ledning och styrning i Region Dalarna, inom vilket samtliga förvaltningar tilldelats uppdrag. Handlingsplan finns framtagen och arbete kommer fortsatt att drivas inom förvaltningen.

En ökande hotbild kopplat till det säkerhetspolitiska läget i omvärlden och en större förmåga hos organiserad brottslighet, ställer högre och högre krav på regionens förmåga att upptäcka, motstå och förhindra cyberangrepp. Detta sammankopplat med en ökad digitalisering med fler digitala resurser i verksamheten samt att kommunikationsmöjligheter utökas, gör att det krävs en vidare utveckling av det befintliga arbetet inom cybersäkerhet.

2025 kommer ytterligare lagkrav på höjd förmåga inom informationssäkerhetsområdet från cybersäkerhetslagen, vilket innebär att regionen behöver lägga mer fokus på att åtgärda de brister som är identifierade samt etablera nya förmågor.

Arbetet mot välfärdsbrottslighet är fortsatt en viktig fråga för förvaltningen att jobba vidare med.

Under 2025 ska 20 mnkr sparas på administrativa tjänster. Översyn kommer att ske under början av 2025 för att fördela de 20 mnkr på alla förvaltningar.

Översyn av politisk organisation inför valet 2026 kommer att pågå under 2025.

Nyckeltal

Nyckeltal	Ack utfall	Mål	Måluppfyllelse
Andel utlämning av allmänna handlingar inom tre dagar (%)	90 % 2023 90 % 2024	Öka	●
Antal anställda (st)	Minskat från 554 till 526	Minska	●
Antal hållbarhetsprioriterade upphandlingar (st)	21 st 2024 Baslinje	Öka	●
Koldioxidintensitet (%)	Redovisas i Klimatbokslutet	Minska	Redovisas juni
Konsulttimmar (kostnad för konsulter)	Konsultköpen minskat från 61 mnkr till 46 mnkr	Minska	●
Personalkostnad (mnkr)	Ökat från 304 till 312 mnkr	Minska	●
Personalomsättning (%)	Har ökat från 7,7 % till 9,6 %	Minska	■
Publicerade sidor är tillgänglighetsanpassade (RDs externa webb) (%)	92 % 2024 87 % 2023	Öka	●
Sjukfrånvaro (%)	Oförändrad 4,6 % kortidsfrånvaron minskat från 1,8 % till 1,6 %	Minska	▲

● mål uppfyllt ▲ mål delvis uppfyllt ■ mål ej uppfyllt

Utlämningsfunktionen kom till för att stärka dels rättssäkerheten, dels kvalitetssäkra utlämningen av framför allt journalhandlingar. Under 2024 har det varit få avvikelser. Inga anmälningar avseende utlämning av allmänna handlingar har gjorts till Justitieombudsmannen (JO) eller Region Dalarnas Patientnämnd.

Indikatorn hållbarhetsprioriterade upphandlingar beskrivs som "Antal annonserade eller pågående upphandlingar där hållbarhetskrav ställts eller arbetas fram." Baslinjemätning 2024.

Koldioxidintensitet redovisas i Region Dalarnas hållbarhetsbokslut under 2025.

Personalkostnaderna har ökat mellan åren, då 10 mnkr kan hänföras till lönerörelsen, så det är egentligen en minskning av kostnaderna, därav mål uppfyllt.

Personalomsättningen har ökat mellan åren, vilket bland annat kan härledas till anställningsstoppet samt flertalet pensionsavgångar under 2024.

Ekonomi

Resultaträkning 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Intäkter	3 057,6	2 940,9	4,0%	3 037,2	20,5
-varav Regionbidrag	2 304,0	2 235,1	3,1%	2 304,0	0,0
Kostnader	-3 063,2	-2 933,8	4,4%	-3 037,0	-26,2
-varav löner exkl soc avgifter	-311,8	-303,7	2,7%	-326,6	14,8
-varav Inhyrd	0,0	0,0		0,0	0,0
Personalkostnad					
Resultat	-5,6	7,1	-178,4%	0,1	-5,7

Resultatet för RSF visar ett underskott på -5,6 mnkr, vid delår var prognosen -27,0 mnkr, en förbättring med 21 mnkr. En del av förklaringen till den stora förbättringen är statsbidrag för BUP på 20 mnkr.

Beskrivning av de största avvikelserna redovisas nedan.

Vårdval primärvård

Dalarnas befolkning minskar vilket har lett till att utbetalningarna till vårdgivarna inom Vårdval

Primärvården är lägre än budgeterat. Primärvården har haft en hög kostnadsutveckling för förmånsläkemedel vilket i jämförelse med året innan uppgår till 7%. Reglering mot faktiska läkemedelskostnader har medfört att utbetald läkemedelsersättning avviker med omkring 28 mnkr mot budget. Trots de positiva avvikelserna på övriga grundersättningar så har avvikelserna på läkemedelsersättningen dragit ned resultatet till totalt -1,5 mnkr för Vårdval Primärvård.

Vårdval tandvårdsstöd

Ekonomi för de tre olika grupperna inom Tandvårdsstöd är i balans för 2024. På Vårdval allmäntandvård för barn och unga finns ett överskott på barnpengen vilket beror på att vissa kliniker har fått stoppad utbetalning av barnpengen då de inte lyckats nå upp till önskad tillgänglighet. Detta överskott uppgår till 8 mnkr.

Vårdval BUP

De regiondrivna mottagningarna inom Vårdval BUP ligger fortsatt på låg nivå, men i jämförelse med 2023 har dessa mottagningar redovisat fler besök/åtgärder. De privatdrivna mottagningarna ökat sin produktion i större utsträckning än förväntat, varav utbetalningarna är mycket högre än budgeterat. Detta genererade ett underskott på Vårdval BUP motsvarande ca -38 mnkr. Tack vare erhållna statliga medel (tillgänglighetsmedel) blev resultatet för Vårdval BUP -18 mnkr.

MiT

Historiskt sett har MiT inte haft full täckning för sina kostnader vilket även gäller för i år. En ny debiteringsmodell har införts 2024 med syfte att fördela ut kostnadsmassan på olika verksamheter. Det innebär att underskottet minskar jämfört med tidigare år. MiT har dock inte full ramfinansiering för de kostnader som inte fördelas ut vilket gör att ett underskott kvarstår. För att få en budget i balans har en fiktiv intäkt om 29 mnkr lagts till i budget. Resultatet för MiT blev -18 mnkr vilket är en förbättring av resultatet med 11 mnkr jämfört med budget exklusive fiktiv intäkt.

Kostnaderna understiger budget till stor del beroende på aktiva åtgärder till följd av handlingsplan för ekonomi i balans och anställningsstoppet.

Förvaltningen i övrigt

Anställningsstoppet har medfört att det blivit stora överskott på de flesta enheterna på grund av vakanta tjänster och sjukfrånvaro.

Inom FoU-enheten har avtal med Högskolan sagts upp.

Asylsökandes sjukvård och sjukvård enligt massflyktingsdirektivet ersätts med ett schablonbelopp per individ från Migrationsverket. Kostnaden för vård för dessa samt papperslösas vård har minskat jämfört med tidigare år och resultatet är +3 mnkr mot budget. För EU-vård har kostnaden ökat markant och där redovisas ett underskott på -4 mnkr.

Investering

Investering 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Årets investering	-37,1	-55,2	-32,9%	-87,9	50,8

Investeringsbudgeten på 87,9 mnkr innefattar 80 mnkr för IT-investeringar för hela Region Dalarnas verksamheter. De IT-investeringar som avser andra förvaltningar än Regionstyrelsens förvaltning bokförs på respektive förvaltning.

För Regionstyrelsens förvaltning är utfallet för IT-investeringar 35,9 mnkr, medicintekniskt material 0,9 mnkr och för inventarier 0,4 mnkr.

Analys kostnadsutveckling

Kostnadsutveckling**	Ack utfall	Budget	Prognos delår (Juli)
Bruttokostnadsutveckling (%)	4,4	3,4	3,5
Nettokostnadsutveckling (%)	3,6	3,3	4,2

**** Kostnadsutveckling ack; jämför ackumulerat utfall i år jmf ack utfall fg år. Prognos jämför med utfall helår fg år. Budgeterad brutto- och kostnadsutveckling på helår.**

Bruttokostnadsutveckling

Avvikelsena inom bruttokostnadsutvecklingen ligger till största del inom vårdval och då främst inom vårdval BUP som kraftigt ökat kostnaderna jämfört med tidigare år. Utvecklingen för Vårdval är på 6,6% jämfört med tidigare års ack utfall.

För övrig verksamhet är utvecklingen -0,7% jämfört med tidigare års ack utfall, vilket beror på lägre kostnader för inhyrd personal, konsulter samt lägre kostnader för avskrivningar.

Nettokostnadsutveckling

Inför 2024 gjordes debiteringsmodellen om för MIT som nu debiterar köpande förvaltningar i större utsträckning än tidigare.

Vårdval BUP har sålt vård till andra regioner i högre utsträckning än föregående år.

En hållbar framtid för Region Dalarna

Totalt antal aktiviteter	Målvärde (tkr)	Agg. målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
11	34 200	25 200	31 424	-2 776

Sammanställning över samtliga aktiviteter för Regionstyrelsens förvaltning. Agg. målvärde anger summerat målvärde från underliggande aktiviteter (en nivå ned). Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Dalarnas ungdomsstrategi	Slutförd	2024-12-31	400		-400
Ej återbesätta vakanser	Slutförd	2024-12-31	8 500	8 500	0
Extern finansiering utvecklingsprojekt	Avbruten	2024-12-31	5 000		-5 000
Forskartjänster	Slutförd	2024-12-31	4 000	4 000	0
Konsulter	Slutförd	2024-12-31	4 700	6 200	1 500
Lagring av data	Pågår	2024-12-31	1 800	1 800	0
Licenser	Slutförd	2024-12-31	3 000	3 500	500
MEX-abonnemang	Slutförd	2024-12-31	300	300	0
PC-inköp	Pågår	2024-12-31	1 500	2 624	1 124
Pensionshandläggning	Slutförd	2024-12-31	1 000	500	-500
Översyn livslängder (avskrivningstider) på byggnader	Slutförd	2024-12-31	4 000	4 000	0

Utvalda aktiviteter för Regionstyrelsens förvaltning (samtliga aktiviteter återfinns i bilaga). För övergripande aktiviteter anger utfall summa av underliggande aktiviteter utfall. Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

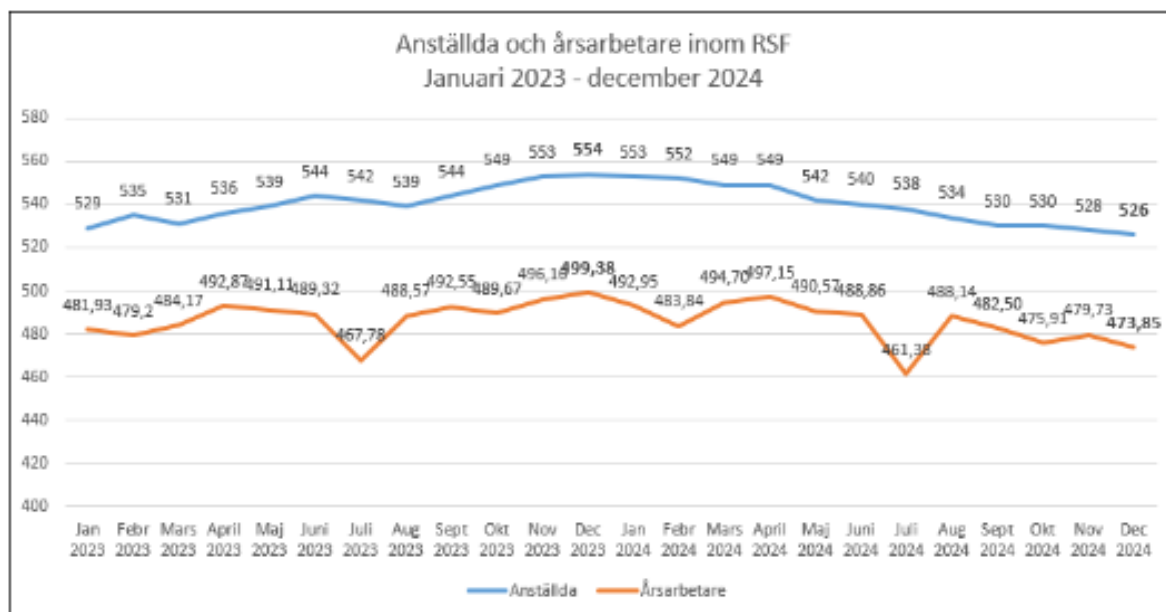
Samtliga aktiviteter förutom Pensionshandläggning, som endast blev 500 tkr, klarades under 2024.

Extern finansiering av utvecklingsprojekt var en pausad aktivitet under 2024.

Personal

Årsarbetare och anställda	2024	2023	Förändring mot föregående år
Årsarbete	473,4	499,4	-5,2 %
Antal anställda	526	554	-5,1 %

Antal faktiska årsarbetare och anställda mäts periodens sista dag.

Antal anställda har minskat inom RSF under 2024 jämfört med föregående år. I jämförelse med 2023 är det en minskning av antalet anställda med 28 personer (-5,1%). Minskningen avser både tillsvidareanställda och visstidsanställda.

Anställningsstoppet trädde i kraft 15 april 2024 och effekterna började synas under hösten 2024. Endast ett fåtal prövningar har godkänts efter anställningsstoppet, och då har det gällt nyckelpositioner.

Arbetad tid	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Arbetad tid timmar, anställda	842 750	843 745	-0,1 %
-varav timanställda	3 480	4 244	-18,0 %
-varav mertid/övertid samtlig personal	2 057	2 875	-28,5 %
-varav arbete under jour och beredskap	6		

Den totala arbetade tiden har minskat marginellt inom förvaltningen 2024 jämfört med föregående år. Detta kan till viss del förklaras av de fackliga stridsåtgärderna under våren/försommaren, där de fackligas tid redovisas på RSF. Dessutom har i några fall konsulter avvecklats och ersatts av anställd personal. Det har lett till att konsulttimmar minskat och arbetad tid ökat.

Sjukfrånvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Sjukfrånvaro i % av ordinarie arbetstid	4,6 %	4,6 %	0,0 %
Korttidssjukfrånvaro (dag1-14) i % av ordinarie arbetstid	1,6 %	1,8 %	-0,2 %

Sjukfrånvaron ligger i stort sett på samma nivå som föregående år. Korttidssjukfrånvaron har minskat något. Sjukfrånvaron varierar mellan enheterna.

För att bibehålla den låga korttidssjukfrånvaron har Region Dalarna infört omtankessamtal, vilket innebär att samtal mellan medarbetare och närmsta chef ska genomföras efter tre korttidssjukfrånvarotillfällen under en period av sex månader.

Genomsnittlig sysselsättningsgrad %	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Kvinnor	98,5	98,1	0,4 %
Män	99,2	98,5	0,7 %
Totalt	98,8	98,3	0,5 %

Könsfördelning	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Kvinnor	302	323	- 21
Män	224	231	- 7

Åldersfördelning	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Under 40	161	195	-34
40-59 år	279	296	-17
60 år och äldre	81	85	-4

Pensionsavgångar	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Ålderspension	20	10	+ 10
Sjukersättning			
Totalt	20	10	+ 10

Frisknärvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Andel personer som har max fem sjukdagar under ett år, uttryckt i %	66,4 %	62,5 %	3,9 %

Under året har 20 personer inom förvaltningen gått i pension, vilket är dubbelt så många jämfört med förra året. De externa avgångarna ligger 2024 på samma nivå som 2023. Den totala personalomsättningen uppgick 2024 till 9,6 % (7,7 % 2023).

16 % (81 personer) av förvaltningens anställda är 60 år och äldre. Stora pensionsavgångar är att räkna med de kommande sju åren.

Frisknärvaron, andelen personer som har max fem sjukdagar under ett år, uppgår till 66,4 % inom RSF för 2024, och har ökat sen tidigare år vilket är positivt.

Inom RSF nyttjades friskvårdsbidraget av 61,4 % av medarbetarna, vilket är högre i jämförelse med regionen i stort (52,4 %).

Intern styrning och kontroll

Nr	Granskad process/kontrollmoment	Utfall helår
1	Antikorruption - Följa upp att reviderad antikorruptionspolicy implementeras	

Nr	Granskad process/kontrollmoment	Utfall helår
2	Förändringsledning - Följa upp att risk- och konsekvensanalyser genomförs och att adekvata insatser är föreslagna utifrån perspektiven ekonomi, arbetsmiljö och kvalité	●
3	Robusthet - Säkerställa att risk- och sårbarhetsanalys (RSA) genomförs på varje enhet	▲
4	Informationssäkerhet - Säkerställa att gällande rutiner följs upp	●

● Inga eller godtagbara avvikelser finns

▲ Avvikelser/brister observerade - åtgärd bör övervägas

■ Betydande avvikelser/brister observerade - åtgärd krävs

Kommentarer till avvikelser:

Kontrollområde 1 - Antikorrupcion

Arbetet med att revidera antikorrupcionspolicyn har under året ersatts av ett större arbete gällande uppförandekod för Region Dalarna, där antikorrupcion ingår. Uppförandekoden kommer att beslutas under första halvåret 2025 för att därefter implementeras.

Kontrollområde 3 - Robusthet

Alla enheter inom Regionstyrelsens förvaltning har genomfört sårbarhetsanalyser utifrån förutsättningen att identifiera vilka funktioner/processer som vid en större samhällsstörning eller krig måste säkerställas eller förstärkas för att Region Dalarna ska kunna uppfylla uppdraget att tillhandahålla samhällsviktig verksamhet. Arbetet behöver dock fortsätta med fördjupade analyser och resultera i planer och reservrutiner för att visa vilka resurser som krävs och var.

Karin Hellgren

Regionstyrelsens förvaltning

Regionstyrelsen

2025-02-11

Bilagor Regionstyrelsens förvaltning

Bilaga 1 Måluppföljning

Målområde	Mål	Utfall helår
Till nytta för Dalarnas invånare	Regionstyrelsen och dess förvaltningar är en effektiv stödresurs till övriga förvaltningars och nämnders arbete med att uppfylla invånarnas behov och för stärkt inflytande och delaktighet för Dalarnas invånare. (Dec 2024)	●
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Region Dalarna är en attraktiv och hållbar arbetsgivare, där medarbetarskapet ständigt utvecklas och med särskilt fokus på ledarskapsutveckling. Medarbetarna trivs och sjukfrånvaron minskar jämfört med föregående år. (Dec 2024)	●
Hållbar utveckling	Regionstyrelsen och dess förvaltningar leder, styr, utvecklar och stödjer genom sina verksamheter för långsiktighet och hållbarhet i den samlade regionala verksamheten med ett särskilt fokus på hållbar framtid, hållbar upphandling och effektiva prioriteringar i klimatarbetet. (Dec 2024)	●

● mål uppfyllt ▲ mål delvis uppfyllt ■ mål ej uppfyllt

Regionstyrelsen och dess förvaltningar är en effektiv stödresurs till övriga förvaltningars och nämnders arbete med att uppfylla invånarnas behov och för stärkt inflytande och delaktighet för Dalarnas invånare. (Dec 2024)

RSF uppdrag är i huvudsak att fungera som en stödjande och i vissa fall styrande funktion till kärnverksamheterna. Regionstyrelsens mål inom målområdet har omhändertagits/transformerats av tjänstemannaledning ner till enhets- och avdelningsnivå. Majoriteten av målen på enhetsnivå är uppfyllda samtidigt som ett omfattande arbete i form av aktiviteter (aktivitetsindikatorer) är genomförda under året. Aktiviteterna bidrar till såväl till måluppfyllelse av regionstyrelsens övergripande mål som till ett förväntat positivt resultat och måluppfyllelse för kärnverksamheterna. Utfallet av nyckeltal/indikatorer kopplat till målet är dessutom uppfyllda.

Region Dalarna är en attraktiv och hållbar arbetsgivare, där medarbetarskapet ständigt utvecklas och med särskilt fokus på ledarskapsutveckling. Medarbetarna trivs och sjukfrånvaron minskar jämfört med föregående år. (Dec 2024)

RSF uppdrag är i huvudsak att fungera som en stödjande och i vissa fall styrande funktion till kärnverksamheterna. Regionstyrelsens mål inom målområdet har omhändertagits/transformerats av tjänstemannaledning ner till enhets- och avdelningsnivå. Majoriteten av målen på enhetsnivå är uppfyllda samtidigt som ett omfattande arbete i form av aktiviteter (aktivitetsindikatorer) är genomförda under året. Aktiviteterna bidrar till såväl till måluppfyllelse av regionstyrelsens övergripande mål som till ett förväntat positivt resultat och måluppfyllelse för kärnverksamheterna. Utfallet av nyckeltal/indikatorer kopplat till målet är dessutom uppfyllda med undantag för minskad sjukfrånvaro som är oförändrad och personalomsättning som ökat 2024.

Regionstyrelsen och dess förvaltningar leder, styr, utvecklar och stödjer genom sina verksamheter för långsiktighet och hållbarhet i den samlade regionala verksamheten med ett särskilt fokus på hållbar framtid, hållbar upphandling och effektiva prioriteringar i klimatarbetet. (Dec 2024)

RSF uppdrag är i huvudsak att fungera som en stödjande och i vissa fall styrande funktion till kärnverksamheterna. Regionstyrelsens mål inom målområdet har omhändertagits/transformerats av tjänstemannaledning ner till enhets- och avdelningsnivå. Majoriteten av målen på enhetsnivå är uppfyllda samtidigt som ett omfattande arbete i form av aktiviteter (aktivitetsindikatorer) är genomförda under året. Aktiviteterna bidrar till såväl till måluppfyllelse av regionstyrelsens övergripande mål som till ett förväntat positivt resultat och måluppfyllelse för kärnverksamheterna. Utfallet av nyckeltal/indikatorer kopplat till målet är dessutom uppfyllda.

Verksamhetsberättelse

2024

Regionfastigheter

Inledning

Regionfastigheter svarar för regionens lokalförsörjning och fastighetsförvaltning. Uppdraget innebär att till Region Dalarna erbjuda lokaler och fastighetsanknuten service baserat på en hållbar samhällsutveckling. Regionen äger idag ca 440 000 kvm lokaler samt hyr in externt ca 140 000 kvm. Verksamheten är intäktsfinansierad, huvudsakligen via internhyror.

Måluppfyllelsen för 2024 bedöms vara god trots vissa avvikelser. Fokus i målarbetet har legat på att utveckla långsiktiga planer, effektivisera fastighetsförvaltningen samt förbättra samverkan med andra verksamheter.

En kundenkät som genomfördes hösten 2024 visade på resultat över genomsnittligt för motsvarande organisationer, men under tidigare års resultat. Det bedöms bero på ökade underhålls- och investeringsbehov kombinerat med ekonomiska utmaningar i verksamheterna.

Arbetsmiljön bedöms vara god och sjukfrånvaron har varit låg. En relativt hög personalomsättning har medfört flera interna och externa rekryteringar under året. Några tjänster har vakanshållits beroende på en lägre investeringsvolym än planerat.

Regionfastigheter har fortsatt arbetet för att minska miljöpåverkan och förbättra energieffektiviteten. Energianvändningen har minskat något, men målet har inte uppnåtts fullt ut.

Regionfastigheter uppvisar ett positivt ekonomiskt resultat på +12,8 mnkr för 2024, med positiva budgetavvikelser för statsbidrag, avveckling av riskhanteringsfond, personalkostnader m.m.

Investeringar under året har varit lägre än planerat, med en investeringsnivå på 426,5 mnkr jämfört med budgeterade 635 mnkr. Investeringsvolymen har hållits under budget på grund av uppskjutna, avbrutna och omprioriterade projekt.

Verksamhet och mål

Förvaltningens mål inom regionplanens målområden	 Mål uppfyllt	 Mål delvis uppfyllt	 Mål ej uppfyllt
Till nytta för Dalarnas invånare		1	
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	1		
Hållbar utveckling		1	
Summa	1	2	

Måluppfyllelsen för 2024 bedöms vara god trots vissa avvikelser. I tabellen ovan och texten nedan redovisas uppföljning av Regionstyrelsens tre mål. Målen har även brutits ned i underliggande mål för Fastighetsberedningens verksamhetsområde, för vilka måluppföljning redovisas i bilaga 1.

Till nytta för Dalarnas invånare

Samverkan mellan fastighet och verksamheter i förvaltning och projekt fungerar väl. Arbete pågår för att vidareutveckla fastighetsförvaltningens långsiktiga planer och en lokalförsörjningsplan för Falu lasarett är under framtagande i samverkan med Hälso- och sjukvården. Regionfastigheters processbeskrivning har utvecklats och en riktlinje för underhåll har tagits fram.

Regionfastigheter genomförde under hösten en kundenkät. Resultatet blev över genomsnittligt för likvärdiga organisationer, men landade ändå under målvärdet och något lägre än tidigare års resultat. Det sänkta resultatet bedöms bero på ett ökat underhållsbehov i kombination med verksamheters utmanande ekonomiska situation, vilken påverkar möjligheterna att genomföra verksamhetsanpassningar.

Ett gott medarbetarskap och ledarskap

Personalomsättningen har sedan hösten 2023 och under året varit över normal nivå och ett omfattande arbete med rekrytering och interna rollförändringar har genomförts. Arbetet har fallit väl ut och vid årsskiftet 2024/2025 var alla utom en av tjänsterna tillsatta. Kvarstående rekryteringsbehov avser brandingenjör, en svårrekryterad roll. Som helhet bedöms arbetsplatsen vara välmående. Frisknärvaron har gott resultat och sjukfrånvaron är låg.

En hållbar utveckling

Målet för hållbar utveckling handlar för Regionfastigheter om att minimera fastigheters miljöpåverkan och att bedriva verksamheten klimat- och kostnadseffektivt. Regionens energianvändning bedöms i nuläget bli högre än målet, vilket medför att målet endast bedöms uppfyllas delvis.

Utvecklingen av det säkerhetspolitiska läget i omvärlden har tydliggjort behovet av att Sveriges försvarsförmåga behöver stärkas, med ökade krav på krisberedskap, robusthet och redundans. Under året har robusthetsplanerna för Mora, Ludvika och Avesta lasarett fastställts i regionfullmäktige.

Regionfastigheter lämnar för 2024 ett positivt ekonomiskt resultat, +12,8 mnkr. Utfall fastighetsinvesteringar är lägre än budgeterat, men det beror till stor del på aktiva val att "platta investeringskurvan" och sänka driftkostnadspåverkan på regionens utmanande ekonomi.

Händelser av väsentlig betydelse

I samverkan med övriga av regionens verksamheter samt utifrån regionplanen och förvaltningens uppdrag har följande aktiviteter och händelser särskilt präglat år 2024:

Kristinehallen - Regionfullmäktige beslutade i februari att teckna hyresavtal och påbörja ny- och ombyggnad av Kristinehallen, där Musik i Dalarna planeras flytta in år 2027. Falu kommun är hyresvärd och byggherre.

Elektrifiering av kollektivtrafiken - I början av 2024 godkändes åtgärdsval för elektrifiering av bussdepåerna i Falun och Borlänge. Produktionen påbörjades under året och beräknas vara klar hösten 2025. Underlag för åtgärdsval för etapp 2, som omfattar övriga länet, har även tagits fram.

Akademiskt Tandvårdshus Falun - En avsiktsförklaring har tecknats mellan Region Dalarna, Kopparstaden och Falu kommun för att utreda möjligheten att bebygga fastigheten Rödbro med ett Akademiskt tandvårdshus, bostäder och eventuella andra lokaler. Förstudien ska vara klar under våren 2025. Efter att samarbetet med extern hyresvärd avbröts 2025, pågår nu arbete för att hitta ett egenägt alternativ.

Fredriksbergstvätten - Tillsammans med Region Värmland har Region Dalarna arbetat fram ett beslutsunderlag för en ny tvätterianläggning. En behovsanalys har utgjort underlag för framtagande av en layout, projektkalkyl och driftkostnadskonsekvens, som utgör del av ett underlag för kommande beslut.

Markförvärv för nytt regionlager - Med anledning av regionens planer på ett nytt regionlager tecknade Region Dalarna avtal gällande en fastighet i Främby i Falun, med förbindelse om förvärv av fastigheten när en lantmäteriförrättning är klar. Ett tillfälligt regionlager har hyrts in på Ingarvet i Falun från och med januari 2025.

Lokalförsörjningsplan - I samverkan med Hälso- och sjukvården har en lokalförsörjningsplan för Falu lasarett påbörjades under året och arbetet kommer att fortsätta under 2025. Planen ska ge stöd för lasarettets planering på kort och lång sikt. Parallellt har psykiatrins fysiska utveckling på lasarettsområdet studerats.

Mora lasarett, planering Operation och IVA - I planeringen för nya operation och intensivvårdslokaler vid Mora lasarett, har en förslagshandling tagits fram. Inför beslut återremitterade Regionstyrelsens arbetsutskott ärendet till Hälso- och sjukvårdsnämnden, för att säkerställa att dimensioneringen av lokalerna är rätt utifrån nutida och framtida behov.

Falu lasarett, IVA och röntgen - Projektet IVAR 25 för nya lokaler för IVA, Röntgen, labb och onkologen fortlöper enligt plan. Inflyttning i tillbyggnaden är planerad till september 2025. Därefter planeras ombyggnad av IVA och röntgens nuvarande lokaler att påbörjas.

Dalarnas museum – Genom ett samverkansavtal för fastighetsförvaltning har Regionfastigheter även under 2024 stöttat Dalarnas museum i förvaltningen av museets fastigheter. Under året påbörjades takbyte och fasadrenovering av konsthallen, som bedöms vara klart under våren 2025.

Utredning om fastighetsdriftens organisatoriska tillhörighet - På uppdrag av regiondirektören har Regionfastigheter och Regionsservice under hösten 2024 genomfört en utredning om flytt av fastighetsdrift från Regionsservice till Regionfastigheter. Slutsatsen är att en flytt av fastighetsdriften till Regionfastigheter är att rekommendera, bland annat för att tydliggöra ansvar och ekonomi. Övergången föreslås ske 1 januari 2026, efter fördjupad utredning.

Hyresvärd i konkurs - Fastighetsägaren för Långshyttans vårdcentral, Oscar Properties, försattes i konkurs under hösten efter flera år av betalningssvårigheter. Regionen har under en längre tid betalat för hyresvärdens driftkostnader och avstått hyresbetalningar. Den sista januari 2025 stod det klart att Hedemora kommun blir ny ägare till fastigheten.

Förväntad utveckling

En stor utmaning, både på kort och lång sikt, är att uppnå klimat- och hållbarhetsmålen. Ambitionen är att styra mot klimatvänliga byggnader med hög energiklass och låg energianvändning, i enlighet med Energiplan 2018–2030. Utifrån tre direktiv som beslutats av EU och som är under beredning i Sverige förväntas nya utmanande målnivåer för energieffektivisering att presenteras under 2025. Ett annat målområde som kräver uppmärksamhet är att minska byggproduktionens negativa klimatkonsekvenser.

Regionfastigheter är inne i en expansiv fas med ökad investeringsvolym. Behoven av investeringar och underhåll är stora, främst beroende på ett åldrat fastighetsbestånd, medicinteknisk utveckling samt ökade krav på robusta och resilienta fastigheter. Att satsa på rätt utbudspunkter i förhållande till regionens kapacitet, resurser och omfattning är av hög vikt för en hållbar ekonomisk utveckling.

Ett viktigt fokus för Regionfastigheter under planperioden är att genomföra investeringsplanen med god planering, styrning och kvalitet.

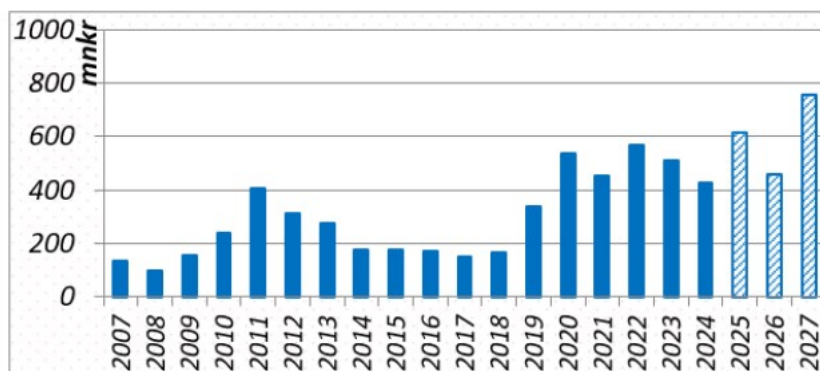

Diagram över investeringar, utfall och prognos, för perioden 2007–2027

Lokalernas andel av regionens totala kostnader, 4,5 %, att jämföra med 14 % i mitten av 90-talet, tyder på en effektiv fastighetsförvaltning samt på låga bokförda värden. Med tanke på de stora investeringsbehov regionen står inför bör trenden successivt komma att brytas och lokalernas andel av total kostnad att öka.

Robusthetsplaner finns för samtliga av regionens sjukhus och ligger till grund för fortsatt arbete med plan för höjd beredskap. Under 2025 kommer planerna brytas ned i årliga handlingsplaner, från vilka delar kommer att införlivas i investerings- och underhållsplaneringen.

För att fortsatt vara en kompetent och effektiv fastighetsförvaltning är medarbetarnas engagemang och förmåga den enskilt viktigaste framgångsfaktorn. Att säkerställa möjligheter till bemanning och vidareutveckla verksamheten blir fortsatt viktiga utmaningar de kommande åren. En eventuellt ändrad hemvist för driftorganisationen till Regionfastigheter skapar möjligheter till stärkt samverkan mellan drift och förvaltning.

Nyckeltal

Nyckeltal	Ack utfall	Mål	Måluppfyllelse
Nöjd Kundindex	2024=62 2022=64	>=föreg. mätn, 64	■
Totalindex	2024=59 2022=59	>=föreg. mätn, 59	●
Medarbetarenkät	2023=75 2022=79	>=föreg. år, HME, 79	Ej genomförd -24
Sjukfrånvaro	1,3 %	<= 2,5%	●
Energiförbrukning	142,8 kWh/kvm	141,7 kWh/kvm	■
All el som köps ska även i fortsättningen komma från förnyelsebara energislag	1 % sol 24 % vatten 75 % vind	1 % sol 24 % vatten 75 % vind	Upphandlat ●
Utbyggnad solcellsanläggningar minst följer framtagna plan för solcellsutbyggnad (uppdrag Regionplan)	601 MWh/år	513 MWh/år	●
Energianvändning, KOLADA	Nr 5 2023 Nr 3 2022 Nr 2 2021	Bland de tre bästa i Sverige	■
Koldioxidutsläpp	2,5 kg/m ²	<2,5 kg/m ²	●
Utbyggnad elbilsaddning enligt beslutad plan för laddinfrastruktur	23 platser	145 platser	—
Skötselkostnader, KOLADA	Nr 8 2023 Nr 7 2022	Minst i nivå med föregående år.	

Nyckeltal	Äkt utfall	Mål	Måloppfyllelse
			●
Lokalernas andel av regionens totala kostnadsmassa	4,54%	<5,0 %	●
Investeringar, utfall	426,6 mnkr	>=85% av budget	Mål ändrat genom Hållbar framtid
Långtidsplanerat underhåll, utfall	41,4 mnkr (exkl. vattenskada)	100% av budget, 39,0 mnkr	●

● mål uppfyllt ▲ mål delvis uppfyllt ■ mål ej uppfyllt

En kundenkät har genomförts under hösten 2024. Resultat totalindex blev samma som föregående mätning, medan resultat kundindex har sjunkit. Huvudsaklig orsak bedöms vara efterfrågan på investerings- och reinvesteringsåtgärder och samtidig avsaknad av resurser för att klara en höjd hyra/genomförande av projekt.

Medarbetarenkät har inte genomförts under 2024. Ledningsgruppens samlade bedömning utifrån medarbetarsamtal är att samverkan och engagemang har utvecklats positivt under året.

Utfall sjukfrånvaro är 1,3 %. Efter några år av en något förhöjd nivå är utfallet tillbaka på tidigare låga nivå.

Utsläppen av koldioxid (CO₂) har ökat något under året och blev på 2,5 (2,5) kg/m², att jämföras med det långsiktiga målet <2,5 kg/m².

Genom SKR:s nyckeltalsdatabas Kolada jämförs Regionfastigheters verksamhet återkommande med andra regioner. Region Dalarnas energiarbete fortsatta bra resultat, men under de senaste två åren har flera regioner kommit ikapp och för 2023 blev Dalarnas placering nr 5.

Energiförbrukningen har gått ner från 145,1 kWh/kvm till 1452,6 kWh/kvm, en minskning med 1,7 % jämfört med 2023. Utfallet är över målet för året, men arbetet fortsätter mot regionens långsiktiga energimål. Cirka 98 procent av värmeanvändningen i regionens fastigheter utgjordes av förnyelsebar energi. För elenergi var motsvarande siffra 100 procent. Arbeten som förväntas medföra sänkt energianvändning är utbyggnad av solcellsanläggningar samt pågående utbyte lysrörsarmaturer.

Solceller har installerats på både Mora och Ludvika lasarett, med förväntad årlig produktion på ca 259 000 kWh respektive 259 000 kWh per år. Installationerna är en del av Region Dalarnas energiplan 2018–2030 och följer regionens strategi för solcellsutbyggnad. När dessa anläggningar tas i drift kommer Region Dalarna att ha en solcellspark som årligen förväntas producera omkring 600 000 kWh, vilket motsvarar 2,1 % av regionens totala elanvändning.

Projektet Utbyte miljöfarlig belysning förväntas leda till minskad energiförbrukning genom att ersätta äldre, ineffektiva armaturer med mer energieffektiva alternativ. Projektet är föranlett av två EU-direktiv som trädde i kraft september 2023. Ca 20 % av armaturutbytet var genomfört vid årsskiftet 2024/2025.

Planering för att förse Regionens egenägda fastigheter med laddinfrastruktur för elbilar pågår och en förslagshandling beslutades under hösten. Tidigare beslutad utbyggnadstakt och målvärde sänktes av Regionstyrelsen till att nu innebära följsamhet till lagkrav och verksamheternas behov.

Regionens fastighetsbestånd är åldrat, med stort behov av underhåll och reinvesteringar. Nyckeltalet för lokalernas andel av de totala kostnaderna har ökat för första gången på flera år, främst på grund av nya lokaler på Mora lasarett. Utfall för 2024 är 4,54%, jämfört med 14% på 90-talet.

Investeringar kommenteras under avsnitt Investeringar under Ekonomi. Genomförandegrad för planerat underhåll överensstämmer med målnivån 100%. Utfallet är 2 mnkr lägre än

föregående år, undantaget 10 mnkr som avser en vattenskada på Falu lasarett och för vilken försäkringsersättning erhöles.

Uthyrningsgraden i mellersta distriktet har minskat något, vilket främst beror på uppsägning av externa hyresgäster på bussdepån i Borlänge. Att hyresgästerna sagts upp är en förberedelse för projektet med elektrifiering av bussdepån. En extern inhyrning på Falugatan har lämnats då större delen av Kultur- och bildningsförvaltningen samlokaliseras i egenägda lokaler på Myntgatan. "Regionkontorskvartret" utökades i maj genom en extern inhyrning av byggnaden Fornsalen, som hyrs av FOUI.

Avvikelsen på Mora lasarett beror på att Medicinkliniken har effektiviserat sin ytanvändning och har lämnat tidigare hyrda ytor på Mora lasarett.

Verksamhetsstatistik	Utfall 2024-12	Utfall 2023-12	Avvikelse
Förvaltd yta BTA (kvm)	496 000	496 000	0
Förvaltd yta BRA (kvm)	459 000	459 000	0
Inhyrd yta BRA (kvm)	116 000	116 000	0
Vakansgrad	6,7 %	6,2 %	0,5 %
Uthyrningsgrad	93,3 %	93,8 %	-0,5 %

Uthyrningsgrad per distrikt:	Utfall 2024-12	Utfall 2023-12	Avvikelse
Mellersta	96,5 %	96,9 %	-0,4 %
Norra	93,2 %	94,3 %	-1,1 %
Södra	85,5 %	85,5 %	0,0 %

Avesta har haft ökade vakanser på nästan 1000kvm under året men distriktets genomsnittliga uthyrningsgrad förblir densamma tack vare en stor uthyrning till Ludvika kommunfastigheter på Ludvika lasarett.

I Avesta har haft öka har vakanserna ökat med nästan 1000kvm under året. Distriktets genomsnittliga uthyrningsgrad förblir dock densamma tack vare att Ludvika Kommunfastigheter AB tillfälligt under 2024 hyr lokaler i hus 13 på Ludvika lasarett, för individ- och familjeomsorgsförvaltningen.

Ekonomi

Resultaträkning 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Intäkter	698,0	660,4	5,7%	674,1	23,9
-varav Regionbidrag					
Kostnader	-685,2	-593,6	15,4%	-674,1	-11,1
-varav löner exkl soc avgifter	-18,6	-18,8	-1,2%	-22,4	3,8
-varav Inhyrd Personalkostnad					
Resultat	12,8	66,9	-80,9%	0,0	12,8

Verksamhetsområde (mnkr)	Utfall 2024	Budget 2024	Avvikelse	Utfall 2023
Hysesintäkter	665,4	665,2	0,2	622,3
Övriga intäkter	27,0	4,1	22,9	33,0
Fastighetsskötsel	-74,9	-73,0	-1,9	-65,5
Media kostnader	-64,3	-68,0	3,7	-60,3
Planerat underhåll	-51,4	-39,0	-12,4	-53,4
Inhyrda lokaler	-155,9	-160,0	4,1	-148,4
Försäkringar, skatt	-6,0	-3,9	-2,1	-3,8
Avskrivningar	-220,3	-219,4	-1,0	-197,9
Verksamhetsservice	-1,0	0,0	-1,0	-0,8
Förvaltningskostnader	-26,7	-26,8	0,1	-25,2
Finansiella poster	-79,0	-79,2	0,2	-33,2
Resultat	12,8	0,0	12,8	66,9

Sammanfattningsvis är förvaltningens resultat för året +12,8 mnkr och det finns några större anledningar till det. I slutet av året inkom statsbidrag för driftsäkerhet från Socialstyrelsen på 3,6 mnkr. Förvaltning har haft en riskhanteringsfond som det under hösten 2024 togs beslut om att avveckla riskhanteringsfonden och att framöver löpande kostnadsföra dessa kostnader, upplösningen motsvarar +4,7 mnkr i årets resultat. Budgetavvikelsen för extern inhyrning är +4 mnkr och där återfinns lägre kostnader för fastigheter som räknats om till finansiell leasing beroende på att kontrakten som räknats om är i senare delen av kontraktstiden. Även mediakostnaderna har positiv budgetavvikelse, men har ökat med 4 mnkr i jämförelse med året innan.

Intäkter

De totala intäkterna har ökat med 37 mnkr jämfört med 2023 och 23 mnkr över budget. Utfallet på hyresintäkterna på förvaltningsnivå stämmer väl med budget (+0,2 mnkr) på distriktsnivå finns det dock både över och underskott. Sedan föregående år har hyresintäkterna ökat med 43 mnkr (6,9%). Den förvaltade ytan och uthyrningsgraden är relativt oförändrad sedan föregående år.

Hyresnivåerna för 2024 räknades upp enligt budgetanvisningarna med 2,5% för egenägda fastigheter, hyresnivån för externa fastigheter följer KPI-årsförändringen (konsumentprisindex) per oktober månad vilken var 6,5%. Den beräknade hyresjusteringseffekten utifrån utfallet 2023 är ca 23 mnkr, de resterande 20 mnkr beror på hyresgästanpassningar och påföljande ny hyra eller hyrestillägg. Den enskilt största posten beror på nya byggnaden för vårdcentral och habilitering på Mora lasarett som färdigställdes under senhösten 2023.

De övriga intäkterna är lägre än 2023 beroende på att elstöd utbetalades 2023, budgetavvikelsen för 2024 är positivt med 23 mnkr från budget. Det som är budgeterat är parkeringsintäkter, där budgetavvikelsen är liten, de andra intäkterna är mera av tillfällig karaktär. Försäkringsersättningar för en vattenskada på Falu lasarett finns med 10 mnkr för både 2024 och 2023. I årets utfall finns som nämnts ovan också statsbidrag för driftsäkerhet från Socialstyrelsen och omföring av riskhanteringsfonden som summerar till 8,3 mnkr.

Kostnader

De totala kostnaderna har ökat med ca 92 mnkr mellan 2023–2024, ungefär hälften (45,5 mnkr) beror på ökade internräntekostnader. Internräntan justerades från 1,25% till 2,5% mellan 2023 och 2024 och det motsvarar ca 38 mnkr utifrån ca 3 mdkr i bokfört värde. Att kostnaderna ökat med mera än dubbelt mellan åren beror på att det var 600 mnkr lägre bokförda värden i början av 2023 som ökade i slutet av året när nya större investeringar, framför allt vårdcentral och habilitering i Mora färdigställdes. Budgetavvikelsen på kostnaderna beror mestadels på underhållskostnaderna som till största del beror på vattenskadorna på Falu lasarett. De vattenskadade tillgångarna har utrangerats och motsvarande försäkringsintäkt erhållits under perioden.

Kostnadsökningen mellan 2023–2024 förklaras av:

- Skötsel 9,4 mnkr
- Media 4 mnkr
- Extern inhyrning 9,3 mnkr
- Avskrivningar 22,5 mnkr
- Internränta 45,5 mnkr

Både skötsel och mediakostnaderna har ökat mest på Falu lasarett som också är den största fastigheten, noterbart är att Mora lasarett har oförändrade mediakostnader jämfört med 2023. Underhållet är 2 mnkr lägre än föregående år men avviker negativt beroende på tidigare nämnda vattenskada på Falu lasarett. Ökande kostnader på avskrivningar och internränta har behandlats tidigare, budgetmässigt är det små avvikelser, med tanke på de stora belopp det rör sig om. Även förvaltningskostnaderna har i stort sett ingen budgetavvikelse, men inom dessa är det överskott på personalkostnaderna beroende på vakanshållning av tjänster, vidarefakturerade kostnader för sanering i Gonäs, Ludvika samt förvaltaruppdrag Dalarnas museum. Motsvarande intäkter för vidarefakturerings finns, så resultatpåverkan är noll under året.

Investering

Investering 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Årets investering	-426,6	-511,4	-16,6%	-635,0	208,4

Utfall fastighetsinvesteringar blev under beslutad rambudget, 426,5 mnkr, att jämföra med regionplanens rambudget på 635 mnkr. Det lägre utfallet jämfört med budget beror främst på att några projekt har stoppats samt att prognos för projekten IVA röntgen hus 09 Falu lasarett samt elektrifiering av kollektivtrafikens bussdepåer har justerats för år 2024. Att sänka investeringsnivån har varit ett av Regionfastigheters uppdrag i Hållbar Framtid, utifrån ansatsen att en sänkning av med 100 mnkr förenklat motsvarar en lägre driftkostnad på ca 4 mnkr/år. Nedan följer en sammanfattad beskrivning av under 2024 pågående och genomförda projekt:

Mellersta distriktet

- ☐ Tillbyggnad hus 09 för IVA och röntgen mm, produktion pågår
- ☐ Robusthöjande åtgärder på infrastrukturen i hus 19 pågår
- ☐ Akademiskt Tandvårdshus Falun. Projektet har under året styrts om från att planeras som extern inhyrning till inriktning mot egenägda lokaler.
- ☐ Nytt regionlager, Regionen har beslut att förvärva en fastighet för att uppföra ett nytt beredskapslager i egen regi. Förvärv genomförs under 2025
- ☐ Nybyggnad Kristinehallen, produktion pågår
- ☐ Elektrifiering av bussdepåerna i Falu och Borlänge, pågår

Kommentarer: Investeringsbudget 2024 enligt finansplan uppgick till 462 mnkr. Prognos för året var 343 mnkr och utfallet för distriktet uppgick till 313 mnkr. Avvikelsen beror dels på att planerade projekt ej startat så som exempelvis ombyggnad av KTC samt ombyggnad av Kärlkirurgen och dels på att förvärvskostnad för fastighet i Främby inte föll ut under året. Tillbyggnad hus 09 har ett något högre utfall för året än budgeterat medan Elektrifiering etapp 1 har haft ett lägre utfall än budgeterat.

Norra distriktet:

- ☐ Mora lasarett, elkraftprojekt för robustare elförsörjning. Byggskede, produktion pågår.
- ☐ Mora lasarett, avfallscentral, kyl o värmeförsörjning. Byggskede, produktion pågår.
- ☐ Mora lasarett, Solceller hus 33 och 34 färdigställt
- ☐ Mora lasarett, ny cykelparkering färdigställd

Kommentarer: Investeringsbudget 2024 enligt finansplanen var 100 mnkr. Utfallet är ca 65 mnkr. Några orsaker till den lägre investeringsnivån är att projekten ny avfallscentral Mora lasarett och armaturbyte av miljöfarliga ljuskällor samt mindre investeringsprojekt inte arbetats upp enligt planering. Vidare har planeringsarbete för Dialysens flytt, Logoped/Dietisternas flytt samt byte av ventilationsaggregat hus 04 vid Mora lasarett senarelagts.

Södra distriktet:

- ☐ Avesta lasarett, Dialys avdelning ombyggnad. Byggskede, produktion pågår
- ☐ Ludvika lasarett, Solceller och takbyte hus 2, färdigställt
- ☐ Avesta lasarett och Ludvika lasarett, Hissombyggnader, färdigställda

Kommentarer: Investeringsbudget 2024 enligt finansplanen var 73 mnkr. Utfallet är ca 42 mnkr. Några orsaker till den lägre investeringsnivån i distriktet är att projektet Dialys avdelning ombyggnad vid Avesta lasarett, utfall ca 7 mnkr mot planerade 15 mnkr, samt mindre investeringsprojekt inte arbetats upp enligt planering. Vidare har planeringsarbete för bland annat Solceller och takbyte hus 3 och Låsning kulvert samt förbindelsegång vid Avesta lasarett senarelagts samt att ställverksbyte vid Ludvika lasarett avslutats tidigare än beräknat, inget utfall under 2024 mot budgeterade 5 mnkr.

Hela länet:

- ☐ Utbyte av miljöfarliga ljuskällor pågår fortlöpande i hela länet
- ☐ Utbyggnad av laddinfrastruktur pågår fortlöpande i hela länet

Analys kostnadsutveckling

Kostnadsutveckling**	Ack utfall	Budget	Prognos delår (Juli)
Bruttokostnadsutveckling (%)	8,2	6,2	6,3
Nettokostnadsutveckling (%)	-8,5	-20,8	-13,1

** Kostnadsutveckling ack; jämför ackumulerat utfall i år jmf ack utfall fg år. Prognos jämför med utfall helår fg år. Budgeterad brutto- och kostnadsutveckling på helår.

Bruttokostnadsutvecklingen på 8,2 procent är 46 mnkr högre än 2023 mestadels beroende på att avskrivningarna har ökat med ca 26 mnkr. Sedan har kostnaderna för skötsel, mediakostnader och extern inhyrning ökat med 19 mnkr. Inom skötselområdet har flera kostnadsposter bidragit till kostnadsökningen på 9 mnkr, den största förändringen är på den inre fastighetsskötseln som ökat med ca 10 procent eller 3,7 mnkr, där kostnadsökningen på Mora lasarett med nya byggnaden för vårdcentral och habilitering ger helårseffekt 2024. Mediakostnaderna har ökat med 4 mnkr och där står Falu lasarett för 2,7 mnkr, där har nytt fjärrvärmeavtal gett helårseffekt, det tidigare tioårsavtalet på fjärrvärme har löpt ut. När det gäller externa inhyrda lokaler beror kostnadsökningen (5,9 mnkr) på 12 månaders förändringen av KPI per oktober 2023. Alla externa avtal har indexkoppling till KPI men med olika genomslag beroende på avtalskonstruktion den kan variera i avtalen, vanligtvis någonstans mellan 50-100 procent.

Nettokostnadsutvecklingen är istället negativ på -8,5 procent, i nettokostnaderna är internräntan som finns inom de finansiella kostnaderna exkluderade. Det förklarar huvudsakligen varför nettokostnadsutvecklingen är negativ trots andra tidigare redovisade bruttokostnadsökningar exempelvis på avskrivningar. Internräntan på byggnadsinvesteringar ökade från 1,25 - 2,5 procent mellan 2023 - 2024, motsvarande 45,5 mnkr, verksamhetsintäkterna har däremot ökat med 37,5 mnkr mellan åren.

En hållbar framtid för Region Dalarna

Totalt antal aktiviteter	Målvärde (tkr)	Agg. målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
7	1 000	0	400	-600

Sammanställning över samtliga aktiviteter för Regionfastigheter. Agg. målvärde anger summerat målvärde från underliggande aktiviteter (en nivå ned). Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Detaljstudie över vilka byggnader som är lämpliga att riva på Avesta sjukhus	Slutförd	2024-12-31	0	0	0
Investeringsvolym, 100 mnkr lägre än plan (25 års avskrivningstid)	Slutförd	2024-12-31	0	0	0
Lokalvakanser vid fastigheten Korpen	Avbruten	2024-12-31	0	0	0
Nivåstrukturering robusthet Klassificera sjukhusen utifrån nivå av robusthet	Slutförd	2024-12-31	0	0	0
Riva bassängbyggnaden, Tallbacken	Slutförd	2024-12-31	0	0	0
Årlig energieffektivisering enligt Energiplan 2018-2030	Pågår	2024-12-31	1 000	400	-600
Översyn lokalytor fastigheten Sunnansjö VC	Slutförd	2024-12-31	0	0	0

Utvalda aktiviteter för Regionfastigheter (samtliga aktiviteter återfinns i bilaga). För övergripande aktiviteter anger utfall summa av underliggande aktiviteter utfall. Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Regionfastigheters handlingsplan handlade huvudsakligen om strukturella åtgärder på längre sikt, såsom investeringsplanens omfattning, energieffektivisering samt strukturåtgärder i fastighetsbeståndet. Arbete med effektivt lokalnyttjande är ett viktigt och prioriterat arbete utifrån såväl ekonomi som miljö.

Justering av investeringsnivå är det förslag som över längre tid har störst effekt på förvaltningens resultat. En sänkning av investeringsnivån med 100 mnkr motsvarar förenklat en lägre driftkostnad på cirka 4 mnkr per år.

Utifrån ekonomiska analyser har antagits att cirka 500–600 mnkr i årlig investeringsvolym är en rimlig investeringsnivå utifrån rådande lokalbehov, personella resurser och regionens finansieringsmöjligheter, bl a med hänsyn till ränta. Investeringsplanering pågår i syfte att ”platta kurvan”. En alltför reducerad investeringsnivå riskerar dock att medföra ackumulerade behov framöver.

Energieffektivisering är ett långsiktigt pågående arbete, där målsättningen är att sänka energiförbrukningen motsvarande 0,6 mnkr per år. Ökade energipriser har medfört att mediabudgeten ändå ökar, men i mindre utsträckning än utan de planerade effektiviseringarna.

Personal

Årsarbetare och anställda	2024	2023	Förändring mot föregående år
Årsarbete	28,0	28,1	-0,2 %
Antal anställda	29	31	-6,5 %

Antal faktiska årsarbetare och anställda mäts periodens sista dag.

Arbetad tid	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Budget Arbetad tid timmar, anställda			
Arbetad tid timmar, anställda	49 626	52 556	-5,6 %
-varav timanställda	1 201	380	216,3 %
-varav mertid/övertid samtlig personal	141	167	-15,6 %
-varav arbete under jour och beredskap			

Sjukfrånvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Sjukfrånvaro i % av ordinarie arbetstid	1,3 %	3,3 %	-2,0 %
Korttidssjukfrånvaro (dag1-14) i % av ordinarie arbetstid	0,7 %	0,9 %	-0,2 %

Genomsnittlig sysselsättningsgrad %	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Kvinnor	100	100	0
Män	100	100	0
Totalt	100	100	0

Könsfördelning	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Kvinnor	12	14	2
Män	17	17	0

Åldersfördelning	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Under 40	7	7	0
40-59 år	17	18	-1
60 år och äldre	5	3	2

Pensionsavgångar	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Ålderspension	0	1	
Sjukersättning			
Totalt	0	1	

Frisknärvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Andel personer som har max fem sjukdagar under ett år, uttryckt i %	77,8%	70%	7,8%

Arbetsmiljön inom förvaltningen bedöms som god och med en positiv utveckling i slutet av året. Långtidssjukfrånvaron har sjunkit tillbaka till en för Regionfastigheter normal nivå efter några års förhöjd nivå. Korttidssjukfrånvaron är fortsatt låg.

Högre personalomsättning än normalt under hösten 2023 och våren 2024 har medfört nyanställningar samt några kvarstående rekryteringsbehov. Flera nya medarbetare har anställts till följd av personalavgångar och kvarstående rekryteringsbehov som ej tidigare kunnat tillsättas. Samtidigt som personalomsättningen varit utmanande har möjligheter skapats för andra medarbetare att byta roller och utvecklas. I slutet av året var i stort sett samtliga tillsättningar genomförda.

En förvaltningsledare, en projektledare och en elansvarig har börjat sina anställningar och en tidigare pensionär är timanställd som ersättare under en föräldraledighet. En brandingenjör, en projektledare och en lokalplanerare har avslutat sina tjänster under våren. Samtliga tjänster behöver återsättas, men för brandingenjör har ersättare ännu ej gått att hitta och övriga två tjänster har vakanshållits till följd av minskad investeringsvolym jämfört med planerad samt rådande anställningsstopp.

För en tjänst avseende BIM/ritnings- och informationshantering och som avslutades vid årsskiftet 23/24 har rekrytering pågått under året och en nyanställning påbörjas i januari 2025. Teknisk chef samt chef för förvaltningsstöd och administration har slutat, vilket lösts genom internrekrytering. För en av tjänsterna krävdes en nyrekrytering för personens grundtjänst, vilket lösts genom en nyanställd förvaltare som börjar sin tjänst i mars 2025.

Kompetensöverföring och arbete för samverkan och sammanhållning i den delvis nya grupperingen är högt prioriterade aktiviteter. En kompetensmatris är under framtagande och kompetenshöjande insatser har genomförts, bland annat inom byggarbetsmiljösamordning. Arbetet med att stärka samverkan och gemenskap fortsätter, bland annat via personalföreningen Grundbulten. Ledningsgruppen har under året arbetat för stärkt ledarskap och medarbetarskap med stöd av regionens material för värdegrundsarbete samt genom utveckling av verkställighetsbestämmelser och andra styrdokument.

Intern styrning och kontroll

Uppdrag, planer och mål följs upp genom benchmarking, enkäter, internkontroll, ledningens genomgång, rapporter och bokslut samt revisioner.

Regionfastigheter är certifierade enligt miljöledningssystemet ISO 14001 och en extern revision genomfördes i maj 2024. En avvikelse konstaterades avseende metod för internrevision.

Andra avvikelser i verksamheten som konstaterats under året:

Falu lasarett, elkraftprojekt: Oannonserade elavbrott vid provningar kvälls- och nattetid, med vissa störningar för verksamheter som följd. Ca 95 % av proverna var genomförda vid årsskiftet.

Mora lasarett, projekt avfall, kyla och värme: två avbrott i vattenförsörjningen pga avgrävda yttre vattenledningar.

Ludvika lasarett, brand i UPS/ställverksrum med rökutveckling i transportkulvertar i Hus 01 plan 2.

De särskilda internkontrollaktiviteter som Regionstyrelsen beslutat för 2024, är genomförda och avslutade enligt fastställd tidplan. Redovisade iakttagelser sammanfattas nedan:

Nr	Granskad process/kontrollmoment	Utfall helår
1	Antikorrupption	●
2	Informationssäkerhet	●
3	Robusthet	●

● Inga eller godtagbara avvikelser finns

▲ Avvikelser/brister observerade - åtgärd bör övervägas

■ Betydande avvikelser/brister observerade - åtgärd krävs

1. Antikorrupption

Riktlinjen mot korruption, mutbrott och jäv är ajourhållen och kommunicerad för alla medarbetare vid APT 2024-12-29. Dilemmakort har presenterats till alla medarbetare som diskussionsunderlag kring olika situationer där mutbrott och jäv kan uppstå.

2. Informationssäkerhet

Rutinen gällande informationssäkerhet har kommunicerats till alla medarbetare via mail och i dialog i funktionerna. Informationssäkerhetsansvarig följer upp att medarbetare gått anvisade utbildningar enligt utbildningsplanen.

3. Robusthet

Kontrollen visade att risk- och sårbarhetsanalys (RSA) uppdaterades i dec 2024.

Sammanfattning av ISK 2024

Internkontroll, uppföljning 2024 visar i allt väsentligt på god följsamhet till:

- ☐ att verksamheten är ändamålsenlig, lever upp till målen och är kostnadseffektiv, det vill säga har en god ekonomisk hushållning,
- ☐ att informationen om en verksamhet och den finansiella rapporteringen är tillförlitlig och tillräcklig,
- ☐ att verksamheten har en god efterlevnad av tillämpliga författningar samt uppsatta riktlinjer,
- ☐ att möjliga risker observeras, bedöms och förebyggs.

Internkontrollen ska ses som ett viktigt inslag i arbetet med "ständiga förbättringar".

Kristina Appelberg

Regionfastigheter

Regionfastigheter

2025-02-06

Bilagor Regionfastigheter

Bilaga 1 Måluppföljning

Målområde	Mål	Utfall helår
Till nytta för Dalarnas invånare	Lokaler med funktion, arbetsmiljö och komfort som stödjer, underlättar och bidrar till trygghet för den verksamhet som bedrivs (Dec 2024)	●
Till nytta för Dalarnas invånare	Säkerställa tillgång på lokaler som är till nytta för regionens verksamheter och därmed för Dalarnas medborgare. (Dec 2024)	▲
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Engagerat medarbetarskap som präglas av samarbete och laganda. (Dec 2024)	●
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Medarbetarna har god och hälsofrämjande arbetsmiljö. (Dec 2024)	●
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Möjligheter till individuell utveckling i yrkesrollen. (Dec 2024)	●
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Stödjande och coachande ledarskap (Dec 2024)	●
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Tydlighet i roller och ansvar (Dec 2024)	●
Hållbar utveckling	Bygga hållbar och robust infrastruktur av hög kvalitet (Dec 2024)	●
Hållbar utveckling	Fastigheters miljöpåverkan ska minimeras. (Dec 2024)	■
Hållbar utveckling	Främja cirkulär ekonomi och resurseffektivitet (Dec 2024)	▲
Hållbar utveckling	Hållbar upphandling (Dec 2024)	▲
Hållbar utveckling	Investeringar genomförs utifrån givna förutsättningar med effektivt utnyttjande av resurser. (Dec 2024)	▲
Hållbar utveckling	Kostnadseffektiv förvaltning med god hushållning av resurser (Dec 2024)	●
Hållbar utveckling	Verktyg och systemstöd för kvalitetssäkrad och effektiv förvaltning och verksamhetsutveckling. (Dec 2024)	▲

● mål uppfyllt ▲ mål delvis uppfyllt ■ mål ej uppfyllt

Lokaler med funktion, arbetsmiljö och komfort som stödjer, underlättar och bidrar till trygghet för den verksamhet som bedrivs (Dec 2024)

Regionfastigheters processbeskrivning har utvecklats och förtydligats, framför allt vad avser förvaltning/huvudprocessen. En riktlinje för underhållsplanering är framtagen och ett årshjul är under implementering.

Säkerställa tillgång på lokaler som är till nytta för regionens verksamheter och därmed för Dalarnas medborgarna. (Dec 2024)

Kundenkäten visade resultat under målvärdet, vilket bedöms bero på ökat underhållsbehov och ekonomiska utmaningar i verksamheterna. Lokalförsörjningsplan för Falu lasarett är under framtagande genom ett pilotprojekt som också syftar till att ge underlag/styrdokument för fortsatt arbete med lokalförsörjningsplaner. Arbetet genomförs i nära samverkan med Hälso- och sjukvården.

Engagerat medarbetarskap som präglas av samarbete och laganda. (Dec 2024)

Medarbetarenkät ej genomförd 2024, men bedömning utifrån medarbetarsamtal och avstämning vid arbetsmiljöromd är att målet är uppfyllt.

Medarbetarna har god och hälsofrämjande arbetsmiljö. (Dec 2024)

Medarbetarenkät har inte genomförts under 2024 utifrån centralt beslut. Men utifrån medarbetarsamtal och ledningsgruppens bedömning bedöms arbetsmiljön inom förvaltningen vara god och med en positiv utveckling främst i slutet av året. Långtidssjukfrånvaron har sjunkit tillbaka till en för Regionfastigheter normal nivå efter några års förhöjd nivå. Korttidssjukfrånvaron är fortsatt låg. En högre personalomsättning än normalt under hösten 2023 och våren 2024 har medfört nyanställningar samt några kvarstående rekryteringsbehov. Tjänstetillsättningar har genomförts utifrån bemanningsplan. Vid årsskiftet 2024/2025 finns ett kvarstående rekryteringsbehov och två vakanshållningar.

Möjligheter till individuell utveckling i yrkesrollen. (Dec 2024)

Medarbetarenkät har inte genomförts 2024. Individuella utvecklingsplan går igenom vid medarbetarsamtal. Utkast kompetensmatris framtaget, men det fortsatta arbetet har avstannat pga avsaknad av stöd i personalsystemet/Heroma.

Stödjande och coachande ledarskap (Dec 2024)

Medarbetarenkät har ej genomförts 2024. Utbildningsinsats kopplat till "Ledarskapets riktning" har genomförts i ledningsgruppen under våren vid separat träff på Fornby folkhögskola.

Tydlighet i roller och ansvar (Dec 2024)

Delegations- och verkställighetsbestämmelser har uppdaterats under året utifrån ändrade roller inom organisationen. Aktivitetslista har kontinuerligt uppdatera under året utifrån förändrade roller och nya medarbetare inom organisationen.

Bygga hållbar och robust infrastruktur av hög kvalitet (Dec 2024)

Robusthetsplaner finns för regionens fyra sjukhus och har beslutats utgöra inriktning för robusthetsarbetet. Ett projekt för utbyggnad av laddinfrastruktur för verksamhetsbilar pågår.

Fastigheters miljöpåverkan ska minimeras. (Dec 2024)

Regionfastigheters arbete fortsätter utifrån miljöledningssystemet och beslutade styrdokument; Energiplan 2028–2030, Miljöbyggnad etc. Utfall energianvändning blev högre än målvärde, 142,6 kWh/kvm att jämföra med mål 141,7 kWh/kvm. Ökat fokus krävs för fortsatta reduceringar. Jämfört med Övriga regioner så kom Region Dalarna på plats nr 5 av de regioner med lägst energiförbrukning, att jämföra med målet att vara bland de 3 bästa. Det bedöms bero på att flera regioner gjort stora framsteg i sitt energieffektiviseringsarbete och några har ett nyare fastighetsbestånd än Region Dalarna. Projekt som bedöms sänka energianvändning pågår och följs upp successivt, avser framför alls solcellsutbyggnad samt utbyte miljöfarliga lysrör.

Främja cirkulär ekonomi och resurseffektivitet (Dec 2024)

Arbete med framtagande av strategi för klimatsmart byggande pågår. En hållbarhetsmodul i PTS (Program för teknisk standard) är under implementering.

Hållbar upphandling (Dec 2024)

Upphandling fortlöper enligt tidigare rutiner, dvs Regionfastigheter genomför upphandling och upphandlingsenheten godkänner tilldelning etc. Nya rutiner för samverkan med upphandlingsenheten har inte utarbetats.

Investeringar genomförs utifrån givna förutsättningar med effektivt utnyttjande av resurser. (Dec 2024)

Utfall genomförda investeringar är lägre än målvärde 426,5 mnkr att jämföra med regionplanens 635 mnkr i ram för fastighetsinvesteringar, dvs 67 % av ramen (målvärde ≥ 85 %). Det beror till stor del på ett medvetet val att sänka investeringars driftkostnadskonsekvens. Utvecklingsarbeten för investeringsverksamheten har stått tillbaka under året. Dialog med marknadens aktörer pågår fortlöpande.

Kostnadseffektiv förvaltning med god hushållning av resurser (Dec 2024)

Planerat fastighetsunderhåll har fortlöpt och utfall har uppnått målvärde, 100%. Fastigheters resultat har fortsatt följts upp och en rivningsplan för den fastighet med mest alarmerande resultat, Avesta lasarett, har utarbetats.

Verktyg och systemstöd för kvalitetssäkrad och effektiv förvaltning och verksamhetsutveckling. (Dec 2024)

Organisation har tydliggjorts genom att en förvaltningsledare/digitaliseringsstrateg har tillsatts. Objektägare utsedd. Styrgrupp digitalisering utsedd. Uppdatering förvaltningsplan uppstartat. Ny mappstruktur är framtagen och implementerad. All fastighetsinformation är flyttad till de nya mapparna och alla medarbetare arbetar i den nya mappstrukturen. Det kvarstår däremot en hel del flytt av mappar och städning i gamla mappstruktur innan de gamla mapparna kan raderas. digital signering har testats inom organisationen med lyckat resultat via lånad licens från upphandlingens system Addo signeringstjänst. Nästa steg handlar om att avgöra vilket system som skall användas för den digitala signeringen då SKR presenterat en gemensam digital signering via Inera för bland annat anställningsavtal där signering via SITHS-kort möjliggör säkra signeringar utan privat bank-id.

Verksamhetsberättelse

2024

Revisorskollegiet

Verksamhet

Revisorernas uppdrag är att granska om regionens verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

I granskningsarbetet stöds revisorerna av sakkunniga, dels i form av en anställd revisionschef, dels av inhyrda konsulter, vilka utför huvuddelen av granskningsarbetet.

Granskningsarbetet följer en årligen fastställd revisionsplan och planeras med utgångspunkt från anvisad budget.

Ekonomi

Resultaträkning 2024 (mnkr)	Resultat	Förändring mot föregående år	Prognos	Budget	Resultat 2023
Intäkter	6,7	0,2%	6,7	6,7	6,7
-varav Regionbidrag	6,7	0,0%	6,7	6,7	6,7
Kostnader	-6,5	-3,6%	-6,7	-6,7	-6,7
-varav löner exkl soc avgifter	-2,3	-4,0%	-2,2	-2,2	-2,4
-varav Inhyrd Personalkostnad					
Över-/underskott	0,3		0,0	0,0	0,0

Analys ekonomi

Årets verksamhet har bedrivits inom fastställd budget.

Kjell Johansson

Revisionschef

Revisorskollegiet och Revisionskontoret

Verksamhetsberättelse

2024

Patientnämndsförvaltning Dalarna

Inledning

Patientnämndens verksamhet regleras utifrån lagen om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården (2017:372).

Patientnämnden har till uppgift att främja kontakten mellan patient/närstående och hälso och sjukvård som utförs i Dalarna:

- Inom regionens hälso- och sjukvård
- Inom kommunal hälso- och sjukvård inklusive den allmänna omvårdnaden enligt Socialtjänstlagen
- Av privata vårdgivare som har avtal med Region Dalarna
- Inom tandvård som utförs av Region Dalarna
- Av privata tandläkare som enligt avtal åtagit sig regelbunden och fullständig tandvård för personer till och med det år då de fyller 19 år

Patientnämnden Dalarna har avtal med samtliga 15 kommuner i Dalarna.

I patientnämndsförvaltningens uppdrag ingår att:

- Hjälpa patienter/närstående att föra fram sina synpunkter och klagomål till vårdgivare och se till att de blir besvarade.
- Tillhandahålla eller hjälpa patienter att få den information som behövs för att kunna ta till vara sina intressen i hälso- och sjukvården
- Informera om övriga myndigheter och instanser, till exempel IVO, Lof, Läkemedelsförsäkring och Privattandvårdssupplysning
- Medverka till att förbättra vård och tandvård genom att föra fram synpunkter och förbättringsförslag till vården
- Bidra till kvalitetsutveckling, hög patientsäkerhet och till att verksamheterna inom hälso- och sjukvården anpassas efter patienternas behov och förutsättningar genom att årligen analysera inkomna klagomål och synpunkter samt uppmärksamma regionen eller kommunen på riskområden och hinder för utveckling av vården
- Informera om verksamheten till medborgare, patient- och brukarorganisationer, vårdenheter och studerande
- Rekrytera och tillsätta stödpersoner till patienter som vårdas med tvång

Patientnämndens mål bidrar till kvalitetsutveckling och hög patientsäkerhet genom att analysera invånarnas synpunkter och uppmärksamma riskområden. Patientnämnden ska ha en god och hälsofrämjande arbetsmiljö och vi arbetar för en hållbar utveckling av verksamheten.

Patientnämndsförvaltningen har också ett uppdrag gällande det så kallade "Levande biblioteket", där patient/närständerepresentanter finns för att verksamheterna ska kunna involvera dem i sina utvecklings/förbättringsarbeten.

Förvaltningen har en rambudget och består av 5 tjänstepersoner, vilka är förvaltningschef och fyra handläggare.

Patientnämnden utgörs av sju ledamöter och sju ersättare utsedda av regionfullmäktige för mandatperioden 2023-2026.

Verksamhet och mål

Fokus under året har varit att arbeta utifrån förvaltningens handlingsplan för "En hållbar framtid för Region Dalarna", se avsnitt Åtgärder för ekonomi i balans.

Genom kontinuerliga analyser och återrapportering till Patientnämnd och andra berörda parter har patientnämndsförvaltningen bidragit med kvalitetsförbättring och högre patientsäkerhet. Bland annat har förvaltningen bidragit till Patientsäkerhetsberättelsen. Analys av patientnämndsärenden gällande Primärvård, på uppdrag av IVO med fokus på tillgänglighet, vårdansvar och organisation. Analyser av avslutade ärenden har rapporterats till Patientnämnden och även en analys om vårdflöde/processer. Dessutom har det under slutet av året gjorts en uppföljningsrapport för division Medicin, som kommer att presenteras för Patientnämnden samt berörd verksamhet och Hälso- och sjukvårdsnämnd under början av 2025. Tanken är att alla divisioner ska följas upp på liknande sätt under 2025.

Patientnämndsförvaltningen har fortsatt arbeta med integrationen av Synpunkter och klagomål i 1177 då det behövs vidareutveckla verktyget för både invånare och regionens medarbetare.

Förvaltningens mål inom regionplanens målområden	 Mål uppfyllt	 Mål delvis uppfyllt	 Mål ej uppfyllt
Till nytta för Dalarnas invånare	1		
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	1		
Hållbar utveckling	1		
Summa	3	0	0

Händelser av väsentlig betydelse

Verksamheten har under 2024 haft stort fokus på rekrytering och introduktion av nya medarbetare, då tre av fyra handläggare slutat sin anställning under våren och även en fjärde handläggare slutade sin anställning under hösten 2024. Förutom det så har även förvaltningschefen slutat och en ny rekryterats och med början första september.

Patientnämnden Dalarna har under september tillsammans med Region Gävleborg haft en digital stödpersonsträff med utbildningsinslag. Stödpersonerna är mycket värdefulla för de tvångsvårdade patienterna och bidrar genom sitt arbete till en viktig samhällsinsats.

Under hösten deltog alla tjänstepersoner på Patientnämnden vid den nationella tjänstepersonskonferensen för patientnämnderna i Sverige. Utifrån lagen om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården ska Patientnämndsförvaltningen enligt §2 informera allmänheten om sin verksamhet. Förvaltningen arbetar ständigt med att synliggöra och öka

kännedomen hos invånarna genom olika aktiviteter så som informera externt och internt i olika sammanhang och lokalt har vi deltagit på 60+ mässan tillsammans med ledamöter från nämnden i två dagar.

På uppdrag av IVO har patientnämndsförvaltningen genomfört en analys av patientnämndsärenden gällande Primärvård. Rapporten hade fokus på tillgänglighet, vårdansvar och organisation. Utifrån samtliga patientnämnders rapporter samt Ivos egna ärenden publicerades en övergripande rapport under juni månad. Nämnden bestämde också att en rapport om vårdflöde/processer skulle tas fram och den presenterades för Patientnämnden under 2024. Dessutom har det under slutet av året gjorts en uppföljningsrapport för division Medicin, som kommer att presenteras för Patientnämnden samt berörd verksamhet och Hälso- och sjukvårdsnämnd under början av 2025. Tanken är att alla divisioner ska följas upp på liknande sätt under 2025.

Förväntad utveckling

Förvaltningen ser inga nya unika faktorer som kan komma att påverka verksamheten närmaste åren. Den handlar om generella utmaningar i omvärlden som även påverkar denna förvaltning till exempel kompetensförsörjning. De faktorer som kan påverka planeringen kommande år är följande;

Ökad ohälsa i landet som bidrar till ökad efterfrågan av stödpersoner

Eventuell resursbrist inom vården kan ge påverkan på klagomålsprocessen, dess svarstider samt förbättringsaktiviteter i vården

Egen rekrytering till förvaltningen vid vakanser

Viktigt för Patientnämnden att stärka samverkan med Hälso- och sjukvården, Tandvården, såväl tjänstepersoner som politik, och Kommunerna som är våra största samarbetspartners. Samverkan är också särskilt viktig med patientsäkerhetsfunktioner, chefläkare och psykiatri utifrån stödpersonsverksamheten.

Dessutom säkerställa en ökning av medborgarnas kännedom om Patientnämnden och vårt uppdrag. Exempelvis ett mer proaktivt arbete för att nå nya målgrupper till exempel barn och unga. Att utveckla informationen och kommunikationen till medborgarna och vara synliga på sociala medier.

Använda invånarnas berättelser i vårdens utvecklingsarbeten tex. god och nära vård. Vidareutveckla och återaktivera " Levande biblioteket". En viktig förutsättning är att i olika forum lyfta fram och synliggöra de genomförda förbättringarna i vården utifrån inkomna synpunkter.

Samverka med psykiatri utifrån stödpersonsverksamheten samt kontinuerligt genomföra rekryteringskampanjer av stödpersoner.

Nyckeltal

	Ack utfall	Mål	Måluppfyllelse
Medborgare			
Antal Informationsaktiviteter	35	>50	
Andel TeleQ uppringda samtal innan eller inom angiven tid	99%	> 99%	
SMS – enkät efter avslutat TeleQ samtal Andel svar som instämmer helt eller delvis med påståendet "Handläggaren på Patientnämnden tillgodosåg mitt behov av information"	94,2%	98%	
Antal besökare på Patientnämndens sida, Synpunkter på vården, regionwebben	2061	>750	

Andel inkomna patientnämndsärenden via anmälan 1177	75,2%	>70%	●
Andelen skriftliga synpunkter och klagomål till vården som resulterar i förbättringsåtgärd	29,7%	>40%	■
Medarbetare och ledarskap			
Sjukfrånvaro i % av ordinarie arbetstid	0,8%	<3%	●
Korttidsfrånvaro i % av ordinarie arbetstid	0,8%	<3%	●
HME Index – Hållbart medarbetarengagemang (utgår)	-	>90	
Hållbar utveckling			
Budget i balans	+ 0,4 Mnkr	+ -0 Mnkr	●
Andel digitala tidrapporter för arvoderade stödpersoner inom regionen	87%	>90%	▲
● mål uppfyllt ▲ mål delvis uppfyllt ■ mål ej uppfyllt			

Då personalomsättningen varit stor under 2024, så har fokus för förvaltningen varit rekrytering och introduktion så antalet informationstillfällen där Patientnämnden varit ute och informerat om vår verksamhet internt och externt har minskat om man jämför med 2023. Under början av 2025 är ordinarie bemanning på plats och Patientnämnden siktar på fler informationstillfällen både externt och internt under 2025.

Telefontillgängligheten har prioriterats och varit god.

Sms enkäten som skickats ut i samband med avslutat telefonsamtal via TeleQ, där andel svar instämmer helt eller delvis med att "Handläggaren på Patientnämnden tillgodosåg mitt behov av information ligger något lägre än 2023. Svaren är också färre och kan så klart bero på den personalomsättning som beskrivits tidigare. Det är handläggarna som efter avslutat samtal skickar sms-enkäten.

Antal besökare på patientnämndens webbsida, synpunkter och klagomål har i princip en dubblering av sidvisningar skett under 2024 jämfört med 2023.

Under hösten 2023 breddinfördes en ny klagomålstjänst via 1177. Patienter/närstående kan skicka in synpunkter och klagomål via 1177 till berörd verksamhet eller till Patientnämnden. En integration har genomförts mellan 1177 och regionens avvikelssystem Synergi. Integrationen bidrar till en smidig och säker kommunikation med invånaren. Tjänsten möjliggör fler funktionaliteter för både invånare och användare inom verksamheten. Resultaten för 2024 visar att allt fler invånare väljer att skicka in sina synpunkter och klagomål den vägen. Andelen inkomna klagomål till patientnämnden via 1177 har ökat från 55,4% 2022 till 75,2% 2024.

Andel skriftliga synpunkter och klagomål till vården som resulterar i förbättringsåtgärd har minskat från 30,7% till 29,7% vid jämförelse med 2023. Målet på 40% har varit en utmaning att uppnå. De vanligaste förbättringsåtgärderna är förbättringsarbete, kompetensutveckling och förändrade rutiner/riktlinjer.

Sjukfrånvaron har varit låg och HME index kan inte tas fram för 2024, då vi inte genomfört någon Medarbetarenkät.

Budgeten är i balans med ett överskott på 385 tkr.

Andelen digitala tidrapporter för stödpersonerna är nästan i nivå med målvärdet, så arbete fortsätter att ge den informationen till de stödpersoner som inte rapporterar digitalt och nya stödpersoner.

Sammanfattningsvis har Patientnämnden 6 av 10 mål helt och hållet uppfyllts, 2 mål delvis uppfyllt och där ett mål avviker ytterst lite från målvärdet. Två mål uppfylls ej och det beror på

vakanssituationen samt upplärning och ett som Patientnämnden inte själva kan påverka resultatet för.

Ekonomi

Resultaträkning 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Intäkter	8,4	8,0	4,1%	8,4	0,0
-varav Regionbidrag	8,0	7,1	11,5%	8,0	0,0
Kostnader	-8,0	-7,4	7,8%	-8,4	0,4
-varav löner exkl soc avgifter	-5,0	-4,5	12,0%	-4,8	-0,2
-varav Inhyrd Personalkostnad					
Resultat	0,4	0,6	-39,2%	0,0	0,4

Resultatet för förvaltningen blev ett överskott på 385 tkr.

De största positiva avvikelserna ligger inom utbildning, resekostnader och kontot för övriga kostnader.

Investering

Investering 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Årets investering					

Förvaltningen har inga investeringar.

Analys kostnadsutveckling

Kostnadsutveckling**	Ack utfall	Budget	Prognos delår (Juli)
Bruttokostnadsutveckling (%)	7,8	13,0	11,9
Nettokostnadsutveckling (%)	16,4	22,3	21,1

** Kostnadsutveckling ack; jämför ackumulerat utfall i år jmf ack utfall fg år. Prognos jämför med utfall helår fg år. Budgeterad brutto- och kostnadsutveckling på helår.

Bruttokostnadsutveckling

Utfall ackumulerat

Hela personalgruppen på kansliet har bytts ut under 2024 och överlappningar har skett vid nyanställningar motsvarande ca 0,5 tjänst.

Antalet besök och insatser från stödpersonerna har ökat med ca 80 besök samtidigt som ersättningsnivån har höjts med 3,2% från 2023.

Budget

Inför 2024 räknades budgeten upp med index, lönekomponent och ramväxling på 500 tkr och fördelades ut till respektive kostnadsställe. Avvikelserna mellan ack utfall 2023 och budget 2024 är 964 tkr och är jämnt fördelat mellan de tre kostnadsställena.

Nettokostnadsutveckling

Under 2023 bokfördes en intäkt på 420 tkr för utomlänspatienter. Intäkten var ersättning för stödpersoner som tidigare inte ingått i utomlänssavgiften som Hälso- och sjukvården debiterar för utomlänspatienter som vårdas med tvång. Från 2024 ramväxlades 500 tkr från Hälso- och sjukvårdsförvaltningen och blev ett regionbidrag. I nettokostnadsutvecklingen räknas inte regionbidraget med.

En hållbar framtid för Region Dalarna

Totalt antal aktiviteter	Målvärde (tkr)	Agg. målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
2	530	0	530	0

Sammanställning över samtliga aktiviteter för Patientnämndsförvaltning Dalarna. Agg. målvärde anger summerat målvärde från underliggande aktiviteter (en nivå ned). Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Avtal för utomlänspatienter som vårdas med tvång	Slutförd	2024-12-31	500	500	0
Fortbildning stödpersoner	Slutförd	2024-12-31	30	30	0

Utvalda aktiviteter för Patientnämndsförvaltning Dalarna (samtliga aktiviteter återfinns i bilaga). För övergripande aktiviteter anger utfall summa av underliggande aktiviteters utfall. Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Avtal för utomlänspatienter som vårdas med tvång - avgiften för utomlänspatienter har höjts för att numera innehålla även kostnaden för stödperson. Avgiften tas in till Hälso- och sjukvårdsförvaltningen. En ramjustering har gjorts från Hälso- och sjukvårdsförvaltningen till Patientnämnden från 2024 på 500 tkr.

Fortbildning stödpersoner - inga utbildningsinsatser har gjorts under 2024 för stödpersoner.

Personal

Årsarbetare och anställda	2024	2023	Förändring mot föregående år
Årsarbete	4,7	5,0	-6,0 %
Antal anställda	5	5	0,0 %

Antal faktiska årsarbetare och anställda mäts periodens sista dag.

Arbetad tid	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Budget Arbetad tid timmar, anställda			
Arbetad tid timmar, anställda	8 996	8 276	8,7 %
-varav timanställda			
-varav mertid/övertid samtlig personal	1		
-varav arbete under jour och beredskap			

Sjukfrånvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Sjukfrånvaro i % av ordinarie arbetstid	0,8 %	1,1 %	-0,3 %
Korttidssjukfrånvaro (dag1-14) i % av ordinarie arbetstid	0,8 %	1,1 %	-0,3 %

Genomsnittlig sysselsättningsgrad %	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Kvinnor	94%	100%	-6%
Män	0%	0%	0%
Totalt	94%	100%	-6%

Könsfördelning	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Kvinnor	100%	100%	0%
Män	0%	0%	0%

Åldersfördelning	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Under 40	0	0	
40–59 år	4	3	33,3%
60 år och äldre	1	2	-50%

Pensionsavgångar	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Ålderspension	1	0	-1
Sjukersättning	0	0	0
Totalt	1	0	-1

Frisknärvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Andel personer som har max fem sjukdagar under ett år, uttryckt i %	100%	100%	0

Genomsnittlig sysselsättningsgrad %	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Kvinnor	94%	100%	-6%
Män	0%	0%	0%
Totalt	94%	100%	-6%

Analys personal

Fyra nya medarbetare har anställts under 2024 på grund av en pensionsavgång och tre medarbetare som slutat av andra orsaker. På grund av flera nyanställningar har mycket fokus lagts på introduktion, men framåt ser förvaltningen att man kan lägga mer fokus på ordinarie arbete och utveckling av arbetssätt och rutiner.

Förvaltningen har haft utmaningar med hög personalomsättning senaste åren och mycket fokus har lagts på att förbättra arbetsmiljö och utveckla arbetssätt för att medarbetarna ska känna att patientnämndsförvaltningen är en arbetsplats där man väljer att stanna.

Tidigare förvaltningschef har slutat och under en period ersattes denne av en tillförordnad förvaltningschef. Från och med 1/9 är nya ordinarie förvaltningschef på plats.

Vad det gäller sjukfrånvaron har förvaltningen en låg andel kortidssjukfrånvaro där man uppnår målvärdet om sjukfrånvaro <3%.

Förvaltningens medarbetare består endast av kvinnor, stor vikt av att öka könsfördelningen har värderats i samband med rekryteringsprocessen och behöver också göras i eventuella framtida rekryteringsprocesser.

Intern styrning och kontroll

Patientnämndens ansvar utgår till stor del från Region Dalarnas reglemente samt antagna delegeringsbestämmelser. Förvaltningen har haft sex kontrollmoment i planen för intern styrning och kontroll PN 2022/178. Samtliga är kontrollerade utan anmärkning under denna period.

Nr	Granskad process/kontrollmoment	Utfall helår
1	IT- och informationssäkerhet Följsamhet till GDPR. Följsamhet till lokal rutin för skyddad identitet	●
2	Oegentligheter Kontroll av ersättning till arvoderade ledamöter/stödpersoner	●
3	Oegentligheter (korruption, mutor och jäv) Följsamhet till antikorrupsionsriktlinjer	●
4	Arbetsmiljö Kontroll av arbetsmiljö	●
5	Kvalitet och patientsäkerhet Samverkan med Hälso- och sjukvårdsnämnden som ansvariga för utförandet av kvalitetsförbättringar i vården	●
6	Kompetensförsörjning Säkerställa kompetens hos nya stödpersoner	●

● Inga eller godtagbara avvikelser finns

▲ Avvikelse/brister observerade - åtgärd bör övervägas

■ Betydande avvikelser/brister observerade - åtgärd krävs

Patientnämndsförvaltningen har under 2024 arbetat aktivt för att bedriva ett systematiskt arbete med intern styrning och kontroll. Ansvar utgår till stor del från Region Dalarnas reglemente samt antagna delegeringsbestämmelser. Ledningens genomgång och riskanalys inför målarbete 2025 har under året genomförts tillsammans med nämnden.

Uppföljning 2024 visar på god följsamhet till;

- att verksamheten är ändamålsenlig, lever upp till målen och är kostnadseffektiv, det vill säga har en god ekonomisk hushållning
- att informationen om en verksamhet och den finansiella rapporteringen är tillförlitlig och tillräcklig
- att verksamheten har en god efterlevnad av tillämpliga författningar samt uppsatta riktlinjer
- att möjliga risker observeras, bedöms och förebyggs

Fördjupning

Verksamhetsstatistik

Antalet Patientnämndsärenden ökar årligen, så även inkommande telefonsamtal via TeleQ. Även antal stödpersonsbesök ökar.

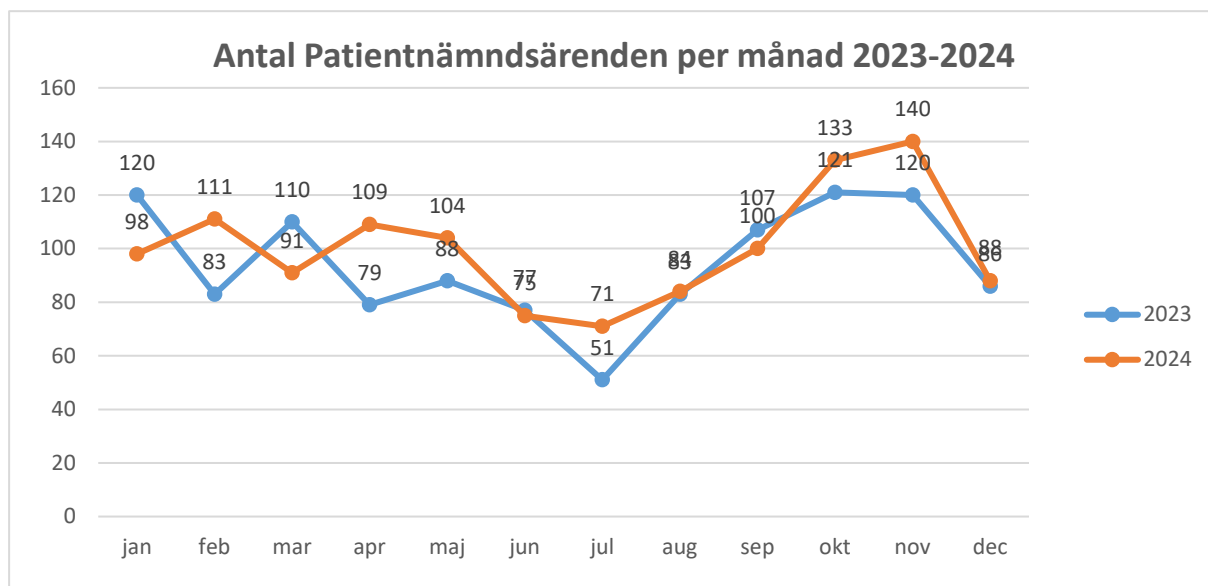
Verksamheten har haft en god telefontillgänglighet samt ärendehantering för medborgarna under hela året.

Antalet stödpersonsbesök hos patienten har markant ökat vilket känns mycket positivt då detta är tvångsvårdades patienters lagstadgade rättighet.

Antalet informationsärenden har ökat markant. Detta kan bero på att det inkommer fler synpunkter och klagomål per telefon eller brev, där fler invånare efterfrågar information, vill ha rådgivning eller ställa frågor, men att invånarna sedan inte inkommer med en anmälan med alla delar som behöver vara med för en formell Patientnämndsanmälan.

Verksamhetsstatistik	Utfall 2024	Utfall 2023	Förändring
Antal besök tillsammans med patient, digitalt, på kansliet eller i vården	15	20	-5
Antal telefonsamtal via TeleQ	2048	1926	122
Antal patientnämndsärenden	1204	1125	79
Antal informationsärenden	750	421	329
Antal förordnade stödpersonuppdrag	47	48	-1
Antal entledigade stödpersonuppdrag	54	39	15
Antal stödpersonbesök	1783	1710	73

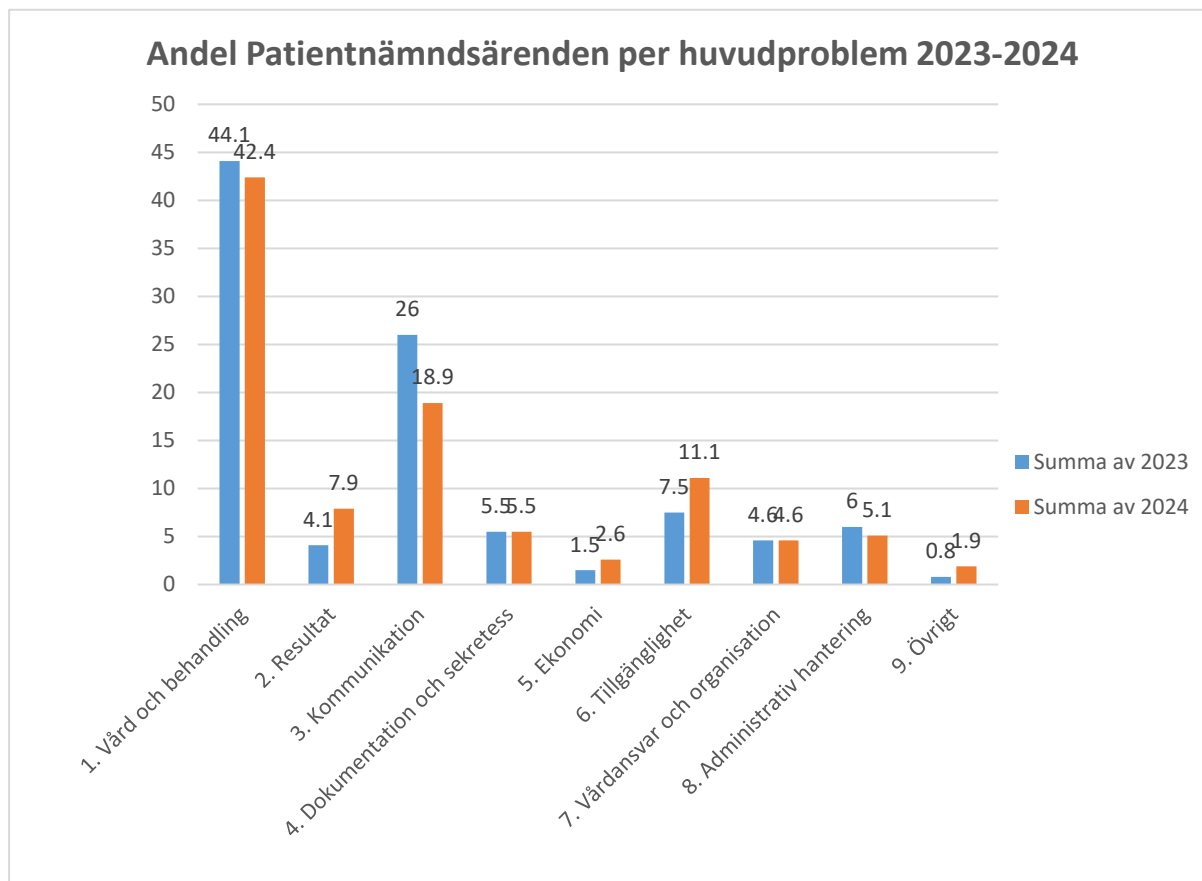
Antalet patientnämndsärenden har ökat vid jämförelse med förra året, se graf nedan. Förra året antog man att ökningen av antal ärenden jämfört med 2022 berodde på införandet av den nya klagomålstjänsten via 1177, men även i år ser trenden ut att öka, så slutsatsen är att fler invånare i Dalarna har synpunkter och klagomål på vården.

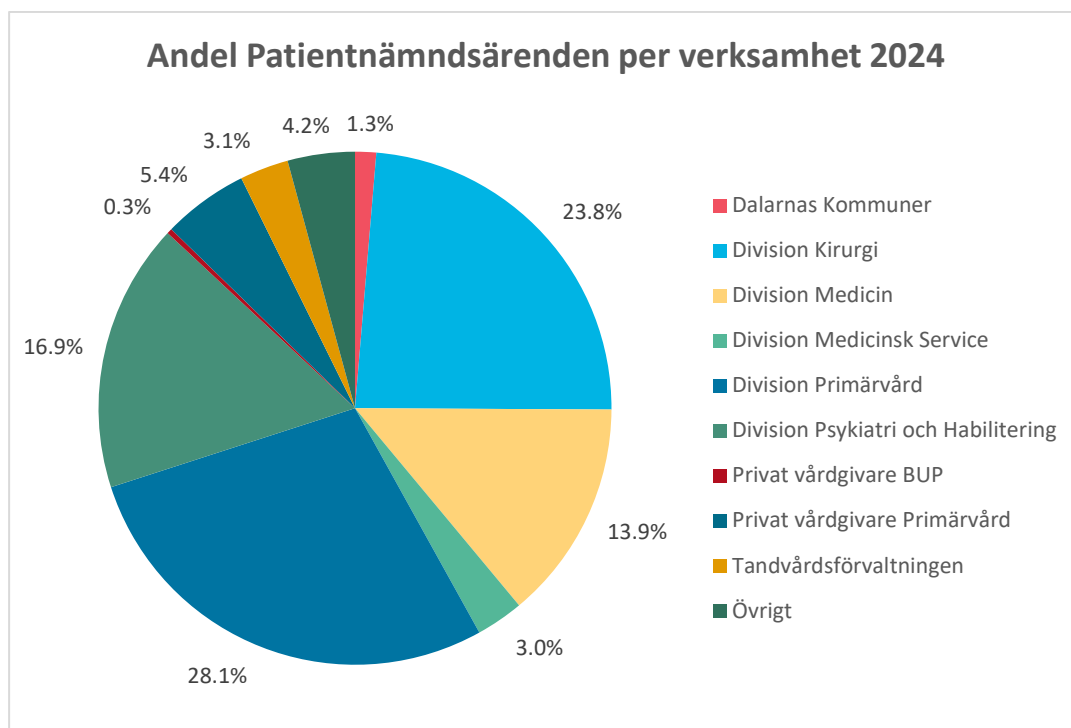
Vid patientnämndsärende som bedöms vara av allvarlig karaktär skickas en kopia för kännedom till den centrala patientsäkerhetsfunktionen eller vårdvalsenheten. Under 2024 har 76 patientnämndsärenden skickats till Patientsäkerhet eller vårdval för kännedom. Motsvarande siffra för 2023 var 69 och 2022 var det 55. Det är en tendens att dessa ärenden

ökar över åren, men kan också bero på handläggningen och bedömningen, då Patientnämnden haft stor omsättning på personal under 2024.

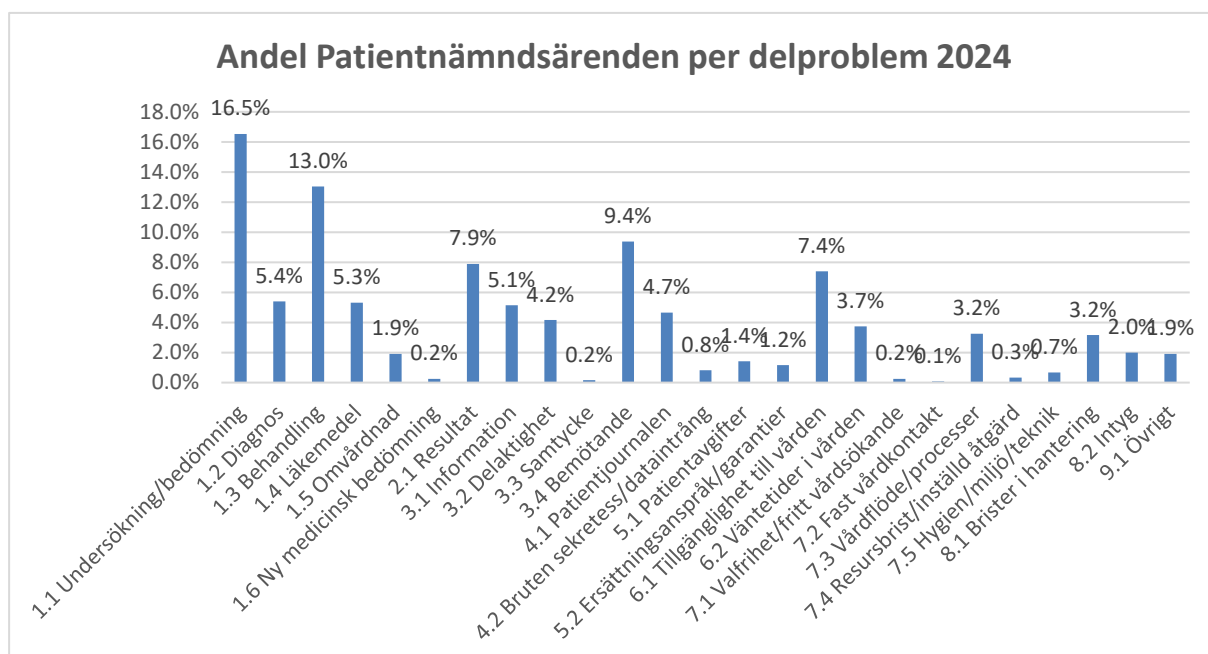
De mest förekommande huvudproblemen är "Vård och behandling" 42,4% och "Kommunikation" 18,9%. Andelen ärenden inom "Vård och behandling" och "Kommunikation" har minskat i jämförelse med 2023. Det finns också några huvudproblem som ökat något mot 2023 och det är "Tillgänglighet", "Resultat" och "Ekonomi", se graf nedan. Det är små avvikelser som kan ha att göra med att vi bytt tjänstepersoner under året och att det finns viss variation i hur man registrerat ärendet, men värt att följa över åren för att se om det är en trend.

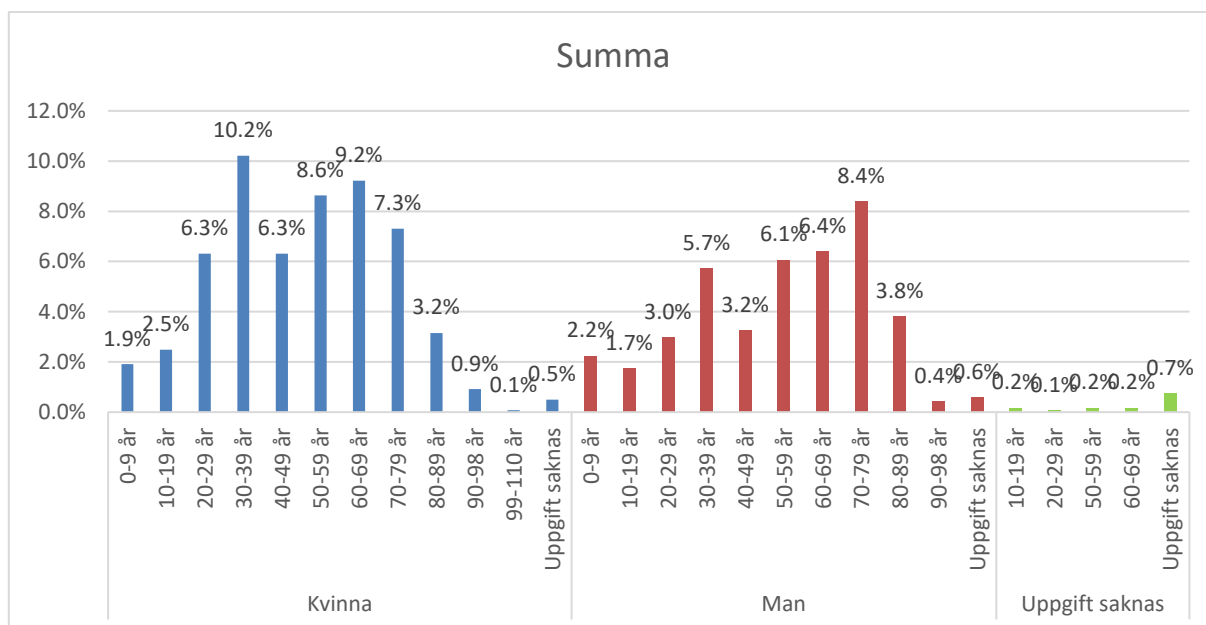
Störst andel av det totala antalet patientnämndsärenden står de stora divisionerna för; Division Primärvård 28,1% och lägger man till de privata vårdgivarna inom Primärvård som står för 5,4%, så blir totalen 33,5%. Kirurgi 23,8%. Psykiatri och habilitering 16,9 % och de privata vårdgivarna inom BUP som står för 0,3%. Medicin 13,9%. Få ärenden har registrerats för Division Medicinsk service 3%. Tandvårdsförvaltningen likaså 3,1% och Dalarnas kommuner 1,3%, se graf nedan.

Andel patientnämndsärenden per delproblem visar på störst andel inom "Undersökning/bedömning" 16,5%, "Behandling" 13,0% samt "Bemötande" 9,4%. Alla tre delproblem har minskat jämfört med 2023. "Resultat" och "Tillgänglighet till vården" har ökat i jämförelse med 2023, då de låg på 4,1% respektive 3,6%, se graf nedan.

Kvinnor står för störst andel ärenden 57,1% (61,5% 2023) och män för 41,6% (38,5% 2023). Kvinnor har en jämnare fördelning av ärenden per åldersgrupp men flest ärenden har registrerats inom 30-39 år. Detta skiljer sig från män där flest ärenden finns i åldersgruppen 70-79 år, se graf nedan. Ålder och kön saknas i 1,3% av ärendena.

Bilagor Patientnämnden Dalarna

Bilaga 1 Måuppföljning

Målområde	Mål	Utfall helår
Till nytta för Dalarnas invånare	Region Dalarna erbjuder kvalitativ och tillgänglig verksamhet i hela Dalarna. Patientnämnden bidrar till kvalitetsutveckling och hög patientsäkerhet genom att analysera invånarnas synpunkter och uppmärksamma riskområden (Dec 2024)	●
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Patientnämnden har en god och hälsofrämjande arbetsmiljö (Dec 2024)	●
Hållbar utveckling	Patientnämnden har en budget i balans, tar ansvar för klimatet samt har en god förmåga att bedriva verksamhet i krissituation (Dec 2024)	●

● mål uppfyllt
 ▲ mål delvis uppfyllt
 ■ mål ej uppfyllt

Region Dalarna erbjuder kvalitativ och tillgänglig verksamhet i hela Dalarna. Patientnämnden bidrar till kvalitetsutveckling och hög patientsäkerhet genom att analysera invånarnas synpunkter och uppmärksamma riskområden (Dec 2024)

Ökar kunskap om inträffade vårdskador och riskmedvetenhet. Förvaltningen har tagit fram flertalet analysrapporter under året, se ovan.

Patientnämnden har en god och hälsofrämjande arbetsmiljö (Dec 2024)

Låg sjukfrånvaro under året. Fokus har lagts på att förbättra arbetsmiljö och utveckla arbetssätt för att medarbetarna ska känna att patientnämndsförvaltningen är en arbetsplats där man väljer att stanna.

Patientnämnden har en budget i balans, tar ansvar för klimatet samt har en god förmåga att bedriva verksamhet i krissituation (Dec 2024)

Verksamheten har en budget i balans och tar ansvar för klimatet genom att öka den digitala förmågan.

Helena Strandberg

Patientnämndsförvaltning Dalarna

Patientnämnden Dalarna

2025-02-07

Verksamhetsberättelse

2024

Kultur och Bildning

Inledning

Ett begrepp som särskilt präglat året är samverkan, både internt inom organisationen och externt med kommuner, civilsamhället och andra regioner. Verksamheterna utvecklar och stödjer olika konstområden, i samverkan med arrangörer, professionella kulturskapare och andra aktörer. Aktiviteterna omfattar samordning och att främja verksamhetsutvecklande effekter av ökade samverkan. Vidare har samverkan med folkbildning och civilsamhälle ökat genom samarbete och satsningar tillsammans med Dalarnas bildningsförbund och Skådebanan. För att bredda deltagandet och nå nya grupper har flera nätverksmöten hållits, exempelvis FRID Kultur, kulturchefsnätverk, kultur för äldre i kommunerna.

Kompetensförsörjningen är en av regionens största utmaningar. Ändå har folkhögskolornas omfattning på utbildningsverksamhet minskat, särskilt inom allmän kurs. Både Mora och Malungs folkhögskolor har haft ett sjunkande söktalet över tid.

Flera verksamheter inom förvaltningen har under 2024 lagt mycket fokus på arbetsmiljön och det systematiska arbetsmiljöarbetet, vilket delvis kan ha bidragit till effekten vi ser på sjuktalen. Både den totala sjukfrånvaron och korttidssjukfrånvaron har minskat i jämförelse med tidigare år.

Mycket av det ekonomiska arbetet under 2024 har handlat om att se till att aktiviteterna i den framtagna handlingsplanen för projektet *En hållbar framtid för Region Dalarna* fortlöper och vidhåller de ekonomiska effekter som budgeterats. Kultur- och bildningsförvaltningens resultat för 2024 blev +3,1 mnkr.

Sammanfattningsvis har året präglats av utveckling, ökad samverkan och stärkta strukturer, men också utmaningar i form av elev-/deltagarrekrytering, lokalfrågor och behovet av fortsatt resursfördelning.

Verksamhet och mål

Kultur- och bildningsnämndens övergripande uppdrag är att bedriva en bred, tillgänglig och kvalitativ kultur- och bildningsverksamhet i hela Dalarna. Kultur- och bildningsförvaltningen arbetar utifrån Regionplanens mål, Kultur- och bildningsnämndens verksamhetsplan samt Dalarnas regionala Kultur- och bildningsplan 2023-2026. Verksamheten har huvudsakligen genomförts enligt plan och måluppfyllelsen bedöms som god. Samtliga mål bedöms vara uppfyllda enligt plan.

Förvaltningens mål inom regionplanens målområden	 Mål uppfyllt	 Mål delvis uppfyllt	 Mål ej uppfyllt
Till nytta för Dalarnas invånare	2		
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	1		

Förvaltningens mål inom regionplanens målområden	 Mål uppfyllt	 Mål delvis uppfyllt	 Mål ej uppfyllt
Hållbar utveckling	2		
Summa	5	0	0

Till nytta för Dalarnas invånare

Under 2024 har verksamheterna inom kultur- och bildningsförvaltningen fokuserat på att öka tillgängligheten, stärka samarbeten och utveckla sina områden.

Enheten för Bidrag och stipendier hanterar fonder och handlägger bidragen till verksamheter och civilsektorn vilket främjar invånarnas tillgång till kultur och bildning. I de fall bidragen är medfinansiering, genererar varje satsad krona från regionen ett tillskott till regional kultur och bildning vilket kommer invånarna till del.

För att nå målgruppen äldre har en inventering av kommunernas kulturinsatser för äldre på boenden genomförts, vilket resulterat i att en av strategierna fått särskilt ansvar för målgruppen äldre.

Det treåriga projektet Spelkultursamverkan i Mellansverige avslutades under hösten 2024. Kultur- och bildningsförvaltningen genomförde tillsammans med Region Gävleborg och Högskolan i Skövde en nationell nätverksträff kring spelkultur på Högskolan i Skövde. Nätverksträffen var välbesökt, och det kommer att fortsätta samverka nationellt. Syftet är att värna spelkultur som konstform och fritt kulturuttryck.

Region Dalarnas funktionshindersråd (FRID) där representanter för funktionshinderföreningar möter politiker, tjänstemän har olika utskott som, kollektivtrafik, digitalisering, bygg m.fl. Från och med 2024 finns även FRID kultur. Fyra träffar har ägt rum under året där representanter för funktionshinderområdena träffat länskultur och bildning och diskuterat önskemål och behov för att kultur och bildning ska vara tillgänglig för alla.

Det gångna året har inneburit stora förändringar för folkbildningens förutsättningar att verka i hela landet. Det sänkta statsbidraget för studieförbunden har resulterat i en krympt organisation hos många studieförbund nationellt och en förändrad geografisk indelning för de regionala avdelningarna. Två studieförbund har lagt ner sin verksamhet. Nedskärningen inom studieförbunden i kombination med centraliseringen kan innebära ett större avstånd mellan invånare och folkbildning och kan påverka hur verksamhet inom delaktighet, demokrati och kultur når landsbygden, även om studieförbunden arbetar mycket med att upprätthålla den lokala närvaron. Neddragningarnas positiva effekter är att studieförbund samarbetar mer med varandra.

I samverkan med folkbildning, kommuner och civilsamhälle har **Länsbiblioteket** anordnat aktiviteter för att främja högläsning i förskola respektive LSS och äldreomsorg med medverkan av frivilliga krafter. Detta har skett i samarbete med Dalarnas bildningsförbund och Skådebanan Dalarna. Samarbete med förvaltningens projekt Kultur för hälsa pågår. Detta har samspelat med det ökade samarbetet med sjukhusbiblioteket och kommunbiblioteken om biblioterapeutiska metoder och förhållningssätt, bland annat högläsningssättet Shared reading. Länsbibliotek Dalarna använder de statliga medlen inom Läslyftet till att stärka kompetensen hos kommunernas bibliotekspersonal genom att erbjuda studieresa och kompetensdagar.

Det andra projektåret av tre genomfördes i Språkslingan Bokstart, även det statsbidragsfinansierat. Fokus under året har varit att förankra och fördjupa samarbetet mellan förskola och bibliotek i kommunerna för att främja språkutveckling hos de yngsta barnen, 0-3 år. Verksamheten syftar ytterst till goda uppväxtvillkor för alla barn i Dalarna. På det konkreta planet har alla kommunbibliotek fått besök av projektmedarbetarna för att undersöka hur projektet på bästa sätt kan stödja utveckling beroende på respektive kommuns olika förutsättningar.

Ett av **Bild och forms** viktigaste uppdrag och mål är att se till att alla ska ha möjlighet att ta del av konst, form och design. Verksamheten landar ofta i beslutet som fattades av Kopparbergs landsting för snart 100 år sedan att "patienter må bli friska av konst". Därför köper Bild och form in konst som placeras ut i hela Dalarna, i alla kommuner så att alla som bor i Dalarna kan ta del av konst vid ett besök i Region Dalarnas lokaler. Vår ambition är att föra en god dialog med vårdens verksamheter så att konsten harmonieras med lokalerna, personalen och patienterna. Under året har flera utlysningar om konstuppdrag utannonserats, bl.a. inköp av motiv till takplattor. Takplattor är mycket uppskattat och efterfrågas ofta i verksamheterna, med placering över tandläkarstolar, vid provtagning osv. Under året har ca 400 konstverk köpts in av olika konstnärer, från gallerier, konstföreningar, kommunala konsthallar och direkt från konstnärer.

Kultur och bildningsnämndens instiftade Bild- och formstöd syftar till att utveckla bild- och formområdet i regionen och att stärka infrastrukturen för konst, form och design och ökar utbudet av konst för Dalarnas invånare. Exempel på projekt tilldelats stöd är: plattformen Brudar Runt Siljan som uppmärksammar yrkesverksamma kvinnor från Siljansbygden, kompetensutveckling för produktionsplatsen Orsa Grafik, publika samtal på temat skog, skogsbruk och textilkonst i samband med residens, konstsalong med 54 konstnärer i Arkivhuset i Smedjebacken.

I Dalarna finns ett antal konstnärliga verkstäder som tex Grafikverkstaden och Emaljverkstaden i Falun, Glasverkstaden i Borlänge, Grafikverkstaden i Orsa. Ett arbete pågår för att lyfta fram betydelsen av verkstäderna, och i samband med det har en informativ skrift producerats, som distribuerats till bl.a. politiker.

Scenkonst Dalarna verkar för att utveckla scenkonsten i länet. Genom samverkan med arrangörsföreningar och ideella aktörer som är lokala, regionala, nationella samt internationella ges förutsättningar för de boende i Dalarna att ta del av ett scenkonstutbud. I samarbete med Dalateatern sker arrangörsutbildningar med deltagare från Avesta, Hedemora, Leksand, Ludvika, Fredriksberg, Malung-Sälen, Vansbro och Älvdalen.

Cirkus saknar strukturer i Dalarna. Under året har ett arbete påbörjats för att undersöka möjligheterna. Bl.a. har en arrangörsutbildning genomförts kring den samtida cirkusen. I samarbete med arrangörer i Ludvika/ Grängesberg, Falun och Älvdalen pågår dansresidens projektet "Space & Place" som under året haft ett residens med två koreografer i Älvdalen samt ett residens under hösten i Falun med en koreograf och en bildkonstnär. Båda residens avslutades med publika arrangemang i det offentliga rummet.

Ambitionen med **Mentalvårdsmuseet** är att reflektera över måendet i dag, särskilt barn och ungas mående. Skildringen av 1900- talets psykiatrihistoria utgör fortfarande grund i verksamheten. En betydande del i arbetet med Måendets museum är att förvalta samlingarna på ett för verksamheten ändamålsenligt sätt. Arbetet med att packa upp och organisera föremål och dokument pågår. Museet har för avsikt att prova nya arbetssätt i samverkan med Regionens samordnare för psykisk hälsa och med Dalarnas kommuner.

Musikkonservatoriet har för tredje året i rad fått bidrag från Kulturrådet att fortsätta driva den lyckade satsningen Blåsspets Falun. Utvärderingen bland deltagarna som kommer från

hela Sverige är mycket positiv. Antal sökanden till gymnasiet är dock fortsatt en utmaning och en arbetsgrupp har tillsatts för att komma med förslag på ytterligare rekryteringsaktiviteter.

På **Fornby folkhögskola** är kursen som sker i samverkan med Borlänge kommun och Jakopsgårdarnas vårdcentral, finansierad av samverkansorganet Finsam uppskattad hos både deltagare och samverkanspartners. Projektmedel från Europeiska socialfonden har beviljats för att fortsätta driva detta projekt i ytterligare tre år.

Ett gott medarbetarskap och ledarskap

Medarbetarna är den viktigaste resursen som Region Dalarna har och det är därför viktigt att det systematiska arbetet följs. Arbetet med värdegrund och arbetsmiljö är pågående och kommer att fortsätta kommande år. Mätetal är personalomsättning, sjuktal samt resultat i medarbetarenkäten.

Under våren har verksamheter från Falugatan flyttat till Myntgatan. Flytten har tagit mycket tid av det ordinarie arbetet och det har varit energikrävande men det upplevs positivt att få en ökad kollegial samverkan samt en möjlighet till utveckling.

Processen med samverkansledning och ökat samarbete mellan förvaltningar, särskilt Kultur och bildning och Regional utveckling ger synergieffekter inom arbetet med Kulturella och kreativa näringar och bidragsgivning.

I flera verksamheter har man på grund av anställningsstoppet haft vakanser. För att hantera detta har stor vikt lagts vid prioriteringar inför 2025 i arbetet med verksamhetsplaneringen. Även översyn av administrativa rutiner har initierats. Exempelvis, utlysningar med många sökande sker numera via e-tjänst, vilket förenklar handläggningen. Även tillgång till ett digitalt arbetsrum där digital signering av dokument kan ske underlättar hanteringen av stiftelser och fonder.

På Musikkonservatoriet har man under läsåret 23-24 genomfört ett pedagogiskt utvecklingsarbete med kollegiala lärgrupper. Vid utvärderingen var deltagarna mycket positiva till diskussioner och arbetssätt.

Samtliga av förvaltningens verksamhetschefer/rektorer har genomgått eller genomgår Region Dalarnas chef- och ledarskapsprogram. Förvaltningschef avslutade i januari programmet för högre chefer i regionen.

Hållbar utveckling

Kultur och bildning spelar en central roll i social hållbarhet genom att främja inkludering, delaktighet och förståelse mellan människor. Genom konst, litteratur och utbildning skapas mötesplatser där olika perspektiv kan mötas, vilket stärker sammanhållning och demokratiska värderingar.

Föreningslivet når de flesta invånare i Dalarna. Enligt forskning lever föreningsaktiva längre och har högre livskvalitet. Den minskar ofrivillig ensamhet, missbruk och utslagning och ökar social gemenskap och demokrati. Kriterierna för bidragsgivning, både de Kultur och Bildning fördelar och de som förvaltningen ansöker om innehåller skrivningar om hållbarhet i dess tre dimensioner, så all bidragsgivning har bäring på detta. De pågående projekten Kultur för hälsa, Data- och I-phoneutbildning för synskadade och Makt och påverkan för äldre- genom unga bidrar alla till social hållbarhet.

Även genom projektet Kultur för hälsa sprids kunskap om social hållbarhet. Må Bra med Kultur och natur – inom projektet Kultur för hälsa har det under 2024 planerats en pilot i samverkan med Älvdalens vårdcentral där patienter med stress, oro och långvarig smärta ges möjlighet att prova på kulturaktiviteter i syfte att hantera problemen.

Förvaltningen bidrar också till ekonomisk hållbarhet, exempelvis genom arbete för Kulturella och kreativa näringar (KKN) där del 3 av Forma Framtiden- Region Dalarnas regionala strategi för KKN, tagits fram och antagits av Kultur- och bildningsförvaltningen och Regional utvecklingsnämnd.

Sätergläntan, Institutet för slöjd och hantverk har beviljats medel till förstudie om alternativa finansieringsvägar, vilket är ett led i att stärka kulturens ekonomiska hållbarhet.

Även Länsbiblioteket bidrar till hållbar utveckling. Utgångspunkten är att läsfrämjande är hälsofrämjande och att högläsning skapar gemenskap. Året har kännetecknats av samarbeten med många andra aktörer, bland annat kommuner, studieförbund och sjukhusbiblioteket.

Genom folkhögskolornas eget arbete och tillsammans med deras samarbetspartners bidrar vi till att sprida en positiv bild av Dalarna och det bidrar till att öka attraktionskraften i regionen. Kursen Textilt entreprenörskap på Fornby folkhögskola är en tvåårig utbildning som rustar kursdeltagarna med kunskaper att utveckla egen företagsverksamhet samtidigt som de utvecklar sina förmågor inom textil arbete. I utvärderingar vittnar det stora flertalet deltagare om en mycket bra kurs som har hjälpt dem att starta eller få fart på eget företagande. Fornbys konstkurs är inte inriktad på egenföretagande, men kan ändå sägas bidra till målet om kreativa näringar i Dalarna genom att rusta konstutövare med nya förmågor och föra konstnärlig verksamhet framåt. Särskilt engagemang i miljöarbete finns också på Fornby med önskan om att bidra med kompetens och driv i Region Dalarnas övergripande miljöarbete.

Region Dalarnas Kultur- och bildningsförvaltning bjöd tillsammans med Dalarnas museum och Länsstyrelsen i Dalarna in till Kulturmiljöforum. Tema för dagen var Kulturmiljöprogram som kunskapskälla och verktyg. Runt 60 personer från kommuner, regioner och myndigheter deltog under dagen. 14 av Dalarnas 15 kommuner var representerade. Kulturmiljöforum återkommer 2025 med temat energieffektivisering.

Nyckeltal och verksamhetsstatistik

Nyckeltal	Ack utfall	Mål	Måluppfyllelse
Antal aktiviteter Bild och Form - Konsulent (st)	111 (St)	107 (St)	●
Antal arrangemang totalt Länsbiblioteket (st)	284 (St)	254 (St)	●
Besök på Mentalvårdsmuseet (st)	3352 (St)	3020 (St)	●
Deltagarveckor Fornby (st)	7001 (St)	6550 (St)	●
Deltagarveckor Malung (st)	3987 (St)	4159 (St)	■
Deltagarveckor Mora (st)	6463 (St)	6903 (St)	■
Elever HMU (st)	29 (St)	25 (St)	●
Elever gymnasiet MUK (st)	40 (St)	47 (St)	■

● mål uppfyllt ▲ mål delvis uppfyllt ■ mål ej uppfyllt

Länsbibliotek Dalarnas statistik med antalet kontakter med målgruppen ligger på en hög nivå då Länsbiblioteket prioriterar dialog. Kommunernas engagemang syns i det höga antal deltagare som de bidrar med. I och med det ökade antalet digitala arrangemang når länsbiblioteket fler deltagare, ibland även utanför Dalarna.

Bild- och form samt Scenkonst Dalarna redovisar antalet samverkansprojekt i länets kommuner.

Under 2024 genomförde Mentalvårdsmuseet både guidade visningar i grupp (totalt 1315 deltagare) och kreativa workshops/verkstäder.

Malungs folkhögskola uppnådde inte produktion av deltagarveckor för 2024. Utmaning för verksamheten är främst söktryck och platsfyllnad på Allmän kurs. Denna utmaning har sin grund i det närgeografiska demografiska läget, låg lokal arbetslöshet, samt konkurrens från andra skolformer. Även Mora folkhögskola har haft ett sjunkande söktalet över tid några år. Det är främst allmän kurs som skolan haft svårt att rekrytera till och en analys av orsakerna visar främst på ett minskat underlag i det geografiska upptagningsområdet. Bedömningen är att även interna faktorer förklarar en del och pågående organisationsförändring syftar till att vi ska bli bättre på att stötta deltagarna att nå sina mål. Fornby folkhögskola ligger väl i linje med omfattningen på utbildningsverksamhet.

Musikkonservatoriet hade få sökande till läsåret 2024/2025, endast 0,85 per plats. Totalt startade 10 elever i åk 1 till hösten. I december 2024 var det totalt 40 elever på gymnasiet. Det är nedslående att antalet fortsätter att vara lågt och endast 2/3 av platserna är fyllda (totalt 60 platser) även om det totala antalet sällan varit över 50 de senaste åren. HMU hade 1,6 sökande per plats, vilket är något lägre än förra året. Dock är det en förhållandevis större andel som fortsätter till år 2 än många andra år, och vi har också fler elever som börjar än tidigare. Musikkonservatoriets högre utbildning startade läsåret med fler studerande än på flera år. På gymnasiet är 55% av elever från Dalarna, medan på HMU är andelen 7%.

Ekonomi

Resultaträkning 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Intäkter	312,3	305,2	2,3%	314,7	-2,4
-varav Regionbidrag	189,0	181,2	4,3%	189,0	0,0
Kostnader	-309,3	-303,8	1,8%	-314,7	5,5
-varav löner exkl soc avgifter	-68,4	-67,8	0,9%	-70,6	2,2
-varav Inhyrd Personalkostnad					
Resultat	3,1	1,4	112,1%	0,0	3,1

Sammanfattning

Till delårsrapporten redovisade Kultur- och bildningsförvaltningen en prognos på +1,8 mnkr som främst härrörde ett underskott från Musikkonservatoriet i kombination med folkhögskolornas och Länsbibliotekets överskott. Till den senaste månadsrapporteringens prognos per september hade inga större förändringar gjorts i jämförelse med delårsprognosen och prognosen uppgick då till +1,7 mnkr.

Det slutgiltiga resultatet för Kultur- och bildningsförvaltningen år 2024 blev +3,1 mnkr. Avvikelsen jämfört med septemberprognosen förklaras delvis av att kostnaderna för mobilitetsstödet blev 0,5 mnkr lägre än budgeterat. Detta betyder att andelen elever från Dalarna som studerar på folkhögskola i annan region har minskat, medan andelen elever från andra regioner som studerar på någon av våra regiondrivna folkhögskolor i Dalarna är relativt oförändrat jämfört med 2023.

Överskottet från Bild- och Form, Länsbiblioteket och Kansli och stab blev högre än vad som prognostiserades i september. Detta förklaras huvudsakligen av lägre personalkostnader än beräknat på grund av vakanshållning av tjänster, intern förflyttning inom förvaltningen samt sjukfrånvaro.

Mycket av det ekonomiska arbetet under 2024 har handlat om att se till att aktiviteterna i den framtagna handlingsplanen för projektet *En hållbar framtid för Region Dalarna* fortlöper och vidhåller de ekonomiska effekter som budgeterats. Förvaltningen har under året genomfört aktiviteter motsvarande hela besparingssumman på 8,3 mnkr.

Område	Resultat 2024 (mnkr)
Folkhögskolor	1,4
Gymnasieskolor	-1,1
Kansli och nämnd	0,3
Folkrörelsebidrag	1,0
Mobilitetsstöd	0,7
Kulturbasenheter	2,0
Stiftelser och bidrag	-1,4
Totalt	3,1

Folkhögskolor

- Alla tre folkhögskolor har under 2024 haft lägre personal- och undervisningskostnader än budgeterat. Detta förklaras huvudsakligen av vakanshållning av tjänster, delvis på grund av lägre utförda deltagarveckor än budgeterat. **(+1,7 mnkr)**
- Intäkterna från folkhögskolornas konferens-, internat och restaurangverksamhet har blivit högre än budgeterat under 2024. Fornby folkhögskolas ökade konferensintäkter förklaras huvudsakligen av intern exponering på Region Dalarna som ledde till att konferensbokningarna ökade markant under hösten. Mora folkhögskolas ökade intäkter beror på högre beläggning under Vasaloppet samt flertalet stora restaurangbokningar från Försvarmakten. På Malungs folkhögskola blev internat- och restaurangintäkterna högre än budgeterat på grund av hög belägningsgrad. **(+0,9 mnkr)**
- Malungs folkhögskola och Mora folkhögskola utförde under 2024 lägre antal deltagarveckor än vad som tilldelats av Folkbildningsrådet vilket innebar minskat statsbidrag **(-1,6 mnkr)**

Gymnasieskolor

- Intäkterna för Musikkonservatoriets HMU utbildning bedöms inte täcka utbildningens kostnader **(-0,8 mnkr)**
- Färre elever på gymnasiet under höstterminen än vad som budgeterats. Det budgeterades med totalt 50 elever, medan utfallet blev totalt 40 elever. **(-1,0 mnkr)**
- Musikkonservatoriets undervisningskostnader för höstterminen blev lägre än vad som budgeterats med anledning av det minskade elevantalet **(+0,4 mnkr)**

Kansli och nämnd

- Lägre personalkostnader än budgeterat på grund av vakanshållning av tjänster **(+0,4 mnkr)**

Folkrörelsebidrag

- Det beviljade stödet till politiska ungdomsförbund blev lägre än budgeterat på grund av färre ansökningar **(+0,2 mnkr)**
- Det beviljade lönebidraget till handikapporganisationer blev lägre än budgeterat på grund av färre ansökningar **(+0,2 mnkr)**

Mobilitetsstöd

- Kostnaderna för mobilitetsstödet bedöms bli 0,5 mnkr lägre än budgeterat vilket betyder att andelen elever från Dalarna som studerar på folkhögskola i annan region har minskat, medan andelen elever från andra regioner som studerar på någon av våra regiondrivna folkhögskolor i Dalarna är relativt oförändrat jämfört med 2023. **(+0,5 mnkr)**

Kulturbasenheter

- Lägre personalkostnader än budgeterat för Länsbiblioteket på grund av vakanshållning och sjukfrånvaro. **(+0,8 mnkr)**
- Lägre kostnader för studiebesök, konsulttjänster samt anordning av konferenser/seminarier på grund av vakansläget och sjukfrånvaro. **(+0,8 mnkr)**
- Lägre personalkostnader än budgeterat för Bild och form på grund av intern förflyttning av personal inom förvaltningen. **(+0,2 mnkr)**

Stiftelser och bidrag

- Förstärkning av verksamhetsbidraget till Dalarnas Museum och Musik i Dalarna utifrån rådande verksamhetsbehov **(-1,2 mnkr)**

Investering

Investering 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Årets investering	-5,5	-6,1	-9,9%	-7,0	1,5

Utfallet för Kultur- och bildningsförvaltningens investeringar uppgick till 5,5 mnkr varav 5 mnkr avser konstnärlig utsmyckning. Årets investeringar blev 1,5 mnkr lägre än budgeterat vilket förklaras av allmän återhållsamhet med hänsyn till det ekonomiskt utmanande läget.

Analys kostnadsutveckling

Kostnadsutveckling**	Ack utfall	Budget	Prognos delår (Juli)
Bruttokostnadsutveckling (%)	1,8	3,6	2,1
Nettokostnadsutveckling (%)	3,4	5,1	4,2

** Kostnadsutveckling ack; jämför ackumulerat utfall i år jmf ack utfall fg år. Prognos jämför med utfall helår fg år. Budgeterad brutto- och kostnadsutveckling på helår.

Bruttokostnadsutveckling

Bruttokostnadsutvecklingen budgeterades till 3,6 % vilket huvudsakligen förklaras av ökade lönekostnader (4,8 %), ökade kostnader för tjänster, material och varor (2,0%) samt ökade övriga verksamhetskostnader (2,6%).

Utfallet blev 1,8 % vilket huvudsakligen förklaras av att personalkostnaderna endast ökade med 1,1% jämfört med 2023. De minskade personalkostnaderna beror till stor del av vakanshållning av tjänster hos flertalet av förvaltningens verksamheter. Se mer detaljerad analys i ekonomiavsnittet ovan.

Kostnaderna för tjänster, material och varor ökade med 2,4 % och de övriga verksamhetskostnaderna ökade med 1,2 %.

Nettokostnadsutveckling:

Nettokostnadsutvecklingen budgeterades till 5,1 % vilket huvudsakligen förklaras av ovanstående bruttokostnadsutveckling i kombination med att verksamhetsintäkterna endast bedömdes öka med 1,4 %. En förklaring till det är att den centrala kompensationen från Finansförvaltningen för löneökning bokföringsmässigt hanterats på olika sätt 2023 och 2024.

Utfallet blev 3,4 % vilket förklaras av ovanstående bruttokostnadsutveckling i kombination med att verksamhetsintäkterna minskade med 0,6 % i jämförelse med 2023. Den huvudsakliga förklaringen till intäktsminskningen avser den centrala lönekomensation som nämns i stycket ovan. 2023 bokfördes lönekomensationen som övrigt bidrag som inkluderas i nettokostnadsutvecklingen, medan den 2024 bokfördes som regionbidrag vilket exkluderas i nettokostnadsutvecklingen.

En hållbar framtid för Region Dalarna

Totalt antal aktiviteter	Målvärde (tkr)	Agg. målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
17	9 530	8 160	8 380	-1 150

Sammanställning över samtliga aktiviteter för Kultur och Bildning. Agg. målvärde anger summerat målvärde från underliggande aktiviteter (en nivå ned). Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Ansluta till KUB-nätverk	Avbruten	2024-12-31	90		-90
Besparing utvecklingsmedel	Slutförd	2024-12-31	200	200	0
Förändring av kursutbud	Slutförd	2024-12-31	200	200	0
Höj elevavgift HMU	Slutförd	2024-12-31	300	300	0
Minska fastighetskostnader Skattungbyn	Avbruten	2024-12-31	280		-280
Minska regionbidrag till externa verksamheter inom samverkansmodellen med 1 %	Slutförd	2024-12-31	900	900	0
Minska verksamhetsmedel	Slutförd	2024-12-31	200	200	0
Modernisera förvaltningens personaldag	Slutförd	2024-12-31	100	100	0
Pausa Kulturpris och stipendier	Slutförd	2024-12-31	300	300	0
Pausa projektstöd	Slutförd	2024-12-31	1 500	1 500	0
Personaleffektivisering	Pågår	2024-12-31	3 010	3 290	280
Samverkan med Sätters kommun	Slutförd	2024-12-31	150	0	-150
Se över abonnemang och prenumerationer	Slutförd	2024-12-31	50	50	0
Utred serviceverksamheten vid regionens folkhögskolor	Avbruten	2024-12-31	1 000		-1 000
Verksamhetsbesparing	Slutförd	2024-12-31	150	150	0
Öka externa intäkter	Slutförd	2024-12-31	900	990	90
Öka intäkter för konferenser med 20-25%	Slutförd	2024-12-31	200	200	0

Utvalda aktiviteter för Kultur och Bildning (samtliga aktiviteter återfinns i bilaga). För övergripande aktiviteter anger utfall summa av underliggande aktiviteter utfall. Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Kultur- och utbildningsförvaltningens beslutade aktiviteter för 2024 motsvarade ca 8,3 mnkr vilket inrymdes i lagd budget för 2024. Förvaltningen har under året genomfört aktiviteter motsvarande hela summan 8,3 mnkr.

Av förvaltningens totalt 17 aktiviteter för 2024 har 13 stycken slutförts, 3 stycken avbrutits och en flyttats med till 2025 och har status pågående. De tre stycken aktiviteter som avbrutits är:

- **Utred serviceverksamheten vid regionens folkhögskolor (1000 tkr);** en aktivitet som under 2024 flyttats över från Regionenservice till Kultur- och utbildningsförvaltningen. Aktiviteten ansvarades av verksamhetschef hos Regionenservice men den eventuella ekonomiska effekten skulle hamna hos Kultur- och utbildningsförvaltningen. Regionenservice bedömer i dagsläget att aktiviteten inte innebär en ekonomisk effektivisering och därav avbryts aktiviteten.
- **Mora folkhögskola, ansluta till KUB-nätverk (90 tkr);** Bedömningen är att åtgärden inte kommer att spara pengar för verksamheten eftersom även en flytt in i Regionens IT-miljö medför motsvarande kostnad. Motsvarande summa bedöms kunna effektiviseras på aktiviteten *Öka externa intäkter* och har flyttats dit.
- **Mora folkhögskola, minska fastighetskostnaderna i Skattungbyn (280 tkr);** Åtgärden är pausad då söktalet svängt och beläggningen är god på internaten i Skattungbyn. Motsvarande summa bedöms kunna effektiviseras på aktiviteten *Personaleffektivisering* och har flyttats dit

Den aktivitet som flyttats med till 2025 och har status pågående är *Personaleffektiviseringar Musikkonservatoriet*. Förklaringen är att effektiviseringen under 2024 är utförd, men under 2025 fortsätter dom att se över personaltättheten i förhållande till elevantalet, och beräknar en ytterligare besparing på 370 tkr.

Målvärdet uppgår till 9,5 mnkr vilket är 1,2 mnkr högre än utfallet. Detta förklaras huvudsakligen av att aktiviteten *Utred serviceverksamheten vid regionens folkhögskolor* flyttats över från Regionenservice till Kultur- och utbildningsförvaltningen under 2024. Aktiviteten ansvaras av verksamhetschef hos Regionenservice men den eventuella ekonomiska effekten

ligger hos Kultur- och bildningsförvaltningen. I dagsläget har aktiviteten avbrutits. Se förklaring ovan.

Personal

Årsarbetare och anställda	2024	2023	Förändring mot föregående år
Årsarbete	132,9	139,2	-4,5 %
Antal anställda	180	187	-3,7 %

Antal faktiska årsarbetare och anställda mäts periodens sista dag.

Antalet anställda och faktiska årsarbetare har minskat sen föregående år. Tillsvidareanställningarna är i stort sett oförändrade sen föregående år. De tidsbegränsade anställningarna har minskat i förvaltningen från 13,17 anställningar år 2023 till 9,28 tidsbegränsade anställningar år 2024. Minskningen är bland annat en följd av den restriktivitet som råder vid anställningsprövningar.

Arbetad tid	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Budget Arbetad tid timmar, anställda			
Arbetad tid timmar, anställda	233 443	236 544	-1,3 %
-varav timanställda	3 113	4 868	-36,0 %
-varav mertid/övertid samtlig personal	1 773	1 915	-7,4 %
-varav arbete under jour och beredskap			

Den totala arbetade tiden inom förvaltningen har minskat och det är Folkhögskolorna samt KBN Ledning & stab som bidragit till minskningen. Timanställningarna inom förvaltningen har också minskat från 4868 timmar år 2023 till 3113 timmar år 2024. Folkhögskolorna har alla minskat sina timanställningar samt att KBN Ledning & stab och Bild-och formenheten inte har några timanställningar föregående år vilket de hade under år 2023. Övertiden har också minskat för förvaltningen vilket är i linje med att den totala arbetstiden har minskat.

Sjukfrånvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Sjukfrånvaro i % av ordinarie arbetstid	5,9 %	6,2 %	-0,3 %
Korttidssjukfrånvaro (dag1-14) i % av ordinarie arbetstid	1,9 %	2,3 %	-0,4 %

Den totala sjukfrånvaron har minskat från 6,2 % föregående år till 5,9 % år 2024. Korttidssjukfrånvaron är på en fortsatt låg nivå och har minskat ytterligare från 2,3 % år 2023 till 1,9 % år 2024. Alla enheter befinner sig i spannet mellan 1,2 % till 2,6 % korttidssjukfrånvaro, vilket innebär att alla enheter har en låg korttidssjukfrånvaro. Den totala sjukfrånvaron varierar mer mellan enheterna men variationerna i utfallet beror också på enheternas olika storlekar sinsemellan.

Intern styrning och kontroll

Nr	Granskad process/kontrollmoment	Utfall helår
1	Diarieföring	▲
2	Extern webb	●
3	Ekonomi	●
4	Mutor, jäv och andra oenigheter	●

● Inga eller godtagbara avvikelser finns

▲ Avvikelser/brister observerade - åtgärd bör övervägas

■ Betydande avvikelser/brister observerade - åtgärd krävs

De flesta kontrollpunkter uppvisar inga eller godtagbara avvikelser.

Kristine Brosjö

Kultur och Bildning

Kultur- och bildningsnämnden

2025-02-04

Bilagor Kultur och bildning

Bilaga 1 Måluppföljning

Målområde	Mål	Utfall helår
Till nytta för Dalarnas invånare	Genom samverkan utveckla former och genomföra insatser för att nå fler personer, målgrupper och platser i Dalarna. (Dec 2024)	●
Till nytta för Dalarnas invånare	Säkerställa tillgången till kultur och bildning med hög kvalitet som bidrar till att sätta Dalarna på kartan. (Dec 2024)	●
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Bibehålla en god och hälsofrämjande arbetsmiljö som skapar engagemang och arbetsglädje för alla medarbetare och chefer/ledare. (Dec 2024)	●
Hållbar utveckling	Bidra till att sprida kunskap om hållbarhet, i dess tre dimensioner; miljömässig, ekonomisk och social. (Dec 2024)	●
Hållbar utveckling	Bidra till regional utveckling genom att stärka och främja kulturella och kreativa näringar (KKN). (Dec 2024)	●

● mål uppfyllt ▲ mål delvis uppfyllt ■ mål ej uppfyllt

Genom samverkan utveckla former och genomföra insatser för att nå fler personer, målgrupper och platser i Dalarna. (Dec 2024)

Både Kansli och stab, Bild, form och Scenkonst samt Länsbiblioteket har i uppdrag att arbeta främjande och konsultativt genom samarbete med andra aktörer. Dessa verksamheter arbetar för att ha goda samverkansformer med kommuner, civilsamhälle och fria kulturskapare, vilket säkerställer en positiv utveckling som kommer regionens invånare till del.

Länsbibliotek Dalarnas uppdrag är att arbeta främjande. Därför nås invånarna indirekt. Verksamheten riktar sig huvudsakligen till kommunernas bibliotek för att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet. Samverkan med andra som barnhälsovård, förskoleverksamheterna i kommunerna och folkbildningen är avgörande för att nå målen. Verksamheten har arbetat enligt plan och målen har uppnåtts.

För att stimulera unga att skriva har Länsbibliotek Dalarna i samarbete med Dalabiblioteken arrangerat en novelltävling, Två tusen ord, under sommaren. Över hundra bidrag kom in och de vinnande publicerades i nättidningen Siljan News.

Inom projektet 'Icke-urbana platser för konst' utvecklar Bild och form arbetet med offentlig konst på platser utanför kommunernas centralorter och samverkan med kommuner och föreningsliv. Under året har flera aktiviteter skett i samverkan med Hedemora kommun, Malung-Sälens kommun, Konstfrämjandet Dalarna, Arvselens levande fåbod, Garpenbergs hembygdsförening m.fl. I Leksands och Smedjebackens kommun som var skådeplatser för residens 2023 har de respektive residenskonstnärerna varit fortsatt aktiva under 2024 utanför projektets ramar.

Ett annat exempel är samverkan med Region Dalarnas Hälso- och sjukvård. Behovet av sjukhusclown inom Region Dalarna har utretts under året. För Kultur- och bildning handlar

det om att alla ska ha rätt till kultur, även den som befinner sig i sjukhusmiljö. Barn och unga är prioriterad målgrupp. Nationellt har intresset varit stort för Region Dalarnas utredning.

För att skapa kännedom om folkhögskolan och på så sätt locka deltagare ser vi det som viktigt att samverka med olika organisationer och aktörer. Detta läsår har fokus varit att vårda de relationer vi har snarare än att etablera nya, men något undantag har gjorts såsom samverkan med Naturskyddsföreningen och Mångfaldens trädgård samt initierat samarbete med SPF Seniorerna i Orsa med syfte att starta en kurs för pensionärer som behöver lära sig att använda digitala tjänster.

Det finns en god samverkan med Dalarnas Bildningsförbund och fokusområdet för 2024 har varit att stärka kontakten med Dalarnas kommuner. Två träffar har genomförts och kommer att fortsätta under 2025. Förvaltningen har även deltagit på Folkbildningsting som samarrangerades av Region Jämtland-Härjedalen och Region Västernorrland för att informera om hur Dalarna arbetar strategiskt inom folkbildningsområdet.

Under 2024 har ett av fokusområden varit nationella minoriteter. Region Dalarna har ingått i SKRs arbetsgrupp Regionernas arbete med samisk kultur som pågått från september 2023 och avslutats i januari 2025. Arbetet har bidragit till att etablera en dialog med regionerna i Norrland som redan samverkar tätt kring samisk kultur samt den samiska kulturföreningen ViermiK som bland annat samlar samiska kulturinstitutioner. Region Dalarna har under året ingått även i det interregionala nätverket Minoritet i Mellansverige som samlar regionerna i Mellansverige för kompetens- och metodutveckling inom arbetet med Sveriges nationella minoriteters kultur och minoritetsspråk. Nio regioner i Mellansverige samverkar och kommer under 2025 att producera gemensamt kunskapshöjande webinarier. Nätverkets motto är om minoriteterna med minoriteterna.

Regional samordning av kommunernas arbete med elevkultur drivs via nätverksträffar fysiskt och digitalt. Dialog med Statens kulturråd och samverkan mellan kommunerna kring projekt, ansökning och aktörer sker regelbundet med regionen som sammankallande part. Region Dalarna har under året gått med i det nationella arbetet med Kulturcrew. Kulturcrew är en modell för elevinflytande och ungt arrangörskap. Första kommun att starta ett kulturcrew var Leksand, fler kommuner är i uppstartsfasen av kulturcrew.

I november öppnade Bageriet upp den utställning som skapats gemensamt under höstens pilotprojekt. Mängder med verk, idéer och tankar har skapats under hösten av deltagarna i projektet. Några deltagare har gjort ett besök och vissa grupper har valt att återkomma ett flertal gånger. Några av de som har deltagit i projektet bageriet är: Allmänlinje och Funkis kursen vid Malungs folkhögskola, Samverkansteamet i Säter, RSMH, samtliga niondeklassare vid Klockarskolan i Säter, Autism-kursen Mora folkhögskola, deltagare från Rättspsykiatriska kliniken i Säter, anpassad gymnasieskola Avesta, daglig verksamhet från Västerås, Vård och omsorgs elever i Dalarna mfl.

Säkerställa tillgången till kultur och bildning med hög kvalitet som bidrar till att sätta Dalarna på kartan. (Dec 2024)

Kultur- och bildningsförvaltningens verksamheter kännetecknas av en bred, tillgänglig och kvalitativ kultur- och bildningsverksamhet, väl spridd i hela Dalarna. Arbetet med att utveckla

former och genomföra insatser för att nå fler personer, målgrupper och platser är ständigt pågående.

Några aktiviteter som kan lyftas fram är exempelvis verksamhetsbidrag till yrkesverksamma grupper inom Scenkonstområdet. Dessa bidrar till att erbjuda högkvalitativ scenkonst i Dalarna, som lockar publik inom och utom länet. En del grupper har internationella samarbeten och andra turnerar runtom i Sverige med produktioner som tagits fram i Dalarna.

Studio Cirkus i Djurås by har, för första gången, varit värd för ett nationellt musikresidens, ett samarbete mellan Konstnärsnämnden och Region Dalarna. Målsättningen är att det nationella vistelsestipendiet i Dalarna ska bidra till ett ökat fokus på produktionsplatser för musik, stärka musikkulturen i regionen och ge musiker en plats för skapande och konstnärlig utveckling. Pilotprojektet har varit mycket lyckat och förhoppningen är Studio Cirkus blir en återkommande plats för nationella musiker att komma tillbaka till, skapa musik och inleda samarbeten, utbyta kunskap och erfarenheter.

Bidrag till Kulturföreningen Magasinet i Falun med sommarutställningar inom bildkonst med hög kvalitet och gott renommé. Man når publik både lokalt, regional, nationellt och även internationellt.

Sammanställning (genomförd av ednia.se) av nationell statistik visar att Musikkonservatoriet var Dalarnas bästa gymnasieskola 2024. 91%, dvs 10 av totalt 11 studenter 2024 nådde högskolebehörighet. I elevenkäten som gjordes i juni 2024 anser 100% av de svarande att de utvecklas musikaliskt på Musikkonservatoriet, och 92% kan rekommendera skolan till vänner och bekanta.

Folkhögskolorna får god respons av kursdeltagare rörande kurs/pedagogisk verksamhet, internatboende, måltids- och serviceverksamheten, samt goda omdömen kopplat till trivsel och klimat på skolorna.

Bibehålla en god och hälsofrämjande arbetsmiljö som skapar engagemang och arbetsglädje för alla medarbetare och chefer/ledare. (Dec 2024)

Nya förutsättningar för ökat samarbete har givits för våra kulturenheter i samband med flytten till Myntgatan från Falugatan. Ett viktigt arbete behöver dock göras för att säkerställa trivsel och möjligheten att utföra ett gott arbete för individen.

Förvaltningen har även hög grad av nyttjande av friskvårdsbidrag, låga sjuktal och hög grad av personalkontinuitet, vilket i sig är goda indikatorer för att verksamheten uppnår målet.

Bidra till att sprida kunskap om hållbarhet, i dess tre dimensioner; miljömässig, ekonomisk och social. (Dec 2024)

Kreativa miljöer och mötesplatser bidrar till social kontakt, sammanhållning och utveckling. Civilsamhället är en del av den sociala hållbarheten som främjar folkhälsa, social samhörighet och demokrati. Inom civilsektorn finns föreningar med regionbidrag som explicit arbetar med att stärka miljömässig hållbarhet och föreningar som arbetar med social ekonomi.

För att bidra till målet utgår exempelvis Länsbiblioteket från att högläsning och gemensam

läsning kan öka människors möjlighet till delaktighet. Samarbetet med sjukhusbiblioteket och kommunbiblioteken om biblioterapeutiska metoder och förhållningssätt har ökat. Värt att lyfta fram är högläsningssättet Shared reading, där länsbiblioteket under året utbildade ytterligare tio personer, så att Dalarna nu har ett trettiotal utbildade läsledare som verkar i bibliotek och civilsamhälle.

På folkhögskolorna implementeras de tre perspektiven i all verksamhet och är en del i alla aktiviteter som sker på skolan, och då framförallt i den pedagogiska verksamheten.

Bidra till regional utveckling genom att stärka och främja kulturella och kreativa näringar (KKN). (Dec 2024)

Handlingsplan för KKN, vilket är del 3 av Forma Framtiden – Region Dalarnas regionala strategi för

KKN har arbetats fram och antagits av både Kultur- och bildningsnämnden och Regional utvecklingsnämnd. I arbetet med samverkansledning är ett av områdena Kultur och Näringsliv, där Kultur och bildning och regional utvecklingsförvaltning gemensamt tagit fram en handlingsplan enligt samförvaltningens riktlinjer. Arbetet med de bägge handlingsplanerna synkroniseras och gemensamma aktiviteter kommer att genomföras.

För att främja kreativa och kulturella näringar samarbetar Länsbiblioteket med ordkonstnärer, men fokuserar också på att inspirera unga och öka deras möjligheter till kreativt skrivande. I samarbete med Film i Dalarna och spelkulturprojektet arrangerades ett välbesökt seminarium om att skriva för spel. En digital skrivarkurs på temat folklöre och fantasy med åtta sammankomster genomfördes under hösten. Samarbetet med föreningen Litteraturens hus i Dalarna har fortsatt genom att samarrangera ett seminarium för ordkonstnärer

Region Dalarna har flera plattformar där folkbildningen deltar i den regionala utvecklingen. På frukostmöten träffas länskulturen och folkbildningen, på regional kulturdialog har folkbildningen en möjlighet att träffa även regionala och kommunala beslutsfattare. Förvaltningen har haft strategiska samtal med folkbildningens aktörer i Dalarna med tanke på de förändrade förutsättningarna. Dessa samtal kommer att fortsätta under 2025 för att stärka samtalet mellan studieförbund, Länsbiblioteket och folkhögskolorna.

Bilaga 1

Uppdragsaktiviteter

En hållbar framtid för Region Dalarna

Totalt antal aktiviteter	Målvärde (tkr)	Agg. målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
17	9 530	8 160	8 380	-1 150

Sammanställning över samtliga aktiviteter för Kultur och Bildning. Agg. målvärde anger summerat målvärde från underliggande aktiviteter (en nivå ned). Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Ansluta till KUB-nätverk	Avbruten	2024-12-31	90		-90
Besparing utvecklingsmedel	Slutförd	2024-12-31	200	200	0
Förändring av kursutbud	Slutförd	2024-12-31	200	200	0
Höj elevavgift HMU	Slutförd	2024-12-31	300	300	0
Minska fastighetskostnader Skattungbyn	Avbruten	2024-12-31	280		-280
Minska regionbidrag till externa verksamheter inom samverkansmodellen med 1 %	Slutförd	2024-12-31	900	900	0
Minska verksamhetsmedel	Slutförd	2024-12-31	200	200	0
Modernisera förvaltningens personaldag	Slutförd	2024-12-31	100	100	0

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Pausa Kulturpris och stipendier	Slutförd	2024-12-31	300	300	0
Pausa projektstöd	Slutförd	2024-12-31	1 500	1 500	0
Personaleffektivisering	Pågår	2024-12-31	3 010	3 290	280
Samverkan med Sätters kommun	Slutförd	2024-12-31	150	0	-150
Se över abonnemang och prenumerationer	Slutförd	2024-12-31	50	50	0
Utred serviceverksamheten vid regionens folkhögskolor	Avbruten	2024-12-31	1 000		-1 000
Verksamhetsbesparing	Slutförd	2024-12-31	150	150	0
Öka externa intäkter	Slutförd	2024-12-31	900	990	90
Öka intäkter för konferenser med 20-25%	Slutförd	2024-12-31	200	200	0

Samtliga aktiviteter för Kultur och Bildning. För övergripande aktiviteter anger utfall summa av underliggande aktiviteters utfall.

Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Verksamhetsberättelse

2024

Hörsel och Syn Region Dalarna

Inledning

Hörsel och syn är en del av Region Dalarna och ansvarar för habiliterings-/rehabiliterings- och hjälpmedelsverksamhet inom hörsel-, syn- och tolkområdet och har till uppdrag att göra hjälpmedel tillgängliga och begripliga för Dalarnas invånare. Förvaltningens verksamhet bidrar till god hälsa genom att möjliggöra ökad delaktighet och tillgänglighet i samhället för personer med funktionsnedsättning.

Verksamheten är organiserad i fem avdelningar och två funktionsområden. Hörselvården erbjuder diagnostik och behandling av hörselnedsättningar, medan syncentralen ger stöd till personer med synnedsättning. Tolkverksamheten tillhandahåller tolkar för personer som är döva, hörselskadade eller personer med dövblindhet.

Målen för Hörsel och syn är att erbjuda god och nära vård på lika villkor. Vården ska vara effektiv, pålitlig och av hög kvalitet, samtidigt som den är lättillgänglig och respekterar patientens självbestämmande och integritet.

Ekonomi är en utmaning för Hörsel och syn. Förvaltningen står inför ökade kostnader på grund av en åldrande befolkning och en ökad efterfrågan på förvaltningens vårdinsatser. Förvaltningen är till största delen ramfinansierad genom regionbidrag men har också intäkter från interna och externa kunder.

Personalen är avgörande för att Hörsel och syn ska kunna nå sina mål. Förvaltningen arbetar med att attrahera och behålla kompetent personal, särskilt inom bristyrket audionom.

Hörsel och syn står inför flera utmaningar, men är fast beslutna att fortsätta erbjuda högkvalitativ vård och stöd till personer med hörsel- och synnedsättningar i Dalarna.

Verksamhet och mål

Förvaltningens mål inom regionplanens målområden	 Mål uppfyllt	 Mål delvis uppfyllt	 Mål ej uppfyllt
Till nytta för Dalarnas invånare			
Ett gott medarbetarskap och ledarskap			
Hållbar utveckling			
Summa	0	3	0

Förvaltningen har delvis uppfyllt de satta målen. De största utmaningarna är:

- Tillgängligheten till följd av ökad efterfrågan
- Kompetensförsörjning, särskilt gällande audionom
- Ekonomi och att få resurserna att räcka till

Till nytta för Dalarnas invånare

- Efterfrågan och behovet av hjälpmedel ökar markant kopplat till den demografiska utvecklingen

Medarbetare och ledarskap

- Fortsatt arbetet med regionens värdegrund och ledarskapets riktning
- Planen är att påbörja arbete med friskfaktorer under 2025
- Fortsätta arbetet med det systematiska arbetsmiljöarbetet

Hållbar utveckling

- Digitala tolkningar minskar, utmaningen ligger att få alla iblandade att omfamna tekniken.
- Arbeta för en ekonomi i balans

Tillgänglighet

Väntetiden till behovsbedömning på Hörcentralen är en utmaning. Förvaltningen har en plan för att öka tillgängligheten. Den genomsnittliga väntetiden till Hörcentralens behovsbedömning är per sista december 393 dagar. Införandet av det nya VIS (vårdinformationssystemet) påverkar tillgängligheten för medborgaren till hörcentralen i fel riktning. Hörcentralen har ingen väntetid från det att beslut om behandling tagits (efter behovsbedömning) till påbörjad behandling (hörapparatutprovning).

Förvaltningen klarar vårdgarantin inom Pedagogisk hörselvård och Syncentral. Service och reparationer utförs enligt uppsatta mål. Tolkcentralen uppfyller målet med att utföra mer än 95 % av tolkuppdragen.

Digitalisering av besök och tolkuppdrag som en del av verksamheten är här för att stanna med tanke på både miljö, arbetsmiljö, omställning till god och nära vård och digitaliseringsmålen i Regionplanen.

God Nära vård

Förvaltningen arbetar med omställningen till God Nära vård. Förvaltningens medarbetare och behandlare arbetar personcentrerat och möter patienter och närstående utifrån deras förmågor och behov.

Hörsel och syns strävan mot en god och nära vård är ett gemensamt arbete som involverar alla avdelningar i verksamheten. Arbetet bygger också på nära dialog med verksamheter inom regionen och i Dalarnas kommuner. Utveckling av nästa steg i det förebyggande arbetet pågår. Exempelvis genom framtagande av informationsmaterial för invånare och profession samt utveckling av visningsmiljön i våra lokaler i Borlänge. Visningsmiljön nyinvigdes den 24 april vilket även uppmärksammades av tidningen Digital Hälsa samt av SPF Falun (Sveriges pensionärsförening) som skrev en artikel om visningsmiljön.

Några exempel på andra aktiviteter som genomförts under 2024:

- Genomförande av mässa Smartare hem, i samarbete med Falu kommun, Rättviks kommun, Högsolan Dalarna samt Kopparstaden AB
- Utveckling av Smartare Hem-lägenheten samt guidning för externa besökare
- Externa besök, ex. hos HRF (hörselskadades riksförbund)
- Samarbete med Borlänge kommun, Hörcentralen och Syncentralen kring utbildning för omvårdnadspersonal om hörsel och syn
- DigiGuiden – samverkan med Rättviks och Sätters kommun samt länsbiblioteken kring hur vi kan stötta invånarna för att undvika digitalt utanförskap

Händelser av väsentlig betydelse

Hörsel och syn

Sortimentsförändringar till följd av ett nytt hörapparatavtal, medvetna val att minska standardssortiment och göra större men färre beställningar är exempel på effektiviseringar som genomförts. Detta har medfört att förvaltningen minskat resursbehovet och kostnader för IT-underhåll, beställningar, fakturahantering och logistik.

Nytt vårdinformationssystem Cosmic var planerat att införas februari 2025 och förberedelser inför detta har pågått under året med intensifiering under december. Eftersom audionomernas tid har tagits i anspråk till detta har det medfört längre väntetider till behovsbedömning. Beslutet att skjuta fram införandet till andra hälften av 2025 kommer generera ytterligare arbete inför införandet.

Under maj genomfördes en särskild insats för att korta kön till första bedömning på Hörcentralen. Ca 70 patienter kallades för audiogram under sammanlagt tre lördagar. Ca 25% av patienterna kunde avslutas direkt. Övriga sattes på väntelista för fortsatta insatser.

Ett ökat önskemål från länets invånare att få tillgång till hörapparater har lett till svårigheter att prioritera bland patienterna och fördela tillgängliga resurser efter störst behov. Efter en tids utredning togs beslutet att införa en gräns för förskrivning av hörapparat, vilket infördes första maj.

Audiogramkrav vid remiss/vårdbegäran infördes i december. För att ytterligare förbättra möjligheten att prioritera bland patienterna har förvaltningen beslutat att införa krav på audiogram vid remiss och egen vårdbegäran.

Det genomfördes ett antal gruppstillfällen med TSS (Teckenspråk som stöd), gravgrupper (för dem med grav hörselnedsättning) och en ny grupp för ungdomar med hörselnedsättning startade. De fick information från Högskolan och Arbetsförmedlingen. Eleverna var inbjudna som ett sista besök i Barnteamet, de informerades även om Vuxenteamet och hur de kan kontakta verksamheten.

Ett nationellt arbete gällande översyn av tolketiska riktlinjer har pågått under året vilka bidrar till en likriktad tolktjänst i landet.

Förväntad utveckling

Hörsel och syn står inför flera utmaningar, där det gäller att hitta samarbetet mellan teknik och människa. Ekonomin är ett av flera fokusområden då förvaltningen bedömer ett behov av utökade ekonomiska resurser, detta för att:

klara av och utveckla verksamheten för att möta framtidens utmaningar,

attrahera kompetent personal samt att behålla och stimulera den kompetens som finns tillgänglig idag,

ha möjlighet att införa den nya tekniken på ett kvalitativt och patientsäkert sätt.

De demografiska utmaningarna kommer att utmana förvaltningen till att behöva utveckla processer som effektiviserar verksamheterna med en balans mellan ekonomi, arbetsmiljö och produktion.

Nyckeltal

Hörcentralen klar inte vårdgarantin i dagsläget, detta är kopplat till brist på resurs, ökat remissinflöde och arbetet med det nya vårdinformationssystemet.

Till Hörcentralen ligger inflödet av egenvårdsremisser/remisser kvar på historiskt höga nivåer och för tredje året i rad ligger inkommande egenvårdsremisser/remisser över 2200st (2625st för 2024) vilket de inte gjort någon gång tidigare. Se diagram 6 under rubrik "Övrigt".

Ekonomi

Resultaträkning 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Intäkter	89,1	92,5	-3,7%	91,6	-2,5
-varav Regionbidrag	73,4	74,1	-0,9%	73,4	0,0
Kostnader	-92,6	-94,9	-2,4%	-91,6	-1,0
-varav löner exkl soc avgifter	-30,1	-29,9	0,9%	-30,7	0,6
-varav Inhyrd Personalkostnad					
Resultat	-3,5	-2,4	48,7%	0,0	-3,5

Resultatet för 2024 är - 3,5 mnkr. Den största bidragande orsaken är minskade intäkter, där patientintäkterna - 1,0 Mnkr och sålda tjänster med bl.a. färre tolkuppdrag - 0,7 Mnkr avviker mest från budget.

På kostnadssidan är det främst inköpta tolkuppdrag av bolagstolkar som ökar med 0,9 Mnkr över budget (fler större uppdrag, aktiva tolkanvändare). Även hjälpmedelskostnaderna blev högre än budgeterat 0,9 Mnkr.

Trots ökad budget för sjukresor översteg kostnaderna budget med 0,2 Mnkr.

Personalkostnaderna blev istället lägre än budgeterat och det beror på sjukfrånvaro samt vakanshållningar som gjorts under året.

I samband med bokslutet reglerades en balanspost från 2020 då ett lägre statsbidrag delades ut till Tolkcentralen detta försämrade förvaltningens resultat med 0,8 Mnkr.

Tillsammans blev det -3,5 Mnkr i resultat för 2024.

Inför 2025 ser det ljusare ut med ökad ram samt ökat statsbidrag till Tolkcentralen.

Investering

Investering 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Årets investering	-1,1	-0,8	24,3%	-1,4	0,3

Förvaltningen avvaktade med några investeringar, där det var möjligt, utifrån handlingsplanen Hållbar framtid. Vilket fick till följd att inte hela investeringsbudgeten nyttjades för 2024.

Analys kostnadsutveckling

Kostnadsutveckling**	Ack utfall	Budget	Prognos delår (Juli)
Bruttokostnadsutveckling (%)	-2,4	-3,5	-2,9
Nettokostnadsutveckling (%)	0,6	-4,0	-1,4

** Kostnadsutveckling ack; jämför ackumulerat utfall i år jmf ack utfall fg år. Prognos jämför med utfall helår fg år. Budgeterad brutto- och kostnadsutveckling på helår.

Bruttokostnadsutvecklingen gick inte ner fullt så mycket som budgeterat, vilket främst beror på förvaltningens ökade tolk- och hjälpmedelskostnader

Nettokostnadsutvecklingen ökade istället för att minska som budgeterat, anledningen härleds till förvaltningens ökade kostnader samt att intäkterna var lägre än budgeterat.

En hållbar framtid för Region Dalarna

Totalt antal aktiviteter	Målvärde (tkr)	Agg. målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
4	3 000	3 000	2 980	-20

Sammanställning över samtliga aktiviteter för Hörsel och Syn Region Dalarna. Agg. målvärde anger summerat målvärde från underliggande aktiviteter (en nivå ned). Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Avvakta tillsättning tjänster	Slutförd	2024-12-31	2 820	2 820	0
Investeringar senareläggs	Slutförd	2024-12-31	20		-20
Restriktiva inköp	Slutförd	2024-12-31	10	10	0
Öka uppdrag egna tolkar	Slutförd	2024-12-31	150	150	0

Utvalda aktiviteter för Hörsel och Syn Region Dalarna (samtliga aktiviteter återfinns i bilaga). För övergripande aktiviteter anger utfall summa av underliggande aktiviteter utfall. Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Utifrån aktiviteterna i En hållbar framtid för Region Dalarna, har förvaltningen på ett förtjänstfullt sätt tagit sig an och uppfyllt aktiviteterna. Dock avspeglas detta inte i det ekonomiska resultatet.

Personal

Årsarbetare och anställda	2024	2023	Förändring mot föregående år
Årsarbete	58,3	61,3	-4,9 %
Antal anställda	67	70	-4,3 %

Antal faktiska årsarbetare och anställda mäts periodens sista dag.

Arbetad tid	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Budget Arbetad tid timmar, anställda			
Arbetad tid timmar, anställda	99 510	102 728	-3,1 %
-varav timanställda	459	522	-12,2 %
-varav mertid/övertid samtlig personal	514	490	4,9 %
-varav arbete under jour och beredskap			

Sjukfrånvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Sjukfrånvaro i % av ordinarie arbetstid	9,3 %	8,0 %	1,3 %

Sjukfrånvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Korttidssjukfrånvaro (dag1-14) i % av ordinarie arbetstid	3,5 %	3,6 %	-0,1 %

Frisknärvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Andel personer som har max fem sjukdagar under ett år, uttryckt i %	39,1 %	35,9 %	3,2 %

Sjukfrånvaron är ett av förvaltningens prioriterade områden. Sjukfrånvaron är högre på totalen jämfört med samma period föregående år. Korttidsfrånvaron är stabil och beror ffa på förkylning och influensa. Ett antal medarbetare är eller har varit långtidssjukskrivna på grund av medicinska skäl. Sjukfrånvaron följs upp månadsvis. Olika rehabiliteringsinsatser pågår och företagshälsovården är inkopplad i flera ärenden. Arbetsmiljö är på dagordningen inom alla verksamheter och är ett fokusområde för förvaltningen.

Färre anställda bland annat till följd av handlingsplanen för Hållbar framtid samt färre arbetade timmar på grund av färre anställda samt hög sjukfrånvaro under våren.

Något högre uttag av mertid/övertid som sammankopplas med att tolkcentralen har utfört fler uppdrag i egen regi. Tolkverksamheten är aktiv dygnet runt alla dagar på året.

Hörcentralen har gjort insatser heltid för att korta väntetiderna.

Intern styrning och kontroll

Nr	Granskad process/kontrollmoment	Prognos helår
1	Att medarbetare inte hamnar i för hög arbetsbelastning relaterat till uppdämt vårdbehov	●
2	Att reservrutiner för alternativ kommunikation finns upprättat	●
3	Kontroll av att informationssäkerhetsrond genomförts på alla avdelningar	▲

● Inga eller godtagbara avvikelser finns

▲ Avvikelser/brister observerade - åtgärd bör övervägas

■ Betydande avvikelser/brister observerade - åtgärd

Punkt 3 - Rond genomförd på förvaltningsnivå med respektive avdelning i beaktande.

Fördjupning

Verksamhetsstatistik

Verksamhetsstatistik	Ack utfall	Plan helår	Prognos helår
Telefontillgänglighet (Hörsel och Syn)	81%	85%	●
Väntetid till första besök för bedömning enligt vårdgaranti, HC	393 dgr	90 dgr	■
Väntetid till första besök för bedömning, Pedagogisk hörselvård (PHV)	<90	90	●
Distansbesök i procent	2%	3%	●
Distansolkning i procent	2%	5%	●
Utförda tolkuppdrag i procent (personer med dövhet, hörselskada och dövblindhet)	98%	95%	●

Läs mer ovan, under rubriken "verksamhet och mål".

Linus Nielsen

Hörsel och Syn Region Dalarna

Hälso- och sjukvårdsnämnd

2025-02-07

Bilagor Hörsel och Syn Region Dalarna

Bilaga 1

Måluppföljning

Målområde	Mål	Utfall helår
Till nytta för Dalarnas invånare	Invånaren ska erbjudas möjlighet till en jämlik vård (Dec 2024)	
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Hörsel och syn skall bedriva ett gott ledarskap (Dec 2024)	
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Medarbetare och studenter inom Hörsel och syn ska trivas, vara delaktiga, stanna kvar och utvecklas (Dec 2024)	
Hållbar utveckling	Hörsel och syn ska ställa om till en god och nära vård med social och ekonomisk hållbarhet (Dec 2024)	

● mål uppfyllt ▲ mål delvis uppfyllt ■ mål ej uppfyllt

Uppdragsaktiviteter

En hållbar framtid för Region Dalarna

Totalt antal aktiviteter	Målvärde (tkr)	Agg. målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
4	3 000	3 000	2 980	-20

Sammanställning över samtliga aktiviteter för Hörsel och Syn Region Dalarna. Agg. målvärde anger summerat målvärde från underliggande aktiviteter (en nivå ned). Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Avvakta tillsättning tjänster	Slutförd	2024-12-31	2 820	2 820	0
Investeringar senareläggs	Slutförd	2024-12-31	20		-20
Restriktiva inköp	Slutförd	2024-12-31	10	10	0
Öka uppdrag egna tolkar	Slutförd	2024-12-31	150	150	0

Samtliga aktiviteter för Hörsel och Syn Region Dalarna. För övergripande aktiviteter anger utfall summa av underliggande aktivitetens utfall. Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Övrigt

Diagram 1

Diagram 2

Diagram 3

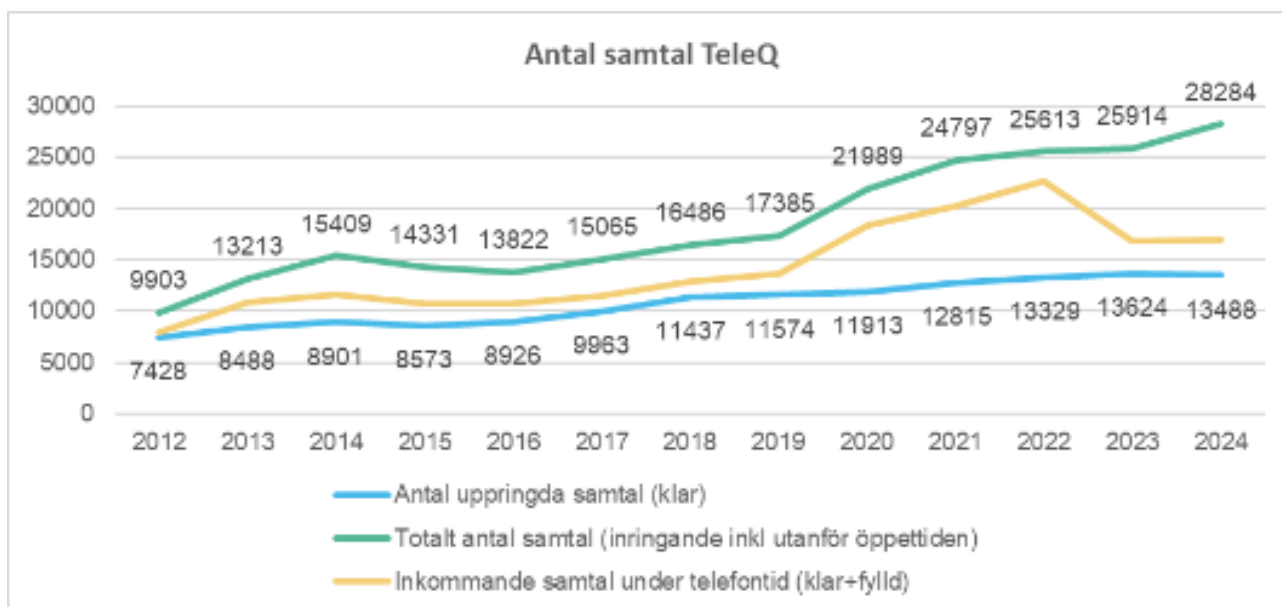
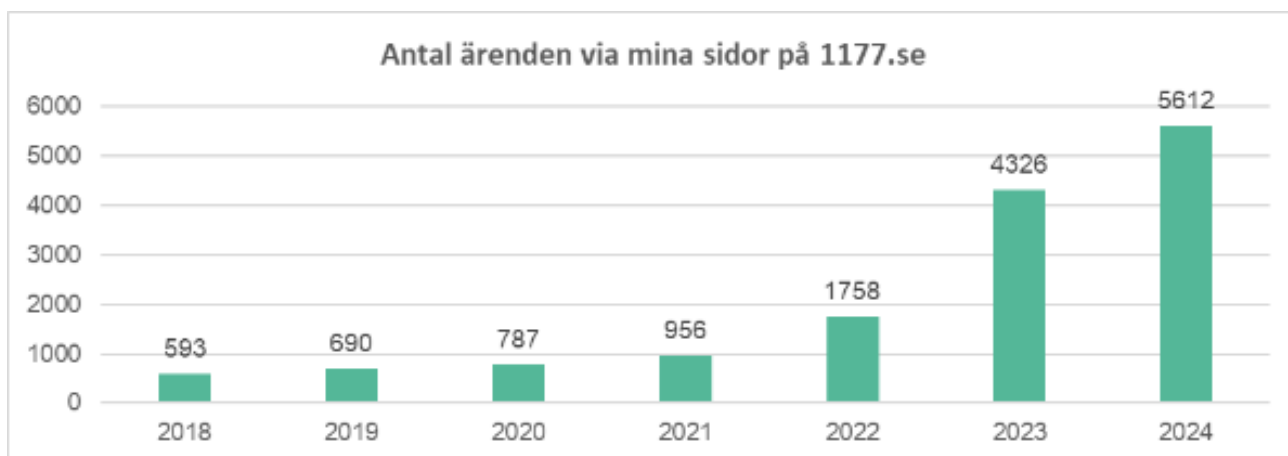
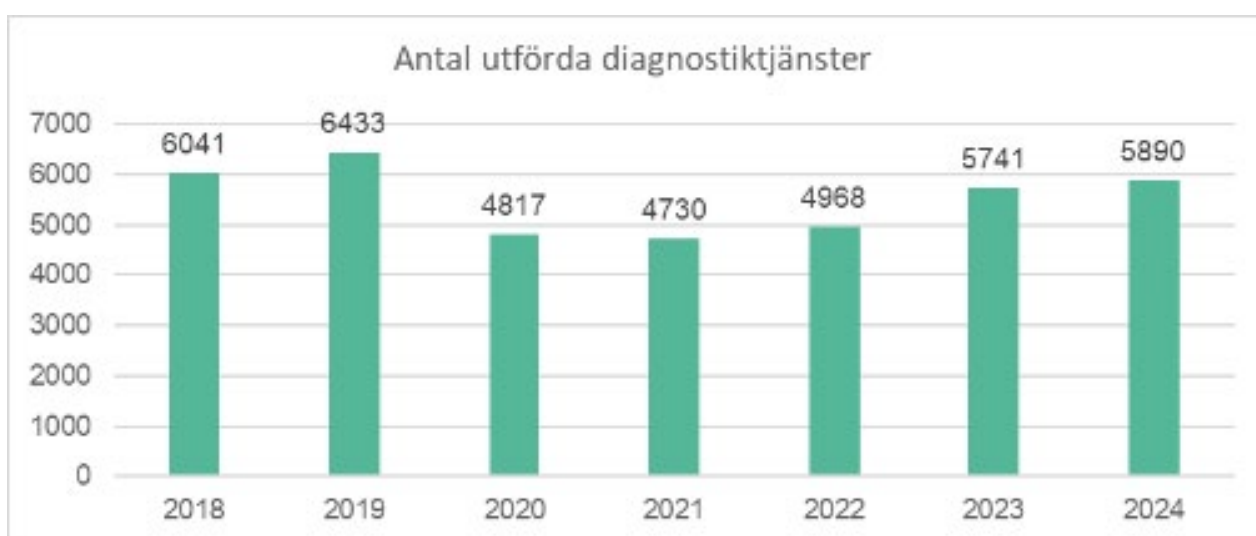
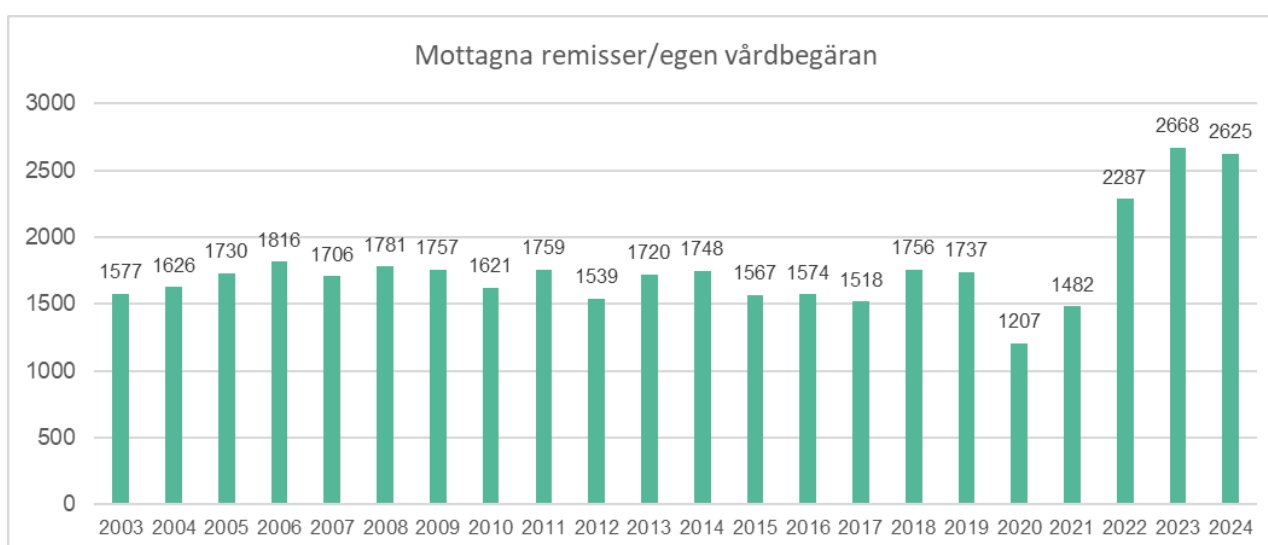

Diagram 4

Diagram 5**Diagram 6**

Verksamhetsberättelse

2024

Kollektivtrafikförvaltning

Inledning

Kollektivtrafiknämnden med förvaltning ansvarar för planering, drift, trafikadministration och handläggning av myndighetsfrågor som rör kollektivtrafiken i länet. För 2024 var målen förbättring av tillgänglighetsanpassning, förbättrad upplevelse och kundnöjdhet i kollektivtrafiken, ett gott medarbetarskap och ledarskap samt en hållbar utveckling med ökad andel motoriserat resande inom kollektivtrafiken. Betydande insatser för förbättring inom kollektivtrafikområdet har skett under 2024 och att intresset för kollektivtrafikfrågor är stort, beror både på utvecklingen som sker, och att fler frågor lyfts i samverkansform och har fått utrymme medialt. Den samlade bedömningen är att måluppfyllelsen inte är fullständigt tillfredsställande utan att förvaltningen behöver arbeta vidare med dessa mål och aktiviteter under 2025. Den samlade bedömningen visar på att flera förbättringsåtgärder har genomförts både internt inom organisationen samt externt utåt mot resenärer och medborgare har under året.

Förvaltningen har under 2024 startat ett organisationsöversynsarbete som i huvudsak syftar till att stärka den interna organisationen med större fokus på kärnuppdraget och samtidigt för att uppnå ökad strategisk förmåga i ledning och styrning. Arbetet med framtagande av ny organisationsstruktur tar sin utgångspunkt från en omfattande processkartläggning som blev klar våren 2024. I arbetet med kommande organisationsförändring har förvaltningen sett det som extra viktigt att inkludera hela organisationen i förändringsarbetet. Sedan tidigare är både "region Dalarnas värdegrund" och "Ledarskapets riktning" implementerat i förvaltningen.

Under våren 2024 har förvaltningen slutfört implementationen av det nya trafikplaneringssystemet vid namn ALFA. Implementationen gick bra och verksamheten har varit i full drift i nya systemet sedan 1 april. Det nya systemet har inneburit att verksamheten tagit ett stort kliv inom digitaliseringen. Med det nya systemet fick förarna en digital enhet för att motta sina köruppdrag. Den digitala enheten har gett förarna bättre förutsättningar att utföra sitt uppdrag. Samtalen från förarna till trafikledningen har minskat med ca 15 %. Införandeprojektet för ALFA kunde dock inte stängas under 2024 då arbetet med de ekonomiska processerna och säker inloggning har tagit längre tid än beräknat.

Region Dalarna och avtalsparter skrev under 2024 under option kring förlängning av gällande trafikavtal. I och med avtalsförlängningen slöt parterna en överenskommelse kring flera områden som ska förbättra kollektivtrafiken i Dalarna under den återstående tiden av avtalet innan ny upphandling ska vara klar och nya trafikavtal träder i kraft under 2028. Förbättringsområdena handlar om en effektivare trafik, en bättre kundupplevelse samt en högre kvalitet av utförd trafik.

Verksamhet och mål

Förvaltningens mål inom regionplanens målområden	 Mål uppfyllt	 Mål delvis uppfyllt	 Mål ej uppfyllt
Till nytta för Dalarnas invånare		1	1
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	1		
Hållbar utveckling		1	
Summa	1	2	1

Förvaltningen har under 2024 startat ett organisationsöversynsarbete som i huvudsak syftar till att stärka den interna organisationen med större fokus på kärnuppdraget och samtidigt för att uppnå ökad strategisk förmåga i ledning och styrning. Arbetet med framtagande av ny organisationsstruktur tar sin utgångspunkt från en omfattande processkartläggning som blev klar våren 2024. I arbetet med kommande organisationsförändring har förvaltningen sett det som extra viktigt att inkludera hela organisationen i förändringsarbetet. Sedan tidigare är både "Region Dalarnas värdegrund" och "Ledarskapets riktning" implementerat i förvaltningen. Verksamheterna har under året arbetat mer med ökat medarbetarskap och i anslutning till organisationsarbetet har övningen RAK – "Rätt använd kompetens" genomförts i såväl ledningsgrupp, på förvaltningsövergripande APT och även i respektive verksamheternas APT. I det fortsatta förändringsarbetet kommer förvaltningen även utgå från nyligen framtagna "Kompetensförsörjningsplan" i syfte att säkerställa rätt kompetens i ny organisationsstruktur. Region Dalarna valde att pausa medarbetarundersökningen för 2024, och därmed kan förvaltningen inte redovisa något jämförbart HME index för verksamhetsåret. Ett försök att skapa en förenklad intern enkät påbörjades i slutet på året men tekniska problem med svarsformuläret innebär att inget komplett resultat finns att redovisa. Sammanfattningsvis pekar ändå mycket på att förvaltningen gjort en positiv förflyttning där gott ledarskap och inkluderande medarbetarskap ökat och ofta framhålls som väldigt uppskattat i organisationen, både internt och externt men även i samverkan med fackliga organisationer.

Tillsammans med hälso- och sjukvården var Kollektivtrafikförvaltningen med och arbetade fram ett nytt reglemente för sjukresor inom Region Dalarna under 2024, syftet med revideringen av att effektivisera användandet av sjukresor samt att få personer att nyttja allmän kollektivtrafik i första hand. Detta med ett syfte att skapa effekthämtningar för såväl även Kollektivtrafikförvaltningen i form av minskad administration i beställning och planering. Dock är området för effektiviseringar kostnadsmässigt specifikt kopplat mot hälso- och sjukvården. Detta genom följande aktiviteter:

- Förändring av rutin för hantering av intyg och öka ansvaret för medicinsk bedömning hos remitterande enhet
- Förändring av rutin för beställning av sjukresa för att optimera samordningen för Trafikledningen
- Förskjutning av resenärer från Taxi/Specialfordon till Buss/Egen bil
- Anpassning av egenavgifter för sjukresor för att möta kostnadsutvecklingen
- Anpassning av egenavgifter för sjukresor vid Ambulansens sjukreselinje

Effekthemtagningen har under 2024 varit 22,7 miljoner kronor för hela området. Resultatet har även skapat en nedgång i användandet av sjukresor i antal, största delen av den ekonomiska besparingen har skett för hälso- och sjukvården men även en del för

Kollektivtrafikförvaltningen, och i samband med byte av operativt system i beställningscentralen, från SAM 3001 till ALFA, så påbörjades dialogen att utveckla en digitaliserad miljö för beställare. Arbeta pågår med att utveckla en resenärsapp för beställning av sjukresa samt en applikation för vården att kunna beställa sjukresa samt intyga det medicinska behovet. Målet är att detta ska implementeras under 2025, vilket spås påverka kostnaderna för administration på förvaltningen kopplat till sjukresor positivt.

Under året togs en utredning fram kring uppdraget kring kostnadseffektiv kollektivtrafik fram för att utreda turtäthet på turer och linjer med färre än två påstigande på landsbygdstrafik och färre än fem påstigande inom stadstrafik. Kollektivtrafiknämnden fattade under slutet av 2023 beslutet att följa förvaltningens utrednings slutsats och förslag till beslut, att reducera trafik på turer med låg belägningsgrad med ett ekonomiskt hållbarhetsperspektiv under 2024 för att kunna bygga vidare på kollektivtrafikens basutbud som kommer hanteras och implementeras under kommande år.

Regionfullmäktige beslutade i början av 2024 att anta ny pris- och zonmodell för Dalarnas kollektivtrafik. Implementation av modellen är gjord under början av 2024 och målet om ökad försäljning har ännu inte uppfyllts utan man har noterat en svag nedgång vilket fanns med i den ekonomiska beräkning som låg till grund till förslaget, där utredningen pekade på en svag nedgång i början av införandet innan zonmodellen har blivit känd och modellens utformning har fått genomslag hos resenärerna. Efter ett år efter införandet planeras en utvärdering för att analysera utfallet samt se över eventuella justeringar för att matcha efterfrågan och möta kundernas behov.

Förvaltningen har i samråd med Region Värmland och Värmlandstrafiken granskat deras projekt med anropsstyrd kollektivtrafik för att möta behovet av kollektivtrafik på landsbygden där resandet är för lågt för att motivera linjelagd trafik. Region Värmland har i Värmland haft ett projekt kring anropsstyrd trafik i Säffle som Kollektivtrafikförvaltningen analyserat för att se hur det skulle kunna gå att applicera inom Dalarna. Projekt påbörjades under slutet av 2024 att formaliseras kring anropsstyrd kollektivtrafik på landsbygden i Dalarna. Det planeras att starta igång under 2025 i ett pilotprojekt, i samverkan med två utvalda kommuner samt aktuellt trafikföretag i området för att se hur projektet faller ut, för att sedan eventuellt överföra modellen på andra delar av Dalarna med svagt resandeunderlag för att möta upp hela regionens behov av kollektivtrafik.

Under 2024 har förvaltningen arbetat med att stärka arbetet i planering och uppföljning i samverkan utifrån samverkansprocessen som finns beslutad mellan Region Dalarna och länets kommuner. Arbetet har varit att till stor del att hitta rätt samverkansformer och nivåer, att rätt frågor kring planering och uppföljning sker i rätt forum för bäst genomslag och förankring inom kommunerna. När det kommer till den långsiktiga planeringen kring att i samverkan arbeta fram strategiska dokument kring kollektivtrafik så finns det ett fortsatt arbete att göra, men flera framsteg i området har gjorts under året.

För att öka resandet och förbättra kundnöjdheten har Kollektivtrafikförvaltningen arbetat vidare med förbättringsarbetet "Resan mot en bättre kollektivtrafik". I samverkan med kommuner och trafikföretag har förslag till förbättringsåtgärder tagits fram och sammanställts i ett åtgärdsprogram.

Sammantaget omfattas 34 punktslistan av fem större områden, Punktlighet, Service och bemötande, Trygghet, Trafikutbud och Biljettutbud som alla tillsammans ska bidra till att öka resande och förbättra kundnöjdhet. "Resan mot en bättre kollektivtrafik" ska ses som ett långsiktigt arbete och av totalt 34 punkter är nu 16 uppstartade och 5 helt genomförda.

Händelser av väsentlig betydelse

De händelser under året 2024 som varit av väsentlig betydelse är att Region Dalarna tillsammans med båda avtalsparter i form av trafikföretag förlängt trafikavtalen kommande år fram till år 2028. I förlängningsavtalen enades parterna om en rad utvecklingsområden under återstoden av avtalstiden med syfte att förbättra kollektivtrafiken i länet för Dalarnas befolkning.

Några av de förbättringsområden som syftar till att öka kvalitén på trafiken är elektrifiering av delar av fordonsflottan, digitala infotainmentlösningar, flertalet pilotprojekt kring utbud av kollektivtrafik i länet samt en djupare översyn av ansvaret för planeringen av allmän kollektivtrafik mellan Region Dalarna och trafikföretagen.

Fler väsentliga händelser är:

- Utredning kring organisationsöversyn för att möta behovet av en effektivare beställarorganisation
- Effektiviseringsarbete tillsammans med hälso- och sjukvården kopplat till arbetet med sjukresor
- Utredning och implementering av kostnadseffektiv kollektivtrafik och trafikreducering på turer med låg belägningsgrad.
- Implementering av ny pris- och zonmodell
- Arbetet med "Resan mot en bättre kollektivtrafik.
- Avtal om nytt pris och modell för prisjustering av skolkort med Dalarnas kommuner

Förväntad utveckling

Förvaltningen kommer under kommande period arbeta nära trafikföretagen för att implementera de delar i förlängningsavtalen som Region Dalarna avtalat med trafikföretagen att utveckla i samverkan. Viktiga delar ligger på att fokusera på att förbättra reseutbudet för resenärerna. Utifrån en mer effektiv trafik samt en mer informativ och lättillgänglig resemiljö. En annan del av förbättringarna handlar om att förvaltningen ska säkerställa reseunderlag och statistik för att kunna skapa underlag för utveckling av trafiken på sikt.

Inom kommande år så kommer den beslutade etappen av elektrifiering av busstrafiken inom Dalarnas län påbörjas, det gäller stadstrafiken inom Falun och Borlänge, detta för att skapa förutsättningar för att möta kommande lagkrav på klimatneutrala utsläpp i kollektivtrafiken samt att det också spås ge en positiv effekt för reseupplevelsen med Dalatrafik

Ett viktigt steg i arbetet med utveckling av verksamheten är att Region Dalarna såväl internt som externt verkar för ökad samverkansledning där organisationens olika ledningar, på olika nivåer, stärks i förmågan att leda tillsammans och med andra för att klara sina uppdrag. En samverkanskultur av detta slag med ökad förståelse för både systemet och varandras roller och unika kompetenser stärks framförallt genom att det skapas arenor för återkommande dialog och samsyn. Förvaltningen genomför verkställighetsuppdraget "Samverkan, strukturering, effektiviseringar" tillsammans Regionala utvecklingsförvaltningen och Kultur- och bildningsförvaltningen.

En översyn görs av förvaltningarnas verksamhet och organisering i syfte att tillsammans och gemensamt åstadkomma mera nytta för dem verksamheterna är till för.

En utmaning för Region Dalarna handlar om att systematiskt stärka robustheten och motståndskraften för att bättre kunna hantera kriser i vardagen men även planera för höjd beredskap. Region Dalarna behöver skapa säkra försörjningssystem och stärka krisberedskapen för att stärka förmågan att upprätthålla den samhällsviktiga verksamheten även under störda förhållanden. Regionens verksamheter behöver arbeta med

kontinuitetsplanering för att kartlägga beroenden, sina sårbarheter samt ta fram reservrutiner.

Kollektivtrafiknämnden har i enlighet med projektet för höjd beredskap – civilförsvar, arbetat med att ta fram en "Beredskapsplan". Arbetet är också påbörjat med "förvaltningsdokumentation beredskap", i det ingår objektsinventering/klassning av depåer samt frågan om uttag av fordon enligt förfogandelagen.

I arbetet med trafikupphandling efter nuvarande trafikavtalsperiod ingår beredskapsbilaga till trafikavtal. Säkerhetsskydd utifrån säkerhetsklassning nyckelpersonal samt förslag på implementering i kommande trafikavtal har stärkts.

Ekonomi

Resultaträkning 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Intäkter	1 272,1	1 189,6	6,9%	1 322,8	-50,7
-varav Regionbidrag	825,6	650,6	26,9%	825,6	0,0
Kostnader	-1 379,7	-1 327,9	3,9%	-1 322,8	-56,9
-varav löner exkl soc avgifter	-40,6	-40,0	1,4%	-40,7	0,1
-varav Inhyrd Personalkostnad					
Resultat	-107,6	-138,2	-22,1%	0,0	-107,6

Resultatet för 2024 uppgår till -107,6 mnkr, vilket är cirka 10 mnkr bättre än prognosen i delårsboksutslutet per juli. Jämfört med resultatet för 2023 (-138,2 mnkr) innebär detta en förbättring med cirka 31 mnkr. Kostnaderna för tågverksamheten har ökat med 74 mnkr mellan 2023 och 2024, en förändring som beror på det nya transportavtalet mellan Tåg i Bergslagen och VR, vilket också åtföljts av en motsvarande ökning av förvaltningens budget. Busstrafikkostnaderna som finansieras av förvaltningens egna budgetmedel (linjetrafik, färdtjänst och skolskjuts i servicetrafik) är cirka 20 mnkr lägre 2024 jämfört med 2023. Denna minskning beror dels på att trafik på turer med få påstigande avvecklades i februari 2024, dels på en positiv utveckling med löpande minskade kostnader för avtalsindex under året.

Externa intäkter

Externa intäkter	2024 Utfall	2024 Budget	2023 Utfall
Biljettintäkter	182,0	245,1	159,4
varav tåg inomlänsintäkter	13,1	27,2	0,0
varav tågplus	5,4	6,5	7,5
varav skolskjutsar kommuner 2024	52,1	68,3	43,2
Viten	13,2	6,1	15,0
Övriga intäkter kommuner/regioner	119,6	117,0	116,5
Summa	314,8	368,2	290,9

Totalt har de externa intäkterna ökat med ca 24 mnkr mellan 2023 - 2024, och de externa biljettintäkterna har ökat med 22,6 mnkr i jämförelse med föregående år. Förändringen beror primärt på inomlänsintäkter för tåg kopplat till en ändrad affärsmodell för Tåg i Bergslagen (13,1 mnkr), samt på höjning av skolkortspriset, som överenskommits politiskt utifrån förslag från BDU, med kommunerna från september 2024 (8,3 mnkr). Biljettintäkterna för buss i linjetrafik har ökat med 3,8 mnkr i jämförelse med 2023, då har också en prisjustering verkställts i samband med införandet av ny pris- och zonmodell i mars. Under hösten 2024 har dock antalet påstigande minskat, vilket resulterat i en negativ avvikelse på -0,6 % (-47 600 resenärer) jämfört med 2023. Denna nedgång kan också ha påverkat utvecklingen av

biljettintäkterna under hösten.

Budgetavvikelsen på de externa intäkterna är -53,4 mnkr och merparten beror på budgeterade poster avseende ökad försäljning inför 2025 på 30 mnkr och ökade skolkortsintäkter från kommunerna i Dalarna, samt enkelbiljetter för tågresor inom länet. Den ökade försäljningen kommer från en bedömning gjord i tidigare genomlysning vilken inte ser ut att realiseras och är inte budgeterad 2025. Skolkortsintäkterna budgeterades med helårseffekt då avsikten var en retroaktivitet för hela 2024, men den politiska överenskommelsen blev i stället från september och då avviker det negativt med 16 mnkr. Tågets inomlänsresor avviker med -14,5 mnkr och sedan är det ett antal positiva avvikelser på flera intäktskonton som begränsar den negativa budgetavvikelsen.

Kostnader

Trafikkostnader - budgetfinansierad trafik	2024 Utfall	2024 Prognos	2023 Utfall	2022 Utfall
Trafikkostnad exklusive index	558,3	558,5	570,8	565,1
Indexkostnader trafik	271,6	272,1	279,5	182,3
S:a trafikkostnad	829,9	830,7	850,3	747,4
Indexandel av trafikkostnad	48,7%	48,7%	49,0%	32,3%

På kostnadssidan finns det en centralt budgeterad post på -128 mnkr, vidare diskussion i avsnittet nedan kan sägas korrigera den posten.

Kostnaderna för trafikens avtalsindex började öka kraftigt från årsskiftet 2022 och har fortsatt att öka under hela 2023 och med en högsta nivå första kvartalet 2024. Efter det har avtalsindex varje kvartal under året minskat jämfört med föregående kvartal. Det budgeterade snittet på avtalsindex är 1,602, och utfallet blev 1,488, detta kan jämföras med utfallet för 2023 på 1,493.

Den indexdel som påverkat mest är HVO (drivmedel). Vid årsskiftet trädde nya regler om inblandning av HVO i diesel i kraft, en sänkning från ca 30 procent till 6 procent har gjort att priset på diesel har sänkts väsentligt och så även HVO-index.

Avtalsindexkostnader 2024 för budgetfinansierad trafik blev +52 mnkr jämfört med budget för helåret 2024. I jämförelse med 2023 är det lägre trafikkostnader exklusive avtalsindex med 12,5 mnkr, den summan innehåller minskning av linjetrafik (20 mnkr) och ökning av färdtjänst, skolskjuts av geografiska och särskilda skäl (7,5 mnkr).

En fortsatt sänkning av styrräntan kommer också att påverka avtalsindex positivt närmsta året förutsatt att inga negativa besked på exempelvis drivmedel sker.

Tåg i Bergslagens nya trafikoperatör VR har under 2024 kört 15 procent reducerad trafik fram till vecka 40 då man kunde köra all avtalad trafik. Det nya avtalet som Tåg i Bergslagen (TiB) har tecknat med VR innebär en bruttoersättning och egen biljettförsäljning som delas mellan TiB och ägarregionerna där resor över länsgräns tillfaller TiB och inom länsgränserna till ägarregionerna. I tidigare avtal med SJ har det i stället varit avtalskonstruktionen avtalskoncession där trafikoperatören tar en större både marknads- och intäktsrisk.

Kostnaderna för det nya avtalet har ökat mycket jämfört med tidigare förmånligare avtal, som sades upp i förtid beroende på affärssunderskott hos transportören. Budgetavvikelsen är dock positiv beroende på både viten till VR från TiB, minskade ersättningar för trafik som inte har utförts bland annat. Intäkterna för inomlänsresor i Dalarna avviker däremot negativt, nettoeffekten för regionens tågverksamhet i TiB ser ut som i tabellen nedanför. En nettokostnadsökning med 54,5 mnkr och en budgetavvikelse med +28,4 mnkr. Ekonomisk

har den inställda trafiken varit positiv men inte bra ur tillitsperspektiv för kollektivtrafiksystemet.

Tågverksamhet	2024 Utfall	2024 Budget	2023 Utfall
Intäkter enkelbiljett inom Dalarna	13,1	27,2	2,0
Ersättning TiB	-162,7	-206,0	-97,9
Biljetters giltighet på SJ-avgångar	3,7	4,5	4,5
Summa	-145,9	-174,3	-91,4

Investering

Investering 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Årets investering	0,0	-0,4	-100,0%	-2,0	2,0

Under året har inga materiella investeringar gjorts. Det som planerats har förskjutits längre fram i tid, exempelvis monitorer för trafikantinformation och väderskydd.

Analys kostnadsutveckling

Kostnadsutveckling**	Ack utfall	Budget	Prognos delår (Juli)
Bruttokostnadsutveckling (%)	3,9	-0,4	4,7
Nettokostnadsutveckling (%)	18,3	4,7	19,6

** Kostnadsutveckling ack; jämför ackumulerat utfall i år jmf ack utfall fg år. Prognos jämför med utfall helår fg år. Budgeterad brutto- och kostnadsutveckling på helår.

Bruttokostnadsutvecklingen var i början på året högre och har planenligt blivit lägre ju längre året har gått året, i jämförelse med delårsbokslutet är bruttokostnadsutvecklingen 3,3% lägre. Utvecklingen av avtalsindex som gett lägre kostnader är huvudorsaken. Att kostnadsökningstakten ändå är på nivån 3,9 % beror huvudsakligen på kostnadsökningar för Tåg i Bergslagens avtal med ny operatör där bruttokostnaderna har ökat med 72 % för tågverksamheten. Nettokostnadsutvecklingen som är hög i jämförelse med bruttokostnaderna beror mycket på jämförelsestörande intäkter från Regionstyrelsen 2023 som 2024 i stället finns inbakat i regionbidraget som inte räknas med i nettokostnadsutvecklingen.

En hållbar framtid för Region Dalarna

Totalt antal aktiviteter	Målvärde (tkr)	Agg. målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
7	63 550	38 300	40 100	-23 450

Sammanställning över samtliga aktiviteter för Kollektivtrafikförvaltning. Agg. målvärde anger summerat målvärde från underliggande aktiviteter (en nivå ned). Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Höja biljettpriser inom kollektivtrafiken	Slutförd	2024-12-31	3 600	3 600	0
Kostnadsneutrala skolskjutsar	Pågår	2024-12-31	25 000	8 300	-16 700
Minskad landsbygdstrafik	Slutförd	2024-12-31	15 900	14 900	-1 000
Minskad stadstrafik	Slutförd	2024-12-31	11 300	11 300	0
Se över avtal gällande informationsskyltar	Avbruten	2024-12-31	250	0	-250
Sjukresor	Avbruten	2024-12-31	1 500	0	-1 500
Ökad försäljning.	Slutförd	2024-12-31	6 000	2 000	-4 000

Utvalda aktiviteter för Kollektivtrafikförvaltning (samtliga aktiviteter återfinns i bilaga). För övergripande aktiviteter anger utfall summa av underliggande aktiviteters utfall. Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Arbetet med handlingsplanen påbörjades under 2023. Det finns flera åtgärder som är beslutade under 2023 och genomförda med effekt under 2024. Reducering av turer i linjetrafiken, har gjorts i två etapper där den sista beslutade justeringen infördes i februari i år. Den ekonomiska effekten är nedjusterad på posten landsbygdstrafik men avser båda trafikslagen. Anledningen är att avtalsindex har förbättrats under året, vilket ger en lägre effekt av åtgärden, men i övrigt påverkat förvaltningens ekonomiska resultat positivt. Ny pris- och zonmodell med tillhörande prisjustering av biljettpriserna med fyra procent trädde i kraft 1 mars 2024.

Utöver dessa finns ett flertal åtgärder som är kopplade till sjukresor där de ekonomiska realiseringseffekterna främst tillfaller hälso- och sjukvården. Arbetet med dessa aktiviteter är påbörjat, leds och sammanhålls av strategisk koordinator, som tillhör Kollektivtrafikförvaltningen.

Kostnadsneutrala skolskjutsar är en åtgärd som har samverkats med kommunerna, och nytt pris och modell för prisjustering har beslutats av samtliga huvudmän innan årsskiftet 2024/2025. Förankringsarbetet påbörjades under hösten 2023 och har fortsatt under våren 2024. I BDU (Beredningen för Dalarnas Utveckling) i juni lades det fram förslag på en överenskommelse från en politisk arbetsgrupp på nytt skolkortspris från september 2024, det nya skolkortspriset är verkställt och fakturerat för september-december.

Effekten av ökad försäljning har fått revideras, på grund av ändrad bedömning av biljettintäkterna vid reduktion av antal turer i linjetrafik.

Den största avvikelsen mot målvärdet för året är kostnadsneutrala skolskjutsar, ambitionen var att kunna nå en överenskommelse om retroaktivt pris för hela 2024, men det var inte politiskt möjligt. Därför blir årseffekten fyra av nio månader och ett lägre pris än vad regionen hade kommunicerat till kommunerna som sammantaget ger en avvikelse på 2024 med -16,7 mnkr. Även ökad försäljning avviker något, vilket förvaltningen redan i början av året hade med i prognosen.

Personal

Årsarbetare och anställda	2024	2023	Förändring mot föregående år
Årsarbete	84,5	83,0	1,8 %
Antal anställda	95	93	2,2 %

Antal faktiska årsarbetare och anställda mäts periodens sista dag.

Antal årsarbetare har ökat marginellt sedan föregående år vilket bland annat beror på att den arbetade tiden har ökat. Sjukfrånvaron har minskat vilket också påverkar antal årsarbetare.

Antalet anställda är i stort sett på samma nivå som föregående år. Tillsvidareanställningarna har ökat med drygt en tjänst jämfört med föregående år. Den varierar dock då vissa avdelningar har ökat med någon tjänst och andra avdelningar har minskat något.

De tidsbegränsade anställningarna har ökat, från 8.50 tjänster föregående år till 10.60 tjänster år 2024. Den största ökningen av tidsbegränsade anställningar är inom servicetrafik.

Arbetad tid	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Budget Arbetad tid timmar, anställda			
Arbetad tid timmar, anställda	154 461	152 752	1,1 %
-varav timanställda	7 283	8 446	-13,8 %
-varav mertid/övertid samtlig personal	3 333	3 207	3,9 %
-varav arbete under jour och beredskap			

Arbetade timmar har ökat från föregående år vilket bland annat beror på att den totala sjukfrånvaron har minskat.

Arbetad övertid är i princip samma som föregående år. Förvaltningen har markant minskat antalet timanställda jämfört mot föregående år där exempelvis linjetrafiken har minskat sina timanställda från 2746 timmar till 1196 timmar.

Sjukfrånvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Sjukfrånvaro i % av ordinarie arbetstid	6,3 %	7,3 %	-1,0 %
Korttidssjukfrånvaro (dag1-14) i % av ordinarie arbetstid	2,5 %	2,2 %	0,3 %

Totala sjukfrånvaron och korttidssjukfrånvaron är i princip densamma sedan föregående år. Färdtjänst är till exempel den avdelning som har störst minskning av den totala sjukfrånvaron med - 4,7%.

Intern styrning och kontroll

Nr	Granskad process/kontrollmoment	Utfall helår
1	Utbetalning av ersättning	
2	Kompetensplanering	
3	Personuppgiftshantering	
4	Mutor, jäv och korrupcion	

Nr	Granskad process/kontrollmoment	Utfall helår
5	Rättssäkerhet och demokrati, insyn och service	

Kollektivtrafikförvaltningen behöver fortsatt förstärka den interna styrningen och kontrollen med fokus på att skapa system för planering och uppföljning, tydligare ledning och styrning samt utveckla beställarstyrning och uppföljning av avtal. En omfattande processkartläggning genomfördes i början av 2024. Utifrån huvudprocessen som togs fram identifierades behov och utvecklingsmöjligheter, detta resulterade i en intern organisationsförändring som kommer ske under 2025. Under året har Kollektivtrafikförvaltningen samtidigt arbetat för ökad samverkansledning tillsammans med kultur- och bildningsförvaltningen och regionala utvecklingsförvaltningen.

Internkontrollmomenten som följts upp under året har informerats i ordinarie uppföljning enligt plan till kollektivtrafiknämnden. En del avvikelser kopplat till personuppgiftshantering och dokumenthantering har upptäckts genom att studera rutiner, arbetssätt och organisatorisk säkerhetsmiljö. Det visar att enbart kontroller inte är tillräckligt i arbetet och den kunskapen behöver spridas inom förvaltningen. Det är viktigt att Kollektivtrafikförvaltningen ständig omvärldsbevakar, studerar, uppdaterar arbetssätt och rutiner för att få en effektiv och rättssäker organisation.

Granskningsmoment 1 Utbetalning av ersättning

Säkerställa rutiner och system för utbetalning av ersättning, så ersättning lämnas rättssäkert och likvärdigt, genom avstämningar och stickprov.

Genom avstämningar och stickprov har identifierats att det finns brister i rutiner och arbetssätt kring utbetalning av ersättningar. Byte av trafikplaneringssystem under året har medfört nya arbetssätt och rutiner kring fakturering har uppdaterats men det finns fortfarande brister. Det finns också oklarheter i attestordning då samma person tar fram underlagen och slutattesterar både trafik kostnader och fast ersättning och incitament, detta bör särskiljas

Kontrollmomentet bedöms som genomfört med avvikelser/brister observerade. De identifierade brister kopplat till avtal som tydligt visas i årets arbete med intern styrning och kontroll, är en bidragande orsak till att förvaltningen valt att se över organiseringen för bättre styrning och ledning.

Granskningsmoment 2 Kompetensplanering

Säkerställa att det finns plan för långsiktig kompetensförsörjning, genom kartläggning av kompetensbehov, och vid behov upprätta/revidera plan för långsiktig kompetensförsörjning.

Kollektivtrafikförvaltningen har i organisationsförändringsarbetet jobbat med Rätt använd kompetens, RAK, en metod som använts för att systematiskt växla arbetsuppgifter till rätt kompetensnivåer och processflöden. En Långsiktig kompetensförsörjningsplan har tagits fram med stöd av HR-avdelningen och linjechefer följer upp vilka kompetenser som finns och inom vilka områden det finns en önskan om att utvecklas. Arbeta med RAK fortsätter under 2025 genom etablering av ny förvaltningsorganisation.

Kontrollmomentet bedöms som genomfört utan eller med godtagbara avvikelser/brister observerade. Kontrollmomentet återkommer i internkontrollplanen för 2025. Därmed fortsätter arbetet för att säkerställa att det finns rätt kompetens i ny förvaltningsorganisation.

Granskningsmoment 3 Personuppgiftshantering

Säkerställa att alla medarbetare har tillräcklig kunskap om personuppgiftshantering genom uppföljning och avstämningar, för att vid behov genomföra kompetenshöjande insatser i personuppgiftshantering.

Obligatoriska e-utbildningar för informationssäkerhet och personuppgiftshantering genomförs vid nyanställning och introduktion. Samtliga linjechefer anger att medarbetarna har tillräckliga kunskaper om personuppgiftshantering. Förvaltningens personuppgiftsföreträdare har under året bjudits in till två arbetsplatsträffar för genomgång och fördjupande frågor kring aktuella arbetsområden. Träffarna visar att det både finns intresse och behov av att i grupp diskutera frågeställningar kopplat till området.

Kontrollmomentet bedöms som genomfört med avvikelser/brister observerade. Det finns uppenbara brister utifrån resultatet i kontrollmoment 5. Åtgärder krävs för att säkerställa att personuppgifter behandlas och lagras utifrån gällande lagstiftning och regioninterna arbetssätt.

Granskningsmoment 4 Mutor, jäv och korruption

Säkerställa att medarbetare har tillräcklig kunskap om mutor, jäv och korruption kopplat till upphandling genom uppföljning och avstämningar för att vid behov genomföra kompetenshöjande insatser gällande mutor, jäv och korruption.

Samtliga medarbetare kopplat till upphandling fick i projektuppgiften en genomgång av mutor, jäv och korruption. Till upphandlingsarbetet har sedan två medarbetare tillkommit. Dessa har fått en övergripande genomgång genom introduktionen vid anställning men det bör övervägas att hålla en avstämningsträff med hela gruppen igen för att till exempel föra dialog om dilemman och agerande vid misstanke om oegentligheter.

Kontrollmomentet bedöms som genomfört utan avvikelser/brister observerade. Internkontrollområdet återkommer i beslutad internkontrollplan för 2025. Arbeta med att säkerställa att samtliga kopplade till upphandlingsarbetet är trygga i vad som gäller fortsätter under hela upphandlingsförfarandet.

Granskningsmoment 5 Rättssäkerhet och demokrati, insyn och service

Säkerställa att förvaltningens arbetssätt stämmer med regionövergripande rutiner och system för hantering av allmänna handlingar, genom kartläggning av vägar in till förvaltningen och vid behov kompetenshöjande insatser för medarbetare som hanterar allmänna handlingar.

Det är sedan tidigare känt att det finns ett stort antal funktionsbrevlådor kopplade till förvaltningen. Rutinkontroll visar att det finns bevakning för de flesta av funktionsbrevlådor. Det framkommer dock att det finns brister i användandet av e-post och att lagring av data/information finns i Outlook istället för i lämpliga verksamhetssystem. Det framkommer av stickproven och uppföljande frågor att stora mängder personuppgifter sparas/lagras i de olika funktionsbrevlådorna. Det finns inga rutiner för gallring och data lagras under flera år i Outlook.

Kontrollmomentet bedöms som genomfört med avvikelser/brister observerade. Det bör omgående genom informationsinsatser tryggas att personuppgifter hanteras i enlighet med lagkrav och regioninterna instruktioner. Kollektivtrafikförvaltningen måste hänvisa de kunder/resenärer/kommuner som i kontakten med Kollektivtrafikförvaltningen behöver ange sina personuppgifter till att använda säkra kanaler.

Åtgärder krävs gällande dokumenthanteringsplanen, förvaltningen behöver i samråd med arkivchef uppdatera vilken information som finns på förvaltningen och bestämma gallringsregler för detta.

Se avrapportering i sin helhet under respektive bilaga, diarienummer KTN2023/159.

Sammanfattning av ISK 2024

Flera kontrollmoment har i den samlade bedömningen påvisat brister där åtgärd ska eller bör övervägas och i vissa fall är åtgärder redan initierade eller planerad. Den samlade bedömningen är därför att årets internkontrollarbete varit välriktat. Fler av de internkontrollområden som uppvisat brister återkommer även i interna kontrollplanen för 2025.

Erland Grundberg

Kollektivtrafikförvaltning

Kollektivtrafiknämnden

2025-02-03

Bilagor Kollektivtrafikförvaltningen

Bilaga 1

Måluppföljning

Målområde	Mål	Utfall helår
Till nytta för Dalarnas invånare	Förbättra tillgänglighetsanpassning för personer med funktionsnedsättning inom 5 mätbara områden. De områden som avses är resecentrum, knutpunkter, bytespunkter, stråktrafik och övrig trafik. (Dec 2024)	
Till nytta för Dalarnas invånare	Förbättra upplevelsen av kollektivtrafiken i länet och öka kundnöjdheten, Öka Nöjd kund index (NKI) – från 48 procent - till 50 procent. (Dec 2024)	
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Förvaltningen ska nå ett målvärde i medarbetarundersökningen på 3.5 på en femgradig skala. (Dec 2024)	
Hållbar utveckling	Öka kollektivtrafikens andel av det motoriserade resandet, till marknadsandel på 12 procent. (Dec 2024)	

Förbättra tillgänglighetsanpassning för personer med funktionsnedsättning inom 5 mätbara områden. De områden som avses är resecentrum, knutpunkter, bytespunkter, stråktrafik och övrig trafik. (Dec 2024)

Arbetet med tillgänglighetsanpassning har inte slutförts under 2024. Utan planeras att genomföras under första delåret 2025.

Förbättra upplevelsen av kollektivtrafiken i länet och öka kundnöjdheten, Öka Nöjd kund index (NKI) – från 48 procent - till 50 procent. (Dec 2024)

Försämrad utveckling under hösten men i arbetet med resan mot en bättre kollektivtrafik har insatser utförts under året vilket påverkar resultatet under 2024 men förväntas stiga i framtiden.

Öka kollektivtrafikens andel av det motoriserade resandet, till marknadsandel på 12 procent. (Dec 2024)

Svag utveckling av kollektivtrafikens andel av det motoriserade resandet under hösten 2024, har gjort att årsutfallet inte har återhämtat sig. I arbetet med resan mot en bättre kollektivtrafik har insatser utförts under året vilket påverkar resultatet under 2024 men förväntas stiga i framtiden.

Bilaga 2

Uppdragsaktiviteter

En hållbar framtid för Region Dalarna

Totalt antal aktiviteter	Målvärde (tkr)	Agg. målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
7	63 550	38 300	40 100	-23 450

Sammanställning över samtliga aktiviteter för Kollektivtrafikförvaltning. Agg. målvärde anger summerat målvärde från underliggande aktiviteter (en nivå ned). Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Höja biljettpreiser inom kollektivtrafiken	Slutförd	2024-12-31	3 600	3 600	0
Kostnadsneutrala skolskjutsar	Pågår	2024-12-31	25 000	8 300	-16 700

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Minskad landsbygdstrafik	Slutförd	2024-12-31	15 900	14 900	-1 000
Minskad stadstrafik	Slutförd	2024-12-31	11 300	11 300	0
Se över avtal gällande informationsskyltar	Avbruten	2024-12-31	250	0	-250
Sjukresor	Avbruten	2024-12-31	1 500	0	-1 500
Ökad försäljning.	Slutförd	2024-12-31	6 000	2 000	-4 000

Samtliga aktiviteter för Kollektivtrafikförvaltning. För övergripande aktiviteter anger utfall summa av underliggande aktiviteters utfall. Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Verksamhetsberättelse

2024

Regionservice Dalarna

Inledning

Regionservice ansvarar för servicefunktionerna inom Region Dalarna. Regionservice leder, utför, utvecklar och effektiviserar servicetjänster inom områdena kost, logistik, lokalvård, fastighetsdrift, tvätterier och övriga servicetjänster så som leasingbilar och boende. Förvaltningen har en ekonomisk omslutning på ca 500 mnkr och har ca 600 medarbetare. Regionservice ska bidra till att Region Dalarna uppnår ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet.

Regionservice är kvalitets- och miljöcertifierade enligt ISO9001 och ISO14001. Under våren genomfördes en omfattande extern revision där förvaltningen reviderades i en så kallad "uppföljande revision", enligt gällande standard. Certifieringen är en viktig del av Regionservice systematiska kvalitet- och hållbarhetsarbete. I revisionsrapportens sammanfattning lyfts bl.a. att *"organisationen har uppnått en väl implementerad hantering av förbättringsåtgärder genom daglig styrning"* och att *"revisionen visar på en imponerande delaktighet och engagemang, utöver att leverera tjänster enligt uppdrag, i regionens politiska och strategiska utrednings- och utvecklingsprojekt"*.

Regionservice har under de senaste åren haft ekonomiska utmaningar med att hantera den exceptionellt höga kostnadsutvecklingen som en följd av externa omvärldsfaktorer. Regionservice är en intäktsfinansierad förvaltning och styr inte förbrukningen och efterfrågan av varor och tjänster inom regionens verksamheter.

Regionservice har liksom övriga förvaltningar inom regionen processat fram en handlingsplan för en ekonomi i balans. De kostnadsreducerade åtgärderna och insatserna har tagits fram och beslutats inom ramen för *"En hållbar framtid för Region Dalarna"*. De ekonomiska effekterna i handlingsplanen utgår ifrån ett regionperspektiv och kan uppstå både i Regionservice och i annan verksamhet. De största insatserna och åtgärderna är; anpassningen av Vårdnära service, implementeringen av regionens nya måltidssystem, nivåanpassa textillager i regionens verksamhet och överta kostförsörjningen på Sätters sjukhus i egen regi.

Verksamhet och mål

Förvaltningens mål inom regionplanens målområden	 Mål uppfyllt	 Mål delvis uppfyllt	 Mål ej uppfyllt
Till nytta för Dalarnas invånare	2		
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	1		
Hållbar utveckling	1		
Summa	4	0	0

I huvudsak bedöms verksamheten ha haft framdrift och styrt mot de övergripande målen från regionplan och verksamhetsplan. Regionsservice har under 2024 fokuserat på att slutföra och möta upp flera pågående och tillkommande uppdrag, bl.a:

- Slutföra implementeringen av regionens nya måltidssystem
- Utveckla och anpassa Vårdnära servicetjänster
- Etablera och driftsätta regionens centrala lager av försörjningsmateriel
- Planering för höjd beredskap och civilt försvar
- Elektrifiera regionens fordonspark
- Utredda organisatorisk flytt av fastighetsdriften från Regionsservice till Regionfastigheter
- Utredda ett tvättersamarbete med Region Värmland

Händelser av väsentlig betydelse

Beredskap och robusthet

Inom området "Till nytta för Dalarnas invånare" arbetar Regionsservice med olika aktiviteter för att öka robustheten och beredskapen. Regionsservice är en viktig aktör i regionens arbete med "Plan för höjd beredskap". Förvaltningen har bl.a. identifierat flera kritiska områden för att bedriva verksamhet i krissituation och tagit fram flera risk- och sårbarhetsanalyser för olika serviceområden såsom kost, logistik och fastighetsdrift. Arbetet förs nu vidare och arbete pågår med att ta fram kontinuitetsplaner för verksamheten och fastställa en krigsorganisation. Ett arbete har också gjorts under året på alla nivåer inom förvaltningen med att medvetandegöra och informera om beredskapsarbetet och regionens roll i det civila försvaret. För att stärka regionens robusthet har Regionsservice fått ett utökat uppdrag med att bl.a. leda, styra och utveckla försörjningsflödet av regionens sjukvårdsprodukter och att etablera ett centralt lager.

Digitalisering

Inom digitaliseringsområdet har Regionsservice under året slutfört flera systemrelaterade aktiviteter i syfte att öka graden av digitalisering och förbättra effektiviteten inom förvaltningen.

- Inom kost & måltidsverksamheten har ett digitalt system för automatisk orderläggning av patientmåltider implementerats i samband med införandet av ett nytt måltidssystem.
- Inom logistikverksamheten har ett nytt godsspårningssystem implementerats vilket möjliggör spårbarhet i flera steg samt i realtid. Syftet med systemet är att öka leverans kvalitén inom transportområdet och öka kontrollen över regionens gods, såsom materiel, läkemedel, prover, blod, hjälpmedel etc.
- Ett nytt bokningssystem för regionens fordonsflotta har införts. Fordonen har försetts med gps-enheter vilka är uppkopplade till systemet. Syftet med det nya bokningssystemet är att höja säkerheten kring nyckelhanteringen, öka användarvänligheten i systemet och generera tydligare uppföljningsunderlag för hur vi nyttjar och använder våra fordon.

- Inom Fredriksbergstvädden har ett MUR-system (Machine utilization in real-time) implementerats i verksamheten. Systemet möjliggör en ögonblicksbild av produktionen för samtliga maskiner, vilket ger goda förutsättningar till effektiva produktionsflöden.
- Regionservice processkartläggning har utvecklats med hjälp av ett nytt systemstöd. Processkartläggningarna är ett viktigt verktyg för förvaltningens medarbetare att hitta information om verksamheternas processer och få fram olika typer av stöddokument i arbetet så som checklistor, rutinbeskrivningar och instruktioner.

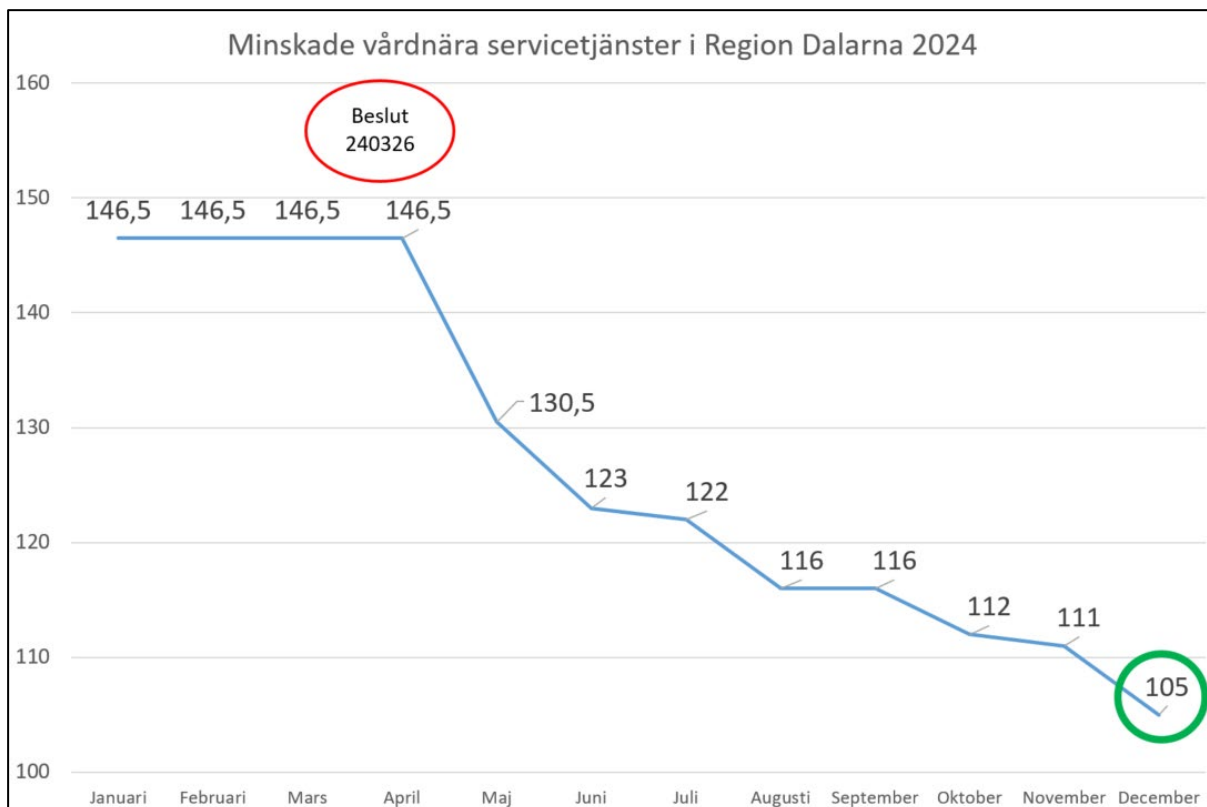
Implementering nytt måltidssystem

Implementeringen av regionens nya måltidssystem har fortlöpt enligt plan. Det nya måltidssystemet har inneburit en övergång till kyld enportionsmat som huvudmetod och att patientmåltiderna i huvudsak produceras vid lasaretsköket i Mora. Det nya systemet är nu fullt implementerat på lasaretten i Mora, Ludvika och Falun samt även delar av Sätters sjukhus. Under 2025 införs även det nya måltidssystemet på Avesta lasarett. Det övergripande projektet för införandet av det nya måltidssystemet har nu avvecklats och en återslagrapportering har skett till Regionstyrelsen i början av 2025. Uppföljning och mätning av det nya måltidssystemet visar att det finns goda förutsättningar för att det nya systemet kommer att möta de övergripande effektmålen med bytet; ökad valfrihet för patienten, minskat matsvinn och reducerade kostnader för regionen.

Anpassning Vårdsnära service

Under 2023 påbörjades ett arbete med att utvärdera Vårdsnära service. Det resulterade i ett beslut om en anpassning av Vårdsnära service den 26 mars 2024 i Hälso- och sjukvårdsnämnden. Anpassningen innebär en kostnadsreducering för Vårdsnära servicetjänster med 20 miljoner kronor. Det motsvarar en personalreducering på cirka 42 årsarbetare runt om i länet.

Under våren 2024 fastställdes planen för anpassningen tillsammans med Hälso- och sjukvården och förhandlades i facklig samverkan. Under perioden april till december har en stegvis reduktion av Vårdsnära servicetjänster genomförts och uppdraget att reducera cirka 42 årsarbetare i verksamheten har slutförts. Anpassningen och personalreduceringen återspeglas i diagrammet nedan. Under verksamhetsåret 2024 har en kostnadsreducering på cirka 12,8 miljoner kronor uppnåtts, vilket återfinns i Hälso- och sjukvårdens resultatredovisning. Under 2025 förväntas besparingen nå full ekonomisk effekt, det vill säga en kostnadsreducering på 20 miljoner kronor i Hälso- och sjukvårdens resultatredovisning.

Tvätterisamverkan med Region Värmland

Under 2022 undertecknade Region Dalarna och Region Värmland en politisk avsiktsförklaring om att inleda ett samarbete vid Fredriksbergstvätten. I den tvätteritutredning som gjordes konstaterades att fastigheten och anläggningen behöver anpassas och restaureras för att möta behovet och dimensioneras för en fördubblad produktionsvolym. På uppdrag av regiondirektörerna i Region Dalarna och Region Värmland har en behovsanalys för en ny tvätterianläggning i Fredriksberg tagits fram under 2024. En nybyggnation skapar förutsättningar för en ökad produktionsyta vilket möjliggör att automatisera, modernisera och resursoptimera verksamheten. En nybyggnation skulle bidra till en bra och långsiktigt hållbar arbetsmiljö och produktion. Analysen har kompletterats med åtgärdsförslag för produktionsanläggningen och vidare har en kalkyl för investeringar, lokalkostnader samt en totalkalkyl för hela tvätteriverksamheten tagits fram. Utredningen presenterades för Region Värmlands tjänstemannaledning innan sommaren. Under hösten har ett arbete gjorts tillsammans med representanter från Region Värmland med att kvalitetssäkra underlaget och ta fram ett gemensamt politiskt beslutsunderlag för en eventuell framtida samverkan.

Utredning flytt av fastighetsdrift

Inom ramen för regionens "översyn av förvaltningsstruktur" har Regionservice tillsammans med Regionfastigheter påbörjat ett arbete med att utreda en flytt av fastighetsdriften från Regionservice till Regionfastigheter. Syftet är att utreda om en sådan organisatorisk förflyttning skulle leda till en stärkt samverkan och ökat resursutnyttjande för den samlade fastighetsprocessen inom regionen.

Förväntad utveckling

Som en konsekvens av det ekonomiskt utmanande läget inom regionen behöver servicetjänster och servicenivåer inom ramen för Regionservice uppdrag utvärderas och anpassas, främst inom Hälso- och sjukvården. Arbetet med den ekonomiska handlingsplanen kommer ha bäring på förvaltningens arbete även under 2025-2026.

Serviceleveransen förväntas i framtiden bli än mer proaktiv vilket leder till att leveransen utvecklas över tid och i högre grad kräver kontinuerlig fortbildning av både medarbetare och chefer. Nuvarande modell för hur överenskommelser och servicenivåer beslutas inom regionen kommer behöva utvecklas i framtiden. Ett ökat fokus behöver läggas på partnerskap, strategi och gemensamma mål, över de nuvarande förvaltningsgränserna.

Regionservice kommer under de kommande åren fokusera på att slutföra och möta upp flera pågående och tillkommande uppdrag:

- Etablera och driftsätta regionens centrala lager av försörjningsmateriel
- Planering för höjd beredskap och civilt försvar
- Utveckla och anpassa Vårdnära servicetjänster
- Genomföra en översyn av lokalvårdens uppdrag och verksamhet
- Elektrifiera regionens fordonspark
- Utreda ett tvätterisamarbete med Region Värmland

Nyckeltal

Nyckeltal	Ack utfall	Mål	Måluppfyllelse
Andel förebyggande underhåll (fastighetsdrift)	70%	73%	▲
Andel godkända städkontroller	92,0%	96,5%	■
Antal förbrukningsprodukter i lager med minst 1 månads täcktid	430 st	1000 st	■
Antal utförda internrevisioner	13 st	15 st	▲
Energianvändning	144,0 kWh/m2	142,5 kWh/m2	▲

Nyckeltal	Ack utfall	Mål	Måluppfyllelse
Svinn per portion patientmåltider	65 g	90 g	●
Tvätt - Leveransduglighet tvätt	99,1%	98,5%	●
Yttre transporter - Bränsleförbrukning	2,12 l/mil	2,62 l/mil	●

● mål uppfyllt ▲ mål delvis uppfyllt ■ mål ej uppfyllt

Andel förebyggande underhåll inom fastighetsdriften når inte målet för 2024. Orsaken till det är bland annat att projekt som drivs av Regionfastigheter tar mycket resurser samt otillräckligt administrativt stöd, vilket krävs för att hålla systemen i ordning och skapa rätt utformad arbetsorder.

Andel godkända städkontroller möter inte målet fullt ut. Den interna kvalitetsuppföljningen är inte fullständigt enhetlig och med anledning av det har lokalvårdschefer och Processägare för Lokalvård nyligen genomgått utbildning i standarden INSTA 800.

Antal produkter i lager med täcktid en månad når inte målet p.g.a. att tillgång till lokalen är försenad. Prognosen är att målet lagerhållning kommer nås under första kvartalet av 2025.

Att vi inte når målet gällande interna revisioner beror på att två revisioner har blivit flyttade från december 2024, till januari 2025.

Gällande energianvändning antas målet vara uppfyllt men framgår inte av siffrorna. Detta på grund av att värmen från kylsystemet inte längre återvinns på Falu lasarett, utan återvinns vid Falu Energis anläggning. Detta görs i samverkan mellan Falu Energi och Regionfastigheter Dalarna.

Tack vare bytet av måltidssystem så har målet med svinn per portion kunnat uppnås. Svinnet har minskat med ca 100 g/portion.

Ekonomi

Resultaträkning 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Intäkter	489,7	472,1	3,7%	511,3	-21,6
-varav Regionbidrag		21,8			
Kostnader	-481,3	-478,4	0,6%	-496,5	15,2
-varav löner exkl soc avgifter	-217,2	-219,3	-0,9%	-226,2	8,9
Resultat	8,4	-6,3	-232,9%	14,8	-6,4

Utfallet för 2024 uppgår till 8,4 miljoner kronor, vilket är ca -6,4 miljoner kronor sämre än budget, men 14,6 miljoner kronor bättre än för samma period föregående år. Utfallet innebär en förbättrad budgetavvikelse med ca 0,7 miljoner kronor jämfört med delårsbokslutet.

Budgetavvikelsen avser i huvudsak lägre intäkter än budgeterat. Totalt avviker förvaltningens intäkter med ca -21,6 miljoner kronor jämfört med budget för året. Avvikelsen uppstår dels inom kostverksamheten där implementeringen av det nya måltidssystemet pågår, samt på grund av låg efterfrågan inom bland annat Lokalvård, Fastighetsdrift, Bilpool och Boende. Bilpoolen har som ett led i att anpassa fordonsparken efter den minskade efterfrågan sålt ett antal leasingbilar vilket genererat en intäkt av engångskaraktär under året, motsvarande ca 1,5 miljoner kronor. Produktionskökens intäkter avviker ca -8,3 miljoner kronor. Fastighetsdriften har den enskilt största avvikelsen gällande beställningsuppdrag och avviker från budget med -3,0 miljoner kronor. Från och med maj har avtalsintäkterna avseende anpassningen av Vårdnära service reducerats och överförts till Hälso- och sjukvården, vilket bidrar till en negativ avvikelse på intäktssidan på drygt -12,0 miljoner kronor. Avvikelsen möts dock av motsvarande avvikelse på kostnadssidan.

Totalt sett har förvaltningen en positiv budgetavvikelse på kostnadssidan på ca 15,2 miljoner kronor. Det avser i huvudsak personalkostnader och är dels en effekt av att anpassningen av Vårdnära service pågår, samt att verksamheten är restriktiv med att återbesätta tjänster och ta in vikarier vid frånvaro.

Bevakningen har en negativ budgetavvikelse. Dels på grund av att man budgeterat personalkostnaderna lägre än faktiska kostnader, men främst på grund av att man upphandlat en ny leverantör av bevakningstjänster till en mycket högre kostnad än tidigare. Avvikelsen för Bevakningen uppgår till drygt -0,9 miljoner kronor vid årets slut.

En negativ budgetavvikelse finns på Café Hörnan i Ludvika. Verksamheten har tagits upp som en besparingsåtgärd i handlingsplanen för ekonomi i balans men bedömningen är att det inte kommer uppstå någon positiv ekonomisk effekt under 2024. Under sommaren har man gjort anpassningar med begränsade öppettider, reducerad bemanning och begränsat utbud. Budgetavvikelsen för Café Hörnan uppgår till -0,5 miljoner kronor vid årets slut, vilket är något bättre än prognosen i våras.

Det nya måltidssystemet har implementerats i flera etapper under 2024, och full effekt förväntas inte förrän under 2025. De ekonomiska analyserna visar att volymerna har sjunkit avsevärt under året. Dels på grund av minskat svinn som möjliggjorts tack vare det nya måltidssystemet, men sannolikt också på grund av minskad efterfrågan som en effekt av färre vårdplatser. De låga volymerna innebär att de rörliga kostnaderna för bland annat livsmedel sjunker, men inte i samma utsträckning som intäkterna, vilket innebär att förvaltningens fasta kostnader till del är ofinansierade. Totalt sett har produktionsköken en negativ budgetavvikelse som uppgår till ca -8,5 miljoner kronor för 2024. Man kan dock konstatera att det nya måltidssystemet innebär en lägre kostnad som är betydande totalt sett för regionen.

De främsta orsakerna till att resultatet avviker från budget är att de låga volymerna av patientmåltider gör att kostverksamhetens intäkter minskar, den låga efterfrågan inom främst Fastighetsdrift och lokalvård som innebär att intäkterna från beställningsuppdrag minskar samt de ökade kostnaderna inom bevakningsverksamheten.

Investering

Investering 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Årets investering	-8,8	-9,2	-4,2%	-12,0	3,2

Årets största planerade investeringar avser chipmärkning till Fredriksbergstvädden, en tung lastbil samt investeringar till regionens nya centrallager. Det sistnämnda tillsammans med förvaltningens IT-investeringar samt investeringar som härrör till införandet av det nya måltidssystemet ingår ej i förvaltningens investeringsbudget. Att utfallet trots detta är lägre än budget beror i huvudsak på att leveransen av den tunga lastbilen samt investeringen i chipmärkningen dragit ut på tiden, och stora delar av utfallet kommer därför belasta 2025 istället.

Analys kostnadsutveckling

Kostnadsutveckling**	Ack utfall	Budget	Prognos delår (Juli)
Bruttokostnadsutveckling (%)	0,5	3,7	2,0

** Kostnadsutveckling ack; jämför ackumulerat utfall i år jmf ack utfall fg år. Prognos jämför med utfall helår fg år. Budgeterad brutto- och kostnadsutveckling på helår.

Kostnadsnivån under 2024 är endast 0,5 % högre än under samma period föregående år. Förutom generell budgeterad kostnadsutveckling och löneindexering så består den ökade kostnadsnivån bland annat av ökade regioninterna kostnader efter beslut om ny

kostnadsfördelning för Regionens IT-enhet. Kostnadsnivån har dock sjunkit med -3,2 procentenheter jämfört med kostnadsutvecklingen till och med delårsrapporten efter juli månad. Orsakerna till detta är främst anpassningen av Vårdnära service, samt avvecklingen av personal i produktionsköket i Falun.

En hållbar framtid för Region Dalarna

Totalt antal aktiviteter	Målvärde (tkr)	Agg. målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
8	12 000	2 500	10 100	-1 900

Sammanställning över samtliga aktiviteter för Regionens service Dalarna. Agg. målvärde anger summerat målvärde från underliggande aktiviteter (en nivå ned). Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Café Hörnan Ludvika	Pågår	2024-12-31	1 000	0	-1 000
Implementering nytt måltidssystem.	Slutförd	2024-04-01	5 000	5 000	0
Serviceverksamheten vid regionens folkhögskolor	Avbruten	2024-12-31	0	0	0
Ta över måltidsleveranserna på Sätters sjukhus i egen regi.	Slutförd	2024-05-01	3 000	3 000	0
Textillager och beställning av textilier	Slutförd	2024-12-31	1 500	1 500	0
Utvärdering Vårdnära Service	Slutförd	2024-12-31	0	0	0
Översyn av regionens fordonspark (leasingbilar)	Slutförd	2024-12-31	500	500	0
Översyn av städfrekvenser inom lokalvården	Pågår	2024-12-31	1 000	100	-900

Utvalda aktiviteter för Regionens service Dalarna (samtliga aktiviteter återfinns i bilaga). För övergripande aktiviteter anger utfall summa av underliggande aktiviteter utfall. Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Region Dalarna står inför en stor ekonomisk utmaning. Under perioden 2023 – 2025 måste omfattande ekonomiska åtgärder genomföras för att uppnå en ekonomi i balans. Därför har en handlingsplan tagits fram med mål och strategier för att genom utveckling, omställning och prioriteringar på ett ekonomiskt ansvarsfullt sätt, möta regionens framtida utmaningar. Regionens service har tagit fram en handlingsplan med åtgärder för en ekonomi i balans och "En hållbar framtid för Region Dalarna". De ekonomiska effekterna i handlingsplanen utgår ifrån ett regionperspektiv och kan uppstå både i Regionens service och i annan verksamhet.

Regionens service arbetar aktivt med de beslutade aktiviteterna i handlingsplanen för ekonomi i balans. De största insatserna och åtgärderna är:

- Utvärdering och anpassning av Vårdnära service
- Implementera regionens nya måltidssystem
- Nivåanpassa textillager i regionens verksamhet
- Överta kostförsörjningen på Sätters sjukhus i egen regi

För en mer detaljerad återrapportering av åtgärderna inom handlingsplanen för ekonomi i balans, se separat bilaga.

Utöver de åtgärder som ingår i handlingsplanen för ekonomi i balans inom ramen för "En hållbar framtid för Region Dalarna" så har verksamheten arbetat med andra åtgärder för att minska det ekonomiska underskottet:

- Bevakningen ser över möjligheten att rekrytera och utbilda personal för att minska behovet av externt köpta bevakningstjänster.
- Inom lokalvården försöker man möta den minskade efterfrågan inom främst storstäd genom att se över arbetssätt, vakanshålla tjänster och begränsa vikarieintaget under semestern.
- Inom Regionens service verksamhet inventeras nyttjandet av befintlig utrustning för att om möjligt avvakta med att genomföra beslutade investeringar.
- Fastighetsdriften för dialog med Regionfastigheter om att utföra fler uppdrag i egen regi.

- Inom yttre logistik ses möjligheten över att utföra fler transporter åt Hälso- och sjukvården som idag köps in av extern utförare.
- För att anpassa regionens boenden till en lägre efterfrågan har verksamheten sagt upp hyresavtal på lägenheter.
- Bilpoolen har låg beläggning med anledning av att man inom Regionen genomför färre resor, möten/konferenser etc. Fordonsparken anpassas därför genom försäljning av bilar.
- Café Hörnan i Ludvika har gjort anpassningar under sommaren med begränsade öppettider, reducerad bemanning och begränsat utbud där man inte erbjuder varm mat.

I tabellen nedan finns en sammanställning över exempel på kostnadsreducerande åtgärder/aktiviteter som Regionservice genomfört under 2024 men där den positiva ekonomiska effekten ej återspeglas i förvaltningens resultatredovisning. Den ekonomiska effekten av dessa åtgärder/aktiviteter uppstår i annan förvaltning, framförallt i Hälso- och sjukvården.

BESPARINGSÅTGÄRDER (mnkr)	Utfall 2024	Prognos/ helårseffekt 2025
<i>Ekonomisk effekt uppstår i annan förvaltning:</i>		
Reducering Vårdnära Service	12,8	20,0
Implementering nytt måltidssystem inkl. Säter	8,0	8,0
Översyn av regionens fordonspark (leasingbilar)	0,5	1,0
Översyn av städfrekvenser inom lokalvården	0,1	0,5
OneMed, införlivat i nuvarande ruttsystem	0,3	0,5
<i>Besparing annan förvaltning</i>	<i>21,7</i>	<i>28,0</i>

Personal

Årsarbetare och anställda	2024	2023	Förändring mot föregående år
Årsarbete	491,5	551,1	-10,8 %
Antal anställda	575	633	-9,2 %

Antal faktiska årsarbetare och anställda mäts periodens sista dag.

Verksamhetsåret 2024 har präglats av Region Dalarnas övergripande målsättning om en ekonomi i balans. Regionservice har utifrån detta arbetat kontinuerligt med effektivisering och åtgärder för att på bästa sätt ta ansvar för en hållbar framtid. Verksamheterna har utifrån anställningsstoppet arbetat med behovsanalyser inför nyanställningar och har genomfört anställningsprövningar för att säkerställa en balanserad bemanning utifrån verksamhetens behov och ekonomiska ramar.

Under 2024 har Regionservice genomfört betydande personalförändringar vilket återspeglas i minskningen av både årsarbetare (-10,8 %) och antal anställda (-9,2 %). Den största förändringen skedde inom Vårdnära service, där ett nämndbeslut fastställde att verksamheten skulle kostnadsreduceras med 20 miljoner kronor, vilket motsvarar en reduktion av 42 årsmedarbetare.

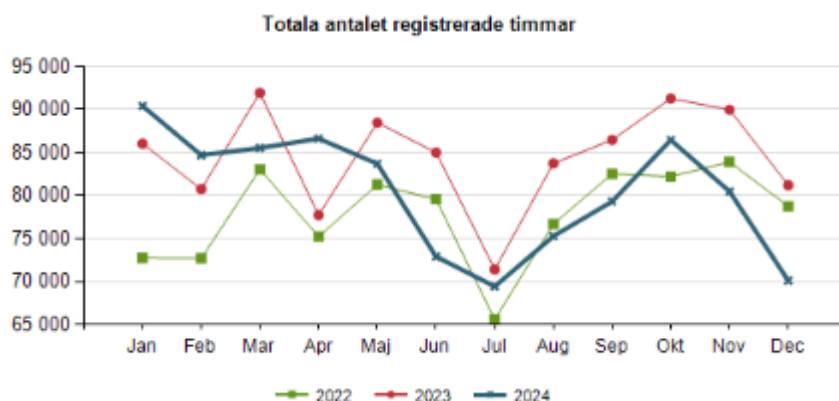
För att hantera denna omställning på ett så smidigt sätt som möjligt har Regionservice under en längre tid arbetat med att vakanshålla tjänster. Genom denna strategi kunde minskningen av personal genomföras utan att behöva varsla tillsvidareanställda, istället genomfördes verksamhetsförändringen genom personalomställning och avslut av tidsbegränsade anställningar.

Utöver förändringarna inom Vårdnära service har förvaltningen arbetat med införandet av ett nytt måltidssystem. Även detta har resulterat i personalminskningar, motsvarande ca 8 årsmedarbetare vilket bidragit till kostnadsreducering för Region Dalarna. För att säkerställa en ordnad övergång inrättades en särskild samverkansgrupp med representanter från fackliga parter, Regionservice, Hälso- och sjukvården samt Regionfastigheter. Gruppen hanterade samverkansfrågor och stöttade verksamheten i förändringsarbetet.

De omfattande omställningarna har haft en stor påverkan på både organisationen och personalen. För Regionservice har förändringarna inneburit projektintensiva processer som genomförts utan tillsatta externa resurser. Trots detta har omställningarna gått över förväntan, vilket vittnar om en hög anpassningsförmåga och ett stort engagemang bland medarbetarna.

Arbetad tid	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Arbetad tid timmar, anställda	964 897	1 013 962	-4,8 %
-varav timanställda	69 837	81 646	-14,5 %
-varav mertid/övertid samtlig personal	12 884	17 399	-25,9 %

Totalt sett har antalet arbetade timmar minskat i linje med den lägre bemanningen (-4,8 %). Minskningen är dock inte proportionerlig med personalneddragningen inom förvaltningen, vilket delvis beror på att siffrorna är på årsbasis och att den största minskningen av personal skedde efter första halvåret. Detta kan även tyda på en ökad arbetsbelastning på befintlig personal.

Den mest påtagliga minskningen finns inom timanställda (-14,5 %), vilket är i linje med både anställningsstoppet inom regionen och den omställning som förvaltningen genomgått. Man har dessutom varit restriktiv med att bemanna upp med extra personal. Även mertid och övertid har minskat kraftigt (-25,9 %), sannolikt som en följd av en mer restriktiv hantering av övertid, ökad ekonomisk medvetenhet och effektivare arbetssätt.

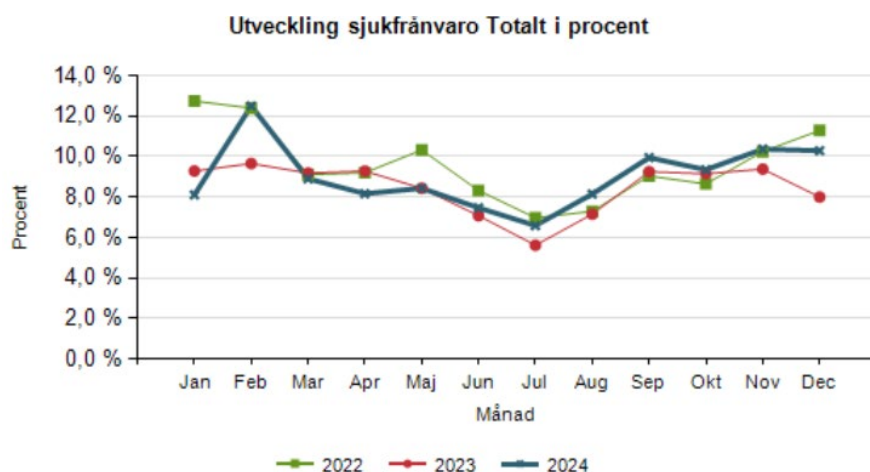
Sjukfrånvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Sjukfrånvaro i % av ordinarie arbetstid	8,9 %	8,4 %	0,5 %
Korttidssjukfrånvaro (dag1-14) i % av ordinarie arbetstid	4,1 %	4,2 %	-0,1 %

Under 2024 uppgick den totala sjukfrånvaron inom Regionservice till 8,9 % av ordinarie arbetstid, en ökning med 0,5 procentenheter jämfört med 2023. Samtidigt minskade korttidssjukfrånvaron (dag 1-14) marginellt till 4,1 %, vilket tyder på att en större andel av sjukskrivningarna utgjordes av längre sjukfall.

Sjukfrånvaron under året har följt en liknande utveckling som tidigare, där vintermånaderna visat höga sjukdomstal, medan sommaren har inneburit en tillfällig nedgång. Under hösten ökade sjukfrånvaron igen, vilket är en trend som varit tydlig i flera år. Jämfört med 2022 ligger 2024 något lägre i sjukfrånvaro, men fortfarande högre än nivåerna för 2023.

Regionservice har under året arbetat aktivt för att hantera sjukfrånvaron i samarbete med HR-avdelningen. Insatser har bestått av kartläggning av långtidssjukskrivna, utbildning av chefer i tidiga insatser samt arbetsmiljörelaterade insatser. Vi kan se att en betydande andel av sjukskrivningarna beror på psykisk ohälsa, ofta utan direkt koppling till verksamheten och arbetsmiljön. Trots de förändringar och utmaningar som organisationen stått inför under året har sjukfrånvaron inte ökat i den omfattning som befarats.

Fortsatta förebyggande insatser i kombination med uppföljning i redan befintliga processer kommer att vara avgörande för att hantera sjukfrånvaron framöver och stödja medarbetarna.

Genomsnittlig sysselsättningsgrad %	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Kvinnor	97.9	98,0	-0,1
Män	99.4	99.2	0,2
Totalt	98.5	98,5	0

Könsfördelning	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Kvinnor	377	416	-9,4%
Män	296	317	-6,6%

Precis som tidigare år arbetar majoriteten av de anställda inom Regionservice verksamhet heltid. Sedan flera år tillbaka finns en viljeinriktning om att så många som möjligt ska ha möjlighet att arbeta heltid. Statistiken visar att förvaltningen fortsätter att efterleva detta trots att verksamheterna har högre krav på sig att leverera effektiv service till kund, utifrån Regionens övergripande mål för en ekonomi i balans.

Som nämnts tidigare har antalet anställda inom förvaltningen minskat under 2024, vilket speglas i statistiken för könsfördelningen. Det kan dock konstateras att könsfördelningen håller ungefär samma proportioner som tidigare. Kvinnor fortsätter att vara något mer representerade inom förvaltningen som helhet, men andelen har minskat något jämfört med 2023.

Åldersfördelning	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Under 40	249	293	-15,0%
40-59 år	249	266	-6,4%
60 år och äldre	77	75	2,7%

Pensionsavgångar	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Ålderspension	14	14	0
Sjukersättning	-	-	-
Totalt	14	14	0

När vi analyserar statistiken för åldersfördelningen inom förvaltningen kan vi se en tydlig minskning i de yngre åldersgrupperna, det vill säga medarbetare under 40 år, jämfört med tidigare år. Vi kan även utläsa att antalet pensionsavgångar för 2024 uppnår samma nivå som för 2023. Detta kan delvis tyda på en åldrande arbetsstyrka och vi kan även, utifrån statistiken, förutspå att en stor andel av Regionervice medarbetare kommer att uppnå ålderskategorin 60 år och äldre inom en tidsperiod om 15 år. Detta kan innebära att förvaltningen på sikt står inför utmaningar i form av kompetensöverföring, där behovet av att rekrytera samt behålla yngre medarbetare blir viktigt för att säkerställa kontinuitet och utveckling inom verksamheten.

Yngre medarbetare tenderar att vara mer rörliga på arbetsmarknaden nu jämfört med tidigare generationer. Regionervice verksamheter har yrken som kan fungera som instegsjobb till andra karriärvägar inom Region Dalarna i stort. Det finns exempel inom förvaltningen där medarbetare ansökt om tjänstledighet för att studera vidare till exempelvis vårdrelaterade yrken. Utifrån ett kompetensförsörjningsperspektiv för Region Dalarna i stort kan detta anses som en styrka. Förvaltningen ser ett behov i att låta kompetensförsörjningsfrågan ta större plats i samband med kommande års verksamhetsplanering för att stärka Regionervice som attraktiv arbetsgivare.

Frisknärvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Andel personer som har max fem sjukdagar under ett år, uttryckt i %	38,6	33,0	17,0%

En ökning med 17,0% i andelen personal med hög frisknärvaro indikerar på en förbättring i personalens hälsa och närvaro på arbetsplatserna. Det är ett positivt tecken och kan vara resultatet av de insatser som gjorts för att förbättra arbetsmiljön och stötta medarbetarna i deras hälsa.

Intern styrning och kontroll

2024 års internkontrollaktiviteter är genomförda enligt fastställd tidplan. För samtliga aktiviteter har kontroller genomförts med inga eller godtagbara avvikelser.

Nr	Granskad process/kontrollmoment	Utfall helår
1	Ekonomiska utmaningar/systematisk uppföljning "En hållbar framtid"	●
2	Inköp och upphandlingar/avtalstrohet och inköpsrutiner	●
3	Beredskap och robusthet/risk och sårbarhetsanalyser	●
4	Kompetensförsörjning/kritiska befattningar	●

● Inga eller godtagbara avvikelser finns

▲ Avvikelser/brister observerade - åtgärd bör övervägas

■ Betydande avvikelser/brister observerade - åtgärd krävs

Sammanfattning av internkontrollmomenten för 2024:

Ekonomiska utmaningar/ systematisk uppföljning "En hållbar framtid"

Verksamhetens ekonomiska utfall har följts upp löpande varje månad på samtliga ledningsnivåer. Särskilt fokus har lagts på uppföljning av de beslutade åtgärderna i handlingsplanen för ekonomi i balans, "En hållbar framtid för Dalarna". Statusen för handlingsplanen har återrapporterats i samband med varje nämndssammanträde.

Inköp och upphandlingar/ avtalstrohet och inköpsrutiner

Ett arbete kring att förtydliga förvaltningens avtalsprocess påbörjades under våren. Detta arbete har fortsatt under året och har även involverat kompetens från upphandlingsavdelningen.

Kontroller på genomförda inköp påbörjades under sommaren och omfattar inköp genomförda under hela 2024. Kontrollerna visar att ett fåtal inköp till mindre belopp har genomförts utan korrekt avtalsupphandling. Ansvarig chef har underrättats i dessa fall. Kontrollen indikerar att andelen ej korrekt genomförda inköp har minskat jämfört med samma kontroll under 2023. Förvaltningen kommer även framledes att samverka med upphandlingsavdelningen och löpande informera cheferna om inköpsprocessen.

Beredskap och robusthet/ risk och sårbarhetsanalyser

Inom ramen för regionens arbete med Plan för höjd beredskap har risk- och sårbarhetsanalyser per process tagits fram. Information om dessa har skett i respektive ledningsgrupp inom förvaltningen.

Under hösten har ett arbete inletts i syfte att komplettera risk- och sårbarhetsanalyserna. Med utgångspunkt i kritiska aktiviteter håller kontinuitetsplaner på att tas fram för samtliga verksamheter. Arbetet kommer att fortlöpa under hela nästkommande år.

Kompetensförsörjning/ kritiska befattningar

Inom Regionenservice har vi identifierat kritiska befattningar inom fastighetsdriften. Förvaltningen har vidtagit åtgärder för att säkerställa långsiktiga kompetensbehov och de kritiska befattningarna är tillsatta. Regionenservice kommer att beskriva sitt framtida arbete med kompetensförsörjning i verksamhetsplanerna, baserat på regionens nyligen uppdaterade kompetensförsörjningsstrategi.

Under det senaste året har Regionenservice arbetat intensivt med omställningar på grund av personalminskningar, som en del av arbetet för att uppnå en ekonomi i balans. Fokus har legat på att säkerställa rätt kompetenser för att upprätthålla verksamheten.

Fördjupning

Verksamhetsstatistik

Verksamhetsstatistik	Ack utfall 2024	Ack utfall 2023	Förändring %
Antal ordningsstörningar	864 st	782 st	10,5%
Inre fastighetsdrift yta kvm	412 542 m ²	412 542 m ²	0,0%
Kost - Antal portioner, patientportioner	291 022 st	267 366 st	8,8%
Kost - Antal portioner, restaurang och café	175 910 st	184 188 st	-4,5%
Kost - Antal portioner, totalt	466 932 st	452 845 st	3,1%
Lokalvård, underhållsstädning volym kvm	352 975 m ²	353 162 m ²	-0,1%
Tvätt - Invägt gods i ton	1 456,3 ton	1 526,0 ton	-4,6%

Antal ordningsstörningar har haft en ökande trend över tid och speglar samhället i stort.

Volymökningen för antal patientportioner från 2023 till 2024 förklaras av insourcingen av patientmåltidsverksamheten på Sätters sjukhus, motsvarande ca 60 000 portioner/år. Att volymen inte ökat i motsvarande grad beror sannolikt på att det i det nya måltidssystemet beställs endast den mängd mat som efterfrågas, värms upp och serveras, vilket leder till en lägre volym och ett minskat svinn.

Martin Ekberg

Regionservice Dalarna

Servicenämnden

2025-02-10

Bilagor Regionservice

Bilaga 1

Måluppföljning

Målområde	Mål	Utfall helår
Till nytta för Dalarnas invånare	Ökad kvalitet på servicetjänster (Dec 2024)	●
Till nytta för Dalarnas invånare	Ökad robusthet och beredskap (Dec 2024)	●
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Arbetsplatsen ska präglas av trivsel och en god arbetsmiljö (Dec 2024)	●
Hållbar utveckling	Minskad miljö- och klimatpåverkan (Dec 2024)	●

● mål uppfyllt ▲ mål delvis uppfyllt ■ mål ej uppfyllt

Bilaga 2

Uppdragsaktiviteter

En hållbar framtid för Region Dalarna

REGIONSERVICE - HANDLINGSPLAN FÖR EKONOMI I BALANS 2024-12-12

Anpassade insatser								
Åtgärder/insats	Beskrivning	Konsekvens/risk	Samverkande förvaltning	Målvärde	Prognos 2024	Status	Ansvarig	Kommentar
Översyn av städfrekvenser inom lokalvården	Främst verksamheter som inte är vård- och patientnära, ex. administrativa lokaler och ytor.	Innebär neddragning och avveckling av personal. Sänkt servicenivå och lägre städskvalitet.	Regionövergripande	1	0,5	▲	Louise Berglund, processägare lokalvård	Ett regionövergripande beslut togs under våren i Regionstyrelsens ledningsgrupp att reducera städningen på icke vård- och patientnära ytor. Detta innebär att processägare och varje chef går igenom deras uppdrag på icke vårdnära ytor för att ta fram förslag på justeringar gentemot kund/verksamhet. Förslag på neddragningar har börjat att skickas ut till verksamheter i Falun, och det har kommit in cirka 10 svar som godkänner våra förslag. Genomgång av Mora Lasarett är inplanerat tillsammans med chef och samordnare. Enligt dialog med kunder i Falun så uppgår en besparing genom neddragna städfrekvenser fr till 100 tkr. Då återstår dock besked från stora enheter så som Regionkontoret och Myntgatan.
Justera andelen lokalproducerat samt andelen miljömärkta livsmedel.	Utöver justering av andelen också säkerställa att där det är ekonomiskt fördelaktigt verkligen använda lokal-producerat och miljömärkta livsmedel	Kan innebära minskad lokal efterfrågan och ökad miljöpåverkan. Balansera med regionens hållbarhetsmål.	Regionövergripande	0,5	0,5	●	Anders Eriksson, processägare kost & måltid	Arbetet pågår inom ramen för kostnätverket med att prioritera inköpen av lokalproducerade och ekologiska livsmedel. De livsmedel som har störst prisskillnad väljs redan i dag vid de dagliga inköpen. Det betyder att den kvarvarande besparingspotentialen är lägre än vad som tidigare förutsätts och dessutom svår att mäta då livsmedelspriserna har haft en hög kostnadsutveckling över tid. Det finns en målkonflikt mellan en hög andel lokalproducerat och miljömärkta livsmedel kontra ekonomi i balans.
Se över sortimentet av livsmedelsdistribution till vården.	Lägre livsmedelskostnad för Region genom att styra kunderna till ett billigare alternativ.	Mindre nöjda patienter. Ev. sämre kvalitet.	Hälsö- och sjukvården	0,5	0,5	●	Anders Eriksson, processägare kost & måltid	Pågår inom ramen för kostnätverket. Arbetet med översyn av livsmedelssortimentet inleddes redan under våren 2023. Detta innebär att en stor del av effekthemtagningen är genomförd. Den ekonomiska effekten är svår att mäta då livsmedelspriserna har haft en hög kostnadsutveckling över tid.
Textillager och beställning av textiler.	Se över alla textillager och lagernivåerna i länet. Säkerställ ett enhetligt beställningsförfarande.	Förändringar i textiltillageringsprocessen. Mindre kapital bundet i textilstocken.	Ekonomiavdelningen. Hälsö- och sjukvården	1,5	1,5	●	Jan Eriksson, verksamhetschef Fredrikbergstvädden	Syftet är att på minska lagernivåer och få kortare genomloppstid för textiler inom regionen. Vidare innebär detta att gemensamma personalklädesförråd införs istället för lokala klädesförråd på avdelning. Det förutsätter att förändrade rutiner förankras i framförallt Hälsö- och sjukvården. Aktiviteten håller budget så besparingen kommer att uppnås vid årets slut.
				3,5	3,0			

Strategiska insatser								
Åtgärder/insats	Beskrivning	Konsekvens/risk	Samverkande förvaltning	Målvärde	Prognos	Status	Ansvariga	Kommentar
Implementering nytt måltidssystem	Regionen byter måltidssystem, huvudmetod blir kyld enportionsmat.	Personalreducering ca 10 tjänster i produktionskök Falun. Ökad valfrihet och flexibilitet för patient.	Hälsö- och sjukvården Regionfastigheter	5	2	●	Anders Eriksson, processägare kost & måltid	Implementering av det nya måltidssystemet har fullföljts och är nu implementerat Mora, Falu och Ludvika lasarett. Arbetet med att implementera ett nytt måltidssystem har involverat flera förvaltningar och har engagerat över 50 personer i åtta arbetsgrupper, projektgrupp samt styrgrupp. Delar av det nya systemet är även implementerat på Sätters sjukhus fr.o.m. maj månad. Projektet avslutas och övergår till förvaltning.
Ta över måltidsverksamheten på Sätters sjukhus, alternativt inleda samarbete med Sätters kommun	Att leverera maten till patienterna på Sätters sjukhus från RSD:s produktionskök i Falun eller samarbeta om måltidslösning med Sätters kommun skulle med största sannolikhet leda till en besparing.	Nuvarande leverantör Skonbo AB förlorar kundunderlag Lunchrestaurang på området upphör. Eventuellt tillskapa en gemensam nämnd vid kommunal samverkan.	Hälsö- och sjukvården	3	3	●	Anders Eriksson, processägare kost & måltid	Servicekommittén fattade beslut om detta under maj månad 2023. Nuvarande leverantör har sagt upp avtalet. Regionenservice övertog ansvaret för kostförsörjningen fr.o.m. 1 dec.
Café & butiksverksamheten samt lunchserveringen i Café Höman på Ludvika lasarett. Driftsöversyn alternativt söka samverkan med Ludvika Kommun	Verksamhetens omsättning idag är för låg för att ge tillräckligt täckningsbidrag. Flera tidigare försök att upphandla verksamheten har gjorts utan resultat.	Förändrad service för besökare och personal. Översyn av bemanningsbehov.	Regionövergripande	1	0	▲	Ronnie Hases, verksamhetschef södra området	Tidigare försök om outsourcing har inte lyckats, kundunderlaget är för dåligt för att bedriva verksamhet under marknadsmissiga former. Under 2024 har flera möten ägt rum tillsammans med Ludvika kommun för att se över möjligheterna för ett övertagande. Under hösten meddelade dock Ludvika kommun att de inte är intresserade av ett övertagande, främst p.g.a. ekonomiska utmaningar i kommunen. Regionenservice arbetar vidare med att ta fram förslag på alternativa lösningar.
Utredda samordning av Regionenservice fastighetsdrift och Regionfastigheter, för att säkerställa en sammanhållen förvaltning- och driftsprocess.	Samla hela fastighetsområdet under samma förvaltning. Samordningsvinster inom flera kompetensområden. Förbättra planeringsförutsättningar för drift och planerat underhåll och därmed minskade kostnader för avhjälpande underhåll.	Reducerade personalkostnader p.g.a. färre tjänster. Möter utmaningen med kompetensförsörjningen på ett bättre sätt. Utvecklingsmöjligheter för medarbetarna. Effektivare och kortare beslutsvägar. Minskad administration. Samlat kompetensområde för bättre hållbarhet.	Regionfastigheter	5	0	▲	Martin Ekberg, förvaltningschef	Inom ramen för regionens "översyn av förvaltningsstruktur" har Regionenservice tillsammans med Regionfastigheter startat upp arbetet med att utreda en flytt av fastighetsdriften från Regionenservice till Regionfastigheter. Syftet är att utreda om en sådan organisatorisk förflyttning skulle leda till en stärkt samverkan och ökat resursumnyttjande för den samlade fastighetsprocessen inom regionen. Uppdragsbeskrivning är framtagen, styrgrupp och projektgrupp är etablerade.

Utreda inordning av serviceverksamheten vid regionens folkhögskolor	Inordna ex. service- och driftverksamheten på regionens folkhögskolor i Regionens service.	Minskad sårbarhet. Standardiserat arbetssätt och servicenivå. Stordriftsfördelar. Ev. personalreducering.	Kultur- och bildning	1	0,5	▲	Fredrik Olérs, FM-chef	Möte med Fornby 8/5. Närvarande Rektor, servicechef, PA lokalvård och FM-chef. Genomgång av lokalvård, vaktmästeri, fastighetsdrift och kost och måltid. Servicechefens uppdrag och allmän diskussion gällande möjliga samarbeten. Slutsatsen är att servicetjänsterna på folkhögskolorna är integrerade med övrig verksamhet och att flera medarbetare finansieras helt/delvis med lönebidrag. I dagsläget bordläggs frågan.
Utreda samordning av Regionservice kundtjänst och receptioner inom HoS	Slå ihop lasarettens patientinformation och Regionservice kundtjänst. Inköp av fotoautomater.	Avveckling av personal - saknar rätt kompetens. Effektivare och robustare service till medborgare, patienter och medarbetare	Hälso- och sjukvården	1	0	■	Marina Syrén, verksamhetschef länsservice	Ej påbörjat.
Översyn av regionens fordonspark (leasingbilar)	Minska antalet verksamhetsbilar och överväg en förskjutning av leasingbilar till regionens bilpool.	Ändrat arbetssätt hos verksamheterna. Ändrat beteende hos personalen. Mer digitala möten. Effektivare utnyttjande av bilarna.	Regionövergripande	0,5	0,5	●	Marina Syrén, verksamhetschef länsservice	En förskjutning av bilar från verksamhet till bilpool har påbörjats. GPS-enheter - 300 st - till verksamhetsbilarna under installation av verksamheterna, i augusti togs fakta fram för att se vilka som installerat. Genom detta finns ett brett användningsområde, analys pågår vad detta kan användas till förutom att kunna ha kontroll på användandet av bilarna. Bilpoolen avyttrat 10 st fordon som ej ersätts till fullo, beräkningar pågår av hur många som behöver ersättas. Idag finns: Elbilar 9 st, hybrid 2 st. Avvakar plan från RfD på vart de startar installera laddstolpar. Sedan januari 2024 har regionens leasingbilar minskat med 21 fordon.
Utvärdering av Vårdnära service	Effekthemtagning och dimensionering utifrån vårdens behov	Minskad avlastning för vårdpersonal på avdelningar där omfattningen av vårdnära service minskar. Se över kopplingen till implementeringen av regionens nya måltidssystem. Avveckling personal motsvarande ca 40 årsarbetare.	Hälso- och sjukvården	I HPL HoS 20	12	●	Fredrik Olérs, FM-chef	Uppdragsbeskrivning framtagen av HoS-dir. och FVC Rsd. Den 26 mars fattade Hälso- och sjukvårdsnämnden beslut att reducera VNS med 20 Mkr. Ny organisation inkl. risk- och konsekvensanalys samverkar i Regionservice förvaltningsamverkanstrupp den 19 april 2024. Reduceringen motsvarar 42 tjänster och sker på sjukhusen i Falun, Mora, Ävesta och Ludvika. Fr.o.m. 1 maj har en reduktion med ca 42 tjänster genomförts runt om i länet. Dialog med divisionschefer och ledningsgrupper i vården har skett löpande. En behovskartläggning av vårdnära servicetjänster har genomförts på avdelningsnivå. Utifrån behovskartläggningen har åtgärdsförslag och beslutsunderlag tagits för att anpassa och prioritera tjänster inom Vårdnära service. Löpande avstämningar med RD-direktören har skett tillsammans med FVC Rsd och HoS-dir.
				36,5	18,0			

Verksamhetsberättelse

2024

Hjälpmedel Dalarna

Inledning

Hjälpmedel Dalarna arbetar på uppdrag av Hjälpmedelsnämnden där det finns representanter från regionen och Dalarnas 15 kommuner.

Förvaltningens uppdrag är att erbjuda personer som omfattas av kommunernas och regionens ansvar - hjälpmedel, tillbehör, förbrukningsmaterial och därtill kopplade tjänster inom följande områden:

- Behandling och träning
- Förflyttning
- Kommunikation, larm, omgivningskontroll och kognition
- Kontinens
- Personlig vård
- Personlig medicinsk behandling

Rätt hjälpmedel i rätt tid ökar förutsättningarna för att uppnå jämlik vård, god hälsa, ökad självständighet, delaktighet och tillgänglighet i samhället för personer med funktionsnedsättning, vilket ligger i linje med arbetet för en *God och Nära Vård*.

Hjälpmedel Dalarnas verksamhet är till största delen intäktsfinansierad vilket innebär att förskrivande enheter betalar självkostnadspris för förvaltningens hjälpmedel och tjänster. Vid ett positivt ekonomiskt utfall fördelas överskottet mellan regionens enheter och kommunerna i proportion till nyttjandet av Hjälpmedel Dalarnas hjälpmedel och tjänster.

Förvaltningen har uppnått de flesta av 2024 års uppsatta mål och merparten av aktiviteterna i 2024 års handlingsplan är slutförda och de som ej är slutförda kommer att fortgå under 2025.

Efterfrågan på hjälpmedel och tjänster har varit något lägre 2024 jämfört med föregående år. Orsaker till den minskade efterfrågan är bl. a. resursbrist på förskrivande enheter (anställningsstopp inom regionen) samt en ökad kostnadsmedvetenhet vid val av hjälpmedel och beställning av tjänster p.g.a. det ekonomiska läget i regionen och kommunerna. Bedömningen är att den minskade efterfrågan är en tillfällig nedgång då den demografiska utvecklingen i regionen med en ökande åldrande befolkning talar för att efterfrågan på hjälpmedel och tjänster kommer att öka över tid.

Den största utmaningen för förvaltningen är att verksamheten inte har ändamålsenliga lokaler. Att inte ha ändamålsenliga lokaler har negativ påverkan på verksamhetens effektivitet, arbetsmiljö samt patientsäkerhet.

Det ekonomiska resultat för 2024 är +14,2 mnkr vilket är ca 3,5 mnkr bättre än budgeterat. I resultatet finns det budgeterade överskottet på 10,7 mnkr utifrån handlingsplanen för *En hållbar framtid* inkluderat. Överskottet betalas tillbaka till region (5,8 mnkr) och kommuner (8,3 mnkr) vid årsbokslutet.

Antalet medarbetare i förvaltningen har minskat med 10 personer sedan föregående år vilket innebär en minskning med -9,2 %. Verksamheten har varit restriktiv med återrekryteringar och vakanshållit tjänster p.g.a. det ekonomiska läget och regionens anställningsstopp. Under de kommande tre åren kommer 13 av verksamhetens medarbetare att uppnå pensionsålder. För att förvaltningen ska klara sitt uppdrag är rekrytering avgörande. Flera av verksamhetens yrkeskategorier är svårrekryterade och det råder konkurrens på arbetsmarknaden. Vid nyanställningar krävs omfattande intern kompetensöverföring av erfarna medarbetare för att kunna utföra uppdraget.

Verksamhet och mål

Förvaltningens mål inom regionplanens målområden	Mål uppfyllt ●	Mål delvis uppfyllt ▲	Mål ej uppfyllt ■
Till nytta för Dalarnas invånare	5	1	
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	1	1	1
Hållbar utveckling	4		
Summa	10	2	1

Måluppfyllnad

De flesta av 2024 års mål är uppnådda och merparten av aktiviteterna i handlingsplanen är slutförda och de som ej är slutförda kommer att fortgå under 2025.

▲ Delvis uppfyllda mål:

Till nytta för Dalarnas invånare - Hjälpmedel Dalarnas verksamhet ska vara patientsäker

- Det finns brister i patientsäkerheten då förvaltningen inte har ändamålsenliga lokaler
- Planerad utbildning i patientsäkerhet för personal som inte har vårdutbildning har flyttats till 2025 p.g.a. omprioriteringar i verksamheten

Ett gott medarbetarskap och ledarskap - Medarbetare trivs, är delaktiga, stannar kvar och utvecklas inom Hjälpmedel Dalarna

- *Förvaltningen har inte ändamålsenliga lokaler för att utföra sitt uppdrag vilket ger en negativ påverkan på arbetsmiljön*

■ Ej uppfyllda mål:

Ett gott medarbetarskap och ledarskap - Medarbetare har möjlighet att forska och utbilda sig

- Upprättande av kompetensförsörjningsplan har flyttats till 2025 års handlingsplan p.g.a. omprioriteringar i verksamheten
- P.g.a. det ekonomiska läget har det inte funnits utrymme för kompetensutveckling av medarbetare

God Nära Vård

Hjälpmedel Dalarna bildar tillsammans med Hörsel- & Syn förvaltningen *Dalarnas Hjälpmedelscenter*. *Förvaltningarnas* strävan mot en god och nära vård är ett arbete som involverar alla avdelningar inom verksamheterna. Arbetet bygger också på nära dialog med övriga verksamheter inom regionen och Dalarnas kommuner.

Mer avancerad medicinteknisk utrustning och digitala hjälpmedel i hemmen genererar krav på ökad samverkan mellan regionen och kommunerna. Förvaltningarna har en tydlig roll i arbetet med omställningen till en *God och Nära Vård* genom kompetensöverföring mot förskrivare och i rollen som distributör av hjälpmedel kopplat till ett *Hållbart region Dalarna*.

Exempel på aktiviteter inom arbetet med *God och nära vård* som genomförts under 2024:

- Implementering av *DigiGuiden* - ett stöd för invånarna i Dalarna vid användning av digitala tjänster för att undvika digitalt utanförskap
- Anordnat mässan *Smartare hem* i samarbete med Falu kommun, Rättviks kommun, Högskolan Dalarna samt Kopparstaden AB
- Studiebesök med information om förebyggande insatser och visning av smarta vardagshjälpmedel
- Framtagande av e-utbildning inom hörsel och synområdet som stöd för omvårdnadspersonal
- Framtagande av e-utbildning specialanpassning av hjälpmedel som stöd för förskrivare

Utveckling och kvalitetsarbete

Lageröversynsprocess - Det har under året pågått ett arbete med översyn och effektivisering av förvaltningens lagerhantering och där till kopplade arbetsflöden. Alla medarbetare har varit delaktiga i arbetet och engagemanget har varit stort. En handlingsplan för åtgärder har tagits fram och de flesta aktiviteter är påbörjade.

Hjälpmedelskostnader - Dalarnas Hjälpmedelscenter har fått i uppdrag att leda ett arbete för att få ned kostnaderna för hjälpmedel i Hälso- och sjukvården och Dalarnas kommuner kopplat till arbetet med en *Hållbar framtid*. Utgångspunkten har varit att rätt hjälpmedel ska förskrivas på rätt grunder till rätt person samt att inga kostnader ska förskjutas från en huvudman till en annan. En informationskampanj för återlämning av hjälpmedel som inte används har lanserats under året.

Egenmonitorering - Tillsammans med primär- och slutenvården i Västerbergslagen deltar förvaltningen i ett pilotprojekt för egenmonitorering i hemmet. Det handlar om att utveckla möjligheten för vårdgivare att på distans få tillgång till mätvärden och provtagning. I framtiden kommer flera av de hjälpmedel som tillhandahålls av Hjälpmedel Dalarna att kunna avläsas på distans. Utrustning som tidigare krävt handhavande av vårdpersonal kommer i framtiden att kunna hanteras av patienten själv och värden skickas via molntjänster till värden.

Ny beställarportal - Förberedelser har under hösten pågått inför implementering av en uppdaterad beställarportal för hjälpmedelsförskrivare inom regionen och kommunerna. Målet är att ärendehanteringens ska bli enklare och gå fortare i det nya systemet. Beställarportalen kommer att driftsättas under februari 2025.

Samverkan Habiliteringen - Samarbete har pågått tillsammans med Habiliteringen för att få effektivare arbetsflöden genom att ta fram rutiner och checklistor inför hjälpmedelsutprovningar. Målet har varit att stärka förskrivarnas roll i en ansträngd resurssituation.

DigiGuiden - Förvaltningen har bidragit till att all personal inom regionen och Dalarnas kommuner numera har tillgång till *DigiGuiden*. DigiGuiden är enkla och tydliga broschyrer som ska guida ovana teknikanvändare i användandet av digital teknik som t. ex. att ladda ned BankID eller koppla hörlurar till mobiltelefonen.

Utmaningar

Lokaler - Hjälpmedel Dalarna har i dagsläget inte ändamålsenliga lokaler. Förvaltningens nybyggnadsprojekt lades på is hösten 2023 p.g.a. det ekonomiska läget och idag finns ingen färdig plan för hur verksamhetens lokalförsörjning ska se ut i framtiden. Förvaltningen finns idag i tre olika lokaler efter evakuering från fuktskadade lokaler 2020. Att inte ha ändamålsenliga lokaler har stor negativ påverkan på verksamhetens effektivitet och arbetsmiljö. Patientsäkerheten i de tillfälliga lokalerna är även den bristfällig, både p.g.a. lokalernas placering och utformning. De tillfälliga lokalerna finns på industriområden med dålig tillgänglighet och tung trafik.

Demografin - Demografiutvecklingen i Dalarna ökar efterfrågan på hjälpmedel och tjänster samtidigt som samma eller färre mängd medarbetare ska hantera det högre flödet. Det innebär att verksamheten behöver fortsätta arbeta med att utveckla arbetssätt och användning av digital teknik för att klara sitt uppdrag.

Stöd IT-utveckling - För att verksamheten ska komma vidare i utveckling och effektivisering av arbetsprocesser med hjälp av digitalisering och AI finns ett stort behov av stöd från MiT.

Kompetensförsörjning - Det är stor konkurrens på arbetsmarknaden om vissa av förvaltningens yrkeskategorier. För att kunna arbeta självständigt, som t.ex. hjälpmedelstekniker eller hjälpmedelskonsulent, krävs en omfattande introduktion och kompetensöverföring från erfarna medarbetare inom verksamheten.

Molntjänster – Andelen hjälpmedel med molntjänster ökar stadigt och att upphandla dessa hjälpmedel är en stor utmaning. Frågor rörande hantering av data och IT-säkerhet är svåra och tidsödande att hantera samt att det idag inte finns någon samsyn inom 7-klöversamverkan där de flesta hjälpmedelsupphandlingar sker.

Händelser av väsentlig betydelse

Organisationsförändring - Under året har förvaltningen gjort en organisationsförändring. Syftet var att få effektivare arbetsflöden och en jämnare arbetsfördelning för verksamhetens chefer. Förändringen har även inneburit en minskning av en tjänst som avdelningschef.

Hjälpmedelsbutikerna - Butikerna som funnits i förvaltningens regi är nedlagda sedan 30/4 2024 som en besparingsåtgärd i arbetet med en *Hållbar framtid*. Dialoger har förts med berörda verksamheter inom både region och kommuner för att lösa fortsatt tillgång till viktiga hjälpmedel för invånarna och verksamheterna. Inom förvaltningen pågår utveckling av det förebyggande arbetet för att även fortsättningsvis kunna stötta och vägleda länets invånare vid köp av egenansvarsprodukter. En visningsmiljö för hjälpmedel har byggts upp vid Dalarnas hjälpmedelscenter i Borlänge, informationsmaterial för invånare och profession har tagits fram och utveckling av koncept för studiebesök och externa besök pågår.

Egenmonitorering - Tillsammans med primär- och slutenvården i Västerbergslagen deltar Hjälpmedel Dalarna i ett pilotprojekt för egenmonitorering i hemmet. Förvaltningen ansvarar för upphandling samt hantering av system och sensorer. I januari 2025 påbörjar de första patienterna egenmonitorering i hemmet. Pilotprojektet kommer förhoppningsvis att leda till ett breddinförande och det kommer i så fall innebära ett ökat uppdrag för förvaltningen.

Digitala hjälpmedel och välfärdsteknik - Förvaltningen har deltagit i arbetet med att upprätta ett uppdragsdirektiv för hantering av digitala hjälpmedel och välfärdsteknik inom regionen och Dalarnas kommuner. Uppdragsdirektivet har utgått från rapporten *"Digitala hjälpmedel i samverkan – Dalarna"* som beskriver hur Region Dalarna och länets kommuner kan samverka kring digitala hjälpmedel och välfärdsteknik. Målsättningen har varit att öka tillgängligheten av digitala hjälpmedel och välfärdsteknik för invånarna i Dalarna. Under hösten 2024 togs beslut i Länschefsnätverket att inte införa den samverkan då alla parter inte var överens om att prioritera det arbetet nu.

Förväntad utveckling

Molntjänster - Tillgången till hjälpmedel med digitala komponenter och molntjänster fortsätter att öka. Det innebär att vissa arbetsflöden inom förvaltningen blir effektivare. Det innebär också större tillgänglighet för de hjälpmedelsanvändare som klarar av att använda tekniken.

Egenmonitorering - Pilotprojekt för egenmonitorering i hemmet pågår och kommer förmodligen att leda till ett breddinförande i Dalarna. Det skulle i så fall innebära att förvaltningens uppdrag utökas.

Automatisering av administrativa flöden – Arbeta kommer att påbörjas med att automatisera administrativa flöden i förvaltningens verksamhetssystem.

AI, välfärdsteknik och Internet of Things, IoT – Den digitala utvecklingen går fort framåt och det är av stor vikt att förvaltningen kan följa med i utvecklingen. För att det ska vara möjligt behöver verksamhetens medarbetare kompetensutveckling inom området samtidigt som förvaltningen får stöd i arbetet från MiT.

Demografiutvecklingen - Efterfrågan på hjälpmedel och tjänster kommer att öka samtidigt som samma eller färre mängd medarbetare ska hantera det högre flödet. Det innebär att verksamheten behöver fortsätta arbeta med att utveckla arbetssätt och användning av digital teknik för att klara sitt uppdrag samtidigt som rekrytering kommer att bli en nyckelfråga.

Stöd till förskrivande enheter - Resursbrist hos förskrivande enheter leder även det till ökad efterfrågan på hjälpmedel och tjänster. Det finns behov av fler digitala utbildningar och guider så att förskrivare själva kan hitta information och kunskap inom hjälpmedelsområdet.

Nyckeltal

Definition av nyckeltal

Återanvända hjälpmedel - Andel återlämnade hjälpmedel som rekonditioneras och återanvänds

Avhjälpande underhåll - Andel avhjälpande underhåll av hjälpmedel som utförs inom 5 arbetsdagar

Nyttjandegrad - Andel av hjälpmedels livslängd som det varit hos kund eller brukare

Uthyrningsgrad - Andel av hyressortiment hjälpmedel som finns hos kund eller brukare

Utleverans från lager - Andel hjälpmedel som utlevereras från verksamhetens lager inom utsatt tid

Telefontillgänglighet - Telefontillgänglighet till förvaltningens Kundenservicefunktion

Nyckeltal	Utfall	Målvärde	Måluppfyllnad
Återanvända hjälpmedel	73,1 %	70 %	●
Avhjälpande underhåll som avslutas inom 5 dagar	68,4 %	70 %	▲ ¹
Nyttjandegrad	89,8 %	90 %	●
Uthyrningsgrad	90,8 %	90 %	●
Utleverans hjälpmedel från lager	97,2 %	96 %	●
Telefontillgänglighet	91 %	90 %	●

¹ ▲ Resursbrist under hösten

Ekonomi

Resultaträkning 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Intäkter	196,3	198,2	-1,0%	202,6	-6,3
-varav Regionbidrag	5,1	6,4	-19,6%	5,1	0,0
Kostnader	-196,2	-198,2	-1,0%	-202,6	6,5
-varav löner exkl soc avgifter	-42,1	-44,5	-5,3%	-47,5	5,4
-varav inhyrd personalkostnad					
Resultat	0,1	0,1	134,6%	0,0	0,1

Förvaltningens resultat för 2024 är +14,2 mnkr vilket är ca 3,5 mnkr bättre än budget. I resultatet är det budgeterade överskottet på 10,7 mnkr utifrån handlingsplanen för *En hållbar framtid* inkluderat. Överskottet betalas tillbaka till region (5,8 mnkr) och kommuner (8,3 mnkr) vid årsbokslutet.

Det som avviker från budget är lönekostnader, verksamhetsintäkter, kapitalkostnader och hjälpmedelskostnader. Lönekostnaderna är 8,0 mnkr lägre

än budget, vilket till största delen beror på vakanser samt neddragning av 1 tjänst. Efterfrågan på förvaltningens hjälpmedel och tjänster har under året varit lägre än beräknat. Detta har lett till att intäkterna för sålda tjänster ligger 5,5 mnkr lägre än budgeterat, minskade hjälpmedelskostnader med ca 0,9 mnkr samt minskade kapitalkostnaderna med 2,2 mnkr. Orsakerna är resursbrist hos förskrivande enheter, större kostnadsmedvetenhet hos förskrivare i regionen och kommunerna p.g.a. det ekonomiska läget och att antalet hjälpmedel som rekonditionerats och återanvänts är högre än föregående år.

Investering

Investering 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Årets investering	-32,8	-40,4	-18,8%	-43,0	10,2

Årets investeringar blev lägre än beräknat. Det beror på faktorer som resursbrist på förskrivande enheter, ökad kostnadsmedvetenhet p.g.a. det ekonomiska läget i regionen och kommunerna samt att fler hjälpmedel har rekonditionerats vilket inneburit färre nyinköp.

Analys kostnadsutveckling

Kostnadsutveckling**	Ack utfall	Budget	Prognos delår (Juli)
Bruttokostnadsutveckling (%)	-1,0	1,5	-1,0
Nettokostnadsutveckling (%)	-25,9	-47,7	-47,7

** Kostnadsutveckling ack; jämför ackumulerat utfall i år jmf ack utfall fg år. Prognos jämför med utfall helår fg år. Budgeterad brutto- och kostnadsutveckling på helår.

Bruttokostnadsutvecklingen ligger lägre än beräknat, det beror på att förvaltningens lönekostnader varit lägre p.g.a. vakanser och att färre hjälpmedel köpts in p.g.a. lägre efterfrågan och ökad rekonditionering.

Nettokostnadskalkylen är inte relevant då förvaltningen återbetalar vinst vid årsbokslut därför stämmer inte siffrorna.

En hållbar framtid för Region Dalarna

Totalt antal aktiviteter	Målvärde (tkr)	Agg. målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
10	4 468	4 048	4 651	183

Sammanställning över samtliga aktiviteter för Hjälpmedel Dalarna. Agg. målvärde anger summerat målvärde från underliggande aktiviteter (en nivå ned). Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Använda IT/molntjänster vid service/repairation av elrullstolar	Slutförd	2024-12-31	177	177	0
Minska inköp från leverantörer som verksamheten inte har avtal med	Avbruten	2024-12-31	210		-210
Minska kostnaden för inköp av reservdelar	Slutförd	2024-12-31	500	500	0
Minska kostnaden för lager	Pågår	2024-12-31	420	0	-420
Restriktivitet vid återrekrytering	Slutförd	2024-12-31	504	2 500	1 996
Självincheckning i samtliga receptioner - förutsätter systemstöd i nya VIS	Avbruten	2024-12-31	210		-210
Stänga hjälpmedelsbutikerna	Slutförd	2024-06-30	420	420	0
Uppdatera och tydliggöra processen för utprovning och förskrivning av hjälpmedel	Slutförd	2024-12-31	420	420	0
Öka intäkter	Slutförd	2024-12-31	1 473	500	-973
Ökad restriktivitet inköp	Slutförd	2024-12-31	134	134	0

Utvalda aktiviteter för Hjälpmedel Dalarna (samtliga aktiviteter återfinns i bilaga). För övergripande aktiviteter anger utfall summa av underliggande aktiviteter utfall. Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Förvaltningen har slutfört de flesta av sina uppdragsaktiviteter och har uppnått besparingskraven för 2024.

Ej slutförda aktiviteter

- Införandet av regionens nya vårdinformationssystem har skjutits fram vilket inneburit att systemstöd för att införa självincheckning för patienter inte funnits
- Aktiviteten att ta fram mallar för direktupphandling för att minska inköp från leverantörer förvaltningen inte har avtal med har avbrutits. Arbetet förutsätter stöd från Upphandlingsenheten och de har aviserat de inte haft resurser för detta under 2024.
- Arbetet med att minska förvaltningens lagerkostnader har pågått under hela året med gott resultat och arbetet kommer att fortsätta under första halvåret 2025.

Personal

Bemanning

Årsarbetare och anställda	2024	2023	Förändring mot föregående år
Årsarbete	90,6	97,3	-6,9 %
Antal anställda	99	109	-9,2 %

Antal faktiska årsarbetare och anställda mäts periodens sista dag.

Hjälpmedel Dalarna har minskat antalet medarbetare med 10 personer sedan föregående år vilket är en minskning med -9,2 %. Förvaltningen har varit restriktiv med återrekryteringar och vakans hållit tjänster p.g.a. det ekonomiska läget och regionens anställningsstopp.

För att klara uppdraget har verksamheten sett över den interna organisationen och resursfördelningen, t ex. genom att slå ihop avdelningar och flytta resurser eller arbetsuppgifter inom verksamheten. Konsekvenser av minskat antal medarbetare är att utvecklingsarbete har fått stå tillbaka och att arbetsbelastningen för vissa yrkeskategorier ökat betydligt.

Arbetad tid	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Arbetad tid timmar, anställda	158 420	172 071	-7,9 %
-varav timanställda	1 157	2 544	-54,5 %
-varav mertid/övertid samtlig personal	66	192	-65,4 %
-varav arbete under jour och beredskap	0	0	

Den lägre bemanningen har inneburit att arbetad tid inom förvaltningen minskat jämfört med föregående år.

Pensionsavgångar

Under 2024 har förvaltningen haft 4 pensionsavgångar. Under de kommande tre åren kommer ytterligare 13 medarbetare att uppnå pensionsålder. Rekrytering är avgörande för att verksamheten ska klara sitt uppdrag i framtiden. För flera av förvaltningens yrkeskategorier krävs intern kompetensöverföring av erfarna medarbetare då kompetensen inte finns att rekrytera, som exempel kan nämnas *hjälpmedelstekniker och hjälpmedelskonsulent*. Detta kräver att förvaltningen får rekrytera i god tid innan erfarna medarbetare slutar så att det finns möjlighet till intern kompetensöverföring.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Sjukfrånvaro i % av ordinarie arbetstid	6,3 %	6,2 %	0,1 %
Korttidssjukfrånvaro (dag1-14) i % av ordinarie arbetstid	3,3 %	3,5 %	-0,2 %

Sjukfrånvaron är i stort sett oförändrad jämfört med föregående år. Förvaltningen har en målsättning på 4 % sjukfrånvaro och den har inte uppnåtts. Ett fåtal längre rehab ärenden finns i verksamheten och rehabiliteringsinsatser pågår. I handlingsplanen för 2025 finns aktivitet för att arbeta med hälsofrämjande arbetsplatser.

Frisknärvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Andel personer som har max fem sjukdagar under ett år uttryckt i %	41,8 %	47,6 %	-5,8 %

Förvaltningens målsättning för frisknärvaro är 50 % och har inte uppnåtts 2024. Under 2025 kommer verksamheten att arbeta med hälsofrämjande arbetsplatser vilket förhoppningsvis kan leda till bättre måluppfyllnad.

Arbetsmiljö

Arbetsmiljö är på dagordningen vid de flesta av förvaltningens möten och är ett fokusområde för verksamheten. Förvaltningen följer regionens arbetsmiljöpolicy vilket innebär att riskanalyser och arbetsmiljöronder genomförs enligt plan.

Lönerevision

Årets lönerevision försenades och avslutades inte förrän i september. Alla medarbetare i förvaltningen fick sin nya lön utbetald retroaktivt på oktoberlönen.

Kompetensutveckling

Antal fortbildningsdagar per anställd under 2024 är 0,76 dagar vilket är en rekordlåg siffra och en minskning med -39,2 % jämfört med föregående år då det var 1,25 dagar. Orsaken är det tuffa ekonomiska läget i regionen som gjort att utbildning och kompetensutveckling har fått stå tillbaka. Det finns en stor risk att medarbetarna inte får den kompetens de behöver för att driva utvecklingen inom verksamheten, främst inom områdena digitalisering och AI. Det finns också en risk att vi förlorar kompetenta medarbetare om de inte får möjlighet till kompetensutveckling.

Intern styrning och kontroll

Nr	Granskad process/kontrollmoment	Utfall helår
1	Arbetsmiljö – lokaler: Dialog vid medarbetarsamtal, APT samt medarbetarenkät	● ¹
2	Minska risken för oegentligheter/korruption genom dialog vid medarbetarsamtal, APT	●
3	Kontroll av att informationssäkerhetsronder utförts på alla avdelningar	●
4	Kartläggning av utbredning för 4/5G nätet i Dalarna	●
5	Andel av registrerade hjälpmedelsavgifter, som uppnått högkostnadsskydd	● ²
6	Följsamhet till upprättad ekonomisk handlingsplan	●
7	Reviderad och känd beredskapsplan, införskaffad kommunikationsutrustning (Rakel)	● ³
8	Inköp av hjälpmedel - att hjälpmedel återanvänds för att undvika nyinköp	●

● Inga eller godtagbara avvikelser finns

▲ Avvikelse/brister observerade - åtgärd bör övervägas

■ Betydande avvikelser/brister observerade - åtgärd krävs

¹ ● Arbetsmiljöronder är utförda, ROKA (Risk och konsekvensanalys) är uppdaterad och handlingsplan upprättad

² ● Svårt att få ut statistiken då förvaltningen inte kan göra egna statistikuttag ur systemet. Enligt leverantören har 437 personer uppnått frikortsnivå för hjälpmedel under 2024.

³ ● Beredskapsplan reviderad, reservtelefoner inkl. rutin implementerade efter dialog med säkerhetsavdelning och telefonistöd

Fördjupning

Verksamhetsstatistik

Verksamhetsstatistik	Ack utfall 2024	Ack utfall 2023	Förändring %
Avhjälpande underhåll (st)	5 690	5 889	-3,4%
Hjälpmedelsutprovningar (st)	1 143	1 212	-5,7%
Rekonditionerade hjälpmedel (st)	14 293	13 334	7,2%
Returnerade hyreshjälpmedel (st)	11 448	11 279	1,5%
Telefonsamtal (st)	15 383	16 250	-5,6 %
Uthyrda hjälpmedel (st)	392 870	394 892	-0,5%
Utlevererade hyreshjälpmedel (st)	12 907	13 340	-3,2%

Antalet avhjälpande underhåll har minskat med -3,4 % vilket dels beror på något lägre efterfrågan och dels på resursbrist i verksamheten under hösten.

Den genomsnittliga väntetiden för utprovning av hjälpmedel är 31 dagar. Verksamheten har ingen vårdgaranti men målsättningen är att erbjuda en tid inom 60 dagar vilket uppnås med god marginal.

Efterfrågan på förvaltningens hjälpmedel och tjänster har varit något lägre 2024 jämfört med föregående år. Det återspeglar sig bl. a. i statistiken för antal utlevererade hyreshjälpmedel och antal hjälpmedelsutprovningar. Orsaker till den minskade efterfrågan är bl. a. resursbrist på förskrivande enheter (anställningsstopp inom regionen) och en ökad kostnadsmedvetenhet vid val av hjälpmedel och beställning av tjänster p.g.a. det ekonomiska läget i regionen och kommunerna. Bedömningen är att den minskade efterfrågan under året är en tillfällig nedgång då den demografiska utvecklingen i regionen med en ökande åldrande befolkning talar för att efterfrågan på förvaltningens hjälpmedel och tjänster kommer att öka över tid.

Antalet inkomna telefonsamtal till förvaltningens Kundservice har minskat med -5,6 % under året samtidigt som det är en ökning på inkomna digitala ärenden med 6,5 %.

Både andelen returnerade hyreshjälpmedel och rekonditionerade hjälpmedel har ökat under året vilket är en bidragande orsak till att nyinköpen av hjälpmedel är lägre än budgeterat.

Linus Nielsen

Hjälpmedel Dalarna

Hjälpmedelsnämnden

2025-02-02

Bilagor Hjälpmedel Dalarna

Bilaga 1 Måluppföljning

Målområde	Mål	Utfall helår
Till nytta för Dalarnas invånare	Fler användarvänliga tjänster ska erbjudas patienter, kunder och närstående, t ex. 1177 direkt	●
Till nytta för Dalarnas invånare	Hjälpmedel Dalarnas verksamhet ska hålla hög kvalitet	●
Till nytta för Dalarnas invånare	Hjälpmedel Dalarnas verksamhet ska vara patientsäker	▲ ¹
Till nytta för Dalarnas invånare	Invånaren och kunden ska ha upplevelsen av att hjälpmedelsverksamheten är tillgänglig	●
Till nytta för Dalarnas invånare	Invånaren och kunden ska känna trygghet, delaktighet och tillit	●
Till nytta för Dalarnas invånare	Invånaren ska erbjudas möjlighet till en jämlik hälsa	●
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Hjälpmedel Dalarna bedriver ett gott ledarskap	●
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Medarbetare har möjlighet att forska och utbilda sig	■ ²
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Medarbetare trivs, är delaktiga, stannar kvar och utvecklas inom Hjälpmedel Dalarna	▲ ³
Hållbar utveckling	Förbereda och genomföra införandet av det nya vårdinformationsstödet	●
Hållbar utveckling	Hjälpmedel Dalarna ska genom robust beredskap upprätthålla prioriterade hjälpmedelsleveranser vid kris- och samhällsstörningar	●
Hållbar utveckling	Hjälpmedel Dalarna ska ställa om till en god och nära vård med social och ekonomisk hållbarhet	●
Hållbar utveckling	Hjälpmedel Dalarnas miljö- och klimatpåverkan ska minska	●

● mål uppfyllt ▲ mål delvis uppfyllt ■ mål ej uppfyllt

¹ ▲ Det finns brister i patientsäkerheten då förvaltningen inte har ändamålsenliga lokaler

Planerad utbildning i patientsäkerhet för personal som inte har vårdutbildning har flyttats till 2025 års handlingsplan p.g.a. omprioriteringar i verksamheten

² ■ Antal dagar för kompetensutveckling per medarbetare är rekordlåg p.g.a. det ekonomiska läget vilket gör att målet inte kan anses vara uppfyllt

Upprättande av kompetensförsörjningsplan har flyttats till 2025 års handlingsplan p.g.a. omprioriteringar i verksamheten

³ ▲ Förvaltningen har inte ändamålsenliga lokaler för att utföra sitt uppdrag vilket ger en negativ påverkan på arbetsmiljön

Bilaga 2

Uppdragsaktiviteter

En hållbar framtid för Region Dalarna

Totalt antal aktiviteter	Målvärde (tkr)	Agg. målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
10	4 468	4 048	4 651	183

Sammanställning över samtliga aktiviteter för Hjälpmedel Dalarna. Agg. målvärde anger summerat målvärde från underliggande aktiviteter (en nivå ned). Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Använda IT/molntjänster vid service/repairation av elrullstolar	Slutförd	2024-12-31	177	177	0
Minska inköp från leverantörer som verksamheten inte har avtal med	Avbruten	2024-12-31	210		-210
Minska kostnaden för inköp av reservdelar	Slutförd	2024-12-31	500	500	0
Minska kostnaden för lager	Pågår	2024-12-31	420	0	-420
Restriktivitet vid återrekrytering	Slutförd	2024-12-31	504	2 500	1 996
Självincheckning i samtliga receptioner - förutsätter systemstöd i nya VIS	Avbruten	2024-12-31	210		-210
Stänga hjälpmedelsbutikerna	Slutförd	2024-06-30	420	420	0
Uppdatera och tydliggöra processen för utprovning och förskrivning av hjälpmedel	Slutförd	2024-12-31	420	420	0
Öka intäkter	Slutförd	2024-12-31	1 473	500	-973
Ökad restriktivitet inköp	Slutförd	2024-12-31	134	134	0

Samtliga aktiviteter för Hjälpmedel Dalarna. För övergripande aktiviteter anger utfall summa av underliggande aktiviteter utfall. Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Förvaltningen har slutfört de flesta av sina uppdragsaktiviteter och har uppnått besparingskraven för 2024.

Ej slutförda aktiviteter

- Införandet av regionens nya vårdinformationssystem har skjutits fram vilket inneburit att systemstöd för att införa självincheckning för patienter inte funnits
- Aktiviteten att ta fram mallar för direktupphandling för att minska inköp från leverantörer förvaltningen inte har avtal med har avbrutits. Arbetet förutsätter stöd från Upphandlingsenheten och de har aviserat de inte haft resurser för detta under 2024.
- Arbetet med att minska förvaltningens lagerkostnader har pågått under hela året med gott resultat och arbetet kommer att fortsätta under första halvåret 2025.

Verksamhetsberättelse

2024

Regional utvecklingsförvaltning

Inledning

Verksamheten har huvudsakligen genomförts enligt plan och måluppfyllelsen är mycket god. Nämnden får kontinuerlig uppföljning av verksamheten samt omvärldsbevakning i Senaste nytt, som presenteras vid varje nämndsmöte.

Det ekonomiska resultatet är 0,2 mnkr, trots att projektverksamheten liksom nämndens bidragsgivning uppvisar minusresultat. Den ordinarie verksamhetens överskott beror främst på något lägre personalkostnader på grund av långtidssjukskrivning, finansiering via projektmedel samt återhållsamhet på konsultkostnader och övriga kostnader.

Verksamhet och mål

Förvaltningens mål inom regionplanens målområden	 Mål uppfyllt	 Mål delvis uppfyllt	 Mål ej uppfyllt
Till nytta för Dalarnas invånare	5		
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	1		
Hållbar utveckling	3		
Summa	9	0	0

Frågor som prioriterats är kompetensförsörjning, infrastruktur med aktivt arbete i storregionala samarbeten, bland annat inom godstransporter och elektrifiering, samt intern och extern kommunikation. Förvaltningen har bistått kollektivtrafikförvaltningen i framtagandet av en utvecklingsplan för den regionala persontågtrafiken.

Arbetet med Dalastrategin har genomförts enligt plan. Som en del i dess uppföljning har ett fysiskt Dalating med 200 deltagare genomförts. Arbetet med översyn av Dalastrategin har påbörjats och översynen ska avslutas under innevarande mandatperiod.

Förvaltningen har aktivt mött det stora utvecklings- och omvandlingstryck, exempelvis Hitachi Energys expansion, som finns i Dalarna. Strategisk samhälls- och infrastrukturplanering och olika utvecklingsprojekt spelar här en viktig roll.

Nämndens budget består till cirka 20 % av projektmedel. Region Dalarnas anställnings- och konsultstopp skapar en tröghet i att kunna genomföra de EU- och statligt finansierade projekt som nämnden har beslutat om. Utan dispenser finns risk att nämndens ekonomiska resultat försämras och projektmedel kan behöva återlämnas till finansiärerna.

Händelser av väsentlig betydelse

Kollektivtrafikförvaltningen, kultur- och bildningsförvaltningen och regionala utvecklingsförvaltningen fortsätter sitt arbete utifrån den genomförda översynen av förvaltningsstrukturen och uppdraget från regiondirektören; Samverkan, strukturering och effektivisering. Sex arbetsgrupper har arbetat fram en gemensam handlingsplan utifrån målet att tillsammans och gemensamt utveckla verksamheterna. Under våren 2025 kommer även lämnas ett förslag på ny organisation.

Som ett led i att bredda finansieringen av utvecklingsprojekt har Region Dalarna tillsammans med övriga regioner i Norra Mellansverige samt ytterligare åtta europeiska regioner beviljats finansiering från Horisont Europa (EU:s ramprogram för forskning och innovation) till projektet European Circular Innovation Valleys (ECIV). Detta ska bland annat stödja industrins arbete för effektiv användning av material och resurser, det som kallas cirkulär ekonomi.

Under året har det startats ett övergripande kompetensråd för Dalarna som ska samordna det strategiska arbetet samt komplettera befintliga branschvisa kompetensråd. I rådet ingår bland annat Arbetsförmedlingen, Högskolan Dalarna, Länsstyrelsen i Dalarnas län, arbetsmarknadens parter, handelskammare samt representanter för kommuner och branscher.

Region Dalarna har välkomnats till ett fördjupat samarbete inom En Bättre Sits, som är Mälardalsrådets* infrastruktursamarbete. Det innebär att Region Dalarna nu ingår i grupper på politisk och tjänstepersonsnivå och har möjlighet att bidra till ett utökat storregionalt perspektiv.

**Mälardalsrådet är en politisk samverkansorganisation för kommuner och regioner i Stockholm-Mälardalen.*

Förväntad utveckling

De största framtidsutmaningarna är fortsatt, i Dalarna liksom i övriga Sverige och Europa, klimatet och kompetensförsörjningen. Därtill påverkar det oroliga världsläget också villkoren för både näringsliv och samhälle.

Den statliga utredningen SVESAM – Utredningen för Sveriges sammanhållna utveckling har startat och ska senast 1 juni 2026 lämna förslag på hur den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken ska inriktas och utformas. De förändringar som kan bli resultatet av SVESAM-utredningen liksom kommande EU-budget och sammanhållningspolitik får avgörande betydelse för fortsatt regionalt utvecklingsarbete i Dalarna.

Omställningen kräver regional samhälls- och energiplanering

Den gröna omställningen ger möjligheter samtidigt som den medför stora utmaningar för exempelvis samhällsplanering, elektrifiering (energi-/effekt-/effektbalans-/energiförsörjning), infrastruktur, kollektivtrafik, samhällsservice och kompetensförsörjning. Regionala utvecklingsförvaltningen har fokus på dessa utmaningar och ökade resurser behövs särskilt inom energiområdet.

Kompetensförsörjningsutmaningen

Bristen på kompetens i Dalarna är i grunden en demografisk utmaning, som behöver mötas med gemensamma insatser från både arbetsgivare/bransch och utbildningsanordnare.

För närvarande pågår inom förvaltningen ett valideringsprojekt med finansiering från Tillväxtverket, som har getts möjlighet till ett års förlängning (även 2025). Region Dalarna

behöver ta ställning till ett eventuellt fortsatt arbete med validering som en del i ordinarie kompetensförsörjningsuppdrag.

Även inom förvaltningen märks kompetensförsörjningsutmaningen, det har blivit svårare att rekrytera kvalificerad kompetens till utannonserade tjänster.

Digitaliseringsutmaningen

Digitalisering är en möjlighet som förväntas bidra till att lösa samhällsutmaningarna, men är i sig samtidigt en resurskrävande utmaning för både näringsliv och samhälle. Regionerna hade särskilda statliga medel för att arbeta med digitaliseringsuppdraget från 2020 till och med 2023, detta upphörde plötsligt trots att digitalisering är en prioriterad fråga för regeringen. En ny statlig strategi har aviserats under en längre tid, men utan särskilda medel kan förvaltningen inte fortsätta arbetet.

Trolig minskning av EU-medel från och med 2027

Möjligheterna till EU-finansiering av regionala utvecklingsinsatser kan förväntas minska från och med 2027, då en ny budgetperiod av EU:s regionalpolitik (sammanhållningspolitiken) börjar. Mycket talar för att EU:s gemensamma resurser i ökad utsträckning kommer att användas till krishantering istället för till långsiktiga utvecklingsinsatser. Detta gör att Dalarnas egen förmåga att mobilisera resurser behöver öka och organiseringen inom det offentligt finansierade näringslivsfrämjande systemet behöver ses över.

Ekonomi

Resultaträkning 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Intäkter	68,3	70,4	-3,0%	72,0	-3,7
-varav Regionbidrag	46,5	44,6	4,2%	46,5	0,0
Kostnader	-68,1	-67,5	0,9%	-72,0	3,8
-varav löner exkl soc avgifter	-25,0	-22,8	9,6%	-26,1	1,0
-varav Inhyrd Personalkostnad					
Resultat	0,2	2,9	-94,2%	0,0	0,2

Resultatet för regionala utvecklingsförvaltningen visar ett överskott på 0,2 mnkr. Dock finns det avvikelser inom verksamheten, vilket redovisas i nedanstående tabell.

Den ordinarie verksamhetens överskott beror främst på något lägre personalkostnader på grund av långtidssjukskrivning, finansiering i projekt samt återhållsamhet på externa tjänster och övriga kostnader.

Inom bidragsgivning har sista bidraget för Dalarnas kompetenscentrum för livsmedelskedjan (Gröna näringar) betalats ut enligt tidigare beslut med 2,3 mnkr, medan nämnden för detta ändamål fått 1,9 mnkr. Mellanskillnaden på 0,4 mnkr belastar förvaltningens budget.

Inom projektverksamheten har föregående programperiods projekt avslutats i ekonomisystemet. All projektverksamhet balanseras månadsvis under tiden de pågår och vid avslut resultatförs nettot. Ett par projekt avslutades med underskott och ett par med överskott. Största underskottet ligger på två bredbandsprojekt med totalt 0,6 mnkr.

Tre projekt har delfinansiering med förvaltningens egna medel vilket vid årets slut belastat projektverksamheten med 0,8 mnkr.

		Regional utvecklings- nämnd	Ordinarie verksamhet	Bidrags- givning	Projektverk- samhet
Bokslut 2024	Total				
Intäkter	71 525	1 287	38 713	18 518	13 007
Regionbidrag	46 498	1 282	29 127	16 089	
Statsbidrag	4 746		4 746		
Övriga intäkter	3 468	5	3 661		-198
Finansiering projekt	0				
EU-bidrag	5 257		229		5 028
1:1 Bidrag	5 270				5 270
Övriga bidrag	6 286		950	2 429	2 907
Kostnader	71 354	1 300	36 668	18 821	14 565
Personalkostnader	37 251	270	28 963		8 018
Övriga kostnader	15 832	1 030	7 705	550	6 547
Bidrag	16 905			16 905	
Medlemsavgifter	1 366			1 366	
Resultat	171	-13	2 045	-303	-1 558

Investering

Investering 2024 (mnkr)	Ack utfall	Utfall fg. år	Förändring mot fg. år	Budget	Avv ack budget
Årets investering		0,0			

Förvaltningen har inte haft några investeringar 2024.

Analys kostnadsutveckling

Kostnadsutveckling**	Ack utfall	Budget	Prognos delår (Juli)
Bruttokostnadsutveckling (%)	1,0	6,6	2,8
Nettokostnadsutveckling (%)	11,1	11,5	9,3

** Kostnadsutveckling ack; jämför ackumulerat utfall i år jmf ack utfall fg år. Prognos jämför med utfall helår fg år. Budgeterad brutto- och kostnadsutveckling på helår.

Ovanstående siffror innehåller hela verksamheten inklusive alla projekt som bedrivs inom förvaltningen. Eftersom projekten varierar stort mellan åren så redovisas enbart förvaltningen exkl. projektverksamheten i tabell nedan.

Kostnadsutveckling	Ack utfall	Budget	Prognos delår
Bruttokostnadsutveckling (%)	8,2	9,7	8,4
Nettokostnadsutveckling (%)	12,1	14,1	12,7

Bruttokostnadsutveckling

Eftersom kostnadsutvecklingen mäts mot föregående års utfall, där nämnden redovisade ett överskott får den procentuella utvecklingen lite större tal.

Förvaltningen hade flera vakanta tjänster under föregående år som tillsattes i början av 2024. Under 2024 har nästan samtliga tjänster varit tillsatta.

Hållbarhetsberedningen låg år 2023 under regionala utvecklingsnämnden, men har inför år 2024 flyttats tillbaka till regionstyrelsen.

Inför år 2024 gjordes en översyn av debiteringsmodellen hos MiT, vilket innebar att regionala utvecklingsförvaltningen, både fick ett tillskott i ram samt en kostnad för IT-kommunikationen.

Nettokostnadsutveckling

Under 2023 fick nämnden en intäkt både för hållbarhetsberedningen, inlösen av en leasingbil samt ersättning för en konferens på tillsammans 0,8 mnkr, vilket gjort att i jämförelse med 2023 års utfall har intäkterna minskat.

En hållbar framtid för Region Dalarna

Totalt antal aktiviteter	Målvärde (tkr)	Agg. målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
3	800	800	800	0

Sammanställning över samtliga aktiviteter för Regional utvecklingsförvaltning. Agg. målvärde anger summerat målvärde från underliggande aktiviteter (en nivå ned). Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Avsluta MEX-telefoni, tidningar mm	Slutförd	2024-12-31	100	100	0
Dalarnas ungdomsstrategi	Slutförd	2024-12-31	600	600	0
Öka frekvens av digitala möten	Slutförd	2024-12-31	100	100	0

Utvalda aktiviteter för Regional utvecklingsförvaltning (samtliga aktiviteter återfinns i bilaga). För övergripande aktiviteter anger utfall summa av underliggande aktiviteter utfall. Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

De MEX-anknytningar som har varit kopplade till medarbetarnas telefoner har avslutats, förutom för de två medarbetare som arbetar med företagsstöd.

Förvaltningens ungdomsarbete har flyttas över till hållbarhetsavdelningen på regionstyrelsens förvaltning, enligt beslut i regionfullmäktige den 29 april 2024.

Under året har fyra av nämndens totalt nio sammanträden genomförts digitalt.

Personal

Årsarbetare och anställda	2024	2023	Förändring mot föregående år
Årsarbete	42,1	36,3	16,1 %
Antal anställda	49	43	14,0 %

Antal faktiska årsarbetare och anställda mäts periodens sista dag.

Förvaltningen hade flertalet vakanta tjänster vid årets början. Antal årsarbetare har ökat med 16,1 % sen föregående år vilket motsvarar ca 6 årsarbetare. Det gjordes flera anställningar i början av år 2024, på grund av tidigare vakanser. Dessa anställningar var främst tidsbegränsade projektanställningar och ökningen är störst inom Näringslivsutvecklingsenheten.

Förvaltningens antal anställda och årsarbetare har båda ökat i motsvarande omfattning.

Arbetad tid	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Budget Arbetad tid timmar, anställda			
Arbetad tid timmar, anställda	69 318	64 488	7,5 %
-varav timanställda		736	
-varav mertid/övertid samtlig personal	56	90	-37,6 %

Arbetad tid	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
-varav arbete under jour och beredskap			

Den arbetade tiden har ökat inom förvaltningen sen föregående år vilket hänger ihop med att antalet anställda också har ökat. Övertiden har däremot minskat med -37,6 % sen år 2023.

Det finns inga timanställningar redovisade för förvaltningen under år 2024, vilket är en förändring mot föregående år då antal timanställda var 736.

Sjukfrånvaro	Ack 2024	Ack 2023	Förändring mot föregående år
Sjukfrånvaro i % av ordinarie arbetstid	4,2 %	5,4 %	-1,2 %
Korttidssjukfrånvaro (dag1-14) i % av ordinarie arbetstid	1,2 %	1,3 %	-0,1 %

Förvaltningens totala sjukfrånvaro har minskat jämfört med samma period föregående år. Korttidssjukfrånvaron är oförändrad sen flera år tillbaka och är på en fortsatt låg nivå. Mellan yrkeskategorierna skiljer sig korttidssjukfrånvaron från 0,5 % till 5,4 % och det går inte att se något mönster i frånvaron mellan de olika yrkeskategorierna.

Intern styrning och kontroll

Redovisa och analysera resultat för de olika kontrollmomenten i internkontrollplanen.

Nr	Granskad process/kontrollmoment	Utfall helår
1	Rekvisition av medel till regionala utvecklingsnämndens projekt	▲
2	Risken att förvaltningen är liten med en sårbar bemanning	▲
3	Risken att jäv och korruption kan förekomma vid beredning och beslut om projektstöd, företagsstöd och stöd till kommersiell service	●

● Inga eller godtagbara avvikelser finns

▲ Avvikelser/brister observerade - åtgärd bör övervägas

■ Betydande avvikelser/brister observerade - åtgärd krävs

Under året har förvaltningen arbetat med de internkontrollpunkter som nämnden har beslutat om.

- Uppdrag att kontrollera att rekvisitionerna skickas in till finansiärerna enligt respektive projekts beslut.
Under första halvåret var det några av nämndens egna projekt som inte rekviderade medel enligt finansiärernas beslut. Detta berodde dels på att det har tagit tid att anställa projektledare, dels på uteblivet ekonomistöd (projektekonomer) från regionstyrelsens förvaltning.

Regionstyrelsens förvaltning har arbetat med att förstärka sitt ekonomistöd till nämndens projekt. Några av nämndens projekt hade inledningsvis ingen projektledare, men dessa vakanser har nu tillsatts.

Åtgärd: Förvaltningen fortsätter sin dialog med regionstyrelsens förvaltning, rörande ekonomistöd till nämndens projekt.

- Uppdrag att kontrollera avvikelser från uppdrag i verksamhetsplanen samt längre handläggningstider.

Förvaltningens strategier har fått ökad arbetsbelastning, vilket kan medföra att förvaltningen för sent upptäcker att projekt hos externa aktörer inte leder till önskvärd utveckling. Den ökade arbetsbelastningen medför även att förvaltningen inte alltid har möjlighet att svara på remisser som är viktiga för det regionala utvecklingsuppdraget. Region Dalarna kan inte genom svar på remisser påverka andra myndigheters arbete och uppdrag.

Åtgärd: Förvaltningen kommer att se över sin ambitionsnivå och sina prioriteringar.

- Uppdrag att kontrollera att utbildning/ föreläsning för förvaltningens medarbetare genomförs och kontrollera att rutinerna används.

Alla ansökningar om företagsstöd och projektstöd hanteras i Tillväxtverkets ärendesystem. För att undvika jäv, har systemet inbyggda kontrollfrågor om jäv mm. Dessa frågor måste fyllas i, innan handläggning av ett ärende kan påbörjas. Förvaltningens rutiner har under året utvärderats och i vissa fall reviderats, i dess rutiner ingår punkter för att motverka jäv och andra oegentligheter.

För att öka förvaltningen medvetenhet kring informationssäkerhet, har regionens informationssäkerhetschef föreläst om informationssäkerhet för förvaltningen.

För de två första internkontrollpunkterna har det identifierats avvikelser och åtgärder har föreslagits. Internkontrollpunkt tre har det inte identifierats några avvikelser.

Fördjupning

Verksamhetsstatistik

Verksamhetsstatistik	Ack utfall 2024	Ack utfall 2023	Förändring %
Aktiviteter på Dalarnas utvecklingswebb (st)	8 984	2 391	275,7%
Antal ansökningar om företagsstöd (st)	156	174	-10,3%
Antal ansökningar om projektstöd (st)	19	40	-52,5%
Antal ansökningar om stöd till kommersiell service (st)	35	42	-16,7%
Antal inkomna remisser (st)	86	72	19,4%
Antal publikationer och rapporter (st)	2	3	-33,3%
Antal rekvisitioner (st)	107	113	-5,3%
Antal remisser till enheten Samhällsbyggnad (st)	87	66	31,8%
Antal ärenden i regionala utvecklingsnämnden (st)	155	167	-7,2%

Förvaltningen har ingen "produktion" som enkelt låter sig mätas, men under året har ovanstående statistik samlats in för att synliggöra och följa verksamhetens huvudprocess och några aktiviteter. Det är inte ändamålsenligt att planera eller prognosticera denna statistik.

Sedan arbetet började med förvaltningens sidor på Region Dalarnas webbplats under år 2023, har antal besökare konstant ökat.

Förvaltningen har publicerat två webbrapporter och uppdaterat fyra tidigare publicerade webbrapporter. Förvaltningen delar även kontinuerligt statistik och analyser med kommunerna. Det handlar om allt från presentationer för kommunledningar, framtagande av statistik men också i vissa fall mer utvecklade samarbeten, som i projektet "Guldläget" i Ludvika kommun.

Antalet ansökningar om projektstöd har varit färre under år 2024 än under 2023, det beror på att ett stort antal projekt startades under de två förgående åren och de kommer att pågå fram till 2026. Antalet ansökningar är vanligtvis störst i början av en programperiod. Antalet ansökningar om företagsstöd är lägre än 2023, men beslutat belopp är högre. Det visar att ansökningarna som kommit in är färre men omfattar större investeringar. Antalet rekvisitioner är större än förgående år, vilket tyder på att många projekt är i full gång.

Elsmari Julin

Regional utvecklingsförvaltning

REGIONALA UTVECKLINGSNÄMNDEN

2025-02-10

Bilagor Regionala utvecklingsnämnden

Bilaga 1

Måluppföljning

Målområde	Mål	Utfall helår
Till nytta för Dalarnas invånare	Innovations- och främjarsystemet vidareutvecklas (Dec 2024)	●
Till nytta för Dalarnas invånare	Insatser inom samhällsplanering och infrastruktur bidrar till den gröna omställningen (Dec 2024)	●
Till nytta för Dalarnas invånare	Intern och extern kommunikation om och i verksamheten vidareutvecklas (Dec 2024)	●
Till nytta för Dalarnas invånare	Kompetensförsörjningsarbetet vidareutvecklas och stärks för en bättre matchning (Dec 2024)	●
Till nytta för Dalarnas invånare	Verksamheten är relevant för dem den är till för (Dec 2024)	●
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	En god och hälsofrämjande arbetsmiljö bibehålls (Dec 2024)	●
Hållbar utveckling	Förvaltningen har en ekonomi i balans (Dec 2024)	●
Hållbar utveckling	Insatser för jämlika och jämställda livsvillkor ökas (Dec 2024)	●
Hållbar utveckling	Insatser i miljö-, energi(effekt) och klimatarbetet ökas (Dec 2024)	●

● mål uppfyllt ▲ mål delvis uppfyllt ■ mål ej uppfyllt

Innovations- och främjarsystemet vidareutvecklas (Dec 2024)

Det förs alltid en dialog med projektägare, om vad som kommer efter ett projekt och vad de kan ta med in i sin ordinarie verksamhet. Det pågår ett arbete för att medvetandegörande om konsekvenserna av en trolig minskning av mängden projektmedel (framförallt från EU-fonder) efter 2027, vilket kommer kräva andra typer av finansiering. Dalarnas egen förmåga att mobilisera resurser behöver öka och organiseringen inom det offentligt finansierade näringslivsfrämjande systemet behöver ses över.

Inom projektet Business Region Dalarna har fokus hittills legat på att involvera kommunerna och tillsammans med dem identifiera behov och arbetssätt. Från våren 2024 startades samma process med det övriga främjarsystemet, exempelvis Dalarna Science Park, Visit Dalarna och IUC. Projektet har en nära samverkan med kommunernas näringslivschefer och i styrgruppen ingår både flera av dessa och representanter för övriga främjarsystemet.

Förvaltningen har en löpande dialog med Högskolan Dalarna om hur länet och Region Dalarna kan stödja och stärka lärosätet. Utöver projektstöd pågår flera parallella processer kring innovation (framförallt genom projektet Boost Dalarna), kompetensförsörjning samt utveckling av den akademiska miljön.

I projektet Boost Dalarna är arbetsgrupper aktiva i de fem kunskapsområdena för att utveckla projekt i linje med Dalarnas innovationsstrategi. I arbetsgrupperna deltar representanter från främjarna, exempelvis Högskolan Dalarna, Dalarna Science Park och ByggDialog Dalarna.

En årskonferens har hållits där fokus var att öva och lära hur arbetsgrupperna ska arbeta med samhällsutmaningar samt fördjupa de horisontella perspektiven jämställdhet, sociala innovationer och inkluderande samhällen samt digitalisering.

Parallellt med Boost pågår flera arbeten för att kunna ta del av nya samarbeten och ökade resurser för innovation och forskning. Genom EU-initiativet Partnerskap för Regional Innovation (PRI) etablerades under 2023 kontakt med andra regioner i Europa. Regionerna Dalarna, Gävleborg och Värmland (Norra Mellansverige) har tillsammans med andra europeiska regioner ansökt om och från och med september 2024 beviljats finansiering från Horisont Europa (EU:s ramprogram för forskning och innovation) för projektet European Circular Innovation Valleys (ECIV). Projektet ska stödja industrins arbete för effektiv användning av material och resurser, det som kallas cirkulär ekonomi.

Team Näringsliv Dalarna har fortsatt träffas under 2024. Det är ett digitalt forum där förvaltningen en gång per månad bjuder in till en timmes lätt kunskapshöjning och möjlighet till informationsspridning. Syftet är att medvetandegöra, dela goda exempel, skapa kännedom om och tillit mellan deltagarna och möjliggöra vidare samverkan i näringslivsrelaterade ämnen. Målgrupp är representanter för kommunernas näringslivskontor, främjare, projektägare och regionanställda med anknytning till näringslivsutveckling.

Insatser inom samhällsplanering och infrastruktur bidrar till den gröna omställningen (Dec 2024)

Ett av lärprojekten inom Dalalab har tillsammans med deltagande kommuner, behandlat samhällsplanering kring perspektiven fysisk mobilitet, digital tillgänglighet och rumslig närhet. När lär-projektet avslutades önskade kommunerna ett fortsatt nätverkande kring dessa frågor, vilket förvaltningen fortsatt samordnar. Förvaltningen har träffat flera av Dalarnas kommuner och haft förutsättningslösa diskussioner om samhällsplanering i stort och kartlagt vad kommunerna behöver, vilket resulterat i ett nätverk kring översiktsplanering. Resultatet av lär-projektet och hur förvaltningen arbetat med samhällsplanering regionalt har även haft viss spridning utanför länet då förvaltningen har agerat förebild och delat med sig av sina erfarenheter till andra regioner genom att ta emot studiebesök och varit föredragande om Region Dalarnas arbetssätt.

Förvaltningen har haft återkommande möten tillsammans med Ludvika kommun, Samarkand Trafikverket och Hitachi Energy för en samlad bild av utmaningarna med gods- och persontransporter till och från Hitachi Energy i Ludvika. Detta för att bättre samordna och stödja påverkansarbetet så att Hitachi fortsatt, genom sina produkter/transformatorer, kan bidra till den gröna omställningen i världen. Behovet av fungerande person- och godstransporter är fortsatt högaktuellt men mötestillfällena har inte varit lika frekventa under hösten, däremot har den gemensamma kunskapen och förståelsen för varandras roller och uppdrag gjort att påverkansarbetet mot nationell nivå kan kanaliseras bättre.

Förvaltningen har löpande under året arbetat med processen för kommande nationell plan för transportsystemet 2026–2037. Det har främst inneburit kunskapshöjande insatser inom Dalarna, men också samordning av Dalarnas insatser och inspel till inriktningsunderlag för den infrastrukturproposition som utgör grunden för kommande arbete. I början av december deltog Region Dalarna i Trafikverkets hearing i Mellersta Sverige och presenterade Dalarnas regionala utmaningar och möjligheter.

Förvaltningen medverkar aktivt i flera arbetsgrupper i de storregionala samarbetena, bland annat inom godstransporter och elektrifiering. De gemensamma utmaningar som transportinfrastrukturen står inför presenterades i april tillsammans med Botniska korridoren på den hearing som Trafikverket hade kring inriktningsunderlaget.

Region Dalarna har ansökt om och under våren blivit inbjudna av Mälardalsrådet till ett närmare samarbete än att vara enbart associerad medlem. Det medför att Region Dalarna

nu kan vara delaktig i det gemensamma arbetet och även om det inte än syns i alla kartor och rapporter är möjligheterna till påverkansarbete större tillsammans med andra än enskilt. Att Dalarnas näringsliv och invånare starkt bidrar till Sveriges konkurrenskraft Mälardalen och vidare till Sverige är mer känt nu även om förvaltningen behöver fortsätta det arbetet.

Förvaltningen kraftsamlade mellan juni till oktober för att ta fram en utvecklingsplan för regional persontågtrafik i Dalarna. Det är ett kunskapsunderlag som kollektivtrafikförvaltningen behövde för att tillsammans med de andra delägarna i Tåg i Bergslagen ta fram ett "Långsiktigt program för Tåg i Bergslagen", vars syfte är att möjliggöra långsiktig utveckling av kollektivtrafiktrafiksystemet och förbättrad styrning av det delägda bolaget Tåg i Bergslagen. För förvaltningen innebar arbetet att andra projekt och arbetsuppgifter tillfälligt fick sättas på paus.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) och sektionen för Näringsliv, Kultur och Fritid samt alla infrastrukturstrategier från samtliga regioner i Sverige har besökt Dalarna under två dagar och tagit del av länets utmaningar och möjligheter med koppling till infrastrukturuområdet.

Intern och extern kommunikation om och i verksamheten vidareutvecklas (Dec 2024)

Intern kommunikation: Riktlinjer och process för interninformation är klara och på väg att implementeras i verksamheten. Frekvensen i informationsdelning via förvaltningens arbetsrum på intranätet har ökat. Verksamhetens mediebevakning har förbättrats genom bättre nyttjande av Region Dalarnas avtal. Under året har även Region Dalarnas presstjänst arrangerat en workshop på förvaltningen kring hur Region Dalarna arbetar med mediefrågor och hur man på bästa sätt bemöter media. I uppdraget kring samverkan, strukturering och effektivisering har ett arbete påbörjats kring samordning och utveckling av kommunikationsområdet tillsammans med kollektivtrafikförvaltningen och kultur- och bildningsförvaltningen. Förvaltningen har skött planering och hantering av information kring samverkansuppdraget till samtliga tre förvaltningsansställda.

Extern kommunikation: Utveckling och produktion av presentationsmaterial, bland annat för regionala utvecklingsnämndens egna projekt samt "Fakta om Dalarna", ett material som ska fungera som stöd för både politiker och tjänstepersoner i olika sorters påverkanssammanhang. En kanalstrategi, som tydliggör på vilket sätt förvaltningen arbetar med olika kommunikationskanaler, har tagits fram. Det har skapats en tydligare struktur för kommunikation av rapportsläpp och samhällsanalyser samt planering av kunskapsseminarium. Arbeta med struktur- och innehållsproduktion för dalarnasutveckling.se, en webbplats som ska fungera som stöd för länets aktörer i arbetet för ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i alla delar av länet. För att öka antalet ansökningar har arbetet med att öka kännedomen om projekt- och företagsstöd skett löpande. Detta har till exempel gjorts genom ett stödjande webbttest på hemsidan, regelbunden kommunikation i sociala medier och tydligare grafiskt material samt via ett pågående processarbete inom projektet Partnerskap Business Region Dalarna. Där samskapar ett antal kommuner, företagsfrämjare och företag lösningar och prototyper som testas och vidareutvecklas till beprövade lösningar.

Under året har nyhetsbrevet kring Dalastrategin distribuerats sex gånger med nyheter om vad som är på gång i arbetet för ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i alla delar av länet. Totalt har nyhetsbrevet ca 4000 prenumeranter.

Kompetensförsörjningsarbetet vidareutvecklas och stärks för en bättre matchning (Dec 2024)

Förvaltningen har arrangerat informationstillfällen kring dimensioneringsarbetet för gymnasieutbildningen, på egen hand och tillsammans med Skolverket, samt bistått kommungrupperna (krav på minst tre kommuner som samarbetar) och fristående aktörer. Ett fördjupat stöd, i form av statistik, analys och processtöd, har givits till de elva GYSAM-kommunerna under hösten 2024.

Förvaltningen deltar regelbundet i DalaWux möten och olika samarbetsformer. Regionen har samordnat länets gemensamma statsbidragsansökan för vuxenutbildning samt lämnat in underlag om Dalarnas branschbehov till Myndigheten för yrkeshögskolan som stöd för beviljandet av yrkeshögskoleutbildningar i länet.

Inom förvaltningen bedrivs projektet "Validering Dalarna" som ska bidra till att bygga strukturer för ökad validering i länet. Bland annat genomfördes en utbildning i validering där ett 40-tal rektorer, studie- och verksamhetsvägledare och yrkeslärare deltog. Projektet Validering Dalarna har beviljats en förlängning med ett år, till slutet av 2025.

Förvaltningen har under året förberett och startat ett övergripande kompetensråd för Dalarna som ska samordna det strategiska arbetet samt komplettera befintliga branschvisa kompetensråd. I rådet ingår bland annat Arbetsförmedlingen, Högskolan Dalarna, Länsstyrelsen i Dalarnas län, arbetsmarknadens parter, handelskammare samt representanter för kommuner och branscher.

Verksamheten är relevant för dem den är till för (Dec 2024)

Uppföljningen av Dalastrategin har pågått under några år och hittat sin form. Dalating genomfördes fysiskt i april med ca 200 deltagare. Två lär-projekt i Dalalab har genomförts och två nya har startats under hösten; dels "Styrning och uppföljning av hållbar utveckling", dels "Stora etableringar och expansioner". Dalalab är ett forum för kommunala och regionala tjänstepersoner i Dalarna som vill lära av varandra, samverka och underlätta gemensamma initiativ. Arbetet med Dalarnas webbplats, dalarnasutveckling.se pågår enligt plan, webbplatsen lanseras under januari 2025.

Efterfrågan på samhällsanalyser, från kommuner och organisationer i Dalarna, har fortsatt vara stort. Det är framförallt nya befolkningssiffror och prognoser för befolkningsutvecklingen i Dalarna som väckt stort intresse. Kommuner som står inför större etableringar/investeringar söker också stöd i att göra olika analyser/prognoser. Under året har samhällsanalys stärkts med en tjänst, vilket gör att fler analyser kan göras. Det bidrar också till att konsultkostnaderna minskar och kunskapen stannar i Dalarna. Automatisering har varit fokus för arbetet, på så sätt är det fler som kan nå informationen och det är lätt att uppdatera den. Nätverket för främjare och kommunala näringslivskontor, Team Näringsliv Dalarna, som möts digitalt en gång i månaden har utvärderats och anpassats efter nya önskemål. De två regionala YH-nätverken (operativt och strategiskt) har slagits samman till ett nätverk för ökad relevans och aktivitet från deltagarna.

En god och hälsofrämjande arbetsmiljö bibehålls (Dec 2024)

Förvaltningen arbetar hela tiden aktivt med arbetsmiljön. Sjukfrånvaro följs upp kontinuerligt. Förvaltningen har en låg sjukfrånvaro, både totalt samt sett till korttidssjukfrånvaro jämfört med hela organisationen. Initiativ från friskvårdsinspiratörer från förvaltningarna på Myntgatan har uppskattats av medarbetarna. Exempel är friskvårdslunch med gemensam promenad, löpträning och gemensam kultursoppa.

Medarbetarenkäten 2023 hade en svarsfrekvens på 81 % vilket är en hög andel. Även 2023, likt 2022, visar resultatet på goda siffror där medarbetarna fortsätter att trivas på sitt arbete.

Medarbetarnas engagemang har ett resultat på 4,5 vilket är 0,1 bättre än föregående år, detta kan jämföras med organisationen där resultatet ligger på 4,2. Samtliga medarbetare på förvaltningen känner till Region Dalarnas värdegrund ÖRA.

Förvaltningens chefer har medarbetarsamtal med sina medarbetare en gång om året. Utöver det har samtliga medarbetare möjlighet till en god och nära dialog med sina chefer genom APT och avstämningar.

Personalomsättningen på förvaltningen 2024 ligger på 7,3 %, vilket motsvarar tre personer. Verksamheter inom kultur- och bildningsförvaltningen (KBF), som tidigare funnits i externt förhyrda lokaler, har flyttat in tillsammans med regionala utvecklingsförvaltningen och kultur- och bildningsförvaltningens stab. Det innebär att de flesta medarbetare på förvaltningen har bytt rum/arbetsplats. Förändringen har behandlats i samverkan och kommer att följas upp i särskild ordning tillsammans med KBF.

I juni genomfördes en gemensam studieresa till Ludvika, Grängesberg och Smedjebacken. På resan deltog även medarbetare från kultur- och bildningsförvaltningen samt kollektivtrafikförvaltningen. Detta ger en stärkt sammanhållning och bidrar till att bibehålla en god och hälsofrämjande arbetsmiljö.

Förvaltningen har en ekonomi i balans (Dec 2024)

Alla aktiviteter i den särskilda planen En hållbar framtid för Region Dalarna är genomförda. Trots underskott i projektverksamheten samt en oförutsedd kostnad för Dalarnas Kompetenscentrum för Livsmedelskedjan (DKL – Gröna Näringar), har förvaltningen klarat att hålla budget. Det har i praktiken förutsatt hög kostnadsmedvetenhet och omprioriteringar.

Insatser för jämlika och jämställda livsvillkor ökas (Dec 2024)

Informationsinsatser om företagsstöd har genomförts i olika sammanhang för att nå fler sökande. Detta har skett vid företagsfrukostar och på möten arrangerade av projekt som Business Region Dalarna. När det gäller ansökningar för projekt, får de sökande beskriva hur de arbetar med social hållbarhet, vilket diskuteras grundligt under beredningsprocessen.

Förvaltningen har deltagit i och samarrangerat informationstillfällen ihop med EFS-rådet. Vid flera tillfällen har det förts dialog med enskilda projektägare i syfte att förmå dem att söka eller vidareutveckla projektidéer. Vid ett tillfälle (UVAS-utlysning – Unga som Varken Arbetar eller Studerar) har förvaltningen samordnat flera intressenter till en gemensam ansökan som också beviljades.

Region Dalarna publicerade rapporten Kvinnor och män i Dalarna under våren 2024. Den ger en bild av hur jämställdheten utvecklats i Dalarna och relaterar till nationella mönster och utmaningar.

Insatser i miljö-, energi(effekt) och klimatarbetet ökas (Dec 2024)

Vid beredning av ansökningar om olika stöd tar förvaltningen alltid hänsyn till hållbarhetskriterierna. I samarbete med Länsstyrelsen Dalarna, organiserar och leder förvaltningen arbetet med Energiintelligent Dalarna samt deltar i det av Länsstyrelsen initierade nätverket Effect4Dalarna där energibolag på lokal och regional nivå medverkar. Länsstyrelsen har ett uppdrag att revidera Dalarnas energi- och klimatstrategi. Förvaltningen har bidragit till arbetet med revideringen, dels genom deltagande i arbetsgrupper som finns kopplat till varje ämnesområde men också till arbetet i stort.

Ytterligare två projekt har startats, som ska leda till mer resurseffektiva företag i länet. Under

den senare delen av våren har Region Dalarna tillsammans med Länsstyrelsen arbetat fram en projektansökan till Energimyndigheten om kommunal och regional energiplanering.

Energimyndigheten har under året genomfört en process för att ta bort anslagen för regional utvecklingsledare (RUL) och fattat beslut att uppdraget centraliseras från årsskiftet 2024/2025. Funktionen RUL, som finns inom förvaltningen, bidrar med samordning av energi- och klimatrådgivarna i Dalarnas kommuner, kunskap, omvärldsbevakning och erfarenhetsutbyte och har tidigare varit grunden i Dalarnas energikontor. Förvaltningen har, under året, tillsammans med övriga energikontor, drivit ett arbete genom föreningen Energikontoren Sverige, som resulterat i en neddragning och centralisering som ett första steg.

Bilaga 2

Uppdragsaktiviteter

En hållbar framtid för Region Dalarna

Totalt antal aktiviteter	Målvärde (tkr)	Agg. målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
3	800	800	800	0

Sammanställning över samtliga aktiviteter för Regional utvecklingsförvaltning. Agg. målvärde anger summerat målvärde från underliggande aktiviteter (en nivå ned). Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.

Aktivitet	Status	Slutdatum	Målvärde (tkr)	Utfall (tkr)	Avvikelse (tkr)
Avsluta MEX-telefoni, tidningar mm	Slutförd	2024-12-31	100	100	0
Dalarnas ungdomsstrategi	Slutförd	2024-12-31	600	600	0
Öka frekvens av digitala möten	Slutförd	2024-12-31	100	100	0

Samtliga aktiviteter för Regional utvecklingsförvaltning. För övergripande aktiviteter anger utfall summa av underliggande aktiviteter utfall. Avvikelse anger skillnad mellan målvärde och utfall.